

V. Bogomolov

TREI ÎN PĂDURE...

VOL 2

Vol. I şi II, Lei 22

Trei ofiţeri sovietici de contrainformaţii — Aliohin, Tamanţev şi Blinov — sînt personajele-cheie ale romanului; în spatele frontului, în timp ce trupele sovietice înaintează din plin, ei întreprind o acţiune migăloasă, perseverentă şi temerară, înfruntă clipă de clipă primejdia pe care o reprezintă un duşman necunoscut, înarmaţi în primul rînd cu o inteligenţă tenace şi ageră, atentă necontenit la măruntul detaliu ce poate fi revelator pentru scopul final urmărit. Care este acest scop? Descoperirea, prinderea şi anihilarea unui grup de spioni hitlerişti, a căror prezenţă periclitează reuşita unei operaţiuni strategice de o deosebită importanţă, pregătită de Comandamentul suprem al Armatei Sovietice.

EDITURA MERIDIANE

20 ianuarie 77
Sandu
Lăuș Păuța

VLADIMIR BOGOMOLOV

TREI IN PĂDURE...

Vol. II

Traducere de VERONICA BÂRLĂDEANU
și NADEJDA STAHOVSKI
Postfață de VICTOR BÎRLĂDEANU

EDITURA MERIDIANE
București, 1976

Coperta: GEORGETA PUSZTAI

V. BOGOMOLOV
V auguste sorok cetviortovo

tradus după textul din revista *Novîi Mir*, nr. 10—11—12/1974 și din vol. nr. 10—11/1975, col. *Roman Gazeta*, Edit. Hudojestvennaia Literatura.

56. LA CARTIERUL GENERAL AL COMANDAMENTULUI SUPREM

La Moscova domnea într-adevăr multă nelinişte şi nervozitate.

În comunicatul zilei de 18 august al contrainformaţiilor militare, care ajunsese la Marele Cartier General după miezul nopţii şi care avea cu totul o pagină şi jumătate, acţiunii Niemen îi erau consacrate nouă rînduri în care se comunica pe scurt că în spatele frontului 1 Baltic şi 3 Bielorus acţionează şi este căutată asiduu o agentură puternică şi calificată a inamicului.

Pînă aici nimic deosebit. Cartierul General trebuia informat despre toate grupurile de spioni şi nominal despre agenţii care ar prezenta un pericol deosebit. Fiind vorba despre un front unde peste nici o lună urma să aibă loc o operaţiune strategică de mare importanţă, citind comunicatul, Comandantul Suprem trăsese pe margine o linie cu creionul albastru, ceea ce însemna : „atenţie" şi „a se raporta mai detaliat".

Această însemnare a stat la baza deciziei ca acţiunea să fie luată sub controlul Marelui Cartier General şi în cursul zilei Comandantului Suprem i-a fost prezentat un raport detaliat de aproape două file despre acţiunea Niemen. El o citi abia în cursul nopţii şi îşi dădu seama că acţiunile celor căutaţi ameninţă secretul operaţiunilor de concentrare a armatelor şi grupării forţelor de şoc în spatele frontului 1 Baltic ; era, prin urmare, periclitată reuşita unei operaţiuni strategice importante şi Comandantul Suprem fu cuprins de o mare îngrijorare şi iritare. De luni de zile nu mai fusese atît de prost dispus.

Crunt înşelat de propria sa intuiţie în iunie patruzeci şi unu, acum acorda o nemărginită importanţă inducerii în

eroare a inamicului, mai ales în acțiunea de pregătire a campaniilor și a marilor operațiuni strategice...

Încă din primele săptămîni ale războiului, din acea perioadă de supraomenească încordare, el cerceta mereu cu atenție operele marilor conducători de oști și teoreticieni militari, interesîndu-se în mod special de problemele mascării acțiunilor și prin aceasta a realizării factorului surpriză. Analiza și discuta deseori aceste probleme cu corpul de generali.

Triplul avantaj al factorului surpriză ar putea fi formulat astfel : factorul surpriză prinde inamicul nepregătit în fața loviturii ; armatele lui și mijloacele militare de care dispune nu sînt dislocate în poziții avantajoase pentru respingerea unei astfel de lovituri ; factorul surpriză obligă pe inamic să adopte în grabă un nou plan ; el pierde inițiativa și trebuie să-și adapteze acțiunile la cele ale atacantului.

În final, factorul surpriză realizat subliniază încrederea armatelor în comandanții săi, ca și încrederea Comandamentului și Statului Major în sine însuși.

De aici reieșea clar că succesul oricărei operațiuni militare depindea în mare parte de menținerea secretului militar și inducerea în eroare a inamicului, reieșea de asemenea că victoria obținută fără factorul surpriză, în urma superiorității numerice, nu dovedește talent strategic și este incomparabil mai costisitoare. În consecință, era absolut necesar să-ți maschezi bine și cu orice preț intențiile, să creezi concomitent situații periculoase în mai multe locuri, obligînd pe inamic la dispersarea forțelor. În concluzie, o ofensivă trebuia pregătită într-un anume loc în mod demonstrativ și disimulat, în locul real organizîndu-se factorul surpriză.

Din cumplita lecție a începutului războiului se trăseseră concluzii neîntîrziate. Și încă din prima jumătate de an de

război Armata Roșie folosea factorii secret și surpriză cu aceeași iscusință ca și a inamicului.

Astfel, în timpul ofensivei de la Moscova, au fost concentrate pe ascuns și în momentul decisiv au fost introduse în luptă rezerve proaspete, în special două armate noi, concentrate la nordul capitalei, lucru la care nemții nu se așteptau defel.

Succesul operațiunii de la Stalingrad și al bătăliei de la Kursk au fost asigurate tot de concentrarea în taină a armatelor și de un complex de măsuri de dezinformare, de inducere în eroare a inamicului.

Factorul surpriză operativă a fost utilizat și în timpul operațiunilor din Bielorusia, cea mai mare operație a întregului război. La drept vorbind, practic este imposibil să asiguri o disimulare completă a concentrării de forțe în spatele a patru fronturi vecine ale unei armate cu un efectiv de un milion și jumătate, șase mii cinci sute de tancuri și autotunuri, aproximativ douăzeci și cinci de mii de tunuri și peste șase mii de avioane. Și generalii germani, luați prizonieri, au declarat că abia cu puțin timp înainte de declanșarea ofensivei serviciile de spionaj și statul major al grupului de armate „Centru" începuseră să bănuie că se pregătește ceva. Opiniile erau însă împărțite și bănuielile au rămas doar bănuieli. Eforturile armatelor sovietice de a păstra secretul manevrelor erau atît de bine dirijate prin dezinformarea gîndită în cele mai mici detalii, organizată și coordonată aproape perfect pe toate cele douăsprezece fronturi, încît aceste pregătiri vaste au fost interpretate de către inamic drept o înscenare menită să-l deruteze. Marele Stat Major al trupelor germane de uscat și Cartierul General al lui Hitler au fost convinse pînă în ultima clipă că în vara anului 1944 principalele lovituri ale Armatei Roșii vor fi date nu în Bielorusia, ci mult mai spre sud — în Ucraina. Și în acest caz, ca și în altele, inducerea

în eroare a nemţilor în privinţa adevăratelor intenţii ale comandamentului sovietic au izbutit. Şi ca urmare a fost zdrobit definitiv grupul de armate „Centru".

Comandantul Suprem era foarte mîndru de această artă de a induce în eroare pe inamic. La Teheran le-a relatat cu plăcere lui Roosevelt şi Churchill care este sistemul, relatare la care cel din urmă a observat : „Uneori adevărul trebuie apărat prin neadevăr".

Acum, fără să citească măcar pînă la capăt informarea cu privire la operaţiunea Niemen, Stalin sesiză pericolul pe care îl prezentau acţiunile celor căutaţi pentru lovitura strategică care se pregătea în regiunile baltice.

Marele Cartier General, Comandantul Suprem personal acordau o atenţie deosebită regiunii Balticii. Pentru luna septembrie se planificase o operaţiune strategică al cărei scop era eliberarea unei părţi însemnate a Estoniei şi Letoniei cu capitalele lor Tallin şi Riga, porturi de cea mai mare importanţă. Şi astfel, gruparea germană „Nord", cu un efectiv de peste şapte sute de mii de soldaţi, ofiţeri şi generali, ar urma să fie izolată de restul forţelor inamicului, izolată de Germania, mai precis de Prusia Orientală, şi blocată total în Kurlanda, pe peninsula Zemland.

E drept că în ultima zi a lunii iulie, unităţile mecanizate ale frontului 1 Baltic ieşiseră cu forţe reduse spre Marea Baltică în raionul Klavkalis şi au blocat toate liniile de comunicaţie terestră care duceau din regiunea baltică în Prusia Orientală. La indicaţia Comandantului Suprem iniţiativa şi curajul ostaşilor au fost recompensate cu ordine şi medalii. Comandamentul frontului a primit însă recomandarea ca, în cazul unei încercări probabile a nemţilor de a debloca gruparea încercuită, armatele să se retragă cu pierderi minime pînă la linia Ielgava-(Mitava)-Dobele. În momentul acela nu existau suficiente rezerve pentru a întări şi lărgi breşa şi ar fi fost mult mai avantajos să se

izoleze un grup al armatelor inamice „Nord" mai spre vest : în acel imens cleşte ar fi fost prinse cu vreo zece divizii mai mult, iar linia frontului din afara încercuirii s-ar fi prelungit pînă la gura fluviului Niemen, de-a lungul graniţei cu Prusia Orientală.

Aceasta era ideea Comandamentului Suprem. Şi cu toate că acum, la mijlocul lui august, înaintau şi primeau întăriri mai ales fronturile ucrainiene, în spatele frontului 1 Baltic, care avea să aibă un rol principal în realizarea operaţiunii planificate, se concentraseră treptat forţele, cu respectarea tuturor măsurilor de precauţie ; iar în raionul de la Nord de Şauleai, noaptea trecută, începuseră să sosească unităţile armatei 5 de gardă de tancuri, principala forţă de şoc a operaţiunilor militare care urmau să se desfăşoare în zona Baltică.

Citind nota în legătură cu operaţiunea Niemen, Comandantul Suprem a ordonat să fie chemaţi de îndată Şeful Direcţiei Generale a Contrainformaţiilor, Comisarii Poporului pentru Securitatea de Stat şi Afaceri Interne. Dădu ordin generalului de armată care se afla în momentul acela în biroul său la raport şi care de mai mulţi ani avea mandat să îndeplinească funcţia de Şef al Marelui Stat Major să rămînă pe loc, gîndindu-se că ar putea să intervină modificări radicale ale planului strategic sau poate chiar amînarea întregii operaţiuni plănuite.

Ceru prin I.F. legătura cu frontul I Baltic. La această oră, cînd se lumina de ziuă, comandantul frontului, generalul Bagramian, se afla în dispozitivul de luptă al trupelor. La telefon veni şeful Statului Major, generalul colonel Kurasov. Comandantul Suprem i-a cerut să raporteze despre măsurile luate în vederea asigurării secretului şi a camuflării operaţiunii în curs de pregătire, şi în particular despre pregătirea rocadei.

Planul Marelui Cartier General prevedea pentru începutul lunii septembrie ofensiva concomitentă a celor trei fronturi baltice în direcții convergente către Riga. Se considera că nemții vor face absolut totul pentru a păstra în mîinile lor unul din cele mai mari orașe și porturi și deci vor concentra acolo forțe însemnate. În același timp se prevedea — fără să se slăbească presiunea în zona fronturilor 2 și 3 Baltice — efectuarea rocadei, operațiune militară deosebită prin concepția și proporțiile ei, transferul disimulat și în termen scurt al principalelor forțe ale frontului baltic de pe flancul drept pe cel stîng și de aici, din raionul Șauleai, realizarea prin surprindere a unei lovituri concentrate în vederea străpungerii apărării pe direcția Memel (Klaipeda) cu ieșirea spre mare în sectorul Memel (Klaipeda) — Palanga. Dealtfel, operațiunea în curs de pregătire fusese denumită chiar operațiunea „Memel".

Din raportul Marelui Stat Major care se găsea pe masă în fața sa, Stalin știa că pentru pregătirea operațiunii „Memel" era nevoie să se concentreze în raionul Șauleai și mai spre nord cel puțin patru armate de arme întrunite, una de tancuri și cîteva mari unități, un mare efectiv de artilerie și de alte mijloace de întărire. Astfel, în timpul rocadei ce trebuia să fie efectuată de-a lungul frontului la o distanță relativ mică de dușman, urmau să fie dizlocați pe ascuns și în mare grabă, la o distanță de șaizeci pînă la două sute patruzeci de kilometri, aproximativ cinci sute de mii de oameni, peste nouă mii de tunuri și de aruncătoare grele de mine, aproape o mie cinci sute de tancuri și autotunuri.

Privind aceste cifre, Stalin se gîndi că cu cît sînt mai mari proporțiile unei operațiuni, cu atît este mai greu să le efectuezi în taină și cu atît mai scrupuloase trebuie să fie măsurile de asigurare a disimulării complete.

Telefonul neaşteptat şi întrebarea Comandantului Suprem nu l-au surprins pe Kurasov, Şeful Statului Major al frontului, cunoscut pentru profunzimea şi fineţea gîndirii sale. El răspundea echilibrat, laconic şi atît de clar şi bine gîndit de parcă ar fi aşteptat acest telefon şi s-ar fi pregătit special şi din vreme pentru el. Deşi enervat, Stalin nu avu de ce să-şi exprime nemulţumirea.

Iată ce a raportat Kurasov :

Transferul unităţilor şi marilor unităţi, concentrarea lor în raioanele noi, ocuparea liniilor de plecare se vor efectua numai noaptea, luîndu-se cele mai severe măsuri de ordine şi de camuflaj. Toate pădurile considerate zone de camuflare sînt repartizate între divizii şi regimente. Ariergărzile coloanelor care nu vor avea timp să ajungă pînă la revărsatul zorilor cu tot efectivul în locurile stabilite pentru staţionarea de zi, vor fi „retezate" şi adăpostite în alte masive forestiere, cu respectarea tuturor măsurilor conspirative necesare.

Traseele de mişcare a trupelor şi a tehnicii sînt asigurate de serviciile de securitate ale armatei şi pe întregul lor parcurs sînt însoţite pe ambele flancuri de patrule de zi şi de noapte denumite „patrule ale vigilenţei". Urmele lăsate de roţi sau de şenile de pe drum se şterg pînă în zori cu ajutorul tulumbelor.

Camuflarea regrupării se asigură printr-un mare număr de trasee pentru mişcarea trupelor (peste douăzeci şi cinci) şi prin asigurarea supremaţiei totale în aer.

Asupra locurilor de descărcare şi de deplasare a tancurilor şi autotunurilor, pentru a se estompa zgomotul motoarelor, avioane special desemnate vor executa zboruri de baraj. Din raioanele de concentrare a unităţilor mecanizate şi a grupului mobil de şoc al frontului, se va evacua toată populaţia civilă.

— Tancuri transportate pe calea ferată... îşi aminti Stalin, cînd Kurasov vorbise despre sistemul de baraj asupra locurilor de descărcare şi deplasare a tancurilor şi autotunurilor. Ţinînd receptorul în mîna stîngă şi continuînd să asculte, găsi îndată şi scoase dintr-un vraf de dosare aşezate pe marginea mesei unul cu următorul înscris pe copertă : *Transporturi de maximă importanţă. Eşaloane codificate seria K.* Îl aşeză în faţa sa, îl deschise şi începu să răsfoiască hîrtiile sosite în ultimele trei zile.

Asta e. Ieri, conform Ordinului Marelui Cartier General din uzine, a început expedierea masivă a 530 de tancuri şi 280 autotunuri destinate frontului 1 Baltic şi înainte de toate pentru completarea dotaţiei armatei 5 de tancuri de gardă, care pierduse sute de maşini în luptele grele din ultimele două luni.

Între timp, Kurasov continua să raporteze :

— În scopul dezinformării inamicului la o distanţă considerabilă (mai mult de 100 de kilometri) de adevărata direcţie a operaţiunilor, în sectorul de spate al armatei, se mimează concentrarea a opt-nouă divizii de puşcaşi, a unui efectiv mare de tancuri şi de artilerie. Măsuri identice de inducere în eroare vor fi luate şi în zona frontului vecin.

În pădurile acestor false raioane de concentrare se construiesc aproximativ o mie de machete de tancuri şi vreo patru sute de machete de avioane, se creează false aeroporturi. Pe măsură ce sînt construite, în timpul zilei, în orele de zbor ale avioanelor de recunoaştere ale inamicului, o parte din machete vor fi puse în mişcare cu ajutorul unui sistem de cabluri, scripeţi şi troliuri. În acelaşi timp, instalaţii sonore de mare intensitate vor reproduce zgomotul motoarelor în funcţiune. Vizibilitatea şi caracterul verosimil al întregii recuzite va fi verificat sistematic prin observaţie de control şi fotografiere din aer.

Treptat, în aceleași false raioane vor fi trimise, în transporturi separate, peste două sute de stații de radio ale armatei, care vor trebui să mimeze comunicațiile curente prin radio cu caracter tactic ale unităților și marilor unități transferate, chipurile, aici din alte sectoare ale frontului. În același timp, în locurile adevăratei concentrări, pînă în ultimul ceas dinaintea ofensivei, va fi menținută o relativă tăcere a aparatelor ; toate emițătoarele unităților care sosesc se sigilează.

Cu o săptămînă înainte de ofensivă, în localitățile raioanelor de falsă concentrare vor fi trimiși așa-zișii ofițeri de încartiruire care vor înscena repartizarea caselor în vederea cazării unităților și statelor majore ; pe cele mai multe dintre clădiri și pe porți va fi făcută — așa cum se obișnuiește — marcarea cifrată cu creta, iar gazdelor li se va ordona să pregătească încăperile pentru încartiruire.

De asemenea, cu o săptămînă înaintea ofensivei, ofițerii și femeile-soldat selecționați în acest scop se vor ocupa în mod special, conform unui plan bine gîndit, cu răspîndirea printre localnici a zvonurilor despre concentrarea trupelor și despre acțiunile ce vor urma.

Alte elemente ale mascării operative : în unități se efectuează exercițiile de perfecționare a apărării și pregătirile pentru condițiile de iarnă. Ziarele armatelor și diviziile din raioanele concentrării publică materiale cu tematică referitoare la tactica de apărare. Toată propaganda vorbită se face în ideea menținerii pozițiilor ocupate.

Măsuri de securitate : în spațiul operativ al spatelui frontului a fost întărit serviciul de control, verificare și pază, sectoarele de dislocare a unităților militare sînt în prealabil încercuite și „pieptănate" ; gările și localitățile sînt patrulate ziua și noaptea ; toți suspecții sînt reținuți pînă la stabilirea identității reale.

În ceea ce privește măsurile politico-educative, se organizează săptămînal discuții cu întregul efectiv despre metodele perfide ale spionajului inamic și despre necesitatea celei mai înalte vigilențe. Contactul militarilor cu populația este redus la minimum. Toată corespondența particulară din raioanele de concentrare va fi reținută pînă în momentul începerii ofensivei.

În încheiere, Kurasov, care simțise fără doar și poate îngrijorarea Comandantului Suprem, îl asigură că planul operațiunii în pregătire este cunoscut pe tot frontul numai de către el și de încă două persoane : comandantul frontului și primul membru al Consiliului Militar, și adăugă cu convingere :

— Măsurile de camuflare operativă sînt atît de minuțioase și de atotcuprinzătoare încît nemții nu vor vedea decît ceea ce vom voi să le arătăm noi.

Nici Kurasov, nici comandantul frontului nu știau nimic despre existența grupului Niemen, așa cum nu știa despre el nici comandantul frontului 3 Bielorus, de unde transmisese emițătorul. Și Comandantul Suprem nu putea formula nici o pretenție față de generalii armatelor : lupta împotriva spionajului nu făcea parte din obligațiile lor directe. Dar contrainformația militară și organele teritoriale ? Lor trebuia să li se ceară socoteală cu toată severitatea !

Comandantul Suprem remarcă fără îndoială cu simpatie competența lui Kurasov, care răspundea amănunțit și corect fără să se fi pregătit în prealabil și care, pare-se, nu scăpase nici un amănunt.

Aprecia și faptul că șeful statului major al frontului nu denumise nici măcar o singură dată în expunerea sa Riga sau Memel-ul — orașe care marcau direcția loviturii principale — și nu rostise nici un cuvînt despre sectoarele de concentrare.

Comandantul Suprem privea cu neîncredere pînă şi legătura de înaltă frecvenţă, cu toate că fusese asigurat nu o dată în scris şi verbal de către specialişti de răspundere că este imposibil să fie surprinsă sau interceptată vreo convorbire prin I.F.

Stalin ştia şi ceea ce nu ştia nici şeful statului major, nici comandantul frontului : camuflajul şi factorul surpriză al operaţiunii strategice ce urma să aibă loc în septembrie erau asigurate pe linia contrainformaţiilor şi a organelor securităţii de stat printr-o dezinformare coordonată a inamicului care se realiza nu numai în regiunea baltică, ci şi în Bielorusia şi Ucraina.

Raportul lui Kurasov nu l-a liniştit cîtuşi de puţin şi starea lui de spirit nu s-a ameliorat deloc.

„Au pus ei roata pe drum, dar de hîrtoape au uitat", remarcă iritat pentru sine şi, luîndu-şi rămas bun, puse sec receptorul în furcă.

Pe Comandantul Suprem îl îngrijorau mai cu seamă transporturile pe calea ferată. Dacă în fiecare unitate exista un comandament şi cîte un om de la contrainformaţii, răspunzători în mod egal de disimularea şi păstrarea caracterului secret al operaţiunilor în timpul redislocării, sute de soldaţi, sergenţi şi ofiţeri capabili să realizeze imediat orice acţiune în vederea camuflării, în eşaloane nu era decît paza de escortă — şi atît ! Din experienţa celor trei ani de război, Stalin ştia că tancurile transportate pe calea ferată sînt cele mai vulnerabile şi cel mai lesne de descoperit de către spioni şi de către aviaţia de recunoaştere. Şi concentrarea tancurilor într-o zonă anume este, precum se ştie, cel mai caracteristic şi neîndoielnic semn al pregătirii ofensivei în sectorul sau în direcţia respectivă...

Îşi imagina eşaloanele codificate ieşite din Celiabinsk, Sverdlovsk şi Gorki sau care se află încă acolo în uzine, aşteptînd să fie încărcate. Eşaloanele codificate cu litera

„K", supuse controlului special al serviciului transporturilor operative al Marelui Stat Major, li se va face un culoar verde din Ural pînă la Baltica, vor goni fără oprire chiar și prin gările mari, iar nodurile de cale ferată vor fi obligate să țină în rezervă pentru ele, sub presiune, cele mai bune, cele mai puternice locomotive. Punctul terminus al destinației acestor eșaloane nu se cuvine să fie cunoscut nici măcar de către comandanții militari și ofițerii însărcinați cu escortă. Pentru ce toate astea ? La ce bun toate aceste precauțiuni ?... Oare pentru ca un oarecare „Kravțov" sau „Matilda" să comunice imediat nemților sosirea lor într-un anumit loc, dezvăluind astfel intenții cunoscute numai în Cartierul General, intenții despre care pe tot frontul știu doar cîteva persoane : doi mareșali, cinci generali și el, Comandantul Suprem ? *Să se oprească !*

Desigur, eșaloanele pot fi oprite fără greutate... dar războiul nu poți să-l oprești ! Ce-i de făcut ? Ce măsuri concrete trebuie să fie luate fără întîrziere ?

Eforturile a mii și mii de oameni minuțios planificate, chibzuite și pregătite pentru asigurarea camuflării și surprizei puteau să se ducă ușor de rîpă. Cu sentimentul său obișnuit de superioritate față de cei din jur, observă că el a înțeles primul și era probabil singurul în momentul acela care își dădea seama de toată amploarea pericolului la care existența și acțiunile grupului Niemen, expune operațiunea în curs de pregătire.

Chemați urgent, Șeful Contrainformațiilor militare și Comisarii Poporului pentru Afacerile Interne și Securitatea de Stat, au sosit aproape în același timp.

După ce au fost anunțați, au intrat toți trei și au salutat cu voce scăzută, respectuos. Stalin le-a răspuns cu o înclinare abia perceptibilă a capului, fără să-i invite să

se apropie, și ei s-au oprit lîngă ușa cabinetului spațios, în picioare, încordați, nebănuind măcar de ce au fost chemați atît de urgent. Dar era evident că în urma unei convocări atît de intempestive nu puteau să se aștepte la nimic bun.

Generalul de armată, locțiitorul Șefului Marelui Stat Major, pe care după raport Stalin îl reținuse în biroul lui, lucra la hărțile și documentele sale, așezat la mijlocul uneia dintre laturile mesei lungi, acoperite cu postav verde închis.

Stalin, îmbrăcat într-o tunică de mareșal albastru-cenușie, pășea fără zgomot pe covorul roșu, umblînd prin cabinet mai repede ca de obicei, cu mîinile la spate — semn că era foarte nemulțumit și iritat.

În timp ce se îndrepta către acel capăt al cabinetului unde se afla masa sa de lucru încărcată cu hîrtii, cărți și dosare, cu multe telefoane așezate pe un stelaj atașat mesei, cei trei, care continuau să stea în picioare lîngă ușă, urmăreau cu priviri încordate umerii puțin căzuți, bătrînești, și ceafa încărunțită, ușor aplecată. Cînd se întorcea, și venea către ei dinspre peretele opus acoperit cu lemn de stejar de nuanțe deschise, la înălțimea unui stat de om, îi puteau privi fața, dar, ca de obicei, ochii nu i se vedeau. Îngîndurat, Stalin nu ridica privirea.

Toți trei se bucurau de încrederea și simpatia lui Stalin, dar știau prea bine cît de nesigure și nestatornice pot fi aceste sentimente.

Stalin privi spre acel colț al mesei unde, pe postavul verde, zăcea, contrastînd, o foaie de hîrtie albă, cu note despre acțiunea Niemen, apoi nervos întoarse capul. Acum îl enerva pînă și gulerul înalt al tunicii, cu toate că era moale, spre deosebire de al altor mareșali.

Purta uniforma militară de două semestre, o îmbrăcase după conferința de la Teheran, dar nu se putea obișnui

cu ea. Își amintea deseori cu duioșie și părere de rău de scurta lui cenușie cu guler moale, de pantalonii strînși în cizmele ușoare, caucaziene, costumul lui de totdeauna, cunoscut probabil întregii omeniri.

Se gîndi cît de greu e la vîrsta de șaizeci și cinci de ani să schimbi o rînduială care s-a consolidat timp de aproape jumătate de secol. Tunica i se părea mult mai grea și îl jena mai ales cînd era prost dispus.

Nu suporta podoabele vestimentare, nu purta decorații, cum nu le purtau nici persoanele din preajma sa, cu excepția militarilor ; chiar și epoleții ușori, din aur, pe care îi simțea pe umeri, și pantalonii de mareșal cu lampase roșii îl enervau. Și nu se putea obișnui nici cu ghetele ușoare de șevro, lucrate cu iscusință, pe care le îmbrăca la tunică și pe care le numea ironic, încă de pe timpul revoluției : ghetre.

Nu le aruncă nici măcar o privire celor care stăteau lîngă ușă, deși știa prea bine că ei nu-și luau ochii de la el, așa cum știa prea bine că așteptau cu nerăbdare, chiar cu oarecare teamă, clipa cînd va începe să vorbească.

Neliniștea, ba chiar teama lor, i se păreau firești, și chiar mai mult, folositoare cauzei, avea convingerea că pe un conducător — ca dealtfel pe orice șef, — subalternii trebuie nu numai să-l respecte, ci să le fie și teamă de el. Credea, și nu fără temei, că asta este chezășia executării cu promptitudine, cu zel și sîrguință a oricărui ordin.

Cu vreo cinci minute înainte de sosirea celor chemați, Stalin își amintise o frază a sa, pe care o rostise înainte de război și devenise istorică : „pentru a repurta o victorie în timpul războiului ar putea să fie nevoie de sute de mii de soldați, dar pentru a rata acest bun cîștigat pe front este suficientă acțiunea subversivă a cîtorva spioni".

Așadar, el prevăzuse încă înainte de război pericolul unor asemenea situații, denunțîndu-le că sînt cît se poate

de periculoase. De cîte ori nu solicitase el discreție și nu le ceruse tuturor să fie vigilenți, dar concluziile cuvenite nu au fost trase nici măcar azi... Sau chiar dacă au fost trase, învățămintele nu au fost traduse în viață.

Pînă la venirea celor doi Comisari ai Poporului și a șefului contrainformațiilor militare, Comandantul Suprem își temperase indignarea care-l cuprinsese gîndindu-se că avertismentul său antebelic nu fusese luat în seamă și, umblînd prin cabinet, chibzuise viitoarele acțiuni militare din regiunea baltică. Nu era cazul să ceară să i se raporteze despre operațiunea Niemen, nu numai pentru că el cunoștea datele și fixase totul în memoria lui excelentă, dar dacă îi asculți pe executanți, reiese că are loc un proces necesar, care decurge normal, afli că se face tot posibilul, iar dacă nu se vede încă nici un rezultat, înseamnă că există cauze și împrejurări obiective. Și mai afli o terminologie specială cît se poate de bombastică, și pe deasupra și faptul că spionajul și contraspionajul sînt un aliaj foarte specific de artă și știință, o combinație extrem de complexă, în ale cărei subtilități nu se descurcă decît profesioniștii experimentați, calificați. Și dacă, de exemplu în probleme militare, Comandantul Suprem pătrundea cu ușurință pînă și în cele mai neînsemnate detalii, în probleme de securitate considera că e mai bine să se limiteze la formularea obiectivelor și sarcinilor generale.

Cu un sentiment acut de jenă și de nemulțumire de sine, își amintea că la început nu apreciase marea forță a radiointoxicării inamicului și făcînd gafe, se pusese în situații neplăcute. Astfel de lucruri Stalin nu și le ierta, după cum nu ierta nici gafele altora. În același timp însă, nu se îndoia cîtuși de puțin că el prindea mai repede o problemă oarecare în ansamblu și o înțelegea mult mai

profund decît oricare executant, indiferent de funcţia pe care ar fi avut-o acela.

— De ce a fost numită acţiunea asta Niemen ? întrebă Comandantul Suprem, cu vocea lui puţin voalată, cu accentul său pronunţat gruzin, oprindu-se pe neaşteptate în faţa celor trei, care stăteau încă în picioare, lîngă uşă. Ridicase capul şi cu privirea ascuţită a ochilor săi mici, scrutători, cu albul îngălbenit, atins de glaucom, îl privi în ochi pe şeful contrainformaţiilor.

Ambii Comisari ai Poporului au răsuflat o clipă uşuraţi, treaba asta îl privea în primul rînd pe şeful contrainformaţiilor şi nicidecum departamentele lor.

— Denumirea este convenţională, tovarăşe Stalin, răspunse şeful Direcţiei Generale a Contrainformaţiilor, un general relativ tînăr, apreciat de Comandantul Suprem, care fusese promovat în postul acesta de înaltă răspundere la propunerea lui. Masiv, cu părul blond şi o faţă deschisă, destul de oarecare, dar foarte rusească, el stătea în faţa lui Stalin şi îl privea cu îndrăzneală în ochi.

— Convenţională ?... întrebă Comandantul Suprem, neîncrezător. Nu cumva e legată de rîul Niemen ?

— Nu, spuse ezitînd o clipă general-colonelul şi realiză brusc că o dată emiţătorul căutat a fost depistat gonio în regiunea Stolbţi, nu departe de cursul superior al Niemenului, şi că, probabil, de aici provine şi denumirea acţiunii. Renunţă însă să exprime această presupunere întîrziată, nu era bine să te corectezi. Comandantul Suprem nu tolera ca subalternii să nu ţină minte sau să nu ştie precis ceea ce ţine de activitatea lor directă.

— Cum aşa ?! Voi scoateţi denumirile din buzunar ? întrebă sever, parcă mirîndu-se, Stalin, surprinzînd poate intuitiv o oarecare nesiguranţă în răspunsul sau pe chipul generalului.

— Nu e decît denumirea de cod, răspunse ferm șeful contrainformațiilor. Iar pentru lucru, pentru cercetare, nu are nici o importanță dacă este „Niemen", „Don", sau să zicem „Vistula".

— Dar Matilda ce e, o femeie ? se informă, după o clipă de tăcere, Stalin.

— Matilda ?... E un nume conspirativ.

— Un nume de lucru, adăugă Stalin cu înțelegere și lămurindu-și parcă pentru sine problema, făcu încet cîțiva pași, călcînd moale spre stînga. Nimic de zis. Nu lucrează rău.

Cîteva clipe mai tîrziu merse spre partea opusă a cabinetului unde cei trei priveau țintă trupul lui mic, bine legat, — mai precis, spatele lui nu prea lat și ceafa încărunțită. Ajuns în dreptul lambriului, se întoarse și, venind în liniște pînă în mijlocul biroului, continuă încet :

— Vă dați seama că este vorba despre reușita unei operațiuni strategice de cea mai mare importanță ? Despre soarta unei grupări germane cu un efectiv de mai bine de o jumătate de milion de oameni masați în regiunile baltice ?

— Da, îmi dau seama, răspunse șeful contrainformațiilor.

Stalin, apropiindu-se, se opri în fața lui și continuă, fixîndu-l cu o privire aspră și directă :

— Înțelegeți că în condițiile pregătirii și realizării unei operații strategice, trebuie să fie blocată neîntîrziat orice posibilitate de a se afla datele secrete, orice canal de informație al inamicului ?

— Da, înțeleg.

Stalin se îndepărtă cîțiva pași și, pe neașteptate, întoarse capul :

— Cîți sînt în total ? și arătă spre colțul mesei unde se afla informarea în legătură cu acțiunea Niemen.

— Ar fi greu să spunem cu precizie efectivul întregii agenturi, răspunse șeful contrainformațiilor, privindu-l în ochi. Se presupune că nucleul grupului e compus din trei-patru oameni.

În clipa aceea Stalin își aminti din nou severul lui avertisment istoric, că acțiunile subversive ale cîtorva spioni sînt suficiente pentru a pierde o mare bătălie.

Făcu un efort de voință spre a-și stăpîni mînia și veni spre acel loc în mijlocul camerei unde, de partea cealaltă a mesei lungi, ședea șeful Marelui Stat Major. Se opri și, aruncînd o privire spre el, spuse meditînd, cîntărind, parcă gîndind cu glas tare :

— Avem atîtea organe și nu sînt în stare să prindă trei oameni. Cum se poate ?

Acest „cum se poate" sunase de rău augur pentru cei care stăteau lîngă ușă. În intonația întrebării cel puțin doi sau trei auzeau : „Nu pot să-i prindă sau nu vor ?"

Generalul, care stătea aplecat asupra hărților, a ridicat capul și l-a privit cu înțelegere pe Comandantul Suprem. Privirea lui trebuia să spună probabil : „Dumneavoastră, tovarășe Stalin, aveți dreptate ca întotdeauna. Noi forțăm să se retragă o armată formată din multe milioane de soldați și trei oameni nu pot fi prinși. Împărtășesc pe deplin nemulțumirea și nedumerirea dumneavoastră. Dar problema asta nu e de competența mea ; spre marea mea părere de rău, eu aici nu pot fi de folos cu nimic și, cu permisiunea dumneavoastră, mai bine mă ocup în continuare de treburile mele directe".

Și Comandantul Suprem, intuind parcă tot ce trebuia să exprime privirea Șefului Marelui Stat Major, porni din nou prin cabinet.

Ușa masivă se deschise fără zgomot și secretarul personal al lui Stalin, intrînd în cabinet, anunță impasibil :

— Mareșalul Rokossovski...

Comandantul Suprem nu reacționă în nici un fel la această comunicare și secretarul, luînd probabil tăcerea drept consimțămînt, ieși din cabinet, tot așa, fără zgomot, cum intrase.

— Activează sub nasul vostru de aproape o lună, nestingherit, un dușman extrem de periculos, continuă Stalin, îndepărtîndu-se de cei care stăteau încă în picioare lîngă ușă. E firesc să vă întreb : Contrainformația noastră acționează sau nu ? Ce este asta, încetineală și incapacitate sau neglijență criminală ?... În ambele cazuri e iresponsabilitate !...

Învinuirile Comandantului Suprem erau în fond nedrepte, contrainformația făcuse de la început tot ce era necesar. Acum însă nu era cazul să se justifice și cu atît mai puțin să îl contrazică. În partea opusă a cabinetului, cei trei tăceau abătuți.

Palid de indignare, Stalin se întoarse și ochii i se opriră pe telefonul I.F., așezat pe un stelaj amenajat special lîngă birou. Deodată îl năpădiră grijile legate de Varșovia răsculată și de toată problema poloneză, poate cea mai complicată din toate.

Apropiindu-se de masă, ridică receptorul și auzind în membrana puternică, vorbind de acolo, din Polonia, vocea comandantului frontului 1 Bielorus, Rokossovski, simți că nu se va putea stăpîni, că pur și simplu nu era în stare să vorbească cu el în clipa aceea omenește, fără nemulțumire și iritare. Iar Rokossovski, care își dovedise excepționalele capacități militare în operațiunea bielorusă și care primise de curînd, în răstimp de o lună, titlurile de mareșal și de erou, nu merita nicidecum o purtare nedreaptă. După ce ținu receptorul în mînă un timp, Stalin îl așeză înapoi în furcă și porni din nou prin birou.

— Organele teritoriale participă la investigații ? se informă el, apropiindu-se de cei care stăteau lîngă ușă

și plimbîndu-și privirea de la Șeful Contrainformațiilor spre ambii Comisari ai Poporului — și înapoi.

— Organele de interne și ale securității nu au fost antrenate și au participat parțial la depistare, dar posibilitățile lor în spatele frontului, unde acționa grupul Niemen, erau incomparabil mai mici decît cele ale contrainformațiilor militare.

Stalin nu suporta vorbăria și într-o astfel de situație nu voia să asculte explicații amănunțite, iar șeful contrainformațiilor nu voia defel să-i denigreze pe colegii săi influenți.

— Da... Participă, spuse el, deși răspunsul acesta pozitiv agrava situația lui și așa destul de dificilă.

— Aveți nevoie de ajutorul armatei ?...

— Directiva Marelui Stat Major a și ajuns la trupe. Șeful contrainformațiilor își mută privirea spre generalul de armată ; la cuvintele „Marele Stat Major" acesta își ridică ochii de pe documente.

— Iertați-mă, tovarășe Stalin, zise el în spatele Comandantului Suprem, și Stalin, spre a-și arăta respectul și simpatia ce-i purta, se întoarse imediat cu fața spre el. Dacă este vorba despre fronturile 1 Baltic și 3 Bielorus, atunci comandanților li s-a dat ordin încă noaptea trecută să acorde organelor de contrainformații tot ajutorul în oameni și tehnică.

Cu mîinile la spate, Stalin reveni la birou. Înainte de a ajunge la masa la care stătea generalul de armată, murmură nemulțumit, mai mult pentru sine :

— Care să fie explicația ?... Toți participă și ajută, toți acționează, și cu toate astea spioni dintre cei mai periculoși se plimbă nestingheriți de o lună de zile în spatele frontului !... Iresponsabilitate ! — exclamă, enervîndu-se brusc. — Nu vom tolera așa ceva !

Nu se cuvenea să se justifice, dar şeful contrainformaţiilor nu se mai putu stăpîni.

— Tovarăşe Stalin, vă rog să mă credeţi, se face tot ce omeneşte e posibil !

— Nu sînt convins ! Oprindu-se, Stalin adăugă brusc, fără însă să ridice privirea de pe covor : Şi apoi, ce înseamnă „se face" ?... Pe noi nu ne interesează procesul depistării în sine, nouă ne trebuie rezultatul !... Menţionez de asemenea că noi nu vă limităm acţiunile, n-aveţi decît să faceţi şi imposibilul !...

Zăbovind cîteva secunde, el îi privi cu ostilitate pe cei care stăteau lîngă uşă şi întrebă sever :

— Cît timp vă trebuie să terminaţi cu ei ?

Şi porni mai departe spre capătul cabinetului.

Se lăsă o linişte încordată. Şeful contrainformaţiilor îşi privi colegii, aceştia la rîndul lor îl priviră pe el.

— Vă întreb de cît timp aveţi nevoie ca să terminaţi cu ei ! şi îndreptîndu-se spre peretele opus, Stalin repetă nerăbdător şi cu voce ridicată :

— Ce termen minim ? Trebuie neutralizaţi înaintea concentrării în spatele frontului a unităţilor de tancuri şi mecanizate care au şi început să sosească acolo !

— Minim ?... Douăzeci şi patru de ore, tovarăşe Stalin, spuse Comisarul Poporului pentru Afacerile Interne după o scurtă pauză.

Dintre cei convocaţi, el se bucura de cel mai mare prestigiu în ochii lui Stalin, ce-i drept însă nu purta nici o responsabilitate directă pentru acţiunea Niemen. El înţelegea că pe Stalin l-ar fi interesat un termen şi mai scurt : „cîteva ore". Cîteva ore însă era un termen nerealist, iar Stalin nu tolera excesele de fantezie. Aşa încît douăzeci şi patru de ore i s-au părut Comisarului Poporului răspunsul optim, dar după ce rosti acest termen aşteptă cu

încordare și nu fără oarecare teamă reacția Comandantului Suprem, știind că ea putea fi, ca și meandrele raționamentelor lui Stalin, cît se poate de imprevizibilă.

Așa s-a întîmplat și de astă dată.

— Timp de aproape o lună nu ați putut să-i prindeți și acum îi prindeți în douăzeci și patru de ore... spuse ironic Stalin, parcă minunîndu-se el însuși. Asta-i bună...

Fără să fie profesionist, ca cei trei, el înțelegea cît de puțin realist era termenul promis : probabilitatea ca cei căutați să nu fie prinși nici peste săptămîni nu era cu nimic mai mică decît probabilitatea de a fi prinși în ziua următoare. Dar termenul de douăzeci și patru de ore, cu toată imposibilitatea realizării lui, îi convenea, termenul acesta corespundea interesului cauzei, interesului pregătirii și reușitei acelei operațiuni strategice dintre cele mai importante, și de aceea tot restul considerațiilor sale devenea mai puțin important.

Reveni din capătul opus al cabinetului, se opri în fața șefului contrainformațiilor militare și uitîndu-se în ochii lui cu o privire grea, dură, pătrunzătoare — acea privire sub greutatea căreia amețeau nădușind, înțepenind și pierzîndu-și graiul pînă și generalii și mareșalii care văzuseră multe la viața lor și disprețuiau moartea, — se informă sec :

— Ați înțeles totul ?

— Am înțeles !

— Priviți și rețineți... Stalin privi spre pendula mare... aveți la dispoziție douăzeci și patru de ore... Dacă în răstimpul acesta nu veți termina cu ei — arătă cu mîna spre colțul mesei lungi, acoperită cu postav verde, unde zăcea nota privitoare la operațiunea Niemen — dacă în cursul a douăzeci și patru de ore nu va fi oprită scurgerea datelor strict secrete... toți vinovații, împreună cu dumneavoastră... vor primi o binemeritată pedeapsă !

Apoi își mută privirea scrutătoare către cei doi Comisari ai Poporului : aceasta se referă și la dumneavoastră !

Chipurile deprimate și chiar înclinarea lor exprimau vinovăție și devotament suprem. Ei știau că „a primi pedeapsa meritată“ în gura Comandantului Suprem însemna nu numai destituirea din funcție...

E adevărat că uneori aceste cuvinte se dovedeau a nu fi altceva decît simple amenințări, însă cine putea să prevadă ce vor fi în acest caz concret !

Între timp Stalin, nemaiacordînd nici o atenție Comisarilor Poporului, fixă cu privirea de jos în sus pupilele șefului contrainformațiilor :

— Vi se va acorda orice ajutor necesar, dar răspunderea personală, nu uitați, e a dumneavoastră. Puteți pleca!

Ultimele cuvinte, ca și avertismentul cu privire la răspunderea personală, se adresau nemijlocit șefului contrainformațiilor militare ; cei doi Comisari ai Poporului au ieșit din birou urmîndu-l. Ei știau prea bine că lui Stalin îi place ca toate dispozițiile, indicațiile și chiar sfaturile lui să-i fie traduse în viață de îndată, să fie îndeplinite fără întîrziere.

Dealtfel un alt mod de a se acționa nici nu se admitea.

57. SCRISORI DIN AUGUST 1944

Măicuță dragă,

Iartă-mă că nu ți-am mai scris de o lună întreagă, dar nu am avut timp deloc. Acum, în schimb, am să-mi dau silința.

Noi am ajuns departe spre vest.

Populaţia de aici este formată din polonezi şi bieloruşi, aşa-numiţii „vestici", care par să fie nişte oameni înapoiaţi, timoraţi şi mărginiţi. Dacă te uiţi la ei, se îmbracă mai bine ca pe la noi. În case au de obicei mobilă ţărănească şi în loc de laviţe, scaune. Fetele poartă rochii de mătase, scurte pînă la genunchi, şi bluze înflorate. Bărbaţii — chiar ţăranii — poartă costume de şeviot, cămăşi cu guler descheiat şi „gapki", ceea ce în poloneză înseamnă şapcă. La gît poartă neapărat o cruciuliţă, lîngă fiecare sat e un crucifix mare cu Isus Cristos, dar în multe case — purici, ploşniţe, gîndaci. Căutăm să nu înnoptăm pe la ei.

Cei mai mulţi oameni par meschini, probabil ca toţi proprietarii. Pentru toate au un singur răspuns : „Dacă aţi fi venit cu trei zile înainte, v-am fi ospătat !"

Sînt păduri frumoase, dese, şi multe păsări. Lanurile mi se par caraghioase — nişte fîşii înguste, probabil cum au fost şi pe la noi înainte de revoluţie. Grădinile sînt pline cu mere şi pere, dar noi, pur şi simplu, nu avem timp să le gustăm, şi nici nu prea îmi vine să cer.

E jumătatea lui august, dar căldură e de parcă am fi în iulie. Aici nu sînt geruri ca pe la noi. Se spune că şi iarna e timp ploios. Aşa că şi clima, şi natura, şi oamenii sînt interesanţi, dar într-un fel îmi sînt toate străine. Ce bine e acasă ! Nici nu vă puteţi închipui ce poftă mi-e de ceva de-al nostru, moscovit, ceva de dinainte de război, crupe de hrişcă stropite cu unt sau ciorbă rece de kvas, sau îngheţată „eschimos". Îmi lipsesc chiar şi ciondănelile din tramvai.

Am început să mă obişnuiesc în noua mea unitate şi starea mea de spirit a devenit mai bună. E adevărat că nu prea izbutesc să dorm decît foarte puţin şi numărul subordonaţilor s-a cam redus, aşa că sînt nevoit să umblu mult de unul singur. În schimb, am în jurul meu oameni cu

totul deosebiți, iar comandantul nostru este un om cu totul și cu totul extraordinar.

Degeaba te frămînți tu, mamă, mă simt minunat, rana și contuzia nici nu le mai țin minte, îmi amintesc de ele doar scrisorile tale.

Ar fi fost bine dacă mi-ai fi trimis cărți sau niște reviste. Cîteodată pică o clipă liberă, și nu găsesc nimic de citit.

Salutări tuturor. Multă sănătate. Te sărut pe tine și pe bunica.

Direcția înaintării noastre — Prusia Orientală !

Al vostru, Andrei

P. S. Dacă s-a mai păstrat cutiuța de caramele despre care mi-ai scris înainte, trimite-mi-o.

Băiatul mamii, Andriușenka !

Noi cu bunica îți scriem în fiecare săptămînă și parcă am arunca pietricele în mare — nici un semn de viață. De ce taci, de ce răspunzi atît de rar ? Cînd vei avea și tu copii, vei înțelege că asta e pur și simplu o cruzime.

În fiecare seară însemnăm pe hartă înaintarea armatelor noastre și încercăm să ghicim unde te afli tu acum.

E, cred, a cincea oară de cînd te tot rugăm să ne scrii despre sănătatea ta. Cum te simți, băiețelul meu ? Nu te chinuie cumva durerile de cap ? Vorbești ceva mai ușor ? cum îți merge piciorul rănit ?

Sînteți hrăniți cum trebuie ? Ana Petrovna mi-a spus că în timpul ofensivei bucătăriile de campanie rămîn în urmă și ostașilor le vine greu. Așa să fie oare ? Poate ar fi cazul să-ți trimitem un pachet ? Avem acum destule legume și putem să ne lipsim de ceea ce primim pe cartelă. Scrie-ne neapărat, nu te sfii. Mai există camuflaj, însă toți au un moral ridicat, doar ați ajuns la graniță, pînă în Germania mai e o zvîrlitură de băț. În fiecare zi Moscova

salută cu salve de tun victoriile, în ultimele zile ne-am bucurat chiar de trei ori, iar altă dată s-au tras salve de salut de cinci ori. Dar mai sînt și vești proaste... Ieri m-am întîlnit lîngă gara Bielorusă cu Mașa Terehova, am stat cu ea în piață și am plîns. Din clasa voastră încă două vieți pierdute... Lîngă Sevastopol a căzut Serioja Kuznețov, iar în Bielorusia au ucis-o pe Milocika Panina.

L-am cunoscut pe Serioja foarte puțin, iar pe Milocika mi-o amintesc ca pe o gîgîlice de clasa întîi, cînd mi se tot plîngea de tine că o tragi de codițe și o necăjești. Am rîs pe atunci gîndindu-mă că tu ai o slăbiciune pentru ea și am rugat-o pe învățătoare să vă așeze în bănci diferite. Dar cînd te-au mutat, te-ai necăjit foarte tare, și am înțeles că ceea ce presupusesem în glumă, nu era lipsit de temei. S-a aflat că ea a fost pe același front cu tine. Este cea de a noua pierdere din clasa voastră. Bieții copii, nefericite mame !

Bunica ți-a împletit niște ciorapi călduroși de lînă, special pentru piciorușul rănit. Avem o grijă mare : iarna bate la ușă, iar noi nu știm cum să le trimitem, ne e teamă că se vor pierde pe drum. Dacă va fi vreo ocazie de la voi, poate vine cineva la Moscova sau va trece doar prin oraș, roagă-l să treacă și pe la noi să le ia. Cu acel cineva am putea trimite și ceva alimente. Așa e mai sigur.

Dragul mamii, Andriușenka ! Te rog foarte mult, nu brava fără rost. Nu uita că numai tu singur ne-ai mai rămas, noi cu bunica nu mai avem pe nimeni... Păzește-te. Și scrie-ne mai des.

Te sărut
Mama

Stimată Ecaterina Ivanova !

Am primit scrisoarea dumneavoastră. Fiul dumneavoastră, locotenentul de gardă Blinov Andrei Stepano-

vici, face într-adevăr din iunie a.c. serviciul militar în unitatea care îmi este încredinţată. Vă comunic că potrivit hotărîrii Comisiei Medicale a Spitalului Militar nr. 1135, unde a fost spitalizat fiul dv., după rănire şi contuzie a fost socotit fără alte menţiuni suplimentare „apt combatant".

Vă compătimesc şi înţeleg prea bine rugămintea Dv. Din păcate în condiţiile armatei active crearea „unui regim de cruţare pentru viaţa lui", cum cereţi Dv. în scrisoare, nu prea este posibil.

Despre scrisoarea dvs. adresată mie, comandantului unităţii, vă promit că nu va afla niciodată, nici fiul dvs., nici persoanele din preajma lui. Vă înapoiez copiile actelor cu privire la moartea pe front a soţului, fiicei şi fratelui dvs., pe care mi le-aţi trimis.

Cu tot respectul
Comandantul U/M Egorov

Poşta de campanie nr. 19360

58. TAMANŢEV

Se crăpa de ziuă cînd am surprins o mişcare în casă, apoi un scîrţîit subţirel care ne devenise familiar : uşa ; am zărit-o apoi pe Iulia Antoniuk, înfăşurată parcă într-un văl străveziu de ceaţă albicioasă.

Mare lucru sînt reflexele ; noaptea, frigul mă pătrunsese pînă la oase, mă dureau parcă toţi muşchii şi mă lua cu un fel de slăbiciune stupidă, dar, văzînd-o pe Iulia, mi-am revenit dintr-o dată şi, înviorîndu-mă, m-am simţit gata de încăierare.

Purta o cămașă de noapte din stambă, pînă la genunchi, părul îi era despletit, picioarele desculțe. Stînd pe una din treptele de pămînt ale cerdacului, trase un timp cu urechea, apoi înconjură casa pîndind parcă pe cineva ; aștepta ceva, scrutînd prin ceață, se uită prin hambar și dădu o raită prin curte, iscodind mereu cu privirea roată. Din cînd în cînd se oprea și trăgea cu urechea. Apoi se întoarse, întredeschise ușurel ușa scîrțîitoare spre tindă și spuse ceva. Îndată, în deschizătura ușii apăru un militar cu un pistol automat în mînă — un bărbat cu bonetă și pelerină.

Mă încordasem ca un arc. I-am văzut fața și parțial statura și l-am recunoscut, nu atît după fotografie cît după portretul verbal : Pawlowski ! Cum ajunsese el în casă ? Și cum, nătăfleții de noi, n-am observat venirea lui ? Venise cu siguranță în noaptea asta în care vîjîitul vîntului îi acoperise zgomotul pașilor.

Undeva în apropiere îl așteptau, probabil, complicii (lîngă casă nu erau, altfel Iulia nu ar fi ieșit numai în cămașa de noapte). Aș fi putut acum să-l iau cu inevitabilul schimb de focuri, aici, în fața ei — dar această posibilitate care mă favoriza din punct de vedere psihologic, am înlăturat-o. Lîngă gard s-au despărțit după ce s-au îmbrățișat, ea l-a sărutat de cîteva ori, el la fel, pe urmă s-a desprins din brațele ei și a pornit fără să întoarcă privirea. Ea rămase lîngă stîlp, făcu de trei ori cruce în urma lui și începu să plîngă înăbușit. Privindu-i așa împreună, văzînd cum se despart, mă gîndeam că în ceea ce privește versiunea cu nemții, nu sînt decît palavre, puștoaica este cu siguranță a acestui Pawlowski.

Am mai remarcat, așa printre altele, că Pașa e un cap, nimic de zis. Se dovedise din nou că are dreptate, îl felicitam în gînd.

În momentul ieșirii lui Pawlowski din casă, m-am uitat la ceas ca de obicei — pentru raport. Era cinci fix și m-am gîndit că nu merge... conducerii îi place aproximație, nu îi plac cifrele rotunde în rapoarte, și dacă aci scrie pe urmă „cinci zero, zero", vor strîmba din nas, vor crede că timpul acesta este notat aiurea, supt din deget. Și pentru raport am fixat — patru cincizeci și opt...

Pawlowski se îndrepta nu spre pădure, ci oarecum de-a lungul ei, mișcîndu-se pe o linie precisă, dreaptă, care pornea de la casă paralel cu liziera și trecea pe lîngă mine la vreo zece metri. I-am văzut bine fața viguroasă, autoritară, și cu toate că nu mă îndoiam defel că el este Pawlowski și că nu îmi va scăpa, că am să-l modelez ca pe o bucată de lut, totuși, ca de obicei, am reconstituit în minte portretul lui verbal :

„Statură-înaltă ; părul-șaten ; fruntea-lată ; ochii cenușiu-închis ; fața-ovală ; sprîncenele-arcuite, late ; nasul-gros, drept, cu baza orizontală ; gura-mijlocie, cu colțuri lăsate în jos ; urechea triunghiulară, mică, cu pavilionul bombat ; semnalmente bătătoare la ochi nu are".

Culoarea ochilor și detaliile mărunte, firește, nu le puteam distinge. În ansamblu, însă, totul coincidea.

Voinic, cu musculatură bine dezvoltată și foarte sigur de sine, bine bărbat, nimic de zis. Da, ăștia plac femeilor. Îi impresionează chiar și pe bărbați, Pawlowski, tot el Volkov, tot el Trofimenko, tot el Gribovski, Kazimir, tot el Ivan, Vladimir, tot el Kazimierz cu patronimicul Gheorghievici, sau Iosipovici. Sînt posibile și alte nume, precum și ale patronimice. Nouă parașutări reușite și patru cruci de fier de la nemți... Deosebit de periculos în timpul reținerii.

Țineam minte tot ce era înscris în nota de investigare, ca și observația șefilor că este un trăgător de elită, care stăpînește toate procedeele de atac și apărare și se va

împotrivi pînă la capăt. Ei, vom vedea... Fără să-l fi văzut vreodată, eram sigur că unul ca ăsta nu se va da bătut cu ușurință și că va trebui să-l găuresc de-adevăratelea, și mă mai gîndeam că nu am la mine nici o trusă individuală și cu ce am să-l bandajez oare ?

Era ireproșabil echipat în uniforma armatei noastre, care nu era nici prea nouă, nici veche. Boneta ofițerească de campanie cu steluța kaki, pelerina, cu pistolul automat PPS bine lustruit, cu cizme de ale noastre bune, de piele.

Ajuns la marginea poieniței, se întoarse și îi făcu Iuliei un semn de adio. Cuprinzînd cu brațele un stîlp, ea plîngea în hohote, dar de auzit nu se auzeau decît sughițuri înăbușite. Știa desigur cu ce se îndeletnicește el și ce i se putea întîmpla dacă ar fi fost prins.

Se înțelege că mă uitam bine la Pawlowski și cîntăream în gînd tot ce avea să urmeze. Am să-l ajung în fugă, nu va scăpa de mine, lucrul acesta era clar, și în lupta corp la corp cred că îl dau gata.

În ceea ce privește schimbul de focuri, el este în avantaj... va face totul să mă ucidă, eu sînt însă obligat să-l prind de viu. Chiar dacă nu este el radistul, ci șeful grupului, pentru *funkelspiele* e bun și șeful. Pe cel de al treilea, la urma urmei, pot să nu-l cruț... Numai dacă aș ști care din ei e radistul, care șeful și care al treilea.

M-am uitat spre alunii unde erau ascunși Lujnov și Fomcenko. Ei trebuiau să pună o capcană, să îndepărteze una de alta două ramuri de sus pe care eu aș fi putut să le văd de aici, dar ei nu dăduseră încă semnalul. Nu cumva adormiseră ?... Situația mi se părea clară : el intrase în casă dinspre partea unde erau ei. Eu unul nu l-aș fi scăpat. Halal ajutoare, păduchi nenorociți !

Aș fi putut să le semnalez cu țiuitoare, dar nu am făcut-o. Și nu pentru că aș fi vrut neapărat să fac totul

singur, ci pentru că în încăierarea rapidă care urma să aibă loc cu prilejul reţinerii, hotărîtoare va fi priceperea, nu numărul.

De mine însumi eram absolut sigur, de ei nu, şi puteau să facă o boacănă cît ai zice peşte !

Pawlowski dispăruse în tufiş. Se îndrepta, aşa cum calculasem eu, spre un stejar care ieşea în afara lizierei ca un mic promontoriu. Lăsîndu-mi pelerina şi rucsacul în tufiş, mă tîram, avînd grijă să nu fac nici măcar cel mai mic zgomot. Îl urmam la vreo cincizeci de metri, pe o linie paralelă, cu un pistol Schmeisser în mînă. Tot timpul îmi domoleam singur elanul, aş fi vrut tare mult să-l văd cum e la treabă, ardeam de nerăbdare să-l iau la ochi, dar într-o pădure deasă ca Şilovici era practic imposibil ; îmi doream ca el să se întîlnească neapărat cu complicii săi pe undeva pe aici, în tufişuri, şi abia atunci să-l atac, luîndu-l prin surprindere. Şi dacă soarta nu-mi va juca un renghi, puteam socoti de pe acum că îl şi am în buzunar.

Alunişul înalt descreştea într-unul mai mărunt, cu goluri pline de buruieni, iar în faţă strălucea cîmpul aburit, argintat cu rouă. Pawlowski mergea drept spre stejăriş, mergea repede fără să privească înapoi, îmi era clar că nu-l pot urmări pe un teren deschis. Da, se pare că n-aveam noroc : nu va fi nici un al doilea, nici un al treilea. N-aveam încotro, trebuia să-l înhaţ doar pe el.

După ce am ochit un loc potrivit, m-am aşezat printre buruieni, erau pitice, nu-mi ajungeau decît pînă la brîu. Ţinînd Schmeisser-ul jos, lîngă genunchi, am ridicat în sus mîna dreaptă cu pistolul de buzunar Walter şi am strigat :

— Stai ! Nu mişca ! Trag !

El se întoarse cu o iuţeală demnă de toată admiraţia şi m-a ţintit cu pistolul automat, reuşind în acelaşi timp să arunce o privire în jur — ne despărţeau vreo cincizeci sau poate patruzeci şi cinci de metri.

— Cine eşti ? Actele ! — am strigat eu, făcînd în acelaşi timp un pas în întîmpinarea lui şi străduindu-mă să-mi domolesc emoţia din voce şi gesturi.

Întrebarea mea, ca şi cererea de prezentare a actelor, în situaţia dată şi la o asemenea distanţă, erau ridicole şi naive — ceea ce şi urmărisem.

Îl fixam din faţă şi am văzut cum, punînd degetul pe trăgaci, m-a ochit liniştit. Nu se grăbea şi mă privea cu un vădit interes. Înarmat cu pistol automat şi foarte sigur de sine, eu, cu trăgătorul meu ca o jucărie, nu-i păream probabil decît un fel de novice şi încă unul destul de tontălău — o foarte bună ţintă vie.

Sînt sigur că nici prin cap nu-i putea trece gîndul că eu pînă şi cu jucăria asta reuşesc să plasez două, ba chiar trei gloanţe într-o cutie de conserve aruncată în sus şi că în anii războiului am luat de vii peste o sută de agenţi-paraşutişti, dintre aceia care ştiu foarte bine ce îi aşteaptă dacă vor fi prinşi şi tocmai de aceea se împotrivesc cu înverşunarea celor condamnaţi la moarte.

I-am luat-o înainte poate cu o fracţiune de secundă şi m-am prăbuşit în buruieni simultan cu rafala din pistolul automat. Frunzişul a şuierat deasupra capului meu şi am simţit o arsură în şold. M-a atins totuşi ! Gloanţele au trecut zgîriindu-mi pielea, putea să mă omoare pehlivanul, cu unul ca ăsta nu te întîlneşti în fiecare zi, îl felicitam în gînd.

După ce am căzut şi am gemut tare, m-am tîrît fulgerător vreo zece metri la stînga, după o tufă deasă de alun, ascunzîndu-mă în iarba udă, cu pistolul automat în po-

ziţie de tragere şi am gemut din nou, îndreptînd cu pîlnia palmei sunetul în jos şi în direcţia în care căzusem.

Trucul acesta îl mai făcusem de multe ori şi nu mă îndoiam că Pawlowski va crede că sînt grav rănit şi se va întoarce neapărat ca să mă termine şi să-mi ia actele. Venind spre mine spre locul unde căzusem, el se va găsi pieziş faţă de poziţia mea şi eu, trăgînd deodată două rafale din pistolul automat, îi voi imobiliza mîinile. Numai de ar sta măcar o singură clipă pieziş faţă de mine şi nu cu pieptul.

Aici a intervenit însă imprevizibilul.

— Jos armele !... Mîinile sus !... auzii eu voci şi ridicînd capul îi zării pe Lujnov şi Fomcenko sărind din tufiş la vreo douăzeci de metri de mine cu pistoalele automate în poziţie de tragere. Înseamnă că nu dormeau — uitaseră pur şi simplu să semnalizeze... dar acum de ce ieşiseră fără semnalul meu ? Pawlowski răspunse fără ezitare cu rafale din pistolul automat — ei s-au lăsat repede pe vine, dar un glonte mi se păru că l-a atins totuşi pe Lujnov, sau cine ştie, era o părere, acum eram nevoit să-i servesc isteţimii lui Pawlowski cele cuvenite. El pricepuse cu siguranţă că e o ambuscadă şi, nevrînd să rişte — totuşi eram trei contra unul —, o luă repede la fugă, dar nu spre pădure, ci înapoi în aluniş, şi chiar prin mijloc, între mine şi locul unde era Lujnov şi Fomcenko, aşa încît un timp oarecare noi, aflîndu-ne în linie paralelă cu el, nu puteam trage, iar el putea să ajungă la tufiş.

Trebuia să-l împiedic ! Am ridicat Schmeiser-ul şi ţintindu-i genunchii, am apăsat pe trăgaci şi am mişcat uşor pistolul de la stînga la dreapta şi înapoi. În aceeaşi clipă el s-a smucit de parcă s-a împiedicat de ceva nevăzut şi a căzut în genunchi. După cum s-a prăvălit, am înţeles că

nu nimerisem pur şi simplu picioarele, ci am făcut ceea ce trebuia, îi zdrobisem rotula.

Am sărit spre el. După sunet am calculat că el trăsese vreo douăzeci şi şapte — treizeci de cartuşe. Şi acum, înainte de orice, trebuia să reîncarce arma. Lujnov şi Fomcenko veneau fugind din partea opusă. Pe umărul lui Lujnov se întindea o pată de culoare închisă. Nu mă înşelasem, fusese rănit, şi totuşi mie îmi venea să rîd. Ei fugeau în zig-zag-uri scurte, aşa cum îi învăţasem — dar acum la ce serveau toate astea ? ! Doar nu-i ţintea nimeni şi nici nu se trăgea în ei — să mori de rîs, nu alta !

L-am zărit primul pe Pawlowski. Culcat pe spate, cu o expresie concentrată, introducea cu înfrigurare un nou sector în automat. Făcui un salt spre el ; nu-mi mai rămăseseră decît cîţiva metri — şi acum se întîmplă un lucru îngrozitor, pe care nu-l prevăzusem şi la care nu mă aşteptam nicidecum de la Pawlowski : înainte ca eu, printr-o ultimă săritură, să ajung la el, îşi vîrî gura pistolului sub fălci şi apăsă pe trăgaci...

59. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I. F.

Către Egorov

Foarte urgent !

În următoarele cinci ore, pe aerodromurile de la Vilnius şi Lida vor sosi cu patru curse speciale 102 ofiţeri din Direcţia Generală „Smerş" şi 19 investigatori trimişi în vederea participării la operaţiunea Niemen.

Înştiinţarea aerodromurilor prin sistemul V.N.O.S.[1] *înaintea sosirii avioanelor a fost efectuată.*

Răspundeţi personal pentru modul de încadrare în acţiune a tuturor celor sosiţi şi a şefilor grupurilor operative mixte de depistare pe traseele deplasării posibile a celor căutaţi. Acordaţi atenţie deosebită direcţiilor de rocadă.

Raportaţi executarea.

Kolîbanov

Notă prin I. F.

Către Egorov

Foarte urgent!

Vă comunicăm că printre măsurile pe care le avem în vedere în cadrul acţiunii Niemen, începînd de astăzi 19 august, ora 17,00 p. m. vi se subordonează operativ, cu dislocare imediată în zona de operaţii a frontului dv., toate mijloacele gonio autopurtate ale grupurilor de radio interceptare ale fronturilor 1 şi 2 Bieloruse şi, de asemenea, ale Comisariatelor Poporului pentru Securitatea de Stat ale Bielorusiei şi Letoniei.

Ordine în acest sens au fost transmise organelor în drept. Luaţi de urgenţă legătura cu direcţiile de contrainformaţii ale ambelor fronturi şi cu Comisariatele Poporului ale Republicilor, pentru a se indica şefilor grupelor itinerariile şi sectoarele de ambuscadă stabilite de dvs.

Colonel-inginer Nikloski răspunde pentru amplasarea optimă a instalaţiilor în triunghiul Lida-Grodno-Vilnius şi pentru coordonarea acţiunilor următoare prilejuite de urmărirea în eter.

Direcţia Generală a Contrainformaţiilor „Smerş" vă atrage atenţia asupra necesităţii mascării mai minuţioase

[1] V.N.O.S. — Serviciul observare aeriană şi alarmă. (n. tr.).

a instalațiilor atît în timpul deplasării lor în zonele frontului dvs. și a celui vecin, ca și în locurile de staționare.

Sosirea fiecărui grup de radiointerceptare va fi raportată fără întîrziere cu precizarea sectorului de așteptare.

În momentul de față studiem de urgență, împreună cu conducerea Direcției Generale a Comunicațiilor radio din Armata Roșie, posibilitatea atragerii unui număr mare de emițătoare pe unde scurte ale armatei pentru crearea unor radioparaziți eficienți în vederea bruierii diapazoanelor de lucru ale grupului Niemen în cazul reînceperii funcționării emițătorului căutat. Pînă la luarea deciziei definitive în această problemă, vi se propune, pe răspunderea Dv. personală, să asigurați în următoarele 4—5 ore utilarea tuturor stațiilor de radio de unde scurte în unitățile frontului cu antene puternice și înlocuirea în fiecare emițător a bateriilor uzate cu baterii noi. O dispoziție corespunzătoare a fost transmisă de către Direcția Generală a comunicațiilor radio din Armata Roșie.

Kolîbanov

Notă prin I. F.

Către Egorov

Foarte urgent !

În legătură cu împrejurările extraordinare create în urma acțiunilor grupului Niemen, este necesar, în vederea descoperirii emițătorului radio și a altor probe materiale, ca pe lîngă controlul documentelor, să se instituie controlul sever al lucrurilor personale ale tuturor celor care se deplasează în spatele fronturilor, civili și militari, indiferent de gradul sau funcția ocupată.

În afara organelor de contrainformații și a unităților de securitate ale spatelui frontului, la efectuarea acestei măsuri antrenați și efectivele comenduirilor și subunităților afectate lor — ca și pe cei mai buni, cei mai pricepuți ofițeri și sergenți din unitățile armatei.

Fiecăruia dintre participanții la această acțiune trebuie să i se facă un instructaj riguros asupra modului de control, inclusiv asupra necesității de a respecta în timpul controlului regulile de politețe maximă și de tact.

Trebuie controlat deosebit de minuțios transportul auto și persoanele care-l folosesc.

Vă fac cunoscut că controlul lucrurilor personale (indiferent de gradul și funcția posesorilor) este aprobat de Procurorul General Militar al Armatei Roșii prin telegrama cifrată O.V./0059 din 19.08.44 care se transmite în momentul de față tuturor procurorilor militari ai fronturilor 3 Bielorus și 1 Baltic.

Kolîbanov

Către Egorov

Urgent !

Pentru coordonarea tuturor acțiunilor în legătură cu operațiunea Niemen și conducerea investigației va sosi la Dv. la ora 10,00 cu un avion special (Douglas, număr de bord 9) ; însoțit de avioane de vînătoare (LA-5 FN, numere de bord 26 și 34) șeful Direcției Generale a Contrainformațiilor „Smerș" cu un grup de generali și ofițeri superiori.

Înștiințarea aerodromurilor prin sistemul V.N.O.S. a fost efectuată pe întregul parcurs pînă la aerodromul de sosire de către secția de zbor.

Asigurați automobilele necesare la aterizarea avioanelor pe aerodromul din Lida.
Raportați imediat sosirea.

Kolîbanov

Notă de serviciu

Extremă urgență

Către Kovaliov și Tkacenko

De importanță deosebită !
Răspundeți personal de reținerea în nodul feroviar Moscova a eșaloanelor cu seria K (tancuri transportate pe cale ferată) nr. 2741, 2742, 2743, 2755, 2756, stația de încărcare Celiabinsk, ca și a eșaloanelor cu nr. 1365, 1369, 1783, 1786, stația de încărcare Gorki și Sverdlovsk, și care circulă pe direcția Baltica sub controlul special al serviciului transporturilor operative.
Controlați personal executarea și raportați imediat.
Emis în baza ordinului Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem.

Karponosov

Notă prin I.F.

Către Egorov

Urgent !

În completare la nr... din 18.08.44 vă comunic că dispoziția șefului spatelui Armatei Roșii despre relațiile suplimentare pentru militarii care participă la măsurile de depistare și de control referitoare la operațiunea Niemen, începînd din ziua de azi se extind asupra tuturor militarilor care participă la operațiunea armată „Inel“, indiferent de

departamentul de care țin. Asigurarea cu provizii intră în sarcina Comisariatului Poporului Pentru Apărare.

În baza dispoziției șefului Spatelui Armatei Roșii nr...[1] din 19. 08. 44

Controlați personal executarea.

Artemiev

Notă prin I.F.

Către Egorov

Foarte urgent !

În decursul următoarelor 3—5 ore, pentru participarea la măsurile privind operațiunea Niemen, Direcțiile de Contrainformații ale fronturilor 1 și 2 Bielorus, Leningrad, 1, 2 și 3 Ucrainean vor transporta pe aerodromurile Lida, Grodno și Vilnius...[1] *prin cursele speciale... un număr de ofițeri ai Smerș din care... depistatori.*

Răspundeți personal ca toți cei sosiți să fie incluși în acțiune fără întîrziere în calitate de șefi ai grupelor operative mixte de depistare în sectoarele apariției probabile a celor căutați. Raportați executarea.

Avioanele de transport ale altor fronturi, cele venite din Moscova, care au transportat ofițerii, vor fi în subordinea Dv. în vederea asigurării forțelor necesare în operațiunea Niemen.

Discutați urgent împreună cu Mohov, Poliakov și Nikolski ce ajutor în oameni și tehnică vă este necesar și raportați de urgență.

Kolîbanov

---

[1] Datele cifrice ale acestui document au fost omise (n. a.).

60. TAMANȚEV

Am înțeles pe dată că trăgînd o rafală din propriul său automat, își făcuse țeasta arșice.

Eram furios să crăp, nu alta, și îmi venea să înjur de toți dumnezeii, cînd, veniți în fugă, Fomcenko și Lujnov se holbară la cadavru.

— Nu aveți ce vedea, a crăpat ! scuipai furios, stăpînindu-mă cu greu. Cu cine am vorbit eu ? De cinci ori am repetat : — dacă e singur, nu am nevoie de voi ! Și voi ? !

— Am crezut... că v-a ucis, strigă Lujnov, strîmbîndu-se de durere, cu mîna la rana de pe umăr.

— „Am crezut !"... Viței de lapte !... Halal ajutoare, fir-ați să fiți ! Deie domnul să nu vă mai văd în vecii vecilor !...

Nu mă îndoiam nici o clipă că dacă ei și-ar fi văzut de treabă și Pawlowski ar fi crezut că sîntem unu la unu, chiar cu picioarele sfărîmate, nu s-ar fi împușcat pentru nimic în lume și l-aș fi luat de viu. Aș fi vrut să-i scarmăn, să le rup urechile, dar acum trebuia să acționez fără să pierd măcar o clipă.

După ce am sfîrtecat cu cuțitul mîneca lui Lujnov, i-am bandajat în grabă umărul și mai sus l-am strîns cu cureaua ca să opresc sîngerarea.

— E atins numai mușchiul... osul nu... Nu te strîmba, doar nu ai trei anișori !

Trebuia să evaluez probele materiale măcar preliminarii. Înainte de toate am examinat cizmele lui Pawlowski. După aspect păreau sovietice, din piele, ofițerești, dar talpa o avea nemțească, bătută în cuie cu floare lată, tocurile aveau placheuri metalice, în toți anii războiului nu mai văzusem un asemenea hibrid, dar o viață trăiești, o viață

înveţi şi m-am gîndit îndată că urmele găsite de Blinov lîngă izvor fuseseră lăsate de Pawlowski, şi deci el fusese acolo, şi chiar cu cizmele astea.

I-am scotocit apoi buzunarele cămăşii şi pantalonilor ofiţereşti şi i-am luat actele. Am privit în fugă ordinul de deplasare : fusese eliberat pentru Pawlowski şi încă pe formular tipărit, şi spre marea mea mirare avea semnul secret, convenţional, introdus de la 1 august ; punctul la jumătate de frază în loc de virgulă.

Al doilea ordin nu se găsea printre hîrtii şi m-am gîndit că s-ar putea să nu fie el şeful grupului sau cine poate să ştie, — după o asemenea autobiografie — acţiona de unul singur.

Fără să fac eforturi deosebite, i-am scos cizmele — lucrul acesta trebuia făcut neapărat înainte ca leşul să înţepenească.

Din casa lui Swirid nu ieşea nimeni, eu însă nu mă îndoiam că ei — cocoşatul în orice caz — ne pîndeau de la fereastră. Ar fi interesant de ştiut ce sentiment trăia el acum.

— Rămîi aici !... Acoperă-l cu pelerina şi nu lăsa pe nimeni să se apropie, i-am ordonat lui Lujnov, iar dumneata vino cu mine !

Împreună cu Fomcenko, am luat-o la fugă cu pistoalele automate în mînă în direcţia în care se îndreptase cu cîteva minute în urmă Pawlowski.

— Fii gata... Presupun că acolo îl aştepta cineva... Ţine dreapta... Dacă deschid focul, — culcat —, îl instruiam eu pe Fomcenko din mers şi, aducîndu-mi aminte, l-am întrebat sever : — De ce nu mi-aţi dat semnalul ?

— Semnalul ?... Am uitat... de emoţie... am uitat cu totul...

„Am uitat“ !... „De emoţie“... Vite încălţate, nu alta ! Ambii sînt trecuţi de treizeci de ani şi mai au emoţii ! De aia nu suport eu ajutoarele — sînt un balast — iar foloase, nici cît o ceapă degerată ! Fomcenko fugea cu sîrg, din răsputeri, însă treptat rămînea în urmă. Se mai luminase şi acum se vedea mai bine în depărtare. Eu fugeam cu băgare de seamă, aşteptînd să aud în orice clipă împuşcături, dar liniştea era desăvîrşită. Ajunsesem aproape de pădurice, cînd, spărgînd liniştea, departe în spatele nostru, răsună un ţipăt.

Am întors capul, Iulia, în aceeaşi cămaşă de noapte, se îndrepta dinspre tufiş spre Lujnov. Asta ne mai lipsea ! El îi sări în întîmpinare şi încercă s-o oprească, îi spuse ceva, apoi o apucă cu mîna nevătămată de cot, dar ea s-a smuls şi a fugit nimerind tocmai unde el nu vroia s-o lase, şi în clipa aceea a răsunat ţipătul sălbatec — îl zărise pe Pawlowski.

Am cîntărit situaţia şi i-am ordonat lui Fomcenko, care mă ajunsese din urmă :

— Întoarce-te... Lujnov să ducă fetiţa la Swirizi, iar pe Iulia s-o luaţi în casă şi să o ţineţi acolo !... Repede ! Şi fără zgomot !...

— Trebuie să-i explicăm, că el singur !...

— Acum degeaba îi explici tu orice... Trebuie pus capăt imediat ţipetelor astea ! Dacă se va împotrivi, duceţi-o cu forţa. Iar pe Swirizi să-i preveniţi să nu plece din casă şi să-şi ţină gura ! Fuga.

De acolo de unde zăcea cadavrul lui Pawlowski, se auzeau bocete, eu am zbughit-o în pădurice fără să mai întorc capul. Fugeam cu automatul ridicat pe lîngă copaci, alunecam printre ei, mă strecuram pe sub crengi. Aşteptam din clipă în clipă întîlnirea cu cei care probabil îl aşteptau aici pe Pawlowski. Şi mă temperam tot timpul, încercînd

să-mi potolesc furia. Pe unul l-am scăpat, însă pe ceilalţi trebuia să-i iau de vii cu orice preţ.

Fugeam şi, sfătuindu-mă cu mine însumi, eram nevoit să apreciez că situaţia e a dracului de proastă.

Am ocolit astfel o parte a păduricii, apoi am traversat-o pe la margine şi m-am întors încheind un triunghi. Nu era nimeni nicăieri şi nici un fel de urme proaspete, nici un fel de dîre de culoare închisă pe iarba argintată de rouă. Deci în pădurice nu-l aştepta nimeni.

În buruienile înalte nu era nimeni, însă cînd am ieşit în fugă din desiş, am auzit din depărtare plînsetele şi strigătele Iuliei. Fomcenko nu reuşise încă s-o bage în casă.

Acum urma să cercetez liziera de stejăriş pe o distanţă de doi-trei kilometri în ambele direcţii.

Asta mi-a luat aproximativ o oră. Fugeam pe lîngă marginea pădurii, căutînd cu privirea încordată urmele, am cercetat toate cele cinci cărări şi două drumuri nebătătorite pe parcurs de o sută-două sute de metri — nicăieri nici o urmă proaspătă. Eram ca un cal înspumat, dar acum puteam să afirm cu toată siguranţa : pe acest teren de vreo şase kilometri lăţime nu-l aştepta nimeni şi, în general, după ploile de alaltăieri, pe aici nu trecuse nimeni.

M-am întors în goană. Lujnov, ţinîndu-şi mîna rănită, şedea trist şi palid pe iarbă, lîngă cadavrul lui Pawlowski. Îi făcusem un pansament pe cinste, se vedea după bandaj că sîngerarea se oprise.

— I-ai prevenit pe Swirizi să nu plece nicăieri şi să-şi ţină gura ?

— Da, le-am spus.

— Poţi să ajungi pînă la Lida ?

— Da !

— Ieși pe șosea și prinde o mașină... Ai să transmiți la serviciul de contrainformații al corpului de aviație — lui Aliohin sau șefului serviciului — să vină imediat aici. Ai să le spui că Pawlowski s-a împușcat în timpul reținerii. Reține : era singur și nu a venit dinspre pădure... Fără nici un fel de constatări și aprecieri personale — numai fapte ! Dă-i drumul !

Am observat că are frisoane și, după ce porni, i-am strigat din urmă :

— Roagă-l pe Swirid... sau cere-i... într-un cuvînt, trage pentru curaj o gură de samagon... Jumătate de pahar — nu mai mult ! Și fugi ! Repede !

Aș fi dorit să vină careva dintre superiorii mei, atunci totul ar fi fost consemnat nu numai în raportul meu. Cînd ai în urma ta atîția parașutiști prinși de vii nu prea șade bine să lași să se împuște măcar unul !

Se pot isca zvonuri despre o greșeală, sau nepricepere și nu poți închide gura fiecăruia pe rînd, iar eu nu doream nici un fel de vorbe pe seama mea. Nu am vrut să-i scot lui Pawlowski cămașa și flaneaua de corp, am desfăcut doar gulerul și i-am scos epoleții. După aceea i-am scos pantalonii. În buzunarul din spate am găsit o tabacheră din duraluminium înfășurată într-o batistă ; „tehnicienii“ din unitățile de spate ale frontului fabrică minuni din-tr-astea cu duiumul, le fabrică din fuselajele avioanelor doborîte. Am deschis capacul pe care era gravat : „Moarte cotropitorilor fasciști“. Tabachera era plină cu „mixtură indiană“ — mahorcă amestecată cu mult piper de Caen, rîșnit extrem de mărunt. O priză cît de mică din amestecul acesta aruncat în fața cuiva îl scoate din funcțiune ; iar dacă-l presari pe urme cînd ești urmărit cu cîini — e un mijloc excelent — mai bun nici că se poate.

Tot aici, în colțul tabacherei, era o cutiuță mică, plată, din plastic, erau tablete și printre ele am zărit îndată două pietricele străvezii... Mi s-a făcut rău. Cu siguranță cuarț de rezervă pentru emițător, la urma urmei de ce le-ar fi păstrat neapărat radistul ? Le putea păstra și șeful grupului. Dar atunci cu cine avem de-a face ?... Toate astea nu ne serveau la nimic... Mi-am imaginat chipul mînios al generalului, gestul cu care își va freca cicatricea de la ceafă și auzeam parcă vocea lui tunătoare :

— Nu mă interesează cadavrele !... Nouă ne trebuie agenți vii, capabili să facă depoziții și să participe la radiointoxicarea inamicului.

Acum să vezi tărăboi. Iar mie îmi va spune cu siguranță : „De la oricare altul — dar de la tine nu m-aș fi așteptat la așa ceva... Nu ți-e rușine ?"...

Se înțelege, pot să mă justific. Pot să spun : Ce ajutoare mi-ați dat ?... Aviatori !... Ce știu ei ?... Eu nu-s vinovat că ei s-au băgat !... Iar el îmi va spune : „Eu nu cunosc nici un fel de aviatori !... Tu ai fost șeful, și nu ești un novice și răspunzi de toate ! Ați pierdut două zile în podul casei ! În răstimpul acesta poți învăța un urs să joace, iar tu nici măcar nu i-ai instruit cum trebuie !"

„Nu i-am instruit"... Ce să zic, halal dreptate !... Am făcut și bătături pe limbă, le-am explicat totul ca unor preșcolari !... Și, totuși, nu am să-i torn pe Fomcenko și pe Lujnov ! Nu, nu am să mă justific, am să tac. Dacă Pawlowski s-a împușcat, înseamnă că eu l-am „scăpat". Și n-ai cum să te aștepți la înțelegere. E umilitor, dar nu-i nimic de făcut.

După forma, culoarea și mărimea tabletelor am stabilit că sînt fenamină. Asta l-ar fi înviorat pe Lujnov mai abitir decît samagonul, dar el dispăruse în tufiș și am considerat că nu e rațional să fug după el. Eu însumi aveam treburi pînă peste cap.

În mintea mea se învîrteau două fapte pe care le sesizasem distinct, dar nu le puteam evalua încă limpede. Primul : acum cinci sau șase zile Pawlowski fusese lîngă izvor și, alunecînd pe trunchiul de copac, a lăsat acolo întîmplător urme. Al doilea : el a venit azi noapte, dar nu dinspre pădure cum mă așteptam eu ; presupuneam că el venise mai degrabă de undeva cu o mașină. Și eu trebuia — e o chestiune de prestigiu — să găsesc urmele lui spre casa Iuliei Antoniuk.

Acum, se înțelege, nu mai era nici o îndoială că Pawlowski fusese un agent activ al dușmanului și nu un oarecare colaboraționist, care se ascunde prin păduri ca să scape de pedeapsă.

Uniforma și lenjeria de corp purtate de Pawlowski fuseseră făcute — judecînd după marcare — în fabrici din Moscova și Ivanovo, indispensabilii și cămașa — curate, îmbrăcate azi sau ieri, cureaua, banduliera și busola — folosite, făcute în țară, ceasul însă — străin, probabil elvețian Waterproof cu cadran fluorescent, la fel ca al meu și al lui Pașa, la fel cu al multor ofițeri din armată — un ceas de trofeu. Gîndind că e puțin probabil ca eu să pot dormi azi, am înghițit două tablete de fenamină și cu toate că știam că nu-și fac efectul imediat, mă simții cuprins de îndată de un teribil surplus de energie.

Apoi am trecut la examinarea cizmelor lui Pawlowski și am găsit sub căptușeala de dinăuntrul carîmbilor, prinse între foi de celuloid, formulare de ordine de deplasare și cartele de alimente, necompletate, dar cu ștampilele și pecețile unor unități militare.

Totul era așa cum se cuvine, totul confirma că era agent dușman, însă nu am reușit — oricît m-am străduit — să descopăr dovezile apartenenței sale la grupul căutat de noi.

Adunînd la un loc lucrurile lui Pawlowski, armele şi documentele lui, m-am grăbit spre casa Iuliei, unde mă aştepta o procedură puţin plăcută, dar obligatorie — percheziţia.

Fomcenko veghea, stînd lîngă sobă. Încă din prag îmi sări în ochi faţa lui zgîriată, sfîşiată, cu amîndoi obrajii plini de sînge, gulerul cămăşii descheiat, doi nasturi rupţi. Se vede că o păţise rău cînd o luase pe Iulia de lîngă cadavru, voind s-o tragă în casă.

Femeia zăcea parcă în nesimţire, pe un pat vechi de fier, cu faţa întoarsă spre perete şi gemînd din cînd în cînd în neştire.

Pereţi goi. În loc de masă, o ladă care fusese ambalaj pentru mine, acoperită cu o cîrpă, lîngă ea un scaun ţărănesc. Atîta tot — nici o mobilă, nimic dintr-un interior gospodăresc obişnuit. Sărăcie lucie. Pe sobă se vedea ceva acoperit cu un prosop alb de cînepă, erau probabil alimente.

I-am ordonat lui Fomcenko să examineze cît se poate de minuţios interiorul casei, în timp ce eu făceam acelaşi lucru în tindă şi în pod, fără să uit că este tot atît de important să găsesc urmele pe locurile de acces de la şosea.

În tindă, singurul lucru care prezenta interes era nişte lenjerie de corp lăsată de Pawlowski. Nu era nevoie s-o cauţi în mod special — spălată probabil în timpul nopţii, încă udă, ea se usca, atîrnată pe o frînghie. Examinarea succesivă a pardoselii de pămînt, a pereţilor şi a vechiturilor adunate în colţuri nu a scos la iveală nimic.

În pod erau atîrnate mături, două coşuleţe vechi, o seceră complet ruginită, şi în colţ... o lopăţică de genist, aproape nouă, fără nici un semn deosebit, dacă nu punem la socoteală o tăietură mică de la baza mînerului.

Fapt obişnuit ; pierzîndu-şi lopata, soldaţii „împrumută" alta din compania vecină, şi semnul personal al fostului posesor îl taie. Văzusem nu odată lucrul acesta.

Trebuie să presupunem deci că lopata rămăsese pe aici acum cinci săptămîni cînd trecuse frontul. Din cauza cozii scurte se vede că nu era folositoare în gospodărie și de aceea ajunsese în pod, dar cum nici pe ea, nici pe secera pusă alături, nu se vedea nici un fir de praf, era limpede că fuseseră folosite nu de mult. Împungeam sistematic și repede cu un cuțit finlandez pămîntul cu care era pardosit podul. Cînd mi-am amintit să mă uit la ceas, era șapte fără treisprezece minute ! În maximum un sfert de oră trebuia să fiu pe șosea într-un loc anume, unde urma să vină Pașa cu mașina sau, dacă el nu va putea veni, mașina cu alimente și o scrisoare de la el.

Fomcenko, așa cum mă așteptasem, nu găsise nimic în casă, doar niște alimente care erau pe sobă, două cutii americane de conserve din carne de porc, cinci pachete de concentrat de mei, două pîini, un pachet de sare și unul de zahăr. Toate acestea le primise Pawlowski la depozitele noastre de alimente pe cartele primite de el de la nemți și trebuia să le confisc fără discuție. Hotărîsem totuși să-i las Iuliei alimentele și să specific în raport existența copilului înfometat.

I-am ordonat lui Fomcenko să mai examineze încă o dată casa, mai mult ca să nu stea degeaba, iar eu am strîns în pelerină toate lucrurile care îi aparținuseră lui Pawlowski, arme, documente, am vîrît lîngă ele și lenjeria care se usca pe frînghie și am făcut o desagă.

Oricum, trebuia să tragem camioneta pînă aici, ca să ridicăm cadavrul lui Pawlowski, dar eu am luat desaga cu mine ca să nu apar în fața lui Pașa cu mîinile goale. În ultimul moment am hotărît să iau cu mine și lopata de genist găsită în pod.

Alergam înviorat de fenamină de parcă aș fi avut aripi, am parcurs astfel un kilometru sau doi, domolin-

du-mi pașii abia în apropierea șoselei, reglîndu-mi respirația și scoțînd din cînd în cînd capul din aluniș.

Camioneta aștepta la marginea drumului. Pe platformă se vedeau doi necunoscuți fără bonetă. Hijneak se plimba de colo-colo de-a lungul șanțului pe partea cealaltă, iar Pașa, cu automatul pe genunchi, ședea pe scara mașinii cu capul lăsat în piept. Era slăbit, avea o înfățișare bolnăvicioasă, epuizată, abătută și, privindu-l, am înțeles că treaba mergea prost. Foarte prost. Cînd le merge bine, oamenii nu arată așa, asta e sigur. Și unde mai pui că el nici măcar nu știe că Pawlowski s-a împușcat...

— Nu v-ați întîlnit pe drum cu Lujnov ? întrebai apropiindu-mă, ca și cum nu s-ar fi întîmplat nimic.

— Cu Lujnov ? întrebă Pașa ca un ecou, tresărind și ridicîndu-și privirea tulbure de nesomn. Ochii îi erau roșii ca ai unui iepure. Nu. Ce s-a întîmplat ? Și se uită insistent la petele de sînge de pe cămașa mea.

— Nimic.

Am pus jos bocceaua și am început să o dezleg cu un aer preocupat, lopata am aruncat-o deoparte. El însă, o ridică. O întoarse și, zărind tăietura de pe mîner, se învioră.

— De unde o ai ? Unde ai găsit-o ?

— La Iulia... în pod.

Cei doi militari de pe platformă se ridicaseră pe jumătate și ne priveau. Eu nu-i cunoșteam, erau pesemne alți atașați, o altă grupă de papă lapte. Dezlegasem pelerina și nu era posibil ca Pașa să nu-i vadă tot conținutul. Scosesem din cizmele lui Pawlowski documentele lui personale și formularele de rezervă necompletate și le orînduisem pe jos, sau cum s-ar zice mi-am expus marfa. Dar Pașa, absorbit, examina mînerul. Ce naiba avea cu lopata asta ? de parcă nu mai vedea nimic afară de ea !

Pe neașteptate luă una din foile-formular curate și începu să scobească, cu un briceag, scuturînd pe hîrtie, fărîmițe de pămînt intrate între coadă și gîtul lopeții. În rest nu părea să-l mai intereseze nimic.

— Supesi, un sol nisipos, zise Pașa examinînd fărîmele de pămînt. Nu înghit cuvintele străine și expresiile neaoșe, nu îmi spun nimic. Pe acesta însă parcă-l mai auzisem, dar nu puteam să-mi amintesc acum ce însemna, și pe urmă eram încă mînios din cauza acelui dobitoc care își făcuse tărtăcuța țăndări.

— Supesi, repetă Pașa și zîmbi fericit. Cea mai pură Supesi.

Îl priveam cu oarecare teamă ca pe unul care s-a smintit. Se poate întîmpla... cînd te străduiești din răsputeri, cînd îl faci pe dracu în patru și totul e în zadar, cînd de sus te presează fără răgaz și strigă necontenit :

— Haide, dă-i zor, haide ! — poți să te și scrîntești.

— Ce e asta ? întrebă el în sfîrșit, arătînd spre pelerină și, fără să dea vreo atenție tabacherei de duraluminiu pe care eu o scosesem din buzunar, se așeză pe vine și ridică legitimația de ofițer.

Ar fi trebuit să vorbesc, dar mi se lipise limba de cerul gurii. Nici măcar fenamina nu mă mai ajuta. Mă simțeam ca un cățel care a făcut pe el... Cum s-ar spune... o sfeclisem...

Deschizînd legitimația, se uită cu atenție la poză și... recunoscu...

— Pawlowski...

După asta, firesc ar fi trebuit să urmeze : „Cum de l-ai scăpat ?“ Cei doi coborîseră din mașină și se uitau la pelerina desfăcută pe jos, ca plozii la bradul de Anul Nou. Atașații ăștia... de nu i-aș mai vedea...

61. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I. F.

Către Egorov

Foarte urgent !

În decursul următoarelor trei ore vor sosi de la Moscova, cu transporturi speciale, aterizînd pe aeroportul din Vilnius, 12 foşti agenţi germani specializaţi în recunoaşterea radiotelegrafiştilor. Sînt echipaţi cu efecte militare ale Armatei Roşii. Au fost instruiţi în şcolile germane de spionaj din Varşovia şi Königsberg, unde, dacă judecăm după stilul de lucru, au fost instruiţi şi radiotelegrafiştii grupului Niemen căutat de noi.

Răspundeţi personal de introducerea imediată a tuturor celor trimişi în acţiune pe nodurile de cale ferată Vilnius-Şauleai, Vilnius-Grodno şi Vilnius-Lida.

Munca celor specializaţi în recunoaştere o veţi lua sub controlul dv. personal, asigurînd folosirea lor raţională şi cu maximum de eficienţă.

Kolîbanov

Notă prin I. F.

Către Egorov

Urgent !

În completare la ordinul nr. I. 19486 transmitem următoarele : cîinii poliţişti antrenaţi în acţiunile de investigare şi în operaţiunea militară în legătură cu acţiunea Niemen trebuie să fie asiguraţi cu hrană de trei ori pe zi de la cazan (o raţie şi jumătate alimentară în 24 de ore) din resursele Comisariatului Poporului pentru Apărare, indiferent de apartenenţa lor departamentală.

În baza dispoziției șefului spatelui al Armatei Roșii, nr. 7352 din 19.08.1944.

În iulie a.c. la frontul 1 Ucrainean datorită unor grave deficiențe, cîțiva cîini și-au pierdut mirosul, drept care atragem atenția să se supravegheze atent temperatura hranei administrate cîinilor. Se atrage, de asemenea, atenția asupra necesității îndepărtării bucătarilor necompetenți care ar pune în hrana cîinilor condimente care le alterează capacitatea olfactivă.

Direcția Generală a Contrainformațiilor „Smerș" consideră necesar să reamintească că, cu prilejul operațiunii militare efectuate în pădurea Șilovici, cîinii care dispun de o capacitate de a adulmeca în aer și la mare distanță și de experiență în descoperirea ascunzătorilor trebuie utilizați în perimetrele de cea mai mare perspectivă.

Veți controla personal executarea.

Artemiev

Notă prin I. F.

Către Egorov

Urgent!

Pentru conducerea nemijlocită a acțiunilor de investi- N.K.V.D. privitoare la operațiunea Niemen va sosi în Lida, la ora 7,45, cu un avion special, primul locțiitor al Comisarului Poporului pentru Afacerile Interne împreună cu un grup de generali și de ofițeri superiori.

În cazul în care organele locale nu dispun de numărul necesar de mașini, veți asigura pe răspunderea dv. transportul auto de rigoare.

Raportați executarea.

Kolîbanov

Notă prin I. F.

Către Egorov

Urgent !

Pentru asigurarea transporturilor urgente, în acțiunea Niemen în sectorul frontului dvs. în completarea lotului de avioane care v-a fost repartizat, cu data de azi, ora 8,00 a.m., vi se subordonează operativ regimentul 142 aviație de transport.

Veți lua neîntîrziat legătura cu comandamentul armatei 1 Aeriene în vederea transferării unui număr de avioane de pe alte aerodromuri în concordanță cu nevoile Dvs.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Mozanov

Urgent !

Eliberați de îndată ofițerii : căpitan Boricevski și sublocotenent Kuznețov, arestați în legătură cu operațiunea Niemen.

Șeful Direcției de Contrainformații a frontului ține să vă atragă atenția asupra unor măsuri caracterizate prin incompetență.

Poliakov

Notă prin I. F.

Către Egorov *Urgent !*

Pentru conducerea nemijlocită a acțiunilor de investigare de către organele Comisariatului Poporului pentru Securitatea de Stat în legătură cu operațiunea Niemen, la ora 10,30 va decola din Moscova, cu direcția Lida, un avion special cu primul locțiitor al Comisariatului Poporului pentru Securitatea de Stat împreună cu un grup din personalul operativ superior.

În caz că organele locale nu dispun de numărul necesar de maşini, vă ordon ca pe răspunderea dv. să asiguraţi transportul auto necesar şi să stabiliţi de îndată un control strîns pentru coordonarea tuturor eforturilor privind depistarea.

Raportaţi executarea.

Kolîbanov

62. CĂPITANUL ALIOHIN

De la acel 1 Mai dinaintea războiului, cînd îi murise tatăl, nu avusese o zi mai grea ca aceasta.

Maşina care venise dimineaţa de la Direcţie adusese şi poşta, scrisori pentru el şi Blinov ; cea primită de Aliohin (la început nici nu şi-a dat seama cine îi scrie) din satul lui natal, era deprimantă.

Fedosova, o laborantă mai în vîrstă, care lucrase cu el înainte de război, scria că la staţiunea experimentală totul se ducea de rîpă. Nu au mijloace de tracţiune, nici mînă de lucru, administrator a devenit fostul preşedinte al cooperativei de consum din Kiciuisk, Koşeliov, întors de pe front după rănire — Aliohin încercă, dar nu reuşi să şi-l amintească — nu are studii agronomice, nu e bun de nimic şi pe deasupra mai şi bea de amar sau de neputinţă.

Fedosova scria că la sfîrşitul lui aprilie tot grîul experimental supraselecţionat, cultivat cu atîtea eforturi de către Aliohin şi colaboratorii săi, rodul a zece ani de muncă asiduă, a fost dus în urma unei dispoziţii a unui nepriceput — sau poate din greşeală — la elevator şi predat în contul cotelor obligatorii.

Nu cei din sat, ci fandositele alea de la oraş care veniseră împreună cu împuternicitul, au curăţat totul lună. Fedosova ajunsese în fugă tocmai cînd plecau ei şi nu reuşise decît să adune în urma lor „grăunte cu grăunte", nu mai mult de un pumn, din fiecare soi.

Mai scria că Lidaşa, nevasta lui Aliohin, cercetător la aceeaşi staţiune, nu s-a înţeles de la început cu acest director nou şi el a lăsat-o fără lemne, din cauza asta Nastenka, fetiţa lui în vîrstă de patru ani, s-a îmbolnăvit de reumatism şi suferă de picioruşe.

Toate astea erau cu totul neaşteptate. Lidaşa îl ruga aproape în fiecare scrisoare să nu se neliniştească din cauza lor pentru că acasă toate sînt în ordine. Însemna că, pur şi simplu, nu a vrut să-l necăjească, crezînd că fiind departe, pe front, el oricum nu are nici o putere să le vină în ajutor.

Aliohin înţelegea că Fedosova, care fusese o colaboratoare desăvîrşită, nu exagerează deloc şi că, dacă îşi procurase adresa lui şi se hotărîse să-i scrie, însemna că acolo acasă le ajunsese într-adevăr cuţitul la os.

Gîndul la fetiţă îi strîngea inima şi, ca niciodată, îl necăjea ideea că experienţele lui — de fapt nouă ani din viaţa lui — s-au dus de rîpă. Încerca să se liniştească într-un fel, să se convingă pe sine că, probabil, a fost vorba de o necesitate obiectivă şi că nu s-a putut altfel — doar e război. Pe de o parte, sămînţa unui grîu experimental de o valoare inestimabilă, pe de alta, gîndul că pe undeva oamenii mor de foame, aşa cum fusese acum doi ani în Leningrad. Oricît se străduia, nu se putea convinge că măsura luată ar fi fost o greşeală, există cu siguranţă anumite considerente de stat pe care el nu le cunoaşte sau nu le înţelege.

În ceea ce priveşte lemnele — va trebui să-i reproşeze nevestii-si. Dacă ea i-ar fi scris la timp, s-ar fi găsit cu

siguranță mijloace ca s-o poată ajuta. În asemenea cazuri Egorov se sfia să apeleze la toate organele și, fără îndoială, ar fi intervenit cu autoritate şi energie.

Aliohin primise scrisoarea Fedosovei la întoarcerea sa din Vilnius, unde fusese plecat cu avionul împreună cu Poliakov, ca să facă instruirea comandanţilor unităţilor și grupelor speciale, convocaţi acolo în vederea efectuării operaţiunii militare de arme întrunite.

Înainte de decolare, Egorov le aminti printre altele : Principalul este *factorul surpriză* şi siguranța încercuirii în momentul creării cercului operativ !... Și păstrîndu-se cel mai strict secret ! Subunităţile sînt atrase pentru executarea misiunii speciale, dar că operaţiunea este efectuată de contrainformații nu trebuie să o știe decît comandanţii unităţilor şi grupul de ofiţeri din comenduiri. Daţi-le personal instrucţiuni, fără să scăpaţi nici cele mai mici detalii. Trebuie să prevedeţi şi să explicaţi toate acţiunile, în toate situațiile și cazurile posibile !

În virtutea unui șir întreg de circumstanțe, generalul și Poliakov continuau să considere operațiunea armată ca fiind inoportună, dar dacă tot vor fi nevoiţi să o efectueze, trebuia pregătită cît se poate de minuţios.

Poliakov acorda o mare importanţă sincronizării momentului încercuirii pădurii Şilovici. Două sute șase camioane, rînduite în douăsprezece coloane separate, ar fi trebuit să iasă spre masiv în aceeași clipă, la puncte egal distanțate între ele, deplasîndu-se apoi în cerc la distanțe egale cu toate mașinile, să închidă cercul operativ, creînd așa-numitul *carusel*. Mai departe, după primirea semnalului convenit — fiecare a cincea mașină dispunea de o stație radio — va trebui înconjurată pădurea pe tot perimetrul sinuos cu un lanț sigur de trupe de acoperire şi abia după aceea să intre în acțiune grupele de pieptănare a pădurii.

Respectarea strictă a graficului fixat de Poliakov și a distanțelor stabilite, legătura în lanț și cooperarea dintre flancuri garantau eficacitatea încercuirii și imposibilitatea oricui de a răzbi sau pătrunde cu forța printre linii.

Spre sfîrșitul scurtei sale cuvîntări, care fusese notată de toți cei prezenți, Poliakov sublinie importanța deosebită a operațiunii ce urma să aibă loc și responsabilitatea personală a fiecăruia dintre participanți — de la comandantul unității pînă la oricare dintre soldați.

După aceea Aliohin a expus specificul investigațiilor într-o pădure deasă, măsurile de precauție împotriva minelor și modul de a acționa în cazul descoperirii și reținerii cuiva.

Nimeni nu i-a pus întrebări. Ofițerii unităților de securitate a spatelui frontului și ale grupelor de manevră, în majoritate grăniceri, dispuneau de o experiență de luptă considerabilă, participaseră, cu siguranță, la diferite operațiuni armate, și Aliohin gîndi că atît pentru ei, cît și pentru el și Poliakov, la ora asta, ar fi fost mult mai util să tragă un pui de somn. Dar directiva primită seara din Moscova conținea indicația unui instructaj amănunțit, obligatoriu, al tuturor celor care vor participa la acțiunea de investigare și la operațiunea armată, și Aliohin expuse conștiincios lucruri pe care ascultătorii, de bună seamă, le știau prea bine.

Poliakov și Aliohin se întoarseră din Vilnius la Lida o dată cu zorile.

Aliohin nu văzuse niciodată — în toți cei trei ani de cînd era la contrainformații și nici nu auzise măcar că s-ar fi întîmplat vreodată ceva asemănător, o asemenea concentrare a eforturilor în vederea unei depistări, o asemenea comasare de forțe și mijloace.

Începînd cu ziua de ieri, în toată zona frontului, de la linia întîi și în toată adîncimea sectoarelor din zona

spatelui frontului, se aplica un regim extrem de sever de control și verificare. Pînă dimineața au fost incluse în acțiune peste șapte sute de grupe operative. Aproximativ cincizeci de instalații gonio străjuiau eterul. Din Prusia Orientală și Polonia pînă la Viazma, în toate localitățile și la ieșirea din ele, în gări și la intersecțiile șoselelor, în trenuri și în locurile de adunare a militarilor se efectua verificarea severă a documentelor. Spre dimineață veni o dispoziție fără precedent cu privire la controlul lucrurilor personale.

Noaptea, pe aerodromul din Lida, continuau să aterizeze avioanele cu personal operativ din serviciile de contrainformații ale altor fronturi, cîini polițiști și însoțitorii lor. În perimetrul orașului continuau să se concentreze oameni și autocamioane ; de pe fronturile 1 și 2 Bielorus, după ce au străbătut sute de kilometri de drum, au sosit cîteva coloane auto, trupe N.K.V.D. și grupe de investigare radio. În decurs de numai douăzeci și patru de ore au fost atrase în acțiunea de investigații și control privitoare la operațiunea Niemen peste zece mii de oameni, inclusiv efectivul de personal al trupelor de securitate a spatelui frontului, al comenduirilor și întăririle trimise de armată.

La fiecare sfert de ceas, fără exagerare, Moscova chema la telefon, nu suna numai conducerea superioară, ci și ofițerii-investigatori. Cereau fel de fel de informații, confirmarea sosirii oamenilor și a tehnicii și, înainte de toate, date proaspăt obținute, de parcă astea ar trebui să curgă aici în Lida fără întrerupere, puhoi... Se comunicau dispoziții și variante suplimentare însoțite de sfaturi și fel de fel de ipoteze. Nu lipsea nici ceea ce Poliakov numea „imixtiune în detalii“ și „cicăleală“.

Se pare că spre dimineață tensiunea ajunsese la culme și telefoanele neîntrerupte de la Moscova amplificau

nervozitatea inevitabilă în astfel de cazuri. La insistenţele lui Poliakov, aparatul I.F. a fost mutat într-un birou alăturat, unde fusese dat în grija a doi ofiţeri.

Scrisoarea Fedosovei îl lovi pe Aliohin ca un trăznet. O vreme nu se putu dezmetici, era răvăşit, şi Poliakov, care îl căuta, apropiindu-se de el la locul de staţionare a maşinilor, observă starea lui de tulburare şi îl întrebă :

— Ce-i cu tine ?

Aliohin ridică vag din umeri. Şi, pentru a evita întrebările care ar fi urmat, spuse :

— Ordonaţi !

— Ia doi oameni din rezervă cu tine, ordonă locotenent-colonelul, trebuie să-l schimbăm imediat pe Tamanţev, pentru ca grupul vostru să fie complet, şi întorceţi-vă repede !

În maşină, Aliohin încercă să-şi schimbe şirul gîndurilor, dar nu reuşi. Tot drumul îl preocupă fetiţa lui şi grîul experimental irosit, sau mai precis cei aproape zece ani din viaţa lui de dinaintea războiului, care s-au irosit. Gîndurile îl tulburau şi îl deprimau.

Fetiţa nu o mai văzuse de patru ani, şi-o imagina mai ales după fotografia trimisă de nevastă-sa în toamna trecută, de ziua lui de naştere. În fotografia aceea, care se păstra împreună cu carnetul de partid în seiful lui Poliakov de la Direcţie, Nastenka stătea pe piciorușele ei plinuţe şi vînjoase, pe masa acoperită cu o faţă de masă sărbătorească, cu obrajii rumeni, veselă, îmbrăcată cu o cămăşuţă scurtă, cochetă, şi cu o fundă mare în păr.

Fotografia asta — ca şi scrisorile soţiei — îi dădeau sentimentul că fetiţa e sănătoasă, bine hrănită şi că acasă totul e în ordine. Şi acum iată...

După ce se mai gîndi, ajunse la concluzia că predarea grîului de selecţie în contul cotei obligatorii nu era deloc o necesitate de stat, ci pur şi simplu o nerozie. Îşi aminti

o corespondență din ziar, care spunea că în Leningradul asediat oamenii de știință, murind de foame, au păstrat cerealele experimentale. Acolo, în condițiile unei blocade inimaginabil de grele, le păstraseră, iar în locurile lui natale, departe în spatele frontului, le-au distrus.

Vedea în gînd cîmpul stațiunii, cu miile de loturi de cîte un metru pătrat fiecare. În conștiința lui răzbăteau imaginile unui număr infinit de experimente, pregătite minuțios, în diferite variante, și lucrările agricole complexe efectuate de repetate ori.

Îi veniră în minte și oamenii apropiați lui, foști colaboratori ai stațiunii ; după cum îi scrisese soția, în acești trei ani șapte dintre familiile lor au primit ferpare îndoliate de pe cîmpul de luptă... Își aduse aminte cum din hibrizii obținuți, în anul treizeci și șase fusese selecționată o singură plantă, una singură din nouă sute șaizeci de loturi ! Boabele neobișnuit de mari ale acestui spic au constituit germenele unui soi nou, care a fost obținut după încă cinci ani de selecționare grijulie și minuțioasă. Rezultatul final fusese obținut după plecarea lui Aliohin pe front.

Și acest grîu unic, care după probele de omologare urma să încolțească pe multe milioane de hectare de cîmp, fusese predat în contul cotei și dus la moară ! Și cum putuseră să-l primească la elevator ca marfă, dacă documentele arătau clar că e vorba de boabe supraselecționate pentru reproducție intensivă ?...

Pentru încercările finale de omologare și pentru brevetarea oficială „doi pumni" adunați de Fedosova nu foloseau de bună seamă la nimic. El fusese aruncat cu minimum cîțiva ani buni înapoi și înțelegea că după război, dacă va rămîne în viață, va trebui să parcurgă din nou tot drumul făcut...

Gîndindu-se la fetiță, lucrul cel mai cumplit era conștiința propriei sale neputințe, conștiința că acolo departe, dincolo de Volga, suferă o ființă micuță, atît de dragă lui, și el nu e în stare s-o ajute cu nimic. Tot timpul i se învîrtea în cap o frază pe care o citise undeva încă înainte de război: „Reumatismul linge articulațiile și mușcă inima". „Linge articulațiile și mușcă inima".

— Ce părere aveți, întrebă Hijneak, micșorînd viteza. Oprim aici ?...

Aliohin aruncă repede o privire în jur. N-a observat că trecuseră de Șilovici și că ajunseseră la locul unde opriseră cu trei zile în urmă, cînd îi aduseseră pe Fomcenko și Lujnov. Se înțelesese cu Tamanțev că se vor întîlni aici, lîngă un podeț aruncat peste un pîrîiaș.

— E bine !

Coborî din mașină cu pistolul automat în mînă.

Văzîndu-l pe Tamanțev venind spre el, Aliohin înțelese îndată, după înfățișarea lui, după petele de sînge de pe cămașă și după legătura pe care o aducea, că se întîmplase ceva. În aceeași clipă observă și lopata, o ridică, o întoarse și, zărind scrijelitura, se gîndi că asta trebuie să fie neapărat lopata lui Gusev... De unde apăruse ?

Această bănuială, care desigur trebuia confirmată, l-a scos din starea de deprimare de care fusese cuprins după citirea scrisorii. Își amintea că Gusev primise lopata în ziua dinaintea plecării din batalionul auto și nu avusese timp să o folosească, pe cînd asta fusese folosită și Aliohin răzui în grabă fărîmițele de pămînt care intraseră între gîtul și coada lopeții.

Solul nisipos, fără nici un amestec, uimitor de pur, prăfos și de culoare deschisă... Dispariția lopeții de genist din Dodge era un argument în favoarea versiunii lui Poliakov în sensul existenței unei ascunzători în acest

raion pentru stația de radio căutată... Și dacă această lopată a fost a lui Gusev, atunci...

Aliohin nu întîlnise un sol nisipos atît de prăfos și neobișnuit de deschis decît într-un singur loc, pe o porțiune relativ mică, acoperită cu mușchi, în pădurea Șilovici — acolo remarcase el dependența strînsă a vegetației de sol. Dacă asta era lopata lui Gusev, atunci, după toate probabilitățile, ascunzătoarea putea să fie găsită încă azi, în caz extrem mîine... Și asta bineînțeles dacă emițătorul se mai afla încă acolo...

...Și dacă fusese într-adevăr lopata lui Gusev, atunci prezența ei în podul Iuliei era mărturia faptului că Pawlowski făcea parte din grupul căutat, lucru de asemenea esențial, și Aliohin se gîndi fără să vrea cît de tare se vor bucura în cazul acesta atît generalul, cît și Poliakov.

În timp ce sfărîma firele minuscule de pămînt, zări cu coada ochiului lucrurile înșirate de Tamanțev pe foaia de cort. Uitîndu-se la ele și făcînd legătura, înțelese că avusese loc o încercare de reținere, care nu reușise. În afară de cele etalate în fața lui nu mai existau decît cadavre... Iar dacă așa stăteau lucrurile, atunci în situația dată era greu de imaginat o pierdere și o neplăcere mai penibilă decît asta.

— Ce-i asta ? întrebă el, aplecîndu-se și arătînd spre foaia de cort.

Tăcerea lui Tamanțev, înfățișarea lui vinovată și comportarea lui confirmau presupunerea cea mai neplăcută.

Aliohin ridică de pe foaia de cort legitimațiile de ofițer, le deschise pe amîndouă și după ce le privi îndelung, exclamă :

— Pawlowski !...

Tamanțev tăcea. Aliohin, ridicînd capul, zări în mîinile lui tabachera din duraluminium, o luă repede și după ce o examină, spuse :

— Putem presupune că este a lui Gusev... și lopata, probabil că este tot a lui Gusev...

— Care Gusev ? întrebă încet Tamanțev.

Abia atunci își dădu seama Aliohin că Tamanțev, fiind de trei zile în ambuscadă, nu știa nimic nici de Gusev, nici de faptul că operațiunea Niemen este luată sub controlul Cartierului General, nici despre cele cu totul neobișnuite care se petreceau de două zile în spatele ambelor fronturi.

„Linge articulațiile și mușcă inima", răsări deodată din nou în mintea lui Aliohin. Și, privindu-l pe Tamanțev, întrebă supărat :

— Cum de l-ați scăpat ?

Privindu-i furios pe atașați, Tamanțev întoarse capul ocolindu-i privirea și, după cîteva clipe, spuse cu o vehemență neașteptată :

— Din neglijență, Pavel Vasilievici... Numai și numai din neglijență ! Eu ar fi trebuit să-mi scot la mezat propriul meu cap... dar... iertați-mă... n-am avut cînd...

63. POLIAKOV ȘI NIKOLSKI

La ora șapte dimineața, la insistențele lui Poliakov, Egorov și Mohov s-au dus să dejuneze și să se odihnească puțin. Poliakov promise că îi va trezi la ora nouă, dar era hotărît să facă lucrul acesta cu o oră mai tîrziu. Știa că la tensiunea cea mai ridicată se va ajunge în cea de a doua jumătate a zilei și că, atunci cînd vor sosi cei de la

Moscova, va fi imposibil să mai fure cineva cît de puțin timp pentru un pui de somn.

După ce, începînd de ieri seară, luase o a treia tabletă de kola, se simțea excepțional, lucra concentrat, iar treaba mergea strună.

Spre ora nouă apăru Lujnov, care ajunsese cu mașini de ocazie, palid, abia ținîndu-se pe picioare din cauza pierderii de sînge și a zdruncinăturilor de pe drum. Îi comunică lui Poliakov că Pawlowski s-a împușcat în timpul reținerii, că venise singur și nu dinspre pădure — se pare că venise de undeva cu o mașină.

Lujnov avea frisoane, îi clănțăneau dinții și Poliakov nu-l mai întrebă nimic — în curînd urmau să sosească Aliohin și Tamanțev. Poliakov îi dădu din ceaiul tare, păstrat în termos, punîndu-i o porție triplă de zahăr și îl trimise la spital.

La ora nouă, luîndu-și dosarele cu documente și hîrtie curată pentru note, Poliakov trecu în grabă în biroul vecin ca să raporteze la Moscova mersul investigațiilor.

Telefonul I.F. era ocupat de colonelul-inginer Nikolski. Ca să nu piardă timp cu umbletul de colo-colo, Poliakov se instală cu hîrtiile lui la o masă liberă, deschise dosarele și continuă să lucreze.

Preocupat de organizarea cercetărilor și de pregătirea operațiunii armate, Poliakov nu intra în amănuntele a ceea ce se numea „asigurarea tehnică radio". Nikolski și cu încă doi maiori-ingineri mai în vîrstă, care sosiseră seara tîrziu de la Moscova, lucrau separat într-unul din birouri, văzîndu-și de treburile lor, iar el, Poliakov, de ale sale, și aproape că nu aveau de-a face unul cu celălalt ; precizia și caracterul operativ al determinării gonio, cooperarea stațiilor de urmărire cu grupele mobile de investigație depindeau în mod nemijlocit de aparatele de ascultare

concentrate în raioanele de așteptare și nicidecum de reprezentanții Direcției Generale.

Acum, din convorbirea lui Nikolski, Poliakov află că se fac pregătiri de mare amploare pentru crearea unei rețele de bruiaj radio în cazul unei noi emisiuni.

Despre posibilitatea unei asemenea măsuri aflase în treacăt încă din zori din discuția dintre Egorov și Mahov, dar nu-i dăduse importanță și nici nu încercase să se gîndească la ea. În dimineața aceasta, la Moscova se studiau și se elaborau toate acțiunile preventive posibile în legătură cu operațiunea Niemen, apăreau, și de regulă erau respinse pe loc, diferite proiecte și intenții despre care Poliakov spunea în glumă : „Nu trebuie să ne imaginăm neplăceri care nu s-au ivit încă !" Acum însă bruiajul părea să devină o realitate.

— Vreți să-i bruiați ? întrebă Poliakov, cînd Nikolski puse receptorul în furcă.

— Negreșit !

— Faceți-mi legătura cu generalul Kolîbanov, ordonă Poliakov unui căpitan înalt și cu nas coroiat care era de serviciu lîngă I.F. Și îl privi din nou pe Nikolski : Dacă vor fi bruiați, vor înțelege cu siguranță că sînt interceptați și atunci noi vom pierde un avantaj din cele mai importante. Vor putea emite pe o lungime de undă de rezervă, pe care noi nu o cunoaștem... Dacă vor fi speriați, vor părăsi sectorul și o vreme vor sta în expectativă, încetînd să transmită. Nemții vor pricepe că stația lor de radio este reperată. Ați prevăzut toate aceste consecințe ?

— Dumneavoastră n-ați înțeles prea bine ce vrem să facem și nici nu vă imaginați posibilitățile noastre reale, remarcă zîmbind, Nikolski. Pregătim o acțiune cu totul neobișnuită. Nu este vorba de un bruiaj direcțional, ci de unul total. Ne pregătim să bruiem nu anumite unde, ci lungimi de unde complete, vom bloca eterul în întregime,

vom avea la dispoziție pe cele trei fronturi o mie cinci sute de stații de radio cu unde scurte, comunică el cu mîndrie. Toate vor fi dotate cu acumulatoare proaspăt încărcate și cînd la un semnal vor năvăli compact în spațiu, nu le va mai rămîne nici o undă liberă. În acest cor de zgomote, semnalele relativ slabe ale emițătorului portativ, cu acumulatorii pe cale de epuizare, nu vor putea fi reperate nici de cele mai sensibile receptoare germane ! Credeți-mă, în condițiile acestui bruiaj total, presupunerea că stația de radio este determinată gonio nu trebuie și nici nu poate să apară. Temerile dumneavoastră sînt nejustificate.

— Să admitem că așa este, spuse prudent Poliakov. Dar la consecințele strict militare ale acestei acțiuni v-ați gîndit ? Vi le imaginați măcar ?

— Pe deplin ! Mai mult decît atît, problema este pusă de acord cu Marele Stat Major. Ei, ca și noi, cred că inamicul, constatînd un schimb de convorbiri radio atît de intens, nu va putea presupune decît că se pregătește o nouă ofensivă a armatelor noastre. În afară de zarva care se va stîrni în statele majore germane, nu ne putem aștepta la nici un fel de alte consecințe. Și nici nu pot fi altele !

— Generalul Egorov a fost informat despre toate astea ?

— Deocamdată doar prezumtiv... Despre posibilitatea realizării unei asemenea acțiuni am vorbit cu el atunci cînd a venit dispoziția prealabilă de pregătire a stațiilor de radio. Definitiv, problema a fost rezolvată abia acum. Vă interesează punctul de vedere al generalului Egorov ?

— Da.

— Nu este de acord. Dar, tovarășe locotenent-colonel, ăsta nu e un capriciu al cuiva ! Printr-un ordin al Marelui Cartier General au fost stabilite două obiective concrete. În afară de primul : — să fie prinși ! — mai este și un al doilea, nu mai puțin important și de răspundere : de a

preîntîmpina cu orice preț scurgerea informațiilor secrete ! Cu orice preț ! sublinie Nikolski. Ce altă soluție propuneți ?

— Formal totul e corect și logic, dar în fond ?... Ordinele, desigur, trebuie să fie executate fără ezitări. Dar dacă se vor bruia lungimi de undă complete, atunci cum se va face determinarea gonio ?... Împlinirea celui de al doilea obiectiv, în fond, impiedică îndeplinirea primului.

— Impiedică, nu e cuvîntul potrivit, se supără Nikolski. Eu aș fi spus poate : complică ! Noi îl vom lăsa să se mențină în transmisie nouăzeci de secunde — lămuri el — timpul necesar pentru determinarea goniometrică. Și vă vom comunica imediat coordonatele triunghiului erorilor.

— Nouăzeci de secunde, asta înseamnă aproximativ o sută cincizeci de grupe cifrice... făcu Poliakov socoteala cu glas tare. Ce se va afla din ele, ce vor reuși să transmită ei în timpul acesta ? Pentru coordonate vă mulțumesc anticipat, însă în ziua de azi nu este lucrul cel mai important. Locurile probabile ale apariției celor căutați de noi le-am determinat și tocmai acolo vor fi concentrate eforturile noastre direcționate... Mi-e greu să apreciez pe loc toate consecințele bruiajului total. Așa cum știți și dumneavoastră, noi intenționăm să îi prindem asupra faptului înainte ca ei să înceapă transmisia, sau imediat după aceea. Dacă vom merge pe prima variantă, totul este clar. Dar dacă vom merge pe a doua ? Cum vor reacționa ei la bruiaj ?... Ce anume vor avea timp să transmită și să recepționeze ? Care sînt perspectivele intoxicării inamicului după o asemenea acțiune ? Oare va mai avea loc parașutarea încărcăturii ?... Cum vor reacționa nemții ?... E foarte puțin probabil că ei vor trimite avionul fără o înțelegere prealabilă, concretă, prin radio. Vor avea oare timp să se înțeleagă în numai nouăzeci de secunde ?... Mă îndoiesc !... Aici se ridică atîtea semne de întrebare, atîtea lucruri ne-

clare și atîtea necunoscute, încît multe din ele n-ar putea fi pur și simplu prevăzute nici după o chibzuială amănunțită. Să presupunem chiar că investigația ca atare nu va suferi ! Azi, însă, — nu în anul patruzeci și unu și nici măcar în patruzeci și doi — realizarea unei asemenea acțiuni fără intoxicarea ulterioară a inamicului e ca o casă fără acoperiș sau o mașină fără motor ! Sper că înțelegeți ce anume mă neliniștește.

— Din păcate, înțeleg. Nikolski în timpul acesta ajunsese lîngă ușă. Din păcate, consecințele concrete într-adevăr nu se pot prevedea cu precizie, atîta doar că am putea avea chiar un eșec. Dar credeți-mă, și cei de la Moscova înțeleg foarte bine lucrul acesta și dacă s-au hotărît totuși, asta înseamnă că e o necesitate ! Ce s-ar mai putea adăuga la asta ?... Ca să nu recurgem la bruiaj și ca tot ce urmează să se desfășoare sub controlul nostru, străduiți-vă să-i prindeți înainte de radiobruiaj...

64. DOCUMENTE OPERATIVE

Telegramă cifrată

Lui Kosolapov, *Urgent !*

Vă rog să eliberați imediat pe Mamîkin și Prihodkvo, colaboratorii Direcției N.K.V.D. din regiunea Baranovici, pe care i-ați arestat în legătură cu operațiunea Niemen.

Vă reamintesc că semnul convențional secret — un punct tipografic în loc de virgulă la mijlocul frazei — introdus de la 1 august a.c. — nu se află decît în ordinele de deplasare care se eliberează militarilor din unități, mari

unități, din instituțiile Comisariatului Poporului pentru Apărare și trupele N.K.V.D. de securitate a spatelui armatei active. Această măsură nu se extinde asupra documentelor organelor teritoriale ale N.K.V.D. și N.K.G.B., ceea ce trebuie înțeles limpede din adresa noastră Nr... din 30.07.44

Șeful Direcției de Contrainformații a frontului consideră necesar să vă atragă atenția asupra minimalizării nepermise a directivelor care au importanță de prim rang în realizarea măsurilor extraordinare de investigație.

Poliakov

Notă prin I.F.

Către Egorov

Foarte urgent !

În următoarele 2-3 ore, vor fi aduse cu avioane speciale pe aerodromurile din Vilnius, Lida și Grodno, 37 de persoane, agenți de recunoaștere trimiși de Direcția de Contrainformații a fronturilor 1 și 2 Bielorus, Leningrad și frontul 1 Ucrainean, echipați în uniforme de ofițeri ai Armatei Roșii, recrutați din rîndul foștilor agenți germani care au terminat secțiile radio ale școlilor Abwehr din Varșovia și Königsberg, unde, judecînd după înscrisul personal al radiștilor, au fost instruiți și radiștii pe care îi căutați din grupa Niemen.

Răspundeți personal de includerea neîntîrziată a celor sosiți în operațiunile ce se efectuează în sectoarele cele mai probabile de apariție a grupului căutat.

Obligatoriu se va aduce la cunoștința întregului personal de recunoaștere că oricine va obține un rezultat pozitiv în această acțiune va fi decorat și eliberat de orice răspundere penală pentru colaborarea în trecut cu nemții, fiind con-

siderat ca persoană care și-a răscumpărat prin acțiuni concrete vina față de Patrie.

Munca personalului de recunoaștere o veți lua sub controlul dumneavoastră personal, asigurînd utilizarea lui intensivă și rațională.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Isaiev

Urgent !

Eliberați imediat pe plutonierul Timoniuk și pe sergentul Kostenko, arestați de dvs. fără temei suficient în legătură cu operațiunea Niemen.

Șeful Direcției Contrainformațiilor a Frontului consideră necesar să vă atragă atenția asupra acțiunilor dvs., necorespunzătoare sarcinilor trasate.

Poliakov

Notă de serviciu

Către Kovaliov și Tkacenko

Extremă urgență !
De importanță deosebită !

Răspundeți personal de reținerea pînă la noi dispoziții a eșaloanelor din seria „K" Nr. 1906, 1907, 1954, 2318, 2319, 2346 și 2371 care circulă spre Baltica sub controlul serviciului transporturilor operative în gările situate la est de nodul feroviar Moscova.

Controlați personal executarea și raportați fără întîrziere.

În baza dispoziției Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem.

Karponosov

65. ALIOHIN, POLIAKOV ȘI TAMANȚEV

În mașină, în drum spre Lida, Aliohin a descoperit ceea ce Tamanțev nu observase în grabă : urme abia perceptibile de împunsături de ac pe harta care fusese scoasă din carîmbul cizmelor lui Pawlowski și se gîndi că era lucrul cel mai de preț din toate cîte s-au obținut în timpul investigațiilor, chiar și în cazul în care Pawlowski ar fi fost prins de viu...

Pe patru foi erau în total șapte puncte-împunsături... trei pe conturul pădurii Șilovici, două pe partea nordică a pătratului din Nalibok, unul spre sud-est de Stolbți, unde acum o săptămînă s-au desfășurat căutările și încă unul — pe locul codrului Rudnițki.

Ce puteau fi aceste însemnări punctate ?... Ascunzători ?... Erau șapte... cam prea multe. Poate locuri de parașutare a încărcăturii... Mai de grabă și una și alta.

Aliohin nu vroia să-i sugereze nimic lui Poliakov, cu atît mai puțin să-i bage pe gît raționamentele sale ; să vadă el singur și să tragă concluziile — acestea îl interesau pe Aliohin mult mai mult decît ipotezele lui proprii...

Pe Poliakov l-a găsit în cabinetul în care fusese mutat aparatul I. F.

— Am sosit, tovarășe locotenent-colonel, raportă Aliohin trecînd pragul și întrebă după o clipă : Lujnov a fost la dumneavoastră ?

— Da. Poliakov continua să scrie cu acea viteză neobișnuită care îi uimea pe toți cei care-l vedeau pentru prima dată scriind.

— Înseamnă că sînteți la curent...

Aliohin aruncă o privire spre căpitanul cu nasul coroiat de lîngă aparatul I.F. și îl rugă pe Poliakov :

— Ar trebui să vedeți...
— Puțin mai tîrziu.
— Tovarășe locotenent-colonel, insistă Aliohin, nu e exclus să fi avut legături cu Niemen.

Poliakov ridică ochii și se gîndi cîteva clipe.

Acum vreo trei minute i se făcuse legătura cu Kolîbanov și el începuse să raporteze, dar acolo, departe, în cabinetul acela din Moscova, se auzi încă o voce și îndată Kolîbanov spuse :

— Nicolai Feodorovici, sînt chemat la general-colonel. Am să vă telefonez imediat ! Am nevoie de dumneavoastră într-o problemă foarte urgentă ! Așteptați !...

— Dacă sună Kolîbanov, vin numaidecît... spuse Poliakov ofițerului de serviciu și ieși împreună cu Aliohin din cabinet...

— I s-au imobilizat picioarele, dar el s-a împușcat... remarcă Aliohin, referindu-se la Pawlowski...

— Știu.

— Consider că nu e vina nimănui.

Poliakov tăcu.

Camioneta staționa în spatele clădirii. Tamanțev, cu o expresie sumbră de vinovăție și în același timp de supărare, ședea pe marginea oblonului. Luînd poziție de drepți, îl salută în trecere pe locotenent-colonel și îl ajută cu grijă să urce pe platformă.

Așezîndu-se pe vine, Poliakov examină repede cadavrul lui Pawlowski și lenjeria de corp de pe el.

Aliohin îl ajută, ridică pînă la gît cămașa devenită scorțoasă pe lîngă guler din cauza sîngelui închegat, trase jos, pînă la gleznă, indispensabilii, întoarse pe spate, la ordinul locotenent-colonelului, trupul care înțepenise. Începuseră să-i apară pete cadaverice de un roșu-vinețiu.

În tot acest timp, Tamanțev stătea nepăsător lîngă ei, simțindu-se vinovat și oarecum jenat și, ca și mai înainte, evita cu încăpățînare să-l privească pe sinucigaș.

— Fotografiați, graseia Poliakov, arătînd spre picioarele lui Pawlowski. Și ridicîndu-se de pe vine, explică : putem să ne așteptăm la unele reproșuri... Sînteți convins că era singur ?... Că nu-l aștepta nimeni acolo, prin apropiere ?

— Singur ! Am examinat peste tot pe o rază de doi kilometri ! Il asigură Tamanțev. Nu poți masca urmele pe rouă. A venit cîndva pe la miezul nopții. Probabil cu o mașină de ocazie... cu care s-a apropiat dinspre șosea. Lîngă pîrîiaș e o cărăruie vizibilă, sînt urmele lui, căpitanul a văzut. A intrat pe fereastră, fără să facă nici un zgomot. Ea îl aștepta. Iar dimineața a plecat spre pădure !

Ca și acolo, la marginea șoselei, nu departe de cătun, Tamanțev a rînduit din timp pe foaia de cort întinsă pe platforma mașinii lucrurile și documentele lui Pawlowski și aștepta ca Poliakov să lase în pace cadavrul acela nenorocit și să le acorde atenție. Atunci, în sfîrșit, va veni și rîndul explicațiilor, și pe el literalmente îl mînca limba, simțea o nevoie de a povesti, succesiv, cu detalii, cum s-a întîmplat totul și în felul acesta să se justifice.

Poliakov, însă, cu gîndul la discuția neterminată cu Kolîbanov, se grăbea să se întoarcă în birou. Cadavrul trebuia trimis fără întîrziere la morga spitalului orășenesc, iar lucrurile și documentele puteau să fie examinate mai tîrziu.

— Dovezi sau considerații asupra posibilei sale apartenențe la Niemen ? — se interesă el. Pe scurt !

— Înainte de toate, hărțile notate cu împunsături de ac și lopata care a fost probabil întrebuințată în pădurea Șilovici, spuse Aliohin, aplecîndu-se. Tabachera care sea-

mână fără doar și poate cu cea al lui Gusev... Iată, priviți.

Poliakov nici nu se uită și nici nu puse mîna pe hărți și pe documente și nici pe tabachera și lopata ridicate cu iuțeală de Aliohin și Tamanțev de pe foaia de cort.

— Aduceți toate astea în cabinetul șefului serviciului! ordonă el cu o mină nemulțumită, uitîndu-se la ceas. Despre încercarea de a-l reține și despre sinucidere scrieți un raport amănunțit. Dacă aveți timp, descrieți amănunțit în raport și acțiunile voastre din cele douăsprezece zile precedente. Pentru dosarul de investigații... azi își vor vîrî nasul în fiecare amănunt... Nu umbla așa — arătă cu degetul pata de sînge de pe cămașa lui Tamanțev — schimbă-te!

Și, grăbit, sări din mașină. Revenise în birou tocmai la timp. Pe coridor, căpitanul cu nasul coroiat se repezi spre el și îi comunică:

— Tovarășe locotenent-colonel, Moscova! General-locotenentul... Mai repede...

66. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I.F.

Către Egorov *Urgent!*

Pentru menținerea capacității ridicate de muncă timp de douăzeci și patru de ore a efectivului grupelor operative de investigație antrenate în depistarea grupului Niemen, medicul șef al Armatei Roșii a recomandat folosirea unui preparat tonic kola în cantitate de cîte o tabletă de o jumătate de gram la patru ore.

Dispozițiuni corespunzătoare au fost comunicate șefului direcției medico-sanitare a frontului.

Veți asigura imediat ridicarea din depozitele de medicamente ale armatei a 80.000 de doze de preparat și aprovizionarea cu el a efectivului tuturor grupelor operative de investigație.

Controlați executarea și raportați.

Kolîbanov

Notă prin I.F.

Către Egorov *Foarte urgent!*

Ieri, 18 august 1944, orele 20,35, în sectorul batalionului 2 al regimentului 984, care ocupă o poziție defensivă la N-V, de Laza, pe flancul drept al diviziei de pușcași 618, au sosit trei ofițeri: un maior, un căpitan și un locotenent major, cu o instrucțiune specială a Direcției de Contrainformații a Frontului. Cu o oră înainte de sosirea acestora, comandantul batalionului, căpitanul Sipioghin, a fost anunțat prin telefon de către șeful sectorului de Contrainformații a diviziei despre sosirea lor, ordonîndu-i-se să le acorde sprijinul necesar.

Pe înserate, după cină, în adăpostul comandantului batalionului, maiorul, căpitanul și locotenentul major au îmbrăcat halatele de camuflaj aduse cu ei de la statul major al diviziei, și-au luat armele și, escortați de comandantul plutonului de cercetași, Eroul Uniunii Sovietice locotenentul Vereșciak, și de comandantul de grupă, sergentul Barkunov, au intrat în tranșeele batalionului și apoi tîrîș pînă în adăpostul individual de pază camuflată, atrăgînd atenția că vor rămîne acolo pînă la sfîrșitul schimbului, respectiv pînă la ora 6,00. Nu s-a observat nimic suspect în comportarea, nici în modul lor de a discuta.

La orele 5,20 a.m., din adăpostul în care se găseau, au fost lansate rachete către tranșeele inamice în următoa-

rea ordine : roșu, verde, alb, după care plantoanele de serviciu au observat că cei trei, în halate de camuflaj, se tîrăsc din adăpostul gărzii către tranșeele de apărare inamică. Focul de arme automate și mitraliere, deschis cu întîrziere din cauza vizibilității reduse, nu a dat rezultate.

La cca 300 m de liniile de apărare germană, doi dintre cei care se tîrau au intrat într-o zonă minată și au fost uciși în urma unei explozii, al treilea a fost grav rănit de o pușcă cu lunetă la cca 150 m de tranșeele germane. S-a mai mișcat timp de aproximativ o jumătate de oră, și nu a mai dat semne de viață.

În următoarele cinci ore, nemții au făcut trei încercări de a recupera corpul acestuia, dar încercările lor au fost zădărnicite de focul puternic al aruncătoarelor de mine și de către mitraliere.

Comandantul plutonului de cercetași, Eroul Uniunii Sovietice locotenent Vereșciak, și sergentul Barkunov au fost găsiți uciși cu armă albă în adăpostul menționat.

Noi, și simultan comandamentul, anchetăm minuțios cazul. S-a stabilit că, după sosirea la divizie, necunoscuții au prezentat colonelului Semașco, locțiitorul Șefului de Stat Major și maiorului Tibulski, șeful secției de contra-informații, în afară de delegații, documente de identitate militare și o scrisoare secretă din partea șefului Direcției de contrainformații al frontului, care s-a păstrat la divizie și la verificare s-a dovedit a fi fictivă.

În adăpostul Comandantului batalionului, numiții au lăsat un rucsac cu alimente și un porthart, în care s-a descoperit cartea lui I. V. Stalin Marele Război pentru Apărarea Patriei al U.R.S.S. *și broșura lui A. Spektorov* Vigilența — legea de fier a războiului. *Este posibil ca una dintre aceste publicații să fi fost utilizată la cifrare.*

În porthart s-au mai găsit și trei bilete de la cinematograful „Triumf" din Kaunas pentru spectacolul din ziua de 16 aug. ora 12,30. De asemenea, un ordin de deplasare tip din 17 aug. a.c. pe numele maiorului Polișciuk N.F. „cu încă doi ofițeri", cu o ștampilă falsificată, dar identică cu cea adevărată și cu ștampila poștei de campanie a Direcției Contrainformațiilor Frontului, fără să conțină semnul convențional introdus la 1 aug. — punct în loc de virgulă la mijlocul frazei.

Conform celor arătate de Semașko, Tibulski și Sipiaghin, „maiorul" vorbea cu un accent evident ucrainean, iar după semnalmentele portretului verbal, semăna cu „căpitanul" căutat în acțiunea Niemen. Există și alte temeiuri de a se presupune că necunoscuții care au încercat să utilizeze „culoarul verde" în liniile regimentului 984 sînt agenți căutați în acțiunea Niemen, care după îndeplinirea misiunii, au încercat să se întoarcă în acest fel la nemți.

În toate unitățile și subunitățile diviziei se duce o muncă susținută de agitație pentru creșterea vigilenței, a fost instruit și a fost sever avertizat întregul corp ofițeresc despre cele întîmplate spre a preveni asemenea „situații neprevăzute".

Locotenent-colonelul Semașko și maiorul Tibulski, pentru lipsă de vigilență, iar căpitanul Sipiaghin pentru că a permis unor persoane străine să intre în adăposturile de pază camuflată fără știrea și fără a fi escortați de către un reprezentant al Smerș, au fost destituiți de către comandament din funcțiile deținute.

În momentul de față, în zona batalionului 2 al regimentului 984 se concentrează suplimentar, pe ascuns, o companie de mitraliere și două baterii de aruncătoare de mine de 82 de mm. Sub acoperirea focului lor, la orele

13,00 plutonul de cercetare va încerca să scoată din zona apărării inamice cadavrul întreg şi rămăşiţele celorlalţi doi necunoscuţi spre a se putea obţine probe suplimentare şi alte date în vederea posibilităţii de identificare.

Vom raporta fără întîrziere rezultatele acţiunii.

Kovbasiuk

67. LOCOTENENTUL DE GARDĂ BLINOV

Executînd ordinul lui Aliohin, la ora douăsprezece şi douăzeci, Andrei a plecat cu maşina, împreună cu unul din ajutoarele comandantului oraşului, în raionul Kamenka. Îşi petrecuse toată dimineaţa fără să facă vreo treabă, situaţie care în atmosfera de totală preocupare şi agitaţie, i se păruse stranie şi chiar umilitoare.

În zori, Aliohin venise la maşină şi, trezindu-l din somn, îi dăduse scrisoarea mamei, adusă de la Direcţie cu o maşină de ocazie, şi plecase îndată undeva, ordonîndu-i să rămînă acolo şi să nu apară în ochii şefilor. Andrei voi să se izoleze undeva, să citească scrisoarea, dar peste tot era înţesat de oameni. Trecînd pe la plutonul de pază, zări un pat care se eliberase tocmai, se întinse pe el şi adormi. Peste vreo două ore, cineva îl trezi din somn, din greşeală, şi se sculă.

Dejuna într-o cameră devenită cantină cînd, de lîngă fereastră, un maior tînăr cu picioare lungi şi multe barete de decoraţii pe un piept puternic, cu o statură atletică, ca toţi „dulăii" din Moscova, se întoarse şi îi spuse unui alt ofiţer :

— Nikulin, tu ai întrebat... uite-l pe Tamanţev.

Auzind numele lui Tamanțev, alți doi ofițeri care ședeau lîngă Andrei, au sărit la fereastră și au privit afară. Se ridică și Andrei.

Tamanțev, nebărbierit, în cizme scîlciate de box, îmbrăcat într-o cămașă veche cu niște petice mari și caraghioase pe spate și pe piept, pe care evident o împrumutase de la plutonul de pază — pe a lui, pătată de sînge, o înmuiase într-un butoi cu apă de ploaie ca să o spele — cu boneta în mînă, mergea obosit, trecînd la vreo cincisprezece metri de clădire.

Avea aerul unuia care fusese pedepsit și acum, după ispășirea pedepsei, deși repus în drepturi, nu-și căpătase încă efectele și își prinsese epoleții de ofițer direct pe cămașa în care efectuase penitența.

Simțind parcă privirile ațintite asupra lui, ridică ochii și scuipînd, se uită atît de feroce și disprețuitor spre cei care stăteau la fereastră, încît aceștia, observînd, au întors capul, evitîndu-i privirea.

Andrei era măgulit. În interesul „dulăilor" din Moscova, față de Tamanțev el simțea nu o curiozitate pur și simplu, ci respectul profesioniștilor și se gîndi încă o dată cu ce oameni extraordinari — Aliohin, Tamanțev și locotenent-colonelul Poliakov — i-a fost dat să se întîlnească.

Faptul că moscoviții îl știau pe Tamanțev după înfățișare, nu îl mira. Auzise că în primăvară Tamanțev fusese la Moscova și a demonstrat acolo arta tragerii în stil macedonean [1] în fața unui numeros grup de ofițeri și generali. El trăsese în așa fel încît șeful Direcției Generale l-a premiat cu o armă individuală, un pistol cu inscripție gravată pe el, care i se trimisese la unitate.

[1] Tragerea în stil macedonean — tragere din mers cu două pistoale, în țintă mobilă. (n.a.)

7

Andrei observă că Tamanțev are un aer neobișnuit de abătut și obosit și se necăji. După un sfert de oră ei ședeau împreună într-unul din birouri și scriau rapoarte antedatate despre acțiunile lor din ultimele douăsprezece zile, începînd cu acțiunea de cercetare a pădurii de lîngă Stolbțî.

Tamanțev îl lămuri că hîrtiile astea vor fi necesare în cazul verificării documentelor de investigație de către șefii de la Moscova. Altfel N.F. și generalul însuși ar putea avea neplăceri.

De abia acum află Andrei că treaba de care se ocupau ei fusese luată de ieri sub controlul Marelui Cartier General și înțelese cauza acelei forfote neobișnuite care domnea pe aici, în secție și pe aerodrom. L-a durut faptul că nimeni, nici măcar Aliohin nu-i spusese nici un cuvînt despre asta — singura explicație era că el nu era decît stagiar, doar un simplu stagiar...

Tot de la Tamanțev află Andrei că, la insistențele Direcției Generale, azi se va efectua o mare operațiune militară, dar că la această „treabă inutilă" grupa lor nu va participa.

— Dacă este o operațiune armată, e treaba militarilor. Noi sîntem contrainformația — spuse cu demnitate Tamanțev — vom acționa paralel.

Tamanțev era într-o dispoziție destul de sumbră. Îi comunică îndată lui Andrei că are o neplăcere : s-a împușcat un agent german. Lucrul acesta nu s-ar fi întîmplat dacă nu ar fi intervenit atașații. Dar ce pretenție poți să ai de la ei — nici una...

Parafrazînd o expresie cunoscută a Comandantului Suprem, a remarcat că atașații vin și pleacă, iar investigatorii rămîn, și că în cazul de față el, Tamanțev și — ceea

ce e și mai rău — Aliohin și Poliakov, vor răspunde pentru caz.

Explică, de asemenea, că l-au scos din ambuscadă, de lîngă cătun, pentru ca grupul să fie adunat la un loc. Cică N.F. ar fi de părere că s-a ivit o posibilitate de a termina azi sau mîine cu Niemen și că locotenent-colonelul și generalul ar fi interesați ca lucrul acesta să-l facă tocmai grupul lor.

Mai mult decît în orice altceva, Tamanțev avea încredere în gîndirea operativă a lui N.F., și spuse fără ocolișuri că dacă locotenent-colonelul și generalul nu vor fi împiedicați, atunci azi, sau în caz extrem mîine, totul va fi „inventariat".

Andrei nu mai înțelegea nimic. Dacă nu e nevoie de operațiune militară, atunci de ce o vrea Moscova ?... Și de ce, din ce cauză Tamanțev, și se pare că nu numai el, sînt împotriva ei ? Cine și cum anume poate să împiedice ca spionii germani să fie prinși ? Și de ce N.F. și generalul sînt interesați ca tocmai grupul lor să-i vină de hac Niemen-ului ?

Acestea și încă multe alte probleme îl preocupau pe Andrei, însă nu a îndrăznit să întrebe decît un singur lucru : ce vor trebui să facă ei azi ?

Fără să se întrerupă din scris, Tamanțev spuse că dacă nu va interveni nimic, pe ei îi aștepta o ambuscadă în pădure, cam între orele trei și șapte, orele cele mai potrivite pentru legătura radio pe unde scurte. Însă vor trebui să se ducă acolo ceva mai devreme — imediat după amiază.

Andrei știa că ambuscada înseamnă dispunerea mascată a efectivului operativ în teritoriu sau într-o încăpere care realizează prinderea agenților inamici. Acum o lună participase și el la o asemenea acțiune ; el și cu Aliohin, chinuiți fără milă de purici, au stat trei zile într-o cocină

încinsă și puturoasă, cot la cot cu niște porci, ieșind la aer curat să-și facă nevoile numai noaptea, și unde mai pui că au stat degeaba, nu a venit nimeni. Andrei rămăsese cu amintiri dintre cele mai neplăcute despre aceste trei zile.

Tamanțev, care visa la niște combinații operative complicate, de mare importanță strategică, la un „funkspiel", nutrea, cu toate acestea, dragoste și respect față de ambuscadă.

— Este modalitatea cea mai eficientă de prindere în condiții de cîmp — spunea el. Dacă îți pui creierii la bătaie și organizezi totul binișor, chiar dintr-o asemenea acțiune primitivă se poate face o acadea !

Tamanțev scrise primele rapoarte liniștit și destul de repede, dar ultimul — cel mai important — acela despre încercarea nereușită de reținere a agentului, i-a stîrnit adevărate furtuni sufletești. Descriind cele ce se întîmplaseră de dimineață, el își umflă nările, își aminti în două rînduri ceva neplăcut, închise ochii și se strîmbă ca și cum ar fi gustat ceva acru, dădu nemulțumit din cap și răbufni :

— Nu i-aș mai vedea în vecii vecilor !

— P-pe cine ?

— Pe atașați !

Era mort de somn și, privind în colț lîngă fereastră, declară că îndată ce scapă de hîrțogărie se va închide aici, în birou, și atunci investigațiile și Niemen-ul nu au decît să se ducă la dracu ! Și Andrei să-l scoale atunci cînd trebuie.

După ce termină de scris rapoartele, Andrei se duse la plutonul de pază și, alegînd un moment potrivit, luă de acolo o pernă. Neavînd însă curaj să treacă cu ea prin coridorul secției, i-o dădu lui Tamanțev prin ferestruică ; mișcat de o asemenea grijă, Tamanțev zîmbi. Întorcîndu-se

în birou, Andrei îndrăzni să pună o întrebare care îl preocupa la ora aceea și anume : ce va fi dacă nu vor reuși să-i prindă pe spioni nici azi, nici mîine ?

— Ce ?... Moscova nu știe de glumă... spuse posomorît Tamanțev. Fiecăruia i se va face o clismă... cîte o jumătate de găleată de terepentină cu ace de patefon, preciză el.

Și după o scurtă pauză, voind parcă să-l consoleze pe Andrei, adăugă :

— Dar tu ești tînăr... Nici pe mine, curățitor de rînd, cei din Moscova nu mă vor pedepsi, pentru ei, noi nu sîntem demni de atenție. Dar N.F., Pașa și generalul o vor lua pe cocoașă cum te văd și cum mă vezi... Și pentru ce ? ! răbufni deodată cu năduf.

Perna procurată de Andrei nu a servit la nimic, în dimineața aceea Tamanțev nu reuși să tragă nici un pui de somn și în curînd el, Aliohin, și încă vreo douăzeci de investigatori din Direcția de Contrainformații a Frontului au plecat în grabă cu mașinile în sectorul pădurii Șilovici.

Tot acolo, într-un anume loc mai spre sud de Kamenka, la orele treisprezece, urma să vină și Andrei, cu unul din ofițerii de la comenduire, indicat de Poliakov sau Golubov.

Din clipa plecării lui Aliohin și Tamanțev, Andrei se găsi într-o stare de alertă. Crezînd că pe el îl uitaseră pur și simplu, și chinuit de inactivitate, veni intenționat în întîmpinarea lui Poliakov, care tocmai ieșea din clădire ; locotenent-colonelul îi răspunse la salut, dar nu-i zise nimic.

Camioneta se întoarse peste vreo două ore ; Hijneak l-a găsit pe Andrei și l-a chemat la masă. Nu veniseră nici un fel de ordine și, gîndindu-se că cine știe cînd va mai avea prilejul să mănînce, Andrei se duse la bucătărie.

După ciorba deasă și groasă, bucătarul, consăteanul

lui Hijneak, le-a umplut vîrf castroanele cu bucăți de carne și le-a promis și un desert.

Andrei nu mai mîncase de mult pe săturate, de altfel azi toți erau hrăniți fără restricții ; chiar și pîinea albă, tăiată în felii groase, zăcea pe masă la discreție.

Andrei muia bucăți de carne de porc în muștar, cînd, în sala de mese, unde se mai aflau încă vreo douăzeci de oameni, năvăli un locotenent major și strigă din prag :

— Este aici cineva din grupul căpitanului Aliohin ?

— Eu... zise roșind, cu gura plină, Andrei... — N-noi...

— De ce stați ?... se înfurie locotenentul major. Mergem, luați-l pe reprezentantul comenduirii. Și porniți imediat !

Ocolind clădirea serviciului de contrainformații, îi arătă lui Andrei un ofițer înalt, îmbrăcat elegant, care stătea cu spatele spre ei nu departe de intrare și apoi dispăru cu aerul unui om preocupat și plin de griji.

Andrei îl recunoscu pe ajutorul comandantului militar al orașului, un căpitan tînăr și zvelt, cu ochi frumoși, alungiți și o față fină, cu trăsături regulate.

Cînd trecuse pentru prima dată pe aici, prin Lida, pe la comenduire, și-l zărise pe căpitan, Andrei se gîndise că îl mai întîlnise undeva pe acest om. Dar, oricît s-ar fi străduit, nu-și putuse aminti și nici să-l întrebe nu îndrăznise.

Căpitanul acesta discuta chiar și cu superiorii în grad fără respectul cuvenit, cu o oarecare aroganță, iar la Aliohin nici nu se uitase măcar ; ședea după un ghișeu înalt și, înregistrînd ordinul de deplasare, nu-și ridică ochii de pe hîrtie.

— Măi, ce poamă ! înjurase atunci Tamanțev. Lui, în mod deosebit nu-i plăcuse căpitanul. Cu fruntea lui de taur, ar fi putut sfărîma și o turelă de tanc, iar el s-a îngropat în spatele frontului și s-a umflat în pene. Nu bagă

în seamă pe nimeni ! Fanfaron. Pastramă de manutanță ! Să-l ia naiba !

Tamanțev stătea de o parte, lîngă ușă, nu se apropiase de ghișeu și, desigur, nici nu-i spusese lui Andrei că atunci cînd fusese ultima oară în Lida, avusese o ciocnire neplăcută cu acest căpitan ; trecînd pe stradă, el nu l-a salutat pe ajutorul comandantului, acesta l-a oprit și l-a mustrat în public...

Mestecînd grăbit, din mers, și regretînd că nu ajunsese să guste desertul, Andrei se apropie de căpitan și, salutînd, îi spuse :

— T-tovarășe căpitan, s-sînteți de la C-comenduire ? Ve-veniți c-cu mine...

Hijneak, care pe partea cealaltă ocolise în fugă clădirea, avusese timp să urce în mașină și să pornească motorul. Urcînd pe scara mașinii, Andrei îi comunică în șoaptă, dar oficial, că la ora treisprezece fix, adică peste patruzeci de minute, el trebuia să fie la sud de Kamenka, și deci să gonească nebunește. Hijneak trase o înjurătură.

Ar fi trebuit, de bună seamă, să-i propună ajutorului comandantului să ia loc în cabină, dar în timp ce Andrei vorbea cu Hijneak, căpitanul, după ce zăbovi o clipă, se urcă pe platformă și se așeză pe o ladă. Arătos și elegant, cu chipiul de uniformă bine lucrat, el se înălța deasupra obloanelor, sărind evident în ochi. Andrei, conform indicațiilor lui Aliohin, trebuia să sosească la locul fixat fără ca pe drum să atragă atenția cuiva, așa că îi spuse :

— Aș-șezați-vă mai j-jos, spre c-cabină !

Căpitanul îl ascultă și se dădu mai jos, fără grabă, și, cu un aer nemulțumit, se așeză pe scîndurile murdare ale platformei. Andrei nu se așeză, ci căzu alături de el ; camioneta o luase din loc, smucindu-se ca din pușcă.

Pe drum veneau de la piață, șerpuind parcă, un șir de femei, pe alături trecu un Dodge încărcat cu tanchiști

gălăgioși, cu caschete negre pe cap, lîngă o biserică mare enoriașii se înghesuiau la umbra unui gard de piatră, pe pavajul de piatră se hurduca o căruță de care era legată o vacă, din gară se auzea șuieratul locomotivelor și peste toate astea cerul însorit era acoperit de un baraj dens de avioane de vînătoare.

Orașul își ducea viața de fiecare zi, fără să bănuiască defel că la ora aceasta mii de soldați, sergenți și ofițeri erau gata pregătiți să efectueze o asemenea operațiune armată de arme întrunite.

Un număr și mai mare de militari, cum spusese Tamanțev, îndeplineau măsurile extraordinare de control și investigații în legătură cu operațiunea Niemen. Și din toate miile acestea de militari numai ofițerii de la contrainformații știau despre existența emițătorului cu indicativul K.A.O., despre importanța strategică a grupului căutat, știau în fond ce se petrece, și conștiința că și el, Andrei Blinov, aparține numărului mic al celor aleși, îl făcea pe tînăr să se simtă fericit și neobișnuit de puternic.

Hijneak se străduia din răsputeri ; zbura ca săgeata pe străzi și, foarte curînd, lăsînd orașul în urmă, ajunseră pe șosea.

Căpitanul se zgîlțîia pe platformă, dar ședea lîngă Andrei cu același aer mîndru și înfumurat ca și la comenduire. Era îmbrăcat într-o tunică nouă, ca scoasă din cutie, bine lucrată, cu epoleții aurii și nasturi strălucind orbitor în soare, cu pantaloni albastru deschis din postav de dinainte de război ; cizmele nou-nouțe aveau carîmbii lungi și strîmți. Manșetele mai albe ca zăpada se vedeau din mîneci ; dunga pantalonilor era bine călcată, începînd cu cozorocul lăcuit al chipiului și terminînd cu oglinda neagră a cizmelor. Tot ce purta căpitanul era nou-nouț, proaspăt și strălucitor și foarte nelalocul lui în mașina veche, care trecuse prin atîtea

Ca să nu-și murdărească hainele, se așezase la un metru de butoiul de benzină, pe o batistă de mătase și căuta să nu se atingă cu hainele de nimic ; se uită de vreo două ori la ceas, dînd parcă să se înțeleagă că el este un om foarte ocupat și are fiecare clipă drămuită.

Andrei se uită de cîteva ori prietenos spre căpitan, îi zîmbi chiar, vrînd să intre în vorbă, dar acesta nu-l onoră nici măcar cu o privire.

Reamintindu-și brusc de scrisoarea mamei, Andrei o scoase și începu să o citească. Cînd oare va mai avea vreo clipă liberă ? În același timp se uită cu coada ochiului la căpitan și-l văzu că, ostentativ, privea în altă parte.

Scrisoarea mamei l-a bucurat pe Andrei, dar l-a și întristat și necăjit.

Serioja Kuznețov fusese un băiat minunat, iar de Milocika într-adevăr se îndrăgostise în clasa întîi și nu-i venea să creadă că nu mai sînt în viață, așa cum nu mai erau nici alți șapte colegi de clasă.

Grijile mamei l-au surprins pe Andrei ca fiind nelalocul lor și fără nici un temei ; Dumnezeule, ce o îngrijorează ? „Piciorușe", „ciorăpei", „Pachețelul cu alimente"... El, Andrei, participa la măsuri de investigație de o importanță — fără exagerare — strategică, se ocupa de o problemă luată sub controlul său de către Marele Cartier General al Comandamentului Suprem, iar aici... fleacuri care nu pot să-i treacă prin minte decît unei femei, și încă uneia care stă la vatră, fleacuri, răsfățuri... gîndi Andrei necăjit.

Și se mai supără că-i spunea că scrie rar... Dar dacă ar ști ea... Cel mai supărător era însă faptul că el nici măcar nu o putea face să înțeleagă, cu o cît de vagă aluzie, cu ce se ocupă.

Băgînd scrisoarea mamei în buzunar, Andrei se uită la ceas — trecuse de unu. Ridicîndu-se, se aplecă spre cabină și spuse tare :

— Hijneak, întîrziem... g-gonește, d-dragule, g-gonește ! g-gonește ; accelerează !

— Dar eu ce fac ? strigă furios Hijneak.

Andrei, îngrijorat, se așeză la locul lui.

Era evident încă de pe aerodrom că ei nu vor ajunge la timpul fixat de Aliohin — plecaseră mai tîrziu decît ar fi trebuit. Acum însă lucrul acesta îl neliniștea cu adevărat pe Andrei, și se gîndea, alarmat, la consecințele posibile ale întîrzierii lor forțate.

Era cu siguranță ziua de cea mai mare răspundere din viața lui, și considera că sarcina lui principală din acest moment era de a nu-și permite nici cea mai mică greșeală. Și, firesc, nu putea să nu se frămînte.

Deși Hijneak se orienta tot atît de bine ca și el, scruta drumul, aplecîndu-se uneori peste obloanele mașinii, privea temător hopurile (parcă ar fi ajutat la ceva) și trăgea cu urechea, cu frica în sîn, la zgomotul motorului : să nu le facă o figură — și să nu mai ajungă în nici un fel la destinație.

Pe căpitan parcă nimic nu-l interesa. Privea cu indiferență rece și trufașă, și cu un fel de nemulțumire ; privirea lui, fără să se oprească pe ceva anume, aluneca indiferentă peste crînguri, fîșiile loturilor și peste casele rare, și fața lui, îi părea lui Andrei c-ar spune : „Lupta cu spionii ?... Ce să zic, mare minune. Am făcut eu treburi mai ceva decît asta !..."

„Și totuși l-am întîlnit pe undeva", se gîndea Andrei, săltînd în mașină și sprijinindu-se în mîini ca să mai atenueze zdruncinăturile. Senzația că îl mai văzuse o dată pe acest om nu-l părăsea, dar nu-și putea aminti defel unde, și nici să intre în vorbă cu el nu îndrăznea.

68. AJUTORUL COMANDANTULUI

Între timp, căpitanul se gîndea posomorît ce întorsătură proastă luase pentru el această zi altminteri de sărbătoare. Se gîndea, trist, la slujba lui de la comenduire, unde lucra de două luni, de cînd, după rănire, comisia îl declarase „apt necombatant". Ducea dorul batalionului său și nu contenea să blesteme glontele german care-l nimerise, medicina și serviciul de personal.

La ora opt seara avea întîlnire cu o fată din spitalul de spate, unde fusese internat în primăvară. Pentru această mîndră leningrădeană, cu epoleți de locotenent al serviciului medico-sanitar — inaccesibilă, cum îi părea — el nu era defel temutul ajutor al comandantului, înfumurat și oficial — cum îl știau militarii din oraș —, ci pur și simplu Igor : un băiat cu un umor propriu excesiv, supărăcios, dar simpatic, și mai ales interesant, și în ultimul timp : iubit. Așa îl înțelegea ea și așa îi spunea, fără să știe despre el lucrul cel mai de seamă, cel mai intim, pe care îl ascundea cu grijă față de toți în această vreme de război.

Încă alaltăieri, la ultima lor întîlnire, se înțeleseseră că el va veni azi la ora opt, și ea nu obiectase. Dar el aflase — în mare taină, de la prietena ei cea mai bună — că azi era ziua ei de naștere, a Lenocicăi, și că va avea loc o mică sindrofie, că în afară de el mai erau invitate încă două persoane și șeful secției ei, un georgian frumos și tînăr, chirurg talentat — după cum se spunea — și care, pe deasupra, cînta la chitară, provocînd apriga gelozie a ajutorului comandantului.

Nu era la prima pasiune puternică în viața lui.

Înainte de război se îndrăgostise de o viitoare actriță, studentă a Institutului de teatru, și nu mai avusese ochi

pentru nici o altă fată. Dar în toamna anului patruzeci și unu, cînd se afla pe front, legătura dintre ei s-a destrămat : ea fusese evacuată brusc și dispăruse fără urmă. El a suportat greu pierderea, mai multe luni căutase să o regăsească, dar — vai, fără succes, iar ea, probabil că nici nu încercase ; știa doar adresa lui de la Moscova ; însă printre scrisorile pe care i le trimisese mama, nici una nu fusese de la ea.

Mai tîrziu, la Stalingrad, se îndrăgostise de-a binelea de o translatoare de la statul major al diviziei, care sosise în regiment pentru vreo două ore ca să-i interogheze pe nemții capturați de compania lui. La cină au stat de vorbă, a aflat că și ea e moscovită, ba terminase chiar un institut vecin cu casa lui.

O săptămînă mai tîrziu, i-a trimis cu o ocazie un bilet timid, scris pe un ton glumeț, fără să se aștepte la vreun răspuns. Ea însă îi răspunsese cu o scrisoare caldă, frumoasă. Corespondența a continuat, își scriau săptămînal, duminica, și în perioada încercuirii grupării germane începuseră să se tutuiască.

La jumătatea lui decembrie au mai avut o întîlnire minunată, cînd îl chemaseră la statul major al diviziei, și după aceea s-au plimbat cîteva ore în noaptea geroasă. Viscolea și zăpada măruntă se învîrtejea, în depărtare se auzea tirul ritmic al artileriei, din întuneric răzbăteau din cînd în cînd strigătele sentinelelor. Stepa înzăpezită care îi înconjura se luminase de trei ori de bombe incendiare. Și la lumina lor el îi zărea alături obrazul delicat, îmbujorat de ger. Fata purta pîslari și un cojoc peste o pufoaică, iar el, care venise să se prezinte superiorilor, era în manta și în cizme. Ca să nu înghețe, mergeau fără să se oprească, încercînd să se mai dezmorțească și din cînd în cînd o luau la fugă. Frigul îl pătrunsese totuși pînă în măduva oaselor, dar el era fericit cum nu mai fusese

niciodată. La sfîrșitul acestei întîlniri de basm, care i se întipărise în suflet, ea îi propusese să întîmpine Anul Nou împreună, desigur dacă împrejurările le vor permite.

Ideea i s-a părut sublimă. Din fericire, regimentul lui a fost trecut în eșalonul doi, și totul luă o întorsătură cît se poate de prielnică. Amîndoi înțelegeau că îi era mai ușor ei să lipsească o noapte decît să-și lase el compania. Împreună cu ordonanța, a curățat bordeiul, făcîndu-l pahar pentru noaptea aceea și a obținut, rugîndu-se de comandanții altor companii, cel mai bun taburet și un scaun cu totul și cu totul normal, nu numai încropit. Tocmai în timpul acesta unul dintre ofițeri, care fusese într-o misiune la sute de kilometri depărtare, adusese din nord pentru sărbătoare trei brazi. La ordinul comandantului regimentului, brazii fuseseră împărțiți, cîte o crenguță pentru fiecare adăpost, și primise și el o crenguță frumos mirositoare, nu prea mare, cam scurtă, dar foarte deasă. Pusă pe o măsuță minusculă, sub portretul Comandantului Suprem decupat dintr-o revistă, devenise o podoabă strălucitoare „și rarissimă". În stepa golașă, în apropiere de linia întîi, un brad nu putea fi decît un vis.

În 31 decembrie, trimise translatoarei cu un sergent, care avea treabă la statul major al diviziei, un dar pe care la rîndul lui îl primise tocmai atunci, cadou de Anul Nou, de la muncitorii din spatele frontului : o sticluță de parfum, mănuși de lînă și o pungută cu biscuiți. În pachet pusese și o invitație solemn glumeață, scrisă într-un stil înflorat. La sfîrșit de tot, îi spuse că, dacă va dori, „credinciosul lui scutier" — îl avea în vedere pe sergent — o va însoți. Ziua trecu și, chinuit de nerăbdare, ieșea din timp în timp din bordei și scruta întunericul în direcția de unde trebuiau să apară cei doi. Nu sunase niciodată la divizie, știind că pot fi interceptate convorbirile — și sînt chiar ascultate de telefoniștii care uneori nu au altă

treabă —, nu vroia să facă dintr-un lucru drag și intim, prilej de discuții și glume indiscrete. Spre ora unsprezece, însă, nu s-a mai putut stăpîni și a făcut legătura prin regiment cu centrala diviziei, dar, neștiind numărul, spuse numele de familie al maiorului, al șefului ei, pe care, fără nici un fel de motiv, era gelos. Răspunse o voce tînără de tenor. Acolo, în adăpostul statului major, era veselie mare, probabil că băuseră chiar ceva, răsunau voci vesele, se auzeau și rîsetele unor fete. Ceru să vorbească cu maiorul, dar cînd îi auzi vocea în aparat, puse receptorul în furcă, i se păruse clar că printre alte voci, deosebește și vocea ei voioasă. De supărare și mîhnire mai că-i venea să plîngă.

Ar fi fost un lucru atît de odios și de neașteptat ca ea să fi fost acolo, încît nu putea să creadă. Și, după un timp, încercînd să se consoleze, se gîndi că de la statul major al diviziei pînă la bordeiul lui nu erau decît vreo cinci kilometri și într-o oră și jumătate ea ar fi avut tot timpul să ajungă, mai ales însoțită fiind de sergent. Calmul însă nu-l ținu prea mult. Spre ora douăsprezece, chemîndu-și ordonanța, turnară pe gît cîte un păhărel de spirt nediluat, și începu să mănînce în tăcere deplină cu o asemenea înverșunare de parcă lucrul principal era acum să distrugă tot ce fusese pregătit și procurat cu prețul unor mari sacrificii pentru această masă de sărbătoare. Mesteca vîrtos și cu furie, cînd în sfîrșit, sergentul abia întors, dădu buzna în bordei, obosit și înghețat. Închise ușa după el și scoase cu un aer vinovat, din sacul de efecte, pachețelul ce-i fusese încredințat.

În prima clipă, căpitanului (pe atunci încă locotenent major) cherchelit cum era, i se tăie răsuflarea de gelozie, indignare și jignire, crezînd că ea preferase în locul lui într-adevăr pe un altul sau pur și simplu o altă societate. Apucă pachețelul legat cu o bentiță roșie și îl aruncă în foc, blestemînd-o în sufletul lui.

Dar dacă avusese o presimțire rea, ceea ce se întîmplase era chiar ireparabilul : fusese ucisă noaptea trecută, se făcuse bucăți, blindajul unde se afla statul major al regimentului vecin primind o lovitură directă de obuz.

Un timp umblă complet năucit, fără să-și poată reveni.

Ce-i drept nu era îndrăgostit pentru prima oară. Dar ca acum nu i se mai întîmplase niciodată. Acceptase pentru un timp, suportînd cu greu, funcția atît de neplăcută de la comenduire numai și numai de dragul Lenocicăi. Hotărîse să mai aștepte încă o lună-două și abia atunci să facă demersuri pentru a obține o nouă expertiză medicală și anularea restricțiilor, lucru pe care i-l refuzaseră pînă acum de două ori. Avea convingerea fermă că în timpul războiului bărbații trebuie să lupte pe front și că, avînd mîini și picioare, era rușinos și condamnabil să stai în spatele frontului. Tocmai de aceea refuza categoric ordinul de demobilizare și lăsare la vatră, pentru obținerea căruia la Moscova se zbătuseră profesorii lui cu nume celebre.

Relațiile cu Lenocica evoluaseră într-atît încît trebuia să-și exprime neîntîrziat sentimentele și să-i declare dragostea lui. Rivalitatea georgianului îl îngrijora cu adevărat și de aceea seara de azi avea o însemnătate deosebită.

Aflînd că este ziua ei de naștere, el se repezise de dimineață la croitorul care îi lucra uniforma de gală și îl rugase să urgenteze lucrul și să-i termine treaba cu o zi mai devreme. Pentru a-l stimula, îi promisese peste plata stabilită niște conserve și zahăr din rația lui suplimentară.

În general, această uniformă îi dăduse multă bătaie de cap. Încă în regiment, înainte de a fi rănit, primise un cupon de stofă pe care îl schimbase cu un postav mai bun, producție de dinainte de război, plătind ceva în plus, unui bătrîn intendent. Pe moș îl ademenea Walterul lui de trofeu ținut într-un toc de general și neputînd scăpa de insistențele lui, pînă la urmă i-l dădu. După aceea nu

găsise pînză tare pentru reverele tunicii și nici nasturi aurii cum i-ar fi plăcut lui, și nici meșterul pe care îl cunoștea nu era prea bun și de nădejde. Abia acum o săptămînă rezolvase cu chiu cu vai totul.

Azi dis-de-dimineață dăduse fuga la croitor să-i amintească încă o dată că spre seară — cu orice preț — costumul trebuia să fie gata. Spre surpriza și bucuria lui, tunica era gata, cu nasturii și epoleții strălucind. Atîrna falnică pe un manechin, iar meșterul tocmai îi călca pantalonii cu un fier de călcat greu.

Pe acest bătrîn cu părul zbîrlit, cu accentul său local neverosimil și cu veșnica picătură atîrnată în vîrful nasului, servil, prevenitor ca toți meseriașii de aici din Bielorusia de vest, i-l recomandaseră niște ofițeri cunoscuți. Costumul însă întrecea toate așteptările. Și pantalonii și tunica stăteau ca turnate, fără nici o cută sau încrețitură, punîndu-i în valoare statura ireproșabilă. Era o adevărată operă de artă, un lucru demn nu de un croitoraș de provincie, ci de un as din capitală, obișnuit să lucreze nu pentru un căpitan, ci pentru un general, dacă nu chiar pentru un mareșal.

Totul era gata, mai trebuiau fixate doar locurile unde să-și pună decorațiile.

— Cinci minute ! exclamă bine dispus bătrînul.

Lucrul acesta trebuia făcut cu acuratețä, pe baza unui calcul anterior și cu semne de distanță pe pieptul tunicii. Căpitanul îl rugă de bătrîn să vină peste un ceas la comenduire, unde își păstra într-un seif decorațiile. Ca și armele, era contraindicat să se păstreze în case particulare.

Față de decorații, căpitanul avea o atitudine de cea mai profundă pietate și considera că trebuiesc purtate numai la mari sărbători, de trei-patru ori pe an, căci dacă erau

purtate în fiecare zi se banalizau. Pentru zilele obişnuite fuseseră introduse baretele, e adevărat că încă nu ajunseseră pe front, dar puteau să fie procurate de la Moscova şi el ceruse insistent în scrisori să i se trimită.

Tatăl lui, şeful secţiei politice a corpului de tancuri de gardă de pe frontul vecin, care venise să-l vadă nu de mult, îi adusese cadou nişte cizme grozave de box şi un chipiu de ofiţer, aşa că acum era perfect echipat.

Pentru ca tunica şi pantalonii să se ajusteze pe corp şi pentru ca seara să se simtă nestingherit cu ele, căpitanul nu le mai dezbrăcă, uniforma veche o împachetă şi o duse acasă. Din cauza asta întîrziase cu cîteva minute şi cînd apăru în cabinetul comandantului unde erau adunaţi toţi ofiţerii, maiorul îl admonestă. Şi după aceea totul a început să meargă anapoda.

S-a lămurit că „specialii" — aşa îi numea el pe cei de la contrainformaţii — efectuează o acţiune de mare răspundere sau o „operaţiune" şi pînă la noi dispoziţii speciale ofiţerii comenduirii intrau în totala subordonare a Smerş-ului. După sfîrşitul consfătuirii, toţi trebuiau să se prezinte la locul de adunare de la aerodrom.

A doua zi se petrecu ceva cu totul neobişnuit. Cu o zi înainte sosise la comenduire un „special" din garnizoană şi strict confidenţial le comunicase ofiţerilor că se caută un grup de necunoscuţi care reprezintă un pericol deosebit, apoi scoase o foaie de hîrtie şi descrise cu aproximaţie înfăţişarea a doi dintre ei, mai exact : statura, înălţimea, vîrsta. Adăugă, de asemenea, că unul din ei vorbeşte, se pare, cu accent ucrainean.

Maiorul, care suferea de ulcer cronic, şi stătea de patru ani surghiunit prin comenduiri, ştia şi pricepea totul, el remarcă lipsa semnalmentelor individuale deosebite şi caracterul aproximativ al portretelor verbale. „Specialul"

spuse că din păcate „încă nu s-au putut obține portretele verbale precise și lucrul acesta, fără îndoială, îngreuiază cercetările."

După aceea îi puse la curent pe ofițeri cu o ultimă măsură absolut secretă, privind securitatea documentelor militare, deseori falsificate de nemți și le arătă punctul pus în loc de virgulă în mijlocul frazei într-un rînd anume al ordinului de deplasare, prevenindu-i de gravitatea divulgării secretului.

Formularele cu această greșeală de tipar specială intraseră în folosință din seara zilei de 31 iulie, prin urmare toți militarii cu documente emise în august, și care nu aveau acest semn convențional, trebuiau să fie reținuți numaidecît.

Ordinul era arătat spre ilustrare și ofițerii îl priveau în tăcere. Fiecare dintre ei verifica și înregistra în timpul serviciului zeci și sute de asemenea documente, dar pînă acum punctul nu atrăsese atenția nimănui.

În timpul discuției „specialul" reveni de două ori asupra răspunderii personale a celor prezenți și sublinie necesitatea întăririi la maximum a vigilenței.

În urma vizitei lui, a instructajului și a îndemnurilor la vigilență, numai pînă la miezul nopții au fost reținuți în oraș opt persoane care aveau oarecare asemănare cu indivizii descriși ; dar pînă la urmă au fost eliberați după ce „specialul", instalat într-unul din birouri, îi interogase personal.

Despre asta vorbise azi maiorul la consfătuire ca despre scăpări în activitatea comenduirii la care lucra el. În concluzie, cerînd de la subalterni cea mai mare vigilență, spuse :

— Pornim peste zece minute. Fiecare să aibă asupra lui arma personală și legitimația pentru dreptul de a verifica documentele. Mașina e în curte.

Căpitanul a întrebat cînd — măcar prezumtiv — se va termina „operațiunea" și cît de repede se vor elibera, dar maiorul nu știa.

Ajutorul comandantului ieși din birou împreună cu ceilalți. Ofițerii îi lăudau costumul, pipăiau stofa și se interesau rîzînd cu ce prilej se gătise astfel... nu cumva în mod special pentru „operațiune" ? El răspunse distrat, cu gîndul la ale lui ; chiar ascultîndu-l pe maior, chibzuia cum să rezolve totul mai bine.

Bătrînul croitor, cu o servietă jerpelită, cu pălăria jegoasă în mînă, aruncînd în jur priviri împrăștiate, îl aștepta în camera de gardă.

Invitîndu-l în cabinetul său, căpitanul deschise grăbit seiful, scoase dinăuntru o bucată de postav împăturit și îl desfăcu pe masă.

— O-o ! exclamă bătrînul, dînd cu ochii de ordine și medalii și își șterse picătura atîrnată de vîrful nasului.

Căpitanul telefonă grăbit la spital s-o felicite pe sărbătorită și s-o prevină de ceea ce survenise pe neașteptate.

Fata era reținută în sala de operație, la telefon a venit prietena ei — una din invitate — și căpitanul îi spuse că trebuia să plece urgent fiind vorba de o chestiune de serviciu, dar că va face totul ca să se întoarcă la timp și o rugă să transmită sărbătoritei felicitările lui anticipate.

Între timp, bătrînul scoase din servietă o cutiuță plată, o deschise, vîrî ață în ac și așteptă.

— Din păcate acum nu mai am timp, îi spuse căpitanul punînd receptorul în furcă, trebuie să plec numaidecît. A intervenit o chestiune foarte urgentă. Și-n timp ce croitorul îl privea nedumerit, adăugă repede : Am să trec pe la dumneavoastră pe la ora șapte seara. Veți fi acasă la ora șapte ?... Și mai am o mare rugăminte... E posibil să fiu cam

grăbit și azi e ziua de naștere a... unei fete. Am comandat un buchet... înțelegeți, flori. Sînt alături de casa dumneavoastră. În jurul orei cinci poate ați putea să vă duceți după ele și să le aduceți la dumneavoastră... Am să vă răsplătesc !

Îndată ce bătrînul răspunse afirmativ, căpitanul scoase o hîrtie cenușie de o sută de ruble și i-o puse pe servietă. Bătrînul luă hîrtia și înainte de a o băga în buzunarul interior al vestonului, o privi pe toate părțile și zîmbi : căpitanul este un băiat atît de frumos încît femeile cu siguranță sînt moarte după el — de ce să mai cheltuiască bani pentru flori ?

Dincolo de fereastră, mașina claxona frenetic. Ajutorul comandantului scrise adresa pe un petic de hîrtie, iar bătrînul își aduse aminte, cu tristețe, cum o dată cumpărase și el flori.

— Numai o dată ? se miră căpitanul.

— Da, o dată, confirmă bătrînul.

Și adăugă că asta se întîmplase cu patruzeci de ani în urmă, în anul o mie nouă sute patru ; cumpărase flori celei ce avea să-i fie soție și mai adăugă, oftînd, că pe ea o uciseseră nemții aici în Lida, i-au ucis și copiii, i-au ucis și nepotul. La ce bun mai rămăsese el în viață...

Pe căpitan îl cuprinse mila față de acest năpăstuit care cumpărase flori numai o singură dată în viață. Înainte de război el cheltuise pe buchete și buchețele destinate viitoarei actrițe o parte considerabilă din bursă. Și amintindu-și promisiunea ce i-o făcuse, scoase în grabă din partea de jos a seifului, conserve și zahăr.

Bătrînul refuză din politețe, dar el îi vîrî cu sila cutiile în servietă, tocmai cînd ușa se deschise larg și în prag apăru maiorul, aruncă o privire aspră ajutorului și fața i se strîmbă de furie :

— Aveţi cumva nevoie de o invitaţie specială ?... N-aţi auzit ? Sînteţi aşteptat !

— Tovarăşe maior, trebuie să dau o fugă să mă schimb. Voi întîrzia puţin. Nu am ştiut...

— Nici vorbă de aşa ceva, strigă revoltat maiorul. Imediat în maşină ! ordonă el şi trînti uşa.

Căpitanul stătu cîteva secunde descumpănit, apoi vîrî în servietă pachetul cu decoraţii, prevenindu-l pe bătrîn :

— Aveţi grijă să nu le pierdeţi.

În cele din urmă luă o foaie de hîrtie şi aşternu repede cîteva rînduri, o împături, o băgă într-un plic şi scrise adresa.

— Dacă întîrzii şi nu am să fiu la dumneavoastră pînă la opt, vă rog mult să duceţi florile împreună cu scrisoarea la această adresă. Nu e departe. Am să vă fiu recunoscător, vă mai dau nişte alimente. Numai, pentru Dumnezeu, bărbieriţi-vă şi îmbrăcaţi-vă cu ceva mai acătării ! Acolo e sărbătoare azi, înţelegeţi ?... Mergem !... Şi ajutorul comandantului băgă din mers scrisoarea în buzunarul bătrînului.

La aerodromul spre care goniseră de parcă ar fi fost alarmă, au trebuit să stea fără rost vreo trei ceasuri. Li s-a indicat un loc, nu departe de secţia de contrainformaţii. Alături, pe ambele părţi, dormeau întinşi pe iarbă sau şedeau şi fumau, grupuri de ofiţeri din unităţile de securitate a spatelui frontului.

Totul luase o întorsătură supărător de absurdă. În răstimpul acestei aşteptări forţate ar fi putut să-şi schimbe uniforma nu o dată, să termine cu tunica şi chiar să aleagă singur florile pentru buchet — dar cum ar fi putut acum să mai plece de aici ? Nimeni nu ştia cît de cît cînd va începe „operaţiunea", nimeni nu ştia şi nu putea să spună, nici nu se cunoştea măcar pentru ce, concret, fuseseră adunaţi aici.

Maiorul, comandantul orașului, pe care îl apucase încă din timpul nopții o criză extrem de puternică și care de aceea fusese atît de irascibil și răutăcios, zăcea într-o parte, întins pe jos, înfășurat în manta, cu fața neagră de suferință. Ținîndu-se cu mîinile de burtă, gemea încet. Căpitanul umbla de colo-colo pe lîngă grupul lui, fără să se așeze măcar pentru o clipă, temîndu-se că și-ar putea murdări costumul cu verde. La un moment dat se apropie de maior și, aplecîndu-se, îl întrebă dacă nu ar putea să-l ajute cu ceva.

— Lăsați-mă în pace ! scrîșni maiorul, crispîndu-se, cu o voce jalnică.

La douăsprezece fără un sfert veni ordinul ca toți să se alinieze și din clădirea cu ziduri de culoare deschisă a secției de contrainformații apăru un grup de ofițeri. În fruntea grupului era un locotenent-colonel mărunt, cu fruntea înaltă, într-o cămașă care atîrna pe el ca un sac. Se opri în fața rîndurilor și dădu — pare-se — ultimele instrucțiuni.

Vorbea încet, graseind, și toți îl ascultau în deplină liniște. Alocuțiunea lui era documentată, la obiect și foarte concisă, însă menționarea importanței extraordinare a acțiunii, a perfidiei dușmanului, a necesității vigilenței deosebite și a responsabilității personale a fiecăruia repeta spusele de ieri ale „specialului“ din garnizoană și cele de azi ale comandantului orașului. Căpitanul, convins că în armată totul trebuie să fie prins și executat „din zbor“, fără să tot repeți și să despici firul în patru, nu l-a plăcut. Lui nu-i plăceau poveţele, așa cum nu-i plăcea nici cuvîntul „vigilență“. Pe deasupra, era pe deplin convins — ca majoritatea oamenilor — că dacă i-ar fi fost dat să întîlnească numai o dată în viață un spion, l-ar recunoaște imediat.

Locotenent-colonelul nu părea să fie os de militar, judecînd nu numai după înfățișare, dar și după faptul că aproape nu folosea imperativul, una-două spunea „vă rog", „poftiți", de unde se vedea că e mai mult civil, poate chiar intelectual.

El a subliniat în mod special că toate indicațiile ofițerilor de contrainformații trebuie să fie executate de toți participanții întocmai și fără nici un fel de întîrziere, și în încheiere adăugă :

— Vă aduc la cunoștință că acela care în mod direct sau indirect, prin acțiunile sale, va contribui la prinderea celor căutați, va fi propus neîntîrziat pentru decorare.

Asta chiar l-a șocat pe căpitan. Participase la multe lupte grele cu forțele inamice, mult superioare numeric, și știa prețul adevărat al decorațiilor. Dar aici cam mirosea a profanare și bagatelizare, banalizarea unui lucru înalt, sfînt ; vor să prindă 3—4 indivizi și pentru asta au adunat sute de oameni și mai promit dinainte și decorații.

După aceea i-au separat pe ofițerii de la comenduire și un alt locotenent-colonel, tot de la contrainformații, dar cu ținută ostășească, a început să îi distribuie împreună cu maiorul, care nu contenea să se chinuiască.

Cînd a fost pronunțat numele de familie al ajutorului comandantului, locotenent-colonelul, uitîndu-se pe listă, spuse :

— Grupul căpitanului Aliohin.

Dar nimeni nu se apropie de ajutorul comandantului, nimeni nu răspunse și atunci locotenent-colonelul îi șopti unuia dintre ofițerii care stăteau alături de el :

— Trebuie să fie pe aici un locotenent din grupul lui Aliohin. Vă rog, găsiți-l repede !

Acest ofițer îl conduse pe căpitan spre clădirea secției de contrainformații și îi spuse să-l aștepte. Peste vreo

cinci minute, de după colț, apăru în fugă un locotenent tinerel cu o față roșie, transpirată, îl salută și, mestecînd încă, rosti bîlbîind :

— T-tovarășe c-căpitan, s-sînteți din c-comenduire ?... M-mergeți cu m-mine...

Pe buza de jos și în colțul gurii îi rămăsese o bucățică de varză și căpitanul, care nu suporta neglijența nici măcar în condiții de front, abia se reținu să nu-i facă observații.

Ca și alții, s-au îndreptat spre locul de parcare unde erau vreo douăzeci de automobile — în majoritatea lor Willis-uri și, Dodge-uri, spălate și aranjate ca de paradă. Unele dintre ele aveau pe parbriz permisul „liberă trecere peste tot !" de care nu dispuneau decît generalii și mașinile operative ale contrainformațiilor.

Trecînd pe lîngă aceste mașini elegante, lustruite, locotenentul se apropie de o camionetă veche dărăpănată, cu vopseaua scorojită, iar pe obloanele platformei chiar ștearsă, și punînd un picior pe scară, își vîrî capul în cabină și-i spuse ceva în șoaptă șoferului. Drept răspuns, răsună o înjurătură zdravănă.

Ajutorul comandantului nu putu să nu se simtă ofensat, era căpitan, avea pe deasupra și o funcție de răspundere — și țineau secret față de el ceea ce îi încredințau acum unui sergent-șofer. Luîndu-și inima în dinți, urcă pe platforma mașinii și punînd sub el o batistă, se instală pe o ladă... dar locotenentul îi atrase îndată atenția să se așeze mai jos, se urcă și el alături și mașina se smuci din loc, începînd să gonească ca la incendiu.

Privindu-și din cînd în cînd îngrijorat ceasul, ajutorul comandantului își ascundea frămîntarea, pe care, ca și alte sentimente, știa să o mascheze — se străduia să-și imagineze și să calculeze cît timp îi va lua ceea ce se

numea „operațiune" — spre șapte și jumătate în orice caz ar trebui să se întoarcă în oraș.

Gîndul la întîlnirea cu Lenocica, la petrecerea de seară, îl preocupa cel mai mult și starea lui de indispoziție sporea cu fiecare oră care trecea.

Într-o zi ca asta, parcă dinadins, era nevoit ba să fugă ca un disperat, ba să taie frunză la cîini, ba să asculte interminabilele povețe și chemări la vigilență, ba să meargă zgîlțîit într-o mașină murdară nu se știe unde, la dispoziția unui oarecare căpitan Aliohin, și — lucrul cel mai jignitor — să se simtă ca o marionetă, să se afle tot timpul în totală ignoranță în ceea ce privește acțiunile și menirea sa ulterioară. Chiar și șoferului i se spusese mai mult și se părea că se bucură de mai multă încredere decît el.

Viteza amețitoare cu care gonea camionul pe piatra de pavaj, călătoria cot la cot cu un butoi de benzină și cu un locotenent mucos căruia îi era subordonat, l-au scos definitiv din sărite pe căpitan. „Dacă mi-ai fi căzut în mînă în oraș, te-aș fi lustruit eu..." gîndi el nu fără răutate, privind cu coada ochiului cizmele jigărite de iuft ale lui Blinov, evident de mult uitate de orice perie sau cremă... Steluța de pe boneta care aluneca ușurel, gulerul desfăcut și cămașa necălcată le observase încă dinainte, chiar din clipa în care se apropiase de el.

Pe „speciali" căpitanul nu-i putea suferi, îi considera niște trîndavi privilegiați și niște prea-încrezuți, care — era încredințat — s-au pripășit prin spatele frontului și pe deasupra se mai cred și eroi.

Aproximativ același lucru, numai că fără nici un pic de iritare, ba chiar cu oarecare candoare, gîndea despre căpitan și despre cei de la comenduiri Andrei Blinov.

69. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I.F.

Către Egorov *Urgent !*

Azi, la ora 6 și 25 de minute, sergentul Gusev a murit de septicemie generalizată, ca urmare a rănilor. În timpul verificării, prietenii lui din batalion, șoferii Agafonov, Tumanian și Bieloded, au confirmat asemănarea tabacherei care le-a fost arătată spre identificare cu cea pe care a avut-o Gusev, însă nu există posibilitatea de a procura probele identității depline cu cea pe care o avusese el.

Precum s-a lămurit, această tabacheră a lui Gusev a fost făcută la începutul anului, printre multe altele asemănătoare, de un ostaș poreclit „Kolianîci“ (probabil de la Nicolae), mecanicul batalionului independent de reparații-reconstrucții nr. 294, care iarna trecută a fost dislocat lîngă Gomel, în vecinătatea unității unde făcea Gusev serviciul militar. Precum am stabilit, în prezent batalionul 294 se află în raionul Suvalki, unde tabachera în cauză a fost trimisă cu avionul spre a fi prezentată spre identificare plutonierului poreclit „Kolianîci“.

Telegramă cifrată

Către Platonov *Foarte urgent !*

Necunoscuții fără documente reținuți de dvs., din care doi, după caracteristicile cuprinse în portretul verbal, seamănă cu persoanele căutate de investigatorii speciali, trebuiesc transportați urgent în Lida pentru stabilirea identității.

Transportați-i pe toți trei fără întîrziere, sub escortă întărită, pe aerodromul din Molodecino, unde în următoarea jumătate de oră va ateriza un Douglas trimis de noi (nr. de bord — 207).

Poliakov

Notă prin I. F.

Către Egorov *Foarte urgent!*

Vă comunic spre luare la cunoștință ordonanța șefului Marelui Stat Major al Armatei Roșii Nr.... din 19.08.44.

„In timpul pregătirii și efectuării măsurilor speciale în spatele fronturilor 1 Baltic și 3 Bielorus s-au petrecut următoarele fapte inadmisibile :

1. Din cauza lipsei de organizare și a neglijenței serviciilor de intendență ale armatei 91, subunitățile trupelor N.K.D.V. ale frontului 1 Bielorus, sosite la locul de destinație după un drum de trei sute de kilometri, nu au fost alimentate cu hrana caldă decît după patru ore.

2. În timpul deplasării coloanei auto a regimentului 18 de grăniceri, decorat cu ordinul „Steagul Roșu", s-a defectat una dintre mașini. Comandantul brigăzii Nr. 376 de gardă de tancuri, locotenent-colonelul de gardă Filcenkov, cu toate că a luat cunoștință de directiva mea Nr.... din 18.08.44 și cu toate că a fost solicitat de reprezentantul „Smerș", a refuzat categoric să-i pună la dispoziție o mașină în locul celei defecte.

3. Căpitan Suharevski, șeful depozitului C.L.[1] Nr. 1354 al frontului a refuzat să livreze benzina coloanei auto a grupului de manevră a trupelor N.K.V.D. a Frontului 1 Bielorus, prevalîndu-se de faptul că șefului grupului îi lipseau formularele tip cerere pentru combustibil. Alimentarea

[1] C.L. — Combustibil și lubrifianți. (n. tr.).

mașinilor a fost făcută cu întîrziere, numai după intervenția comandamentului ierarhic superior.

Asemenea situații au putut avea loc numai ca rezultat al insuficientei înțelegeri de către unii ofițeri a importanței acțiunilor speciale și a atitudinii iresponsabile față de directiva Nr... din 18.04.1944 a Marelui Stat Major.

Ordon :

1. Colonelul Averianov, locțiitorul comandantului armatei 9 pentru asigurarea materială a spatelui frontului, se destituie din funcție pentru dezorganizarea care domnește în serviciile subordonate lui și se trimite la dispoziția direcției personal a Spatelui din Armata Roșie pentru a fi retrogradat și a primi o nouă însărcinare.

2. Locotenent-colonelul de gardă Filcenkov, comandantul brigăzii 376 de tancuri de gardă, va fi destituit și trimis la dispoziția comandamentului armatelor blindate al frontului spre a primi o nouă însărcinare, pentru neexecutarea directivei Marelui Stat Major Nr... din 18 aug. 1944, neexecutare în urma căreia un pluton al regimentului 18 grăniceri, decorat cu Ordinul Steagul Roșu, a fost pus în situația de a se deplasa spre locul de destinație cu mașini de ocazie, pierzînd astfel foarte mult timp util.

3. Șeful depozitului independent al frontului C.L. 1354, căpitanul Suharevski, care prin dispozițiile sale abuzive a împiedicat o subunitate a trupelor N.K.V.D. ale frontului 1 Bielorus să ajungă la timp la locul de destinație (întîrzierea fiind de 1 ceas și 20') va fi destituit și retrogradat locotenent și numit comandant de pluton la una din unitățile frontului.

Consider necesar să atrag atenția încă o dată tuturor comandanților de mari unități și unități ale frontului 1 Baltic și frontului 3 Bielorus că în legătură cu operațiile speciale care se efectuează în spatele acestor fronturi, toate indicațiile și cererile reprezentanților contrainfor-

mațiilor militare trebuiesc executate fără discuții și fără cea mai mică întîrziere.

Orice întîrziere sau discuții vor fi considerate neîndepliniri ale ordinului de luptă, cu toate consecințele ce decurg de aici.

Antonov

Această ordonanță va fi adusă la cunoștința organelor „Smerș" ale frontului. Cazurile de întîrziere în dotarea cu oameni și tehnică și neajunsurile în asigurarea materială a spatelui și a operațiunilor în curs de efectuare să fie imediat raportate.

Kolîbanov

70. VOM ACȚIONA ÎMPREUNĂ

Trecînd de Șilovici, după o cotitură spre stînga, Andrei îi ordonă lui Hijneak să micșoreze viteza și începu să caute cu privirea reperele comunicate de Aliohin. Zări din depărtare un hambar mare și vechi și puțin după aceea văzu și doi stejari cu trunchiurile lipite ; de aici, mișcîndu-se pe o linie strict perpendiculară, trebuia să se apropie pe neobservate de acel loc al lizierei unde se afunda în pădure un drum năpădit de ierburi.

Îndată ce ajunseră în dreptul acestor copaci, Andrei bătu în geamul din spatele cabinei.

— C-coborîm, anunță el. Și mai înainte ca mașina să se oprească, sări pe marginea drumului.

Ajutorul comandantului se ridică în picioare și sări la rîndul lui de pe platformă, dar fără să se grăbească ; tot timpul drumului nu scosese nici un cuvînt.

Andrei își vîrî capul în cabină și, potrivit indicațiilor lui Aliohin, îi spuse lui Hijneak să se ducă înainte în Kamenka și să stea acolo pînă la ora șaisprezece treizeci, iar spre ora șaptesprezece să se întoarcă și să aștepte cu mașina undeva pe aici, dar să nu se apropie în nici un caz de hambarul vechi și părăsit, pe lîngă care trecuseră adineauri, despre asta Aliohin îl prevenise în mod special.

În timp ce Andrei îi dădea indicații lui Hijneak, ajutorul comandantului, dezmorțindu-și picioarele, se îndepărtă cu vreo zece pași, își examină costumul, își aranjă dunga de la pantaloni și își duse mîinile la spate.

— Să mergem, îi spuse Andrei, n-numai f-foarte pe n-neobservate...

— Cum adică pe neobservate ? Poate ne întindem pe jos și ne tîrîm pe burtă ? întrebă sarcastic căpitanul, cu o voce puternică și melodioasă.

— D-dacă va fi n-nevoie... conveni Andrei, înroșindu-se și în clipa aceea simți că împărtășește pe deplin sentimentele lui Tamanțev față de atașați.

Porniră prin tufișuri spre pădure. Ajutorul comandantului se îngrijea tot timpul să nu se agațe de vreun ciot sau să-și murdărească cu verde costumul cel nou și excepțional, iar Blinov, îngrijorat și el, dar de cu totul altceva, se oprea făcîndu-i semn cu mîna și asculta încordat, punîndu-și degetul la gură.

Tot mergînd, au dat de o poiană mare și, ca să nu iasă la loc deschis, s-au văzut nevoiți să facă un ocol considerabil.

Apoi, cînd tufișurile s-au isprăvit, s-au găsit la vreo cincizeci de metri de locul indicat de Aliohin, dar despărțiți de pădure printr-o dîră de arbuști mărunți care nu le ajungeau nici pînă la brîu. Nu puteau nicicum să-i ocolească, pentru că se întindeau pe ambele părți cît vedeai

cu ochii... Şi Andrei îşi frămînta mintea cum să treacă fără să fie văzuţi.

— V-va t-trebui să ne t-tîrîm pe burtă, conchise el necăjit, după o oarecare gîndire şi în aceeaşi clipă văzu cum la marginea pădurii, în dîra de lumină lăsată de drumul care se afunda în desiş, apăru pe neobservate, parcă răsărind din pămînt, Aliohin. Fără să iasă la loc deschis, el îi chema cu gesturi energice : „Ei, voi, mai repede, la mine !"

Cînd, lăsînd în urma lor arbuştii, ajunseră lîngă el, sub acoperirea copacilor, Paşa îl măsură cu privirea pe ajutorul comandantului şi i se prezentă prietenos :

— Căpitan Aliohin... Dumneavoastră sînteţi de la comenduire ?

— Ajutorul comandantului oraşului ! preciză cu demnitate căpitanul.

— Îmi pare bine... Vom acţiona împreună.

Andrei începu să explice de ce întîrziaseră, dar Aliohin îl opri. În timpul acesta ajutorul comandantului scoase din buzunar o cutie veritabilă de Kazbek, din care Andrei nu mai văzuse probabil de la începutul războiului, luă o ţigară şi, după ce o frămîntă tacticos printre degete, îi oferi una şi lui Aliohin cu un gest neglijent.

— Mulţumesc ! refuză Aliohin.

Andrei crezu, nu se ştie de ce, că ajutorul comandantului îi va oferi şi lui o ţigară, dar se înşelă. Căpitanul puse cutia în buzunar, ciocăni filtrul ţigării pe unghia roz, lustruită, a degetului mare şi, descoperind apoi că bricheta rămăsese în uniforma veche, îi aruncă lui Aliohin o privire întrebătoare.

— Costea, strigă acesta răsucindu-se, chibrituri.

Din aluniş, dinspre poieniţă, apăru în zbor o cutie de chibrituri, aruncate de o mînă puternică şi căzu lîngă ofiţeri. Andrei nu ştia cine era acest Costea, pricepu

însă că, probabil, efectua observația, scruta căile de acces de la șosea spre pădure.

Aliohin luă cutia de jos, aprinse un chibrit și-l întinse ajutorului comandantului. Apoi, prevenindu-l că în pădure nu se poate vorbi decît în șoaptă, începu să-i explice ce aveau de făcut concret.

— Precum știți, îi spuse el cu voce scăzută, se caută un grup care reprezintă o primejdie serioasă pentru armata activă... Se presupune c-ar putea să apară chiar aici, în pădure, și chiar astăzi, în cea de a doua jumătate a zilei. În calea mișcării lor probabile, înăuntrul masivului, vor fi organizate ambuscade. La una din ele vom participa împreună... Sarcina noastră este verificarea, sub masca patrulei de comenduire, în situații speciale — subliniez Aliohin — a tuturor celor care vor trece pe lîngă noi pe drumul acela...

— Ce înseamnă „situații speciale“ ? întrebă ajutorul comandantului.

— *Ambuscadă asigurată.* Veți înțelege totul la fața locului... Succesiunea verificării ! Întîi documentele de bază : legitimațiile și ordinele de deplasare. După aceea cele secundare : carnete de socoteli, inventar de efecte, cartela, poate brevetul de decorare și alte documente... După aceea va fi necesar să verificăm conținutul rucsacurilor sau al altor bagaje...

— Adică cum așa „să verificăm ?“... Vreți să spuneți „percheziționăm ?“ întrebă ajutorul comandantului.

— Nu. Nu vreau să spun asta, și cu atît mai mult n-aș vrea să o fac. Trebuie să încercăm să evităm asta. Noi îi vom ruga să ne prezinte ei înșiși conținutul bagajului spre verificare.

— Reiese că e o percheziție liber consimțită... Și cum stăm cu legea ?... E permis ?

— Da, e voie... Este o necesitate... Pentru aceasta am dispoziţii speciale, observă prudent Aliohin.

Căpitanului îi venea să spună „Dar eu nu am asemenea dispoziţii", dar se mulţumi să întrebe :

— Şi care e rolul meu ? Eu personal ce trebuie să fac ?

— Ce trebuie ?... Să vă prezentaţi oficial, veţi spune funcţia şi numele, şi veţi ruga să vi se prezinte documentele pentru control. Sînteţi rugat să faceţi totul în aşa fel ca noi să părem a fi într-adevăr o patrulă de comenduire. Şi Aliohin zîmbi. S-ar putea ca ei să vă cunoască, o asemenea situaţie nu este exclusă, au fost doar în Lida, deci totul să pară cît se poate de veridic. În momentul controlului, ei trebuie să fie convinşi că au de a face cu o patrulă de comenduire şi că nu sîntem decît doi.

— Veridic... Căpitanul strîmbă din nas. Dar patrule de ofiţeri nu se trimit decît în raza oraşului.

— Lucrul acesta nu-l ştiu prea mulţi. Şi apoi, există excepţii, ieşiri pentru situaţii speciale, razii şi altele asemănătoare. Aşa că nu asta este esenţial... Aliohin îl privi pe căpitan şi continuă : Aşadar, verificăm documentele de bază, după aceea cele secundare, iar apoi lucrurile.

— Intră şi asta în obligaţia mea ?

— Nu. Ca şef al patrulei, le veţi propune doar să prezinte pentru control rucsac-urile sau valizele, depinde ce vor avea, şi să arate conţinutul. Restul fac eu. Iar dumneavoastră trebuie să fiţi pregătit pentru un eventual atac, aşa cum se cere şi la verificările obişnuite ale comenduirii. Am să vă arăt totul detaliat la faţa locului...

— Aţi spus că nu vom fi decît doi, dar locotenentul ? Şi ajutorul comandantului îşi îndreptă privirea spre Blinov.

— El nu va fi cu noi. El trebuie să efectueze asigurarea de la distanţă, din ambuscadă, iar noi vom fi doi. Da, sînt obligat să vă previn : în timpul verificărilor, din

prima clipă și pînă la sfîrșit se cere o maximă atenție și prudență.

— Știu, strîmbă din nas din nou căpitanul... mi s-a mai spus...

— S-ar putea ca într-un fel să mă repet, dar trebuie să vă explic. Scopul eforturilor noastre este de a-i prinde asupra faptului sau de a-i obliga să se demaște... Pentru aceasta se face și verificarea cu asigurare din ambuscadă. Pentru ce se face asta ? Știți că atunci cînd cauți să prinzi inamicul se întîmplă ca nici percheziția, nici interogatoriile ulterioare să nu scoată nimic la iveală.

— În ceea ce privește perchezițiile și interogatoriile, zîmbi ajutorul comandantului, fără îndoială dumneavoastră știți mai bine...

— De ce vă previn despre necesitatea unei maxime prudențe ? continuă Aliohin, părînd că nu observă sarcasmul replicii căpitanului. Noi doi vom fi un fel de momeală vie... Înțelegeți, ei văd în față numai doi inși, iar despre cei care stau la pîndă nu au nici o bănuială... Locul acolo e pustiu... Prin urmare, ca și cum i-am provoca, le creem condiții de a se manifesta, de a-și arăta felul lor adevărat de a fi...

— Și cum... cum se manifestă asta ?

— Dacă dăm de dușman, de presupus este că vor încerca să ne ucidă.

— Da, perspectiva nu e din cele mai plăcute, observă zîmbind ajutorul comandantului. Dar originală nu este, în război se mai și moare, asta e viața... Obligațiile mele le-am înțeles... Numai că nu-mi este clar un lucru... Să zicem că pe lîngă ambuscadă trece cineva... Și noi, dumneavoastră adică, îi percheziționați... Dar dacă nu sînt aceia de care aveți nevoie ?... Dacă sînt oameni sovietici, cinstiți ? Atunci ce-i de făcut ?

— Va trebui să le cerem scuze.
— Şi atît ?
— Şi ce se mai poate face ?
— Nu ştiu. Asta ţine de specialitatea dumneavoastră. Eu personal am de-a face pentru prima oară cu o asemenea verificare !

Căpitanul trase adînc un fum în piept şi amîndoi tăcură un timp, fiecare cu gîndul la ale lui.

În relaţiile cu ofiţerii de front ataşaţi, adeseori apăreau neclarităţi, dacă nu chiar situaţii echivoce. Fuseseră cooptaţi pentru anumite acţiuni limitate, secundare, ajutătoare şi nu era permis să li se comunice fondul problemei. Pentru asta existau consideraţii nu numai formale, ci şi de fond, însă efectul unor asemenea reticenţe asupra oamenilor orgolioşi şi cu amor propriu excesiv nu era dintre cele mai bune. În clipele acelea Aliohin se străduia să atenueze acest efect printr-o conduită subliniat prevenitoare.

Ar fi trebuit să-i mai dea ajutorului comandantului şi alte indicaţii dar, simţind reacţia ostilă — agrementată cu note de sarcasm — a celuilalt, tăcu, hotărînd să mai aştepte puţin şi să continuie discuţia pe drum sau chiar la faţa locului. El înţelese îndată că acest căpitan este un om cu prea multă personalitate, sau mai precis cu ifose, şi nu-i va fi uşor să se înţeleagă cu el ; şi nu-i putea opune supărării lui decît blîndeţea şi politeţea care uşurează atît de mult relaţiile dintre oameni.

Cînd, terminînd de fumat, ajutorul comandantului aruncă ţigara, Aliohin o ridică şi o băgă în pămînt, sub un alun. Căpitanul îl privi, strînse buzele şi nu spuse nimic.

— Costea ! chemă Aliohin, întorcînd capul, putem să-ţi luăm chibriturile ?

— Pot eu să vă refuz ?... se auzi din tufişuri un răspuns leneş şi parcă fără vlagă.

La o parte, Blinov continua să-l examineze cu atenţie pe căpitan. Ajutorul comandantului era cu jumătate cap mai înalt decît Aliohin, avea părul mai închis la culoare, faţa însă era mai deschisă, proaspăt bărbierită, curată şi netedă şi era incomparabil mai prezentabil ; ţinuta lui zveltă, mîndră, putea fi invidiată de orice ofiţer. Şi vocea lui era expresivă, bărbătească, uimitor de plăcută. „Ăştia plac femeilor", gîndi Andrei. Şi, în general, fac impresie... Dar unde şi cînd l-am mai văzut ?

71. ALIOHIN, EGOROV ŞI ALŢII

Fără să zăbovească mult, porniră pe drumul părăsit, năpădit de lăstăriş, înfundîndu-se în adîncul pădurii. Aliohin şi căpitanul — alături, iar Andrei cu trei paşi în urma lor.

Ziua părea să fie frumoasă, cer senin şi o căldură potolită. Însă dacă în Lida fusese uscat, aici plouase de curînd, la umbra pomilor proaspăt spălaţi era răcoare şi umezeală ; mirosea a pădure şi a putregai. Razele de soare, pătrunzînd în rarele luminişuri, printre frunze, străluceau cu mii de scîntei, reflectîndu-se în iarba udă, mîngîiată de roua dimineţii.

Aliohin sosise aici dis-de-dimineaţă, împreună cu alţi investigatori din Direcţia de Contrainformaţii a Frontului — Poliakov îi trimisese în pădure aproape pe toţi ofiţerii din secţia lui. Pentru pîndă, locul îl alesese împreună cu Tamanţev, pe direcţia ce-i fusese încredinţată lui. Şi ieşind

apoi din pădure, se duse spre hambarul vechi şi părăsit; el îl sfătuise pe Poliakov să-l folosească pentru instalarea statului major care urma să conducă operaţiunea armată.

Drumul spre această clădire fără stăpîn — proprietarii gospodăriei au fost arşi de nemţi împreună cu casa, pentru legături cu partizanii — era păzit, la o distanţă însemnată de pistolari bine camuflaţi. Aliohin fu oprit şi trebui să-i prezinte documentele locotenentului în uniformă de grăniceri.

În jurul hambarului se întindeau tufişuri de urzici şi mărăcini. Nu era nici ţipenie de om, totul era în paragină şi părăsire, doar pe pămînt, în faţa intrării, se vedeau urme proaspete de „Studebakker". Aliohin, strecurîndu-se prin crăpătura unei porţi înjumătăţită de schije, intră în hambar. În semiîntunericul care domnea acolo, desluşi vreo treizeci de oameni.

La mijloc, exact în faţa lui, lîngă o măsuţă pliantă cu nişte hîrtii pe ea, stăteau şi vorbeau cîţiva generali şi printre ei, în centru, Egorov. În spatele lor, respectînd o oarecare distanţă, în două semicercuri, stăteau ofiţerii.

De-a lungul pereţilor fuseseră amplasate staţiile de radio, inclusiv cele două de mare forţă, în dreapta, firul pentru legătură directă cu Moscova, colţul de alături fusese separat cu foi de cort pentru cifratori, deasupra fiecărei staţii de radio ca şi acolo, în colţ, ardeau slab, alimentate de acumulatori, mici becuri de automobil.

Spre deosebire de alţi generali, Egorov era într-o uniformă de bumbac — cu o cămaşă ponosită de tip vechi, guler descheiat şi fără epoleţi — şi cu cizme de piele. Aliohin îşi aminti cum cu două luni în urmă, Egorov, exact în uniforma asta, fusese cu el şi cu Tamanţev la o operaţiune într-una din divizii, înainte de începerea ofensivei.

Atunci se înfăptuise *culoarul verde* [1] într-o extrem de importantă operație de radio-intoxicare și generalul considera necesară participarea sa personală la acțiune. Treceau linia frontului trei agenți, dintre care unul al nostru, ei trebuind să creeze iluzia de autenticitate ; Tamanțev urma să tragă în ei și să rănească cu pușca mitralieră măcar pe unul dintre cei doi străini — ceea ce în timp de cinci secunde, la lumina slabă a unei rachete, nu era deloc ușor.

Ca Egorov să apară în linia întîia în uniformă de general nici nu putea să fie vorba. Pentru a nu atrage atenția, el își pusese epoleții pe cămașa asta chiar pe drum, în mașină, dar gradele nu erau nici măcar de căpitan, cum presupusese Aliohin, ci de locotenent, împrumutate de la aghiotantul lui, iar apoi, timp de douăzeci și patru de ore, jucă conștiincios rolul ofițerului inferior, saluta strict conform regulamentului pe toți cei care îi erau „superiori" ca grad, căra după Tamanțev sacul de efecte cu discurile de mitraliere și alimente, se scula iute cînd i se adresa Aliohin sau comandantul batalionului în sectorul căruia trebuiau să fie în noaptea aceea agenții germani : doi activi și unul — fost. Iar Tamanțev intrase în așa măsură în rol, încît din cînd în cînd se răstea la general ca la un subaltern.

Atunci totul ieșise cît se poate de bine, și Aliohin își amintea chiar un mic episod nostim. Seara, cînd Egorov a ieșit din blindaj, comandantul batalionului, un căpitan tînăr de tot, observă cu un zîmbet sarcastic :

[1] Termen de spionaj prin agentură care semnifică : trecerea liniei frontului, efectuată de obicei la intersecția unităților sau marilor unități, în principal noaptea, pe întuneric sau vreme închisă. În timpul Marelui Război de Apărare, după însemnătate, acesta a fost al doilea mijloc (după parașutare) de debarcare a agenților inamici în spatele trupelor sovietice și metoda principală de întoarcere a agenților germani după îndeplinirea misiunii. (n.a.).

— Atît de tînăr — numai cincizeci de ani și a și ajuns locotenent ! Ce va ajunge cînd va avea șaizeci ?... Te pomenești că îl face locotenent major ?

Era nostim că Egorov, care rîdea de superstițiile investigatorilor nu mai puțin superstițioși decît aviatorii sau marinarii, de prejudecățile în legătură cu ziua de luni sau cu data de treisprezece, îmbrăca în timpul tuturor acțiunilor sau operațiunilor de răspundere tocmai această cămașă din bumbac în care începuse războiul.

Apariția lui Aliohin în hambar nu trecu neobservată. Egorov, întorcînd capul, îl zări, dar nu-i spuse nimic, continuă să vorbească, adresîndu-se unui general grăsuț :

— Înțelegeți-mă corect, tovarășe comisar... Cu tot respectul față de funcție și împuternicirile dumneavoastră, nu pot să nu obiectez împotriva acțiunilor pe care le consider premature și riscante pentru succesul cauzei. Problema se rezolvă la ora actuală la Moscova și...

— Nu veți avea ziua de mîine, nu o veți avea, strigă grăsuțul cu un puternic accent caucazian ; era locțiitorul Comisarului Poporului pentru Afacerile Interne, după grad Comisar al Securității de Stat, pe care Aliohin îl luase la început drept generalul-colonel.

— Dumneavoastră pur și simplu nu înțelegeți cît de serioasă este de fapt situația.

— Răspunsul Marelui Cartier General trebuie să sosească din clipă în clipă... spuse Egorov, încăpățînat.

— Nu vă faceți iluzii, el va fi negativ ! Dacă dumneavoastră credeți într-adevăr în posibilitatea unei amînări, sînteți de o naivitate uluitoare... Noi nu putem să ținem aici — și nu vom ține — oamenii cu zilele ! Avem treburi pînă peste cap !

Egorov și Comisarul Securității de Stat stăteau față în față, nu aveau unde să se izoleze aici, și se contraziceau fără să se sinchisească de prezența subalternilor.

Aliohin venise să se sfătuiască cu Poliakov pentru a pune la punct cu el niște amănunte cu privire la ceea ce aveau de făcut, dar locotenent-colonelul nu era printre ofițerii și generalii înghesuiți în hambar.

După ce desluși cine este interlocutorul lui Egorov, lui Aliohin i se păru că înțelege despre ce era vorba.

În zori, autocamioanele și subunitățile destinate operațiunii armate care trebuia să fie efectuată în zona pădurii Șilovici, la ordinul lui Egorov, au fost dislocate în Raduni și Voronovo. Astfel a fost realizată starea de „plus unu", adică totul era complet pregătit pentru a începe operațiunea în maximum un ceas.

Îndată ce la Moscova s-a aflat lucrul acesta, i s-a cerut lui Egorov executarea imediată...

În următoarea discuție prin I. F., a treia din cursul acelei zile, cu Șeful Direcției Generale a Contrainformațiilor, Egorov reuși să demonstreze rațiunea amînării începerii operațiunii pînă la ora șaptesprezece și, pentru un timp oarecare, totul părea că se liniștise.

Odată însă cu sosirea de la Moscova a locțiitorului Comisarului Poporului pentru Afacerile Interne, atmosfera se încordă din nou. După ce, chiar pe pista de aterizare, ascultă raportul lui Egorov, el spuse că în conducerea investigațiilor se simte „nehotărîrea" și „o tărăgăneală periculoasă". Desigur, el vroia ca prezența lui în Lida să fie marcată de luarea unor măsuri energice, hotărîte, și cea mai însemnată acțiune în acest sens ar fi fost marea operațiune de arme întrunite. Invocînd împuternicirile pe care le avea, ceru efectuarea ei imediată.

Era susținut nu numai de generalii care veniseră cu el, dar și de șeful trupelor de securitate a spatelui frontului, generalul Lobov, ca și de comandanții regimentelor de grăniceri și de ofițerii celor trei grupuri de manevră care sosiseră de pe alte fronturi.

Toţi aceşti oameni ţineau de acelaşi departament, Comisariatul Poporului pentru Afacerile Interne, iar Egorov şi Mohov reprezentau Contrainformaţia Comisariatului Apărării, dar acum nu era vorba cîtuşi de puţin de divergenţe interdepartamentale.

Oponenţii lui Egorov argumentau referindu-se la situaţia concretă. Unităţile subordonate lor, aduse aici de la mari distanţe şi sustrase obligaţiilor lor directe : lupta cu naţionaliştii, cu bandele şi grupurile răzleţe ale nemţilor şi efectuarea unui control ermetic pe liniile de comunicaţii etc., stăteau pregătite din zori pentru a efectua acea operaţiune pe care aici unii ar fi dorit să o tergiverseze în virtutea unor anumite considerente. Şi mii de oameni necesari în alte regiuni erau constrînşi să stea degeaba.

Împărtăşind convingerea lui Poliakov că cei căutaţi azi, sau în cel mai rău caz mîine, vor apărea în pădurea Şilovici, Egorov şi Mohov apărau cu tenacitate punctul lor de vedere, deşi se aflau în minoritate absolută.

La sfîrşitul controverselor, care au durat o jumătate de oră, locţiitorul Comisarului Poporului, un om cu temperament oriental, înfierbîntat de dezacordul lor, spuse, încheind discuţia :

— Dumneavoastră vă daţi seama ce se va întîmpla dacă aceste presupuneri nu se vor confirma ?... Pot să vă spun eu : vor fi calificate ca nehotărîre criminală şi tărăgăneală vecină cu sabotajul !... De treisprezece zile faceţi investigaţii — două săptămîni — şi care e rezultatul ?... Cît praful de pe tobă !... Poate vă propuneţi să vă mai moşmondiţi încă pe atîta ? Nu are să vă meargă !.... şi strigă revoltat :

— Noi am concentrat peste patru mii de oameni, e o crimă să-i ţinem aici fără nici o treabă măcar şi o singură oră... Presupunerile voastre nu pot servi ca justificare pentru o asemenea amînare periculoasă !... De operaţiunea de arme

întrunite aveți nevoie în primul rînd voi și Direcția Generală a Contrainformațiilor, atunci hai s-o facem !

Se uită la ceas, apoi își mută ochii de agată strălucitoare la generalii veniți cu el și adăugă de parcă ar fi exprimat și părerea lor :

— Nu putem să rămînem niște observatori impasibili... Împrejurările sînt extraordinare și eu sînt nevoit — asta este datoria mea, obligația mea — să dau dispozițiile pe care le cred de cuviință, indiferent de considerațiile dumneavoastră, folosindu-mă de învestitura mea de a începe fără amînare operațiunea !...

După funcție nu era inferior Șefului Direcției Generale a Contrainformațiilor și aproape toate detașamentele concentrate în Lida, Raduni și Voronova îi erau subordonate lui și nu comandamentului frontului, așa că el putea într-adevăr să dea un asemenea ordin.

Tocmai atunci Egorov făcu în așa fel ca să fie informat oarecum discret că el se adresase Marelui Cartier General cu o cerere bine argumentată de amînare pînă a doua zi la orele șaptesprezece. Și întrucît problema se rezolva la Moscova, poate chiar de către Comandantul Suprem, el nu consideră posibil și nici pe alții nu-i sfătuiește, să forțeze desfășurarea evenimentelor.

De fapt nu se adresase încă nimănui, deși la insistența lui Poliakov, un asemenea text cifrat fusese pregătit. Egorov, însă, nevrînd să treacă „peste instanță", peste capul șefului său direct, nu îl semnase. Acum făcuse afirmația asta forțat de împrejurări și peste cîteva minute mesajul se transmitea Marelui Cartier General, iar copia lui Kolîbanov.

Egorov știa că Comandantul Suprem, care obișnuia să lucreze toată noaptea, pînă la ivirea zorilor, nu se trezește înainte de amiază și deci textul cifrat nu putea să-i fie comunicat decît peste vreo oră. Dar chiar dacă răspunsul,

oricare ar fi fost el, i-ar fi fost transmis fără întîrziere, tot s-ar mai fi cîştigat un timp oarecare.

Aşa cum conta Egorov, afirmaţia lui că problema se decide la Moscova a slăbit întrucîtva presiunea celor veniţi de la centru, cu toate că locţiitorul Comisarului Poporului a declarat de îndată că Marele Cartier General, fără nici o îndoială, va răspunde negativ. Vreo două ore trecuseră într-o relativă linişte, dar după sosirea în hambar discuţiile şi divergenţele reîncepură.

Din considerente conspirative, veniseră cu două Studebekker-uri acoperite cu prelate şi încărcate pînă la refuz ; maşinile fuseseră oprite direct în curte pentru ca cei sosiţi să nu fie văzuţi de afară. Tot din aceste considerente, Egorov le comunicase încă în Lida că nu va permite nimănui să iasă din hambar, nici măcar pentru nevoi personale.

Se părea că totul fusese dinainte prevăzut, dar aşa cum se întîmplă adesea în asemenea împrejurări neobişnuite, un amănunt fără prea mare importanţă scăpă neobservat. Nimeni nu se gîndise că toată lumea va trebui să se aşeze pe ceva. Scaunele şi taburetele ajungeau doar pentru cifratori şi radişti, ceilalţi trebuiau să stea în picioare. Singurul scaun liber, Egorov i-l oferise locţiitorului Comisarului Poporului, acesta însă, din solidaritate cu ceilalţi generali, nu se aşeză.

Oamenilor le era incomod, cald şi pe deasupra pe generalul cel mai vîrstnic, un bărbat cărunt, cu bareta pentru patru ordine „Steagul Roşu“ şi insigna „Cekist de Onoare“ pe tunica de gabardină, îl apucase, în aerul închis mirosind a fîn al hambarului, o criză de astm. Asfixiindu-se, se învineţise la faţă, se îneca într-o tuse răguşită şi lăcrima, ţinîndu-şi obrajii în palmele transpirate. Dar, încăpăţînat, nu voia sau poate nici nu putea, să iasă din hambar, sau să-şi scoată tunica şi chipiul, cum îi propunea Egorov, şi

nici măcar să se aşeze — cum insista locţiitorul Comisarului Poporului.

În discuţie de la aerodrom, acest general exprimase nişte consideraţii foarte originale şi la obiect, prin care îl cîştigase de îndată pe Egorov, care acum îl compătimea sincer şi ar fi vrut să-l poată ajuta.

Îndată ce staţiile de radio au fost puse în funcţiune şi legătura stabilită, a pornit un şuvoi de comunicări şi cei cinci cifratori aduşi aici au început să lucreze cu maximă intensitate.

Egorov se duse în colţul lor, după foile de cort, şi se apucă să citească textele direct de pe foile de lucru, fără să mai aştepte descifrarea radiogramelor care se primiseră în ultima oră şi jumătate la Lida şi se retransmiteau aici.

Comandantul frontului şi mareşalul care reprezentau Cartierul General întrebau dacă mai este nevoie de vreun ajutor în oameni şi tehnică, o întrebare asemănătoare conţinea şi telegrama cifrată a şefului Marelui Stat Major. Din Moscova cereau să se confirme dacă toţi ataşaţii care participau la investigaţii şi la operaţiunea de arme întrunite sînt asiguraţi cu alimentaţie suplimentară, conform cu normele personalului navigant al Forţelor Aeriene Militare ale Armatei Roşii, şi se cereau fel de fel de informaţii cu caracter de raport. Egorov examină toate comunicările acestea în treacăt, fără vreun interes deosebit. Volantul mecanismului imens al investigaţiei extraordinare luase viteză maximă şi nici un fel de ajutor suplimentar, nici un fel de oameni sau tehnică nu ar mai fi putut schimba nimic esenţial.

Îl mîhnea însă faptul că nu sosea nici o comunicare directă de la Poliakov. Locotenent-colonelul rămăsese la aerodrom, în secţia de contrainformaţii, pentru a întîmpina pe Şeful Direcţiei Generale a Contrainformaţiilor pe care, raportîndu-i mersul investigaţiilor, trebuie să-l con-

vingă de necesitatea amînării cu o zi a operațiunii armate. Această misiune grea și foarte puțin plăcută el o luase asupra lui, iar Egorov, recunoscător, acceptase cu toate că amîndoi se îndoiau de reușită. Oricare ar fi fost rezultatul, Egorov știa că Poliakov va apăra punctul lui de vedere total, indiferent de consecințele pe care le-ar putea avea tenacitatea lui.

Acolo, în Lida, la Poliakov, se concentrau toate firele investigației. Începînd de ieri, el primea și sintetiza o avalanșă de informații și, în primul rînd, relații despre rezultatele acțiunilor a sute de grupuri operative de cercetare și de control — verificare globală, rapoarte despre reținerile ce avuseseră loc, despre toate evenimentele și întîmplările suspecte din spatele frontului și în prima linie.

Din acest morman de comunicări, Poliakov trebuia să selecționeze tot ce merita atenție și pentru fiecare caz în parte să ia o decizie cît mai eficientă. El, Poliakov, ca nimeni altul, simțea efortul a mii și mii de oameni, simțea pulsul tuturor măsurilor care se traduceau în viață în zona frontului de la Viazma și pînă în Prusia Orientală. În aceste zile de tensiune fără precedent, de capacitatea de gîndire operativă cu totul excepțională a locotenent-colonelului Poliakov, de intuiția și talentul lui de a organiza și direcționa acțiunea depindea mai mult decît de toți mareșalii și generalii adunați la un loc și de aceea tăcerea lui îl îngrijora pe Egorov.

După ce îi spusese șefului sectorului de cifrare cui și ce anume să i se răspundă, Egorov se întoarse la generali. Bătrînul astmatic suferea ca și înainte, iar ceilalți, nefiind în stare să-l ajute cu nimic, din delicatețe, căutau să nu-l privească.

Egorov îi propuse din nou să iasă la aer curat, dar el refuză dînd din cap cu încăpățînare.

„Neplăcută situație!" gîndi Egorov „De ce l-au mai adus aici ?... La ce au venit ăștia toți ? mai bine ar fi rămas în Lida !... Aici ar fi fost de-ajuns Lobov cu vreo zece ofițeri !" Se acuză și se ocărî în gînd pentru inconsecvență, îi era rușine că se pierduse cu firea și, după ce se opusese aproape o zi și jumătate efectuării operațiunii de arme întrunite, se lăsase influențat totuși de locțiitorul Comisarului Poporului și venise aici. Pentru ce ? Ar fi fost incomparabil mai comod să conducă investigațiile din Lida și, pe deasupra, aici îi lipsea foarte tare prezența lui Poliakov.

— Și cum vom sta așa, tot timpul, în picioare ? întrebă un general cu mustață stufoasă cu colțurile puțin lăsate în jos, îmbrăcat într-o tunică încheiată la toți nasturii, care își ștergea tot timpul cu o batistă albă fața transpirată.

— Cînd nu vom mai putea, o să ne așezăm pe jos, răspunse Egorov jumătate în glumă jumătate serios.

El tocmai ordonase să se transmită în Lida să se aducă și niște scaune cu Studebekker-ul cu care trebuiau să vină peste vreo două ore șeful Direcției Generale a Contrainformațiilor și locțiitorul Comisarului Poporului pentru Securitate. Își imagina, tulburat, ce balamuc va fi, cînd în această încăpere mare — dar fără pereți extensibili din cauciuc — se vor aduna vreo cincisprezece generali și cincizeci de ofițeri din trei departamente diferite, fără să-i socotim pe radiști și cifratori.

— Nici măcar un lucru elementar ca ăsta nu ați prevăzut, spuse iritat locțiitorul Comisarului Poporului. O inepție uluitoare !

De taburete și scaune ar fi trebuit să aibă grijă un locotenent oarecare din secția de Contrainformații a corpului de aviație, nicidecum Egorov, și deși se vedea clar că reproșul îi era adresat lui, el a tăcut cuminte.

Locțiitorul Comisarului Poporului, uitîndu-se la ceas, spuse că în așteptarea răspunsului care, cu siguranță, va fi negativ, se pierde un timp prețios și că „întîrzierea e echivalentă cu moartea". Asta era spus în primul rînd ca să audă Egorov și Mohov. Egorov nu vroia să-l contrazică și, confirmînd parcă adevărul celor spuse de el, dădu afirmativ din cap. Generalul corpolent, care își exprimase nemulțumirea că sînt nevoiți să stea în picioare, îi reproșa locțiitorului Comisarului Poporului că din regimentele de grăniceri subordonate lui au luat pentru operațiunea de arme întrunite tot ce se putea lua și au mai cerut și grupuri de manevră de la alte fronturi, în timp ce din corpurile de armată au luat de cîteva ori mai puține grupe și a caracterizat gestul ca o „samavolnicie revoltătoare". Spunînd toate acestea, el se enervă evident și își tot netezea mustața de parcă tocmai ea ar fi suferit acum de pe urma samavolniciei contrainformațiilor și, pipăind-o, ar fi vrut parcă să se convingă că se afla încă la locul ei. Mohov, nemaiputîndu-se abține, îi replică. Și tocmai cînd cearta izbucnise din nou, apăru și Aliohin.

După ce locțiitorul Comisarului Poporului declară că ei au treburi pînă peste cap și că nu vor ține oamenii aici zile în șir Egorov îi spuse : „Scuzați-mă, tovarășe comisar..." și se îndreptă spre Aliohin.

— Ai venit la mine ?

— Da, locotenent-colonelul... începu Aliohin timid, stînjenit de prezența atîtor generali și ofițeri superiori.

— Locotenent-colonelul a rămas la Lida. Și probabil nici nu va veni pe aici. Aveți altceva ?

— Altceva ?

Aliohin s-ar fi sfătuit și cu Șeful Direcției, ar fi trebuit precizate unele detalii cu privire la ambuscadă, dar aici nu aveai unde să te izolezi ; să ieși din hambar nu

era voie, să vorbești în șoaptă în prezența tuturor ar fi fost necuviincios.

Nu avu timp să spună „nu". Șeful trupelor de securitate a spatelui frontului, generalul Lobov, spuse ceva cu jumătate de glas locțiitorului Comisarului Poporului și acesta, privindu-l pe Aliohin cu ochii lui de agată cu luciri lunecoase, întrebă cu glas tare și accent caucazian :

— El e șeful grupului care a lucrat la cazul acesta ?

— Scuzați-mă, tovarășe comisar, spuse Egorov, întorcîndu-se repede și ghicind din privirile locțiitorului Comisarului Poporului că acum va începe o discuție neplăcută și mai ales fără rost, cu reproșuri, învinuiri și poate chiar cu ocări și săpuneală. — Un moment...

Zări fața desfigurată, cu ochii ieșiți din orbite și cu vinele umflate ale generalului astmatic, gîtul lui roșu-aprins, umflat, încordat. Agățîndu-se de marginea măsuței, bătrînul respira convulsiv cu gura deschisă. Doi colonei din Moscova îl sprijineau de brațe și, pare-se, încercau să-l așeze pe scaun — tocmai ceea ce nu trebuiau să facă. Neavînd putere să spună ceva, el se împotrivea mut ; gamela cu apă pusă în fața lui se răsturnă și apa inundă hîrtiile.

Controversele în prezența subalternilor și acest bătrîn încăpățînat care se chinuia, incomoditățile condițiilor de campanie cu care cei sosiți de la Moscova nu erau obișnuiți și dezacordul crescînd făceau ca situația să devină cu desăvîrșire insuportabilă, domnea nervozitatea, nu se putea lucra.

Trebuia să întreprindă ceva fără nici o zăbavă.

Egorov îi privi pe ofițerii contrainformațiilor care stăteau mai aproape de el — pe aghiotantul său și un căpitan cu epoleți de aviator — și arătînd cu privirea spre generalul care se sufoca ordonă :

— Ajutați-l pe general !... Scoteți-i chipiul și tunica și scoteți-l imediat la aer curat !...

Simți că ei șovăie — cum adică, ei, ofițeri cu grad inferior, să dezbrace un general... și nici măcar al lor, ci unul necunoscut — însă Egorov, pierzîndu-și calmul, strigă cu fața desfigurată de o furie turbată, atît de violent încît chiar locțiitorul Comisarului Poporului a tresărit speriat :

— Executarea ! ! !

În liniștea care se lăsase — se auzea cum apăsau radiștii pe clape — Egorov, răsuflînd din greu și frecîndu-și ceafa, se întoarse spre Aliohin și ordonă :

— Dacă nu sînt întrebări, întorceți-vă imediat la ambuscadă !

În spatele lui, căpitanul aviator și aghiotantul, dînd la o parte pe colonelii de la Moscova, scoteau tunica de gabardină a generalului care se sufoca. Aliohin, care rămăsese descumpănit în fața unei asemenea scene impresionante, ridică mîna pentru a saluta și voi să plece. În momentul acela Egorov, care își recăpătase stăpînirea de sine, îi întinse mîna masivă și îi spuse :

— Contez pe voi... Acționați !

72. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I. F.

Către Egorov

Extremă urgență !

Pentru realizarea în caz de necesitate a măsurilor generalizate legate de variantele „Capcana", „Marele elefant" și „Tango Baltic", conform ordinului special al Șefului Marelui Stat Major, către ora 15,00 a zilei de azi trebuie să

vă fie detașat suplimentar, la fața locului, din efectivele unităților Armatei Roșii și trupelor N.K.V.D. de securitate a spatelui frontului următoarele :

1. La Vilnius . . . . și . . . . oameni[1]
2. La Grodno . . . . și . . . . oameni
3. La Lida . . . . și . . . . oameni

Confirmați fără întîrziere, comunicînd concomitent termenul cel mai scurt în care sînteți pregătiți pentru fiecare variantă în parte.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Egorov

Foarte urgent !

Azi dimineață, între orele 10 și 11, la 17 km NV de Vileika, niște băieți de la țară au observat în pădure, în timpul emisiunii, doi necunoscuți. În curînd, în urma sesizării copiilor, indivizii au fost reținuți de militarii dintr-o mașină care trecea prin apropiere, au prezentat ordinul de deplasare și carnetele de identitate specific militare pe numele ofițerilor U.M. 62035 căpitanii Borisenko Piotr Efimovici și Novojilov Timoftei Osipovici.

Au negat faptul că au emis, au refuzat categoric să arate conținutul valizei și al rucsac-ului și s-au opus invitației de a merge cu mașina pînă la Vileika, din care cauză s-a făcut uz de forță.

În timpul percheziției, la Borisenko și Novojilov au fost găsite următoarele : stația de radio recepție-emisie portativă „Eri" în stare de funcțiune, baterii de rezervă, 3 ele-

[1] Se omit datele cifrice ale acestui document (n.a.).

menţi ; tabele de cifrare de cinci cifre, carnete de recifrare — 2 ; pistoale TT-2 ; cartuşe pentru ele — 120 ; busile — 2 ; cuţite de vînătoare — 2 ; rezerve de alimente pentru 5—6 zile, din care patru cutii de conserve nemţeşti de carne producţie iunie a.c. În ascunzători, după căptuşeala carîmbilor cizmelor de piele, au fost găsite certificate de identitate provizorii pe numele colaboratorilor Comisariatului Securităţii de Stat al Bielorusiei, căpitanii Borisenko Piotr Efimovici şi Novojilov Timoftei Osipovici, perfecte din punct de vedere al formei şi conţinutului.

Cei reţinuţi au refuzat să explice scopul prezenţei lor în pădure cu staţia de radio-recepţie-emisie şi nu s-a reuşit să se obţină de la ei nici un fel de informaţii care ar ajuta la stabilirea identităţii lor reale. Colaboratorii sectorului raional din Vileika ai Camisariatului Securităţii de Stat al Bielorusiei nu-i cunosc pe Borisenko şi Novojilov, organele locale nu dispun de nici un fel de date despre prezenţa lor pe teritoriul raionului.

În ordinul de deplasare al celor reţinuţi lipseşte semnul convenţional secret — un punct în loc de virgulă în mijlocul frazei. Borisenko, care vorbeşte cu accent ucrainean, seamănă evident — după caracterele portretului verbal — cu unul dintre agenţii semnalaţi pentru investigaţii extraordinare. Există şi alte temeiuri pentru a presupune că persoanele reţinute de noi sînt agenţii căutaţi în legătură cu operaţiunea Niemen.

Borisenko şi Novojilov sînt reţinuţi sub pază întărită în secţia de contrainformaţii a brigăzii ; posibilitatea evadării sau a încercării de sinucidere este exclusă.

Vă rog dispuneţi comunicarea unor semnalmente deosebite sau ale altor date suplimentare care ar contribui la identificarea celor reţinuţi.

Neavînd posibilitatea să facem legătura cu Minsk-ul, rog să verificați urgent dacă în Comisariatul pentru Securitatea de Stat al Bielorusiei există colaboratori cu numele Borisenko și Novojilov, trimiși în misiune în raionul Vileika cu un emițător de unde scurte

Șapovalov

Notă prin I.F.

Foarte urgent !

Către Egorov,

În completare la nr. ... și ... din 18 și 19. 08. 44 comunic că, din dispoziția șefului spatelui Armatei Roșii, asigurarea hranei suplimentare militarilor participanți la operațiile de investigare, control, verificare și operație militară de arme întrunite în chestiunea Niemen, se extinde asupra tuturor militarilor antrenați în operațiunile „Capcana", „Marele elefant" și „Tango Baltic", de asemenea faptul că asigurarea cu alimente se face din rezervele Comisariatului Poporului pentru Apărare.

În baza dispoziției spatelui Armatei Roșii... nr... din 19. 08. 44.

Controlați executarea

Artemiev

Telegramă cifrată

Urgent !

Către Egorov,

Șeful Direcției Generale a Contrainformațiilor „Smerș" cu un grup de generali și ofițeri au sosit la ora 13,05 ; în următoarele ore se vor afla la secția de contrainformații a corpului de aviație. Confirm personal sosirea. Este de acord cu considerațiile noastre cu privire la investigații și la operațiunea armată de arme întrunite, dar ea va trebui să fie efectuată azi, din motive independente de

voința lui. După discuția cu el amînarea cu o zi mi se pare puțin probabilă.

Locțiitorul Comisarului Poporului pentru Securitate de Stat a sosit însoțit de un grup din efectivul operativ superior la ora 13,25.

Este de acord — cu unele rezerve — cu considerațiile noastre privitoare la investigații. La ora 14,30 pleacă spre dumneavoastră ; concomitent vor fi trimise scaune, bănci și medici.

Poliakov

Telegramă cifrată

AER ! ! !

Către Egorov,

În următoarele 15 minute rămîneți lîngă stația radio de legătură directă pentru a recepționa comunicări foarte importante.

Kolîbanov

73. AJUTORUL COMANDANTULUI

Aliohin și căpitanul mergeau în adîncul pădurii pe cărarea năpădită de iarbă. La trei pași în urmă, Blinov.

Vîntul adia monoton, înfiorînd vîrfurile copacilor. În aerul tare și curat nu se distingeau decît foșnetele naturii. Se părea că în pădurea aceasta — în aparență necălcată de picior de om — în afară de păsări, sălbăticiuni și vietăți mărunte, nu era și nici nu fusese vreodată nimeni.

Nimic din jur nu amintea războiul, nimic nu te făcea să te gîndești la spionaj sau la vreo altă operațiune militară.

Ajutorul comandantului se hotărî să-și alunge gîndurile negre și amintirea lecțiilor de care era sătul și în care se vorbea despre vigilență și despre fel de fel de măsuri de precauție.

Dacă vroia, putea să facă abstracție de orice. Și peste cîteva minute el se și gîndea la cu totul altceva : la sindrofia modestă care îl aștepta și care avea — cum credea el — o importanță deosebită în viața lui.

Era un om integru, asemeni tatălui său, și dacă se îndrăgostea odată celelalte femei încetau să mai existe pentru el. Tatăl avusese noroc, spre sfîrșitul războiului civil o întîlnise pe viitoarea lui soție, mama lui, și nu s-a mai despărțit de ea ; în timp ce el, fiul, la numai douăzeci și patru de ani pierduse două iubiri...

Pe viitoarea actriță, pasiunea lui de dinainte de război, care îl uitase și deci nici nu îl iubise, o înlăturase din inima lui fără regret, dar pe translatoare și-o amintea cu durere. Acum nu se mai gîndea la ea ca la o iubită, ci cu acel sentiment cu care își amintea de cei mai apropiați prieteni căzuți în război.

De profunzimea și puterea sentimentelor sale față de Lenocica nu se îndoia de fel și de aceea îl frămînta atît de mult purtarea ei față de el.

Se știa simpatic și știa că fata îl place, dealtfel ea nici nu-și ascundea sentimentele față de el, așa cum nu ascundea nici atracția pe care o simțea față de gruzin, șeful ei de secție. „E un chirurg blagoslovit de Dumnezeu, cu o mînă de aur“, spunea ea deseori cu admirație.

Gîndul la rivalitate, gîndul că ar putea să o piardă și pe Lenocica, îl îngrozea. Ce e drept, avea în rezervă un avantaj de care nu vroia însă să uzeze cu nici un chip. Cum putea dînsa, care aprecia la oameni talentul, să-l înțeleagă fără să știe nimic despre năzuințele lui cele mai intime ? Ea trebuia să-l iubească nu pentru vocea și chipul lui

frumos — admiratoarele de acest gen îl enervaseră încă din conservator — căci așa cum spunea tata, „pentru ca un sentiment să fie mare și trainic nu era de ajuns să te îndrăgostești numai de exterior". În prima toamnă de război, luat în armată, nu se ferea de nimeni și, cînd era rugat, cînta cu plăcere, acompaniat la chitară sau la acordeon sau chiar fără acompaniament. Celor din companie le plăcea să-l asculte. Odată, printre ascultători se afla un comisar de batalion necunoscut care îi pusese cîteva întrebări obișnuite : cine e, de unde e și cum de cîntă așa frumos. El i-a povestit totul fără să ascundă nimic, dar cu o oarecare rezervă.

Peste trei zile, a venit un ordin ca el, soldatul Anikușin, să fie detașat pentru efectuarea serviciului militar la ansamblul de cîntece și dansuri al frontului.

O neplăcere mai mare nici nu-și putea imagina, era o prăbușire cumplită a speranțelor și dorințelor lui.

Trupele germane înaintau atunci spre Moscova și de la tatăl său, care se afla de două luni în încercuirea de lîngă Priluki, nu primise nici o veste, se presupunea că ar fi căzut în luptă, or astfel fiul mai mare devenea capul familiei, singurul ocrotitor și bărbat major. Se hotăra soarta poporului său, a statului său, el ardea de dorința de a-și apăra patria cu arma în mînă, ardea de dorința să omoare măcar cîțiva dușmani — asasini — și pentru asta el învăța să lupte din clipa deșteptării și pînă la stingere, cîte șaisprezece ore din douăzeci și patru, și tocmai pe el l-au găsit bun să fie trimis printre comedianți. Avea convingeri proprii, o concepție clară despre felul cum trebuie să fie demnitatea și onoarea bărbătească, idei formate sub înrîurirea tatălui său. Desigur, membrii ansamblului de front făceau, cu concertele lor, o treabă utilă, necesară, dar în clipa asta el se gîndea la ei cu dispreț, ca

la o adunătură nătîngă de lași care se eschivează de la lupte.

A refuzat categoric. Și întrucît de obiecțiile lui nu s-a ținut seama, s-a adresat Comisarului Poporului pentru Apărare. De sus, însă, se insista ca el să fie detașat fără întîrziere. El se încăpățînă și atunci l-au trimis la arest și încă în aceeași încăpere cu niște dezertori, ceea ce îl jignise pînă în adîncul sufletului.

E greu de spus ce întorsătură ar fi luat ulterior soarta lui dacă în timpul acesta tancurile germane nu ar fi pătruns pînă la căile apropiate de acces spre capitală. Divizia lui a fost aruncată grabnic în luptă și, în zăpăceala aceea, cineva își aminti și de el și încă în seara aceleeași zile, în bătaia vîntului înghețat, sub focul artileriei și al aruncătoarelor de mine, el spărgea cu lopata de genist pămîntul înghețat, făcîndu-și adăpostul individual — cetățuia lui minusculă în sistemul de apărare al regimentului.

Istoria aceasta îi servise ca învățătură de minte. În timpul războiului a fost de două ori prin spitale, a luptat în trei unități diferite, dar de atunci nu mai cînta decît cu jumătate glas și numai cînd era singur. Nu-i ascunsese nici Lenocicăi că a fost student la Conservator, dar nu se prezenta — și nici în documente nu scria — decît că a fost student al facultății de compoziție și teorie, viitor muzicolog. Seara de azi avea — mai exact, ar fi putut să aibă — în viața lui o importanță deosebită și, mergînd acum în desișul pădurii alături de doi „speciali", el își repeta în gînd explicația pe care urma să o aibă cu Lenocica ; cu ce va începe și în ce moment, ce va spune și cum va continua, în funcție de reacția și răspunsurile ei. Se gîndea — nu fără emoție — și la întîlnirea cu acel gruzin chirurg care nu va pierde, probabil, ocazia să zdrăngănească la chitară și să mai cînte și din gură,

cu siguranță la fel de fals și afon ca majoritatea covîrșitoare a amatorilor.

Gîndindu-se la ale lui, nu uita să se aplece sub crengile groase și ude, iar pe cele subțirele le dădea la o parte cu mîna, ca să nu-și ude haina cea nouă. Nu putea să facă total abstracție de Aliohin, care mergea alături de el, și cu timpul observă că acesta examinează tot timpul drumul cel puțin trei metri înaintea sa, privind de parcă ar căuta ceva. Ce tot căuta ? Ajutorul comandantului nu încercă să găsească un răspuns — nici nu vroia să se gîndească la asta —, dar în această adulmecare era ceva neplăcut.

„Specialul", cu toată afabilitatea lui, îi era antipatic, și căpitanul își propuse să nu se uite la el și, pe cît posibil, să nu dea nici o atenție acțiunilor lui, ceea ce și reușise nu fără efort. Nu știu pentru a cîta oară își repetă în sine scenele serii care îl aștepta și explicația cu Lenocica, cînd, Aliohin rupse brusc tăcerea :

— Cam prea devreme ! spuse el tărăgănat și cu voce scăzută, voalată de o notă de mirare. Se poate oare să plece ? pleacă... vom avea probabil o iarnă mai timpurie.

— Cine ? întrebă posomorît căpitanul, revenind la realitate.

— Cocorii. Cu capul ridicat, Aliohin privea cerul. Parcă se pregătesc să-și ia zborul... Auziți-i, își iau rămas bun...

Căpitanul ciuli urechile ; pe cerul senin albastru-deschis turbecăiau undeva cu o jale sfîșietoare cocori nevăzuți. Acest susur trist i-a trezit deodată sentimentul acut al deșertăciunii a tot ce e pămîntesc, sentimentul inevitabilului. Veștejirea și moartea tuturor acestor frunze și fire de iarbă, atît de proaspete și pline de viață acum, îi aminti că totul trece. Da... „Totul e trecător și noi sîntem trecători !" cită în gînd, cu tristețe, ajutorul coman-

dantului. Și după o clipă de gîndire, adăugă de la sine : „Dar urme vom lăsa..."

— Tovarășe căpitan, i se adresă Aliohin și scoase din buzunar două banderole murdare pe care era scris : „patrulă de comenduire", le scutură, le netezi și îi întinse una căpitanului : vă rog, puneți-o la mînă.

— Pentru ce ? se informă căpitanul, privindu-o vag. Asta e pentru patrule, pentru ofițeri de serviciu, dar — observă el cu demnitate — eu sînt ajutorul comandantului și de cînd sînt pe postul acesta nu am pus niciodată așa ceva.

— Dar azi trebuie. Vă rog, repetă insistă Aliohin.

— Și una mai murdară nu s-a găsit pe la voi ? se informă căpitanul, luînd banderola cu vădită nemulțumire și uitîndu-se la ea cu scîrbă. Din asta se pot face lături !

— Asta nu e de la noi, ci de la voi ! îi comunică vesel Aliohin. Mie mi le-au dat de la comenduire. N-am mai avut timp să le spăl. Haideți să vă ajut.

Ajutorul comandantului se opri o clipă și stătu pe loc cu buzele strînse cît timp Aliohin prinse banderola puțin mai sus de cot pe mîneca tunicii. Între timp, Blinov, din proprie inițiativă, făcu aceeași operațiune, ajutîndu-l pe Aliohin.

Au pornit în tăcere mai departe și căpitanul se cufundă din nou cu voluptate în gîndurile lui, dar ceva mai tîrziu Aliohin începu să vorbească din nou. Întrebă ca pentru sine : Cum stăm cu armele ? și scoțînd pistolul din toc, verifică dacă ridicase piedica și dacă închizătorul era tras și, de asemenea, dacă avea glonte pe țeavă.

În aceeași clipă, Blinov își verifică TT-ul. Dar ajutorul comandantului, căruia îi era adresată de fapt întrebarea, mergea tăcînd, de parcă n-ar fi auzit nimic.

— Și al dumneavoastră ? îl întrebă din nou Aliohin.

— Pentru mine nu trebuie să vă faceți griji.

— Cunoaşteţi ăsta ? urmă Aliohin, scoţînd un Walter mic, brunat. Primind un răspuns afirmativ, el puse un glonte pe ţeavă, puse şi piedica şi îl întinse căpitanului :

— Vă rog... puneţi-l în buzunar.

— Pentru ce ?

— Pentru orice eventualitate... Luaţi-l, luaţi ! insistă el, şi cum ajutorul comandantului protesta, îi băgă Walter-ul în buzunarul drept al pantalonilor. Prudenţa este întotdeauna justificată... Ştiţi, multe se pot întîmpla.

— Ştiu ! se strîmbă nemulţumit căpitanul şi se aplecă să nu se atingă de o creangă udă. Am auzit toate astea de zeci de ori ! Chiar azi !...

— Vorbiţi mai încet, îl rugă Aliohin. Ce ziceaţi că aţi auzit ?

— Şi despre vigilenţă şi despre prudenţă şi că multe se întîmplă şi că trebuie să fii cu ochii în patru. Mi-au făcut bătături pe timpane toate poveţele astea. Drept cine mă luaţi ? !

— Vă rog, mai încet.

Ajutorul comandantului îşi scoase T.T.-ul din toc, ridică piedica, trase închizătorul şi Aliohin zări glontele pe ţeavă.

— Vigilenţă, prudenţă, precauţie !... Mi se repetă toate astea într-una, ca unui puşti ! continuă căpitanul cu voce scăzută, dar revoltat, băgînd înapoi pistolul în toc. Totuşi, drept cine mă luaţi ? !... Sînt pe front din patruzeci şi unu !... Credeţi-mă, au fost situaţii în comparaţie cu care „operaţiunea“ voastră nu e decît o simplă vilegiatură.

— Posibil...

— Nu „posibil“, ci precis !

— Dar vă cred, vă cred, zîmbi Aliohin.

— E prea puţin să crezi ! Ca să înţelegi, trebuie să trăieşti tu însuţi ! Ai fost vreodată în linia întîi ? !

— S-a mai întîmplat.

— Pe lîngă statul major al unei divizii, sau regiment ?... Cunosc eu cum „s-a întîmplat"... În eșalonul al doilea ! Iar eu sînt de trei ani în prima linie. Și dacă nu aș fi fost rănit... Înțelegeți-mă, sînt ofițer combatant ! spuse căpitanul, iritat. Sînt acum întîmplător la comenduire, dar nu am să fac purici acolo...

— Vorbiți mai încet, îl rugă din nou Aliohin.

— Vreți să mă faceți să înnebunesc, se revoltă căpitanul. Doar nu e țipenie de om aici ! Și vîjîitul vîntului acoperă totul. Și cît de încet ? doar vorbesc în șoaptă !

— Asta vi se pare, obiectă zîmbind Aliohin. Și în privința țipeniei de om greșiți. Chiar acum am trecut pe lîngă o ambuscadă, ei sînt preveniți prin radio, mă și cunosc personal, altfel am fi fost verificați. Vă rog, nu vă supărați, știți, ăsta e specificul... Și, în general, pădurii nu-i place zgomotul...

— „Specificul" !... Eh, omuleților ! scăpă căpitanul, oftînd deodată disprețuitor. Dar e idiot specificul acesta ! Gîndiți-vă și dumneavoastră... Căutați aici pe cineva. Precum am înțeles eu doi sau trei, să zicem — patru inși. Și iată — faceți ambuscade... mai mult, vă pregătiți, încercuiți toată pădurea, atrageți în treaba asta nu sute, ci mii de soldați și ofițeri, în condițiile unei lipse acute de oameni în unitățile din linia întîi. Și toate astea se fac pentru doi, maximum patru inși ! Și încă, după cîte am înțeles eu, nici măcar nu știți precis dacă ei vor apărea pe aici sau nu !

— Trebuie să apară. Desigur, nu e o certitudine că ei vor ieși tocmai aici unde sîntem noi. Pe drumul mișcării lor posibile sînt așezate cîteva ambuscade.

— Da, dar de ce să fie înconjurată toată pădurea asta imensă ? Pentru ce atîția oameni ?... Pentru ce e creată o stare atît de extraordinară ?

— Vedeţi dumneavoastră, o explicaţie amănunţită ar lua mult timp, observă evaziv Aliohin, care nu putea, nu avea dreptul să spună nimănui, în afara ofiţerilor de contrainformaţii, că este vorba de agenţi ale căror acţiuni periclitează operaţiunea strategică în curs de pregătire şi că acţiunea este luată sub controlul său de către Marele Cartier General al Comandamentului Suprem.

— E clar, aveţi unele secrete şi faţă de mine, spuse repede căpitanul, evident jignit, şi arboră un zîmbet dispreţuitor.

— Nu. De ce...

— Ca să nu se întîmple ceva! Inutilă măsură de prevedere! Nici în mine nu aveţi încredere... şi nici în mama care v-a crescut... Şi faţă de ea simţiţi, probabil, numai vigilenţă!

— Teribil de caustic sînteţi! izbucni Aliohin în rîs. Prin francheţea şi sinceritatea lui arţăgoasă căpitanul îl cucerise.

— Aşa sînt, dar nu despre asta e vorba. Toate aceste precauţiuni, „specificul" acesta al vostru!... Cine s-a ars cu ciorbă suflă şi în iaurt! Din asta trăiţi, asta e pîinea voastră! Dar de ce mă iei pe mine drept prost?... Sînt de patru ani în armată şi sînt mai mult decît sătul de „specificul" vostru, de lecţiile voastre despre vigilenţă, sînt prea sătul. Şi cu toate poveştile astea eu nu am văzut nici un spion, nici măcar în vis! Dezertori, panicarzi, trădători am întîlnit — pe doi i-am împuşcat eu însumi... I-am văzut pe vlasovişti, poliţai, dar spioni — încă nici unul! În schimb, voi, vînătorii, sînteţi cîtă frunză şi iarbă!... N.K.V.D. N.K.G.B., contrainformaţii, procuratură, tribunale... Şi miliţie!...

— Vorbiţi mai încet...

— Pot să şi tac! Dar pe mine să nu mă credeţi un tont! Am fost trimis aici ca să semănaţi a patrulă, a patrulă de

comenduire și am să fac ceea ce mi se cere. Însă nu mă ametiți cu „specificul" vostru! Sîntem oameni foarte diferiți și nu doresc să fiu ca dumneavoastră! Scuzați-mă, mi-e scîrbă!... Și de ce vă uitați tot timpul într-acolo?... ce căutați? Ați pierdut cumva ceva sau vă e frică de șerpi?

— Nu, asta nu, recunoscu vesel Aliohin. Nici de șerpi... Pe alocuri pădurea e minată. Și țin neapărat să mai trăiesc... Și dumneavoastră, cred că de asemenea.

Strîngînd din buze, ajutorul comandantului nu mai spuse nimic.

74. ÎN POIANĂ

— Iată, am ajuns! anunță Aliohin și se opri. Ce frumos! Nu-i așa?

În fața lor se deschidea o poiană mare, inundată de soare, înconjurată de mestecăniș mărunt alb-verde. Drumul nebătătorit, acoperit de iarbă trecea fără să facă ocol drept prin mijlocul ei... Puieți de stejar micuți de tot se ridicau din iarba înaltă și grasă.

La dreapta drumului se profilau, în mijlocul poienii, trei lăstărișe dese de aluni, ca niște insulițe.

Înainte, la o distanță de aproape doi kilometri, pe partea cealaltă a parchetului exploatat care împărțea pădurea în două părți, se afla terenul unde observase Aliohin un sol nisipos. Se presupunea că tocmai acolo era ținut, într-o ascunzătoare, emițătorul căutat.

Acest pătrat de pădure îl examinase cu patru zile în urmă Tamanțev. El recomandase poiana ca un loc foarte

potrivit pentru o ambuscadă. Văzînd-o, Aliohin îi dăduse dreptate și fixă locul.

— Ce minunăție ! gîndi Andrei, privind poiana, mesteceni tineri și veseli și pe margine tufișuri minunate. Scotocind pînă acum prin pădure, el fusese atît de preocupat de găsirea urmelor și probelor încît, abia acum, după exclamația încîntată a lui Aliohin, privea poate pentru prima oară natura care îl înconjura.

— Așteptați un minut ! le spuse Aliohin și dispăru în tufișuri.

Andrei, hotărîndu-se în sfîrșit, se adresă ajutorului comandantului :

— S-scuzați-mă, t-tovarășe c-căpitan, d-dumneavoastră nu s-sînteți înt-tîmplător d-din M-Moscova ?

— Din Moscova. De ce ? se informă căpitanul, privindu-l pieziș pe Blinov.

— P-parcă v-am m-mai întîlnit pe-pe undeva, zîmbi bucuros Andrei. C-cred că la M-Moscova. Dar u-unde a-anume, n-nu-mi amintesc !

— Moscova e mare, remarcă rece căpitanul și privindu-l încă o dată pe Blinov, spuse categoric : Eu personal vă văd pentru prima dată !

— P-poate s-semănați c-cu cineva... bîigui încurcat Andrei.

— Fiecare om se aseamănă cu cîte cineva, remarcă sec și sentențios căpitanul și îi întoarse spatele.

Andrei, descurajat, se ocărî în gînd : Așa-ți trebuie ! Nu te vîrî în sufletul oamenilor ! Multe ți se pot năzări... Nu te băga !

După tufișuri se auzeau voci șoptite. Aliohin discuta cu cineva. În curînd el reveni în poiană și Andrei îl privi întrebător, dar fața slabă, imobilă a lui Aliohin nu exprima, ca de obicei, nimic.

Postîndu-se între pomi, la marginea pădurii, el propuse ajutorului comandantului și lui Blinov să-l urmeze și o luă înainte, mergînd pe drum cu pași mari și egali.

— O sută zece exact, spuse el, oprindu-se. Cînd ajunseră lîngă un butuc putrezit, în dreptul insuliței de aluniș din mijloc, măsură încă o dată distanța. Și aici, în partea asta, spuse el, arătînd cu mîna înainte, o sută patruzeci și șapte... Aici îi vom întîmpina dacă vor veni spre noi!...

— Și dacă nu vor veni ? se interesă ajutorul comandantului.

— S-ar putea întîmpla și așa... Aici, se înțelege, nu există nici un fel de garanții... sperăm ! Fii atent, nu turti iarba, ca să nu rămînă urme, îl preveni Aliohin pe Blinov.

Observația aceasta era valabilă în aceeași măsură și pentru ajutorul comandantului. Aliohin își mută privirea spre el abia peste cîteva clipe.

— În timpul verificării ne așezăm în scară : unul deoparte și altul în spate... Să zicem că ăsta e locul dumneavoastră, iar aici al meu... Sau invers. Aliohin se deplasă repede și se opri la un metru în spatele umărului drept al căpitanului. Cel din spate îl asigură pe cel din față... La voi... se face tot așa conform regulilor comenduirii. Numai că în oraș, de obicei regula nu se respectă, dar aici este absolut necesar... Concomitent, vom fi asigurați de la distanță ; din locul de ambuscadă. Aliohin arătă spre tufiș... Purtați-vă degajat și sigur. În cazul în care cei verificați opun rezistență sau se ivește o situație critică, încordată, trebuie să fiți... gata de reacție... spuse Aliohin, evitînd cuvîntul „vigilență". În cazul acesta trebuie folosit Walter-ul din buzunar. Se trage însă numai în caz de nevoie extremă și numai în membre... Și încă o condiție esențială : în nici un caz cei verificați să nu acopere

ambuscada ! Înțelegeți ? Mai aveți întrebări, mai e ceva neclar ? Vă rog...

— Pînă la ce oră vom rămîne aici ?

— E greu de spus... nu știu nici eu, și Aliohin privi tufișurile de aluni. De ce ?

— Trebuie să mă întorc neapărat în oraș pînă la ora opt, spuse după o clipă de ezitare ajutorul comandantului.

— Pînă la opt... E clar... conveni Aliohin cu voce tărăgănată și îl rugă : Fiți amabil, stați aici, o clipă... apoi îi ordonă lui Blinov : Mergem !

Făcînd un ocol considerabil ca să nu lase urme, Aliohin îi arătă lui Andrei locul lui în aluniș ; la vreo zece pași, în stînga, trebuia să se instaleze Tamanțev.

Pe ici pe colo, în frunziș, fuseseră făcute rărituri pentru observație, întinse pe orizontală ; înguste, lărgite în direcția drumului, frunzele fuseseră ciupite în acest scop una cîte una, așa încît răriturile erau absolut imperceptibile.

— Exact la înălțimea ta, spuse Aliohin, ridicîndu-se în vîrful picioarelor. Cum îl vezi pe căpitan ?

— N-normal... De la c-cap p-pînă la ș-șolduri...

— Ține picioarele depărtate paralel cu umerii. Și mai ales, nu te încorda.

Apoi se întoarse spre marginea poienii, însoțit de ajutorul comandantului și cotind spre aluniș, îl duse spre un mic luminiș.

Pe foaia de cort întinsă sub mesteceni dormea buștean, sforăind ușor, Tamanțev. Puțin mai la o parte, pe un butuc lat, se afla instalată stația de radio. (Andrei începea să le cunoască și recunoscu marca : Sever). Un plutonier cu o chică creață și stufoasă păzea instalația. Tot acolo, pe foaia de cort, zăceau rucsac-uri pline vîrf, cîteva bidoane și o șapcă veche ; judecînd după culoarea petliței, plutonierul era grănicer — din unitățile de securitate ale spatelui frontului.

— E legătura noastră radio personală, îi spuse glumind Aliohin căpitanului.

La vederea frumosului ajutor al comandantului, îmbrăcat ca pentru paradă, plutonierul radist se ridică în picioare și, fără să-și scoată casca, luă poziție de drepți.

— Șezi... îl îndemnă Aliohin și întorcîndu-se spre căpitan, îi propuse :

— Veniți să îmbucăm ceva. E timpul să ne refacem forțele.

— Vă mulțumesc, nu vreau, refuză căpitanul, deși în afara unui mic dejun frugal nu mai mîncase nimic ; nu-i plăcea în general — și în cazul de față în special — să fie îndatorat.

— Și de ce mă rog nu vreți ?... Doar nu ați servit masa de prînz, observă Aliohin, dezlegînd rucsac-ul. Alimente sînt suficiente. S-a adus rația pentru cinci persoane, adică și pentru dumneavoastră.

— M-ați și trecut în subzistența voastră ? mustăci ajutorul comandantului. Amuzant ! Poate m-ați trecut și pe statele voastre ? Mulțumesc, tot nu vreau !

Faptul că pentru el a fost primită o rație schimba lucrurile, dar dacă apucase să spună „nu", în virtutea caracterului său, nu mai putea să accepte propunerea lui Aliohin.

Aliohin scoase din rucsac și puse pe foaia de cort două pîini albe, cîteva cutii diferite de conserve, pachete cu biscuiți și zahăr. Un minut mai tîrziu, el și cu plutonierul mîncau cu poftă. Andrei luă numai biscuiți și-și aminti cu necaz desertul pe care nu reușise să-l consume.

Ajutorul comandantului se îndepărtă și, împreunîndu-și mîinile la spate — era poza lui preferată —, se plimbă la umbra mestecenilor, de-a lungul luminișului.

— Tovarăşe căpitan, îi spuse Aliohin, e totuşi puţin cam neplăcut, jignitor... şi nu e în obiceiul pămîntului! Unii să mănînce, alţii să privească!

— De ce „neplăcut“?... Doar mi-aţi oferit... Şi dacă eu n-am vrut?!...

— Poate doriţi să beţi ceva? Aliohin ridică o ploscă. E de la izvor! Rece şi cu un gust extraordinar! Apă ca asta nu există în oraş.

— Mulţumesc, refuză din nou ajutorul comandantului.

După ce mîncă, Aliohin bău şi se întinse cu plăcere pe foaia de cort, în apropiere de staţia de radio. Acum, cînd tot ce depindea de el fusese făcut şi ambuscada era pregătită, simţi o oboseală cumplită, sau chiar mai mult, o pustiire în toată fiinţa lui, se simţea epuizat şi fără vlagă. Îndată ce se destinse puţin, gîndurile despre casă, despre fetiţă, despre un deceniu întreg de viaţă şi de muncă dinaintea războiului, munca lui anulată atît de stupid prin măcinarea grîului experimental, gînduri apăsătoare şi chinuitoare îl năpădiră... Da, „linge articulaţiile şi muşcă inima“... Este îngrozitor, dar tu acum nu poţi să faci nimic. Şi nu trebuie să te gîndeşti la asta! încercă el să se convingă pe sine însuşi. Uită de toate! Ai nevoie de toate forţele tale şi acum mai ales trebuie să dormi!...

În ultimele două zile nu dormise decît cîteva ore şi acum resimţea lipsa de somn aproape ca o durere fizică. Dar înainte de a adormi...

— Tovarăşe căpitan, se adresă ajutorului comandantului, cine ştie cît vom fi nevoiţi să rămînem aici... vă rog, şi arătă spre foaia de cort, faceţi-vă comod lîngă mine... Sau, dacă nu vreţi, aşezaţi-vă... Andrei, ai grijă de căpitan... Acoperă butucul cu un ziar... Staţi jos...

Înţelegea şi starea lui Blinov şi ştiind că i-ar face bine să aibă o ocupaţie, îi propuse:

— Dacă nu vrei să te odihnești, du-te la locul tău de ambuscadă și intră în rol, fă puțin antrenament. Numai cu grijă, și nu culca iarba și nu lăsa urme !

Explicînd apoi plutonierului în cazul căror comunicări trebuie să fie sculat numaidecît, se relaxă după metoda lui Tamanțev : întîi mușchii, apoi, printr-un efort de voință, deconectarea totală. Reuși, nu fără efort, și tocmai se cufunda în somn, cînd deodată auzi chemarea fruntașului :

— Tovarăşe căpitan !... Tovarăşe căpitan... Unu transmite : una mie şapte sute... Unu repetă pentru toţi : una mie şapte sute.

„Unu" era, conform graficului de cod, statul major al grupului operativ, și comunicarea aceasta însemna că operațiunea armată de arme întrunite va începe azi la ora șaptesprezece punct. Și peste aproximativ o oră după asta lanțurile de pieptănare vor ajunge aici în poiană, și ambuscada ta va fi inutilă. Dealtfel, ea — ca și celelalte opt ambuscade — pot să devină inutile și mai devreme, în momentul cînd subunitățile vor înconjura pădurea...

Însemna că generalul și Poliakov nu reușiseră să obțină amînarea operațiunii cu o zi. S-a dovedit că omul din Caucaz, locțiitorul Comisarului Poporului, avusese dreptate. Se dovedește că moscoviții au întotdeauna dreptate, ce să-i faci, ei sînt la curent cu împrejurări care nu sînt cunoscute tuturor... Cu ce vehemență striga : „Nu veți avea ziua de mîine, nu o veți avea !"

„Nu e prea vesel... de fapt mai rău nici că se poate !... dar tu știi bine că ai făcut tot ce depinde de tine și poți... trebuie să adormi !... Relaxează-te și adormi, se autosugestionă în gînd Aliohin. Ți-e somn, simți o greutate în pleoape, uită de toate, relaxează-te și dormi. Trebuie... ești obligat să dormi..."

75 AJUTORUL COMANDANTULUI

Cu fiecare oră, dispoziţia ajutorului comandantului se strica tot mai mult şi, cu toate că încerca să ia o atitudine echilibrată, filozofică, faţă de ceea ce se petrecea, nu reuşea deloc să-şi ţină în frîu nervii care începeau să-l depăşească. Ba umbla, ba se aşeza pe butucul acoperit cu ziar şi nu se putea calma de fel, aprindea ţigară de la ţigară din Kazbek-ul pe care tatăl lui i-l dăruise încă în iulie şi din care ar fi dorit să păstreze măcar vreo zece bucăţi pentru diseară. Cizmele excepţionale, nou-nouţe, — cum nu mai avusese niciodată — se îmbibaseră de rouă şi erau grele, îşi imagina cu mîhnire ce scorţoase vor deveni după ce se vor usca, şi se-ntreba cu ce ar trebui să le ungă ca să nu se întîmple una ca asta

Şeful „specialilor", căpitanul Aliohin, adormise buştean, punîndu-şi căpătîi rucsac-ul cu alimente. Puţin mai încolo, pe o altă foaie de cort, ca şi adineaori, sforăia uşor un oarecare locotenent-major, îmbrăcat într-o cămaşă murdară, cu petice imense. (Ajutorul comandantului nu se uitase cu atenţie la faţa lui şi nu bănuia că acesta era tocmai ofiţerul acela care nu l-a salutat în oraş şi care, cînd îl admonestase, făcuse pe prostul). Plutonierul şedea lîngă staţia de radio cu casca pe cap şi, neavînd altceva de făcut, citea o carte cu scheme destul de mînjite, probabil una de radiotehnică. Şi, în sfîrşit, locotenentul bîlbîit, mutînd ca şi Aliohin tocul revolverului pe burtă, păşea îndesat, tăcut şi concentrat pe pajiştea din luminiş.

Cît mai putea dura astfel această situaţie ?

Ajutorul comandantului, cu cît se gîndea mai mult la cele ce se petreceau, cu atît mai absurde i se păreau toate.

Pentru trei sau patru indivizi puseseră în mişcare nu sute, ci mii de militari. Obişnuit în timpul războiului

cu un cu totul alt raport de forțe, el nu se putea împăca de fel cu treaba asta.

Își reaminti luptele de acum doi ani, în vara lui patruzeci și doi, în raionul Kotelnikovo, lîngă Stalingrad. Compania lui — nouăsprezece oameni — apăra o fîntînă. O oarecare fîntînă. Acolo în stepă, fîntînile erau o raritate, și pentru izvoarele de apă se ducea o luptă crîncenă pe viață și pe moarte...

Iarba era pîrjolită de soare... Arșiță... Praf... Zăpușeală... Ca să-l oblige să se retragă, ca să poată pune mîna pe fîntînă, nemții dăduseră foc stepei... Flăcări, rotocoale dense de fum înecăcios veneau din trei părți spre pozițiile lor de luptă. Și după perdeaua aceasta înaintau nemții : un batalion de infanterie — efectiv complet ! Iar în compania lui erau doar nouăsprezece oameni, două mitraliere și o armă antitanc.

Nici nu încercaseră să aprindă iarba în întîmpinarea lor, bătea vîntul dinspre vest — și flăcările și fumul veneau spre pozițiile companiei. Nemții trăgeau neîncetat din aruncătoarele de mine și tunurile divizionare. O grindină de schije însoțită de scîntei umplea tranșeele. Fumul era atît de înecăcios încît au trebuit să îmbrace măștile de gaze... Cauciucul fumega ! Ochii ostașilor se înroșeau și se umflau... Pielea devenea stacojie, se umfla și se acoperea de bășici... Patru au orbit... Uniforma fumega și se aprindea, dar oamenii rezistau !... rezistară nu o oră sau două, ci peste douăzeci și patru de ore !

În zorii celei de a doua zile, nemții au dat drumul la tancuri. Pe trei dintre ele reușiră să le avarieze, al patrulea însă a răzbit spre tranșeele de rezervă unde se aflau ostașii grav răniți, cei care orbiseră. Și ei l-au aruncat în aer... Tancul și pe ei înșiși...

A văzut oare vreodată acest Aliohin ostași muribunzi aruncîndu-se cu grenadele în mînă sub tanc, orientîndu-se după huruitul motorului ?!

În dimineața aceea căpitanul, pe atunci era doar locotenent, mai pierdu încă șase oameni, dar menținea fîntîna cu cei rămași ; socotindu-se și pe el — rănit de două ori — mai rămăseseră doar trei. S-au retras după ce a venit ordinul de retragere și după ce au aruncat fîntîna în aer cu o legătură de grenade.

Acolo nimeni nu-i ținuse lecții ca unui școlar ! Și nimeni nu storcea „vigilența" din el... Și lupta aceea de neuitat dată pentru menținerea acelei bifurcații a drumurilor... Și cîte asemenea lupte au mai fost ! Cumplite ! Ucigătoare ! Nemaipomenit de grele ! Cînd inamicul îi întrecea prin superioritatea numerică de cinci, de zece, de cincisprezece ori... Se lupta nu cu forța, ci cu mintea. Toată armata profesa această regulă încă de la începutul războiului. Armata, dar nu și „specialii". Ei nu precupețesc nici mijloacele, nici efectivul. Și asta — în condițiile unei penurii catastrofale de efectiv uman în unitățile de pe fronturi.

Au sustras mii de oameni de la îndeplinirea menirii lor reale, cu viteză maximă, cu descîntece despre vigilență, despre caracterul secret și deosebit de important și așa mai departe... Pentru ce se făceau toate astea ?... Oare numai pentru ca acum, ajunși în pădure, ăștia să se îndoape și să perfecționeze cooperarea dintre cap și pernă, mai precis — neavînd pernă — rucsac. Răgaz cu patru sute de minute de sforăit.

Ajutorul comandantului își aminti o glumă de front usturătoare, destul de veche : prin ce se deosebește un „special" de un „urs" ?... Prin aceea că ursul doarme numai iarna, iar „specialul" tot anul...

Căpitanul arbora o ţinută calmă şi rezervată, dar vederea pîinii albe îl irita de parcă ar fi fost un taur care zăreşte muleta roşie a toreadorului şi trebuia să facă un efort îndoit ca să-şi ţină firea.

Primise şi el pîine albă şi alte alimente considerate în timp de război delicatese, de care — în afara efectivului forţelor aeriene — nu beneficiau decît răniţii din spitale, şi care se distribuiau după norme severe, şi-şi aducea bine aminte aceste raţii drămuite cu grijă — iar „specialii" le consumau pe săturate, care cît vroia. Numai dintr-un singur sac scoseseră două pîini mari şi le tăiaseră în felii groase, şi asta nişte oameni sănătoşi tun şi care nu aveau nici o legătură cu aviaţia.

Cu ce drept ? Ştia precis că „specialii" se aprovizionau după aceleaşi norme ca şi ofiţerii din armata activă, cu excepţia efectivului de aviaţie. S-ar părea că pentru ei nu există legi, fac ce vor ; şi ceilalţi tac — se cam tem...

Numai că el nu se temuse de ei niciodată şi nici acum nu se teme. Ca Aliohin să înţeleagă acest lucru, el îi spusese fără ocolişuri ce gîndea, ştiind, printre altele, că o asemenea manieră de discuţie intimidează pînă şi pe oamenii impertinenţi din fire.

Oricît ar fi de straniu, dar reacţia calmă a lui Aliohin la observaţiile lui caustice, bunăvoinţa lui placidă şi lipsită de rafinament, îl puneau în gardă pe ajutorul comandantului. În concepţia lui „specialul" nu putea să fie prietenos şi binevoitor fără vreo intenţie ascunsă.

Nu-i plăceau nici ceilalţi. Acest băieţandru-locotenent era agasant : „Tovarăşe căpitan, nu sînteţi cumva din Moscova... Parcă semănaţi cu cineva !" Un căţel care latră ca să impresioneze. O încercare jalnică de a intimida !... Nu v-aţi găsit muşteriul !

Şi plutonierul acela care înfulecase plescăind grăbit o jumătate de pîine albă şi o cutie întreagă din cei mai fini

crenvurşti conservaţi ! O cutie exact ca aceea pe care i-o trimisese tatăl lui cînd fusese în spital, şi el împărţise crenvurştii cu toţi cei din salon — cîte unul pentru fiecare. Dar tatăl lui era şeful secţiei politice a unui corp de armată, era aproape general, participase la revoluţie, la războiul civil şi la cel de Apărare a Patriei, servise în Armata Roşie un sfert de veac. Pe cînd aceşti oameni ce merite puteau să aibă ?...

Iar locotenentul major care dormea dus sub mesteceni ar merita un arest sever numai pentru ţinuta sa exterioară. O cămaşă atît de mizerabilă putea fi îmbrăcată numai la munci murdare de un soldat din batalionul de pionieri şi nicidecum de un ofiţer combatant. Unul din trupă nici nu ar fi îmbrăcat-o, nu ar fi îndrăznit ; dar „specialului" îi e permis totul... „Dar la urma urmei, nu m-am logodit cu ei" îşi spuse pentru a nu ştiu cîta oară ajutorul comandantului şi căută să-şi schimbe firul gîndurilor şi să se gîndească la altceva mai plăcut.

Încet, ziua se apropia de sfîrşit şi nu-i rămînea decît un lucru, să aştepte cu răbdare pînă cînd toate astea se vor termina.

Era patru fără cinci. Peste o oră bătrînul se va duce după buchetul de flori ; ajutorul comandantului nu se îndoia că el va face comisionul şi va îndeplini totul cît se poate de conştiincios.

De o acurateţă exagerată, din copilărie, căpitanul nu suporta neglijenţa şi acest evreu bătrîn, cu veşnica lui picătură sub nas, nu putea, desigur, să-i fie simpatic. Dar el respecta talentul şi măiestria în orice activitate umană, oricum s-ar fi manifestat, iar bătrînul era, fără îndoială, un maestru. Şi ajutorul comandantului se gîndi la el cu respect şi recunoştinţă pentru lucrul bine făcut. Tocmai îl cuprinsese din nou mila pentru acest bătrîn

singuratic și nefericit, căruia războiul îi luase totul, cînd, dinspre dreapta, unde se afla așezată stația de radio, auzi vocea înceată, emoționată a plutonierului radist.

76. „PE LOCURI !"

— Tovarășe căpitan, tovarășe căpitan... Plutonierul radist îl scutura pe Aliohin de umăr. „Nouă" transmite : trei indivizi în uniforme militare au traversat parchetul exploatat mai la stînga lor. Se deplasează pe drum în direcția noastră. Cu două rucsac-uri ! Armele în tocuri !

— Trezește-l, îi ordonă Aliohin lui Blinov, arătînd din ochi spre Tamanțev.

Andrei îl zgîlțîi puternic pe Tamanțev, care se ridică în capul oaselor pe foaia de cort ; cînd îl văzu pe ajutorul comandantului, căscă ochii mari. Nu visa ?

— Măiculiță doamne ! exclamă el cu o voce răgușită de somn, privindu-l pe căpitan. Apariția lui Crist în fața norodului !

— Ce, ți s-au lipit ochii de somn ? ! îl apostrofă Aliohin încet, dar cu oarecare năduf.

— Civilizată comportare cu gradele inferioare, nimic de zis, mormăi Tamanțev, făcînd pe supăratul. După somn, îi revenise buna dispoziție și avea chef să zburde, să facă șotii. Și dacă mi s-au lipit într-adevăr ?... Nu aveți pic de tandrețe, adăugă cu reproș, întinzîndu-se, aveți o atitudine necorespunzătoare față de mine !

Aliohin își clăti iute fața cu apă din bidon și, scoțîndu-și batista din buzunar, ordonă :

— Spală-te ! Repede. Peste aproximativ un sfert de oră vor ajunge aici.

Cuvintele lui avură efect, Tamanţev sări în picioare, acţionat parcă de un arc şi întrebă :

— Cîţi sînt ?

— Trei... în uniforme militare... Vin dinspre Kamenka... cu două rucsac-uri... armele în tocuri.

— Cu rucsac-uri. Tamanţev nu-şi ascundea bucuria. Dragostele mele !... Puştiule, toarnă-mi apă ! Repede ! îi spuse lui Blinov şi remarcă : Eu zic că dacă tot mai sînt cincisprezece minute, nu ar strica să înfulec ceva !

— Vino aici ! Aliohin îl luă pe Tamanţev deoparte şi îi spuse încet : Nu am timp acum, dar pe urmă îţi spăl eu creierii. E timpul să fii mai serios !... La ora şaptesprezece va începe operaţiunea militară...

— Înseamnă că a rămas p-a lor ! Tamanţev se uită la ceas şi scuipă furios. Fir-ar să fie !... Dacă nu mai ţin cont de N.F. şi de general... şi dădu din mîini. Moscova îţi dă un şut şi nu se lasă impresionată de lacrimi ! Oricum, pe ăştia trei noi vom avea timp să-i scărmănăm.

— Şi eu gîndesc la fel. Doar dacă la bifurcaţie nu o vor coti la stînga şi o vor lua pe aici...

Aliohin îşi ajustă cămaşa şi ridică mai sus banderola. Se întoarse spre locul unde stăteau Blinov şi ajutorul comandantului şi ordonă :

— Verificaţi toţi armele şi aranjaţi-vă uniforma ! Dacă sînt întrebări, vă rog !

Ajutorul comandantului îşi examină cu privirea costumul şi, ca şi Aliohin, îşi potrivi banderola, apoi îşi aranjă carîmbii cizmelor lui noi.

— Tovarăşe căpitan, spuse Aliohin, apropiindu-se, nu aţi uitat ce îndatoriri aveţi ?

— Nu, nu le-am uitat încă.

— Vă reamintesc succesiunea verificării : întîi documentele de bază, apoi cele secundare; şi după aceea rucsac-urile !... Dacă am să fiu nevoit să fabulez... înseamnă că

așa trebuie ! În orice caz, dumneavoastră trebuie să susțineți toate acțiunile mele și toate cerințele mele, iar eu la rîndul meu pe ale dumneavoastră. Comportați-vă calm, cu siguranță și activ. În caz de nevoie, trageți numai în membre. Chiar dacă vor încerca să vă omoare ! Mai sînt întrebări ?

— Nu.

Aliohin așteptă pînă ce Tamanțev, care între timp s-a spălat și s-a șters pe față cu mîneca, a scos din sac și și-a prins de centură tocul cu cel de al doilea pistol și dădu comanda :

— Pornim !

Porniră spre poiană și Blinov pătrunsese chiar în tufișuri cînd, din spate, pe neașteptate, se auzi vocea plutonierului :

— Tovarășe căpitan, „Unu" transmite : întregul efectiv să se întoarcă neîntîrziat la bază.

Acesta era ordinul care însemna ca toți să părăsească imediat pădurea. Aliohin se întoarse spre stația de radio și privi năucit, ceilalți se opriseră și ei.

— Ce, ăștia s-au țicnit ? exclamă revoltat Tamanțev. Sînt oare în mințile lor ? Eu personal nu am să mă duc nicăieri !

— Nu numai că vei merge, vei fugi chiar, dacă ordinul e numai al meu și nu vine de la „Unu", îl asigură Aliohin. Vei mînca norii, încît să întreci chiar și un Willis !... Și ordonă : Ieșiți în poiană !

— Să zicem că eu am să fug mîncînd norii, continuă fără să se miște din loc Tamanțev... dar pe dumneavoastră personal vă aranjează o asemenea variantă ?... Nu e decît o măsură de superprudență !... Nu cumva i-a pălit grija pentru pieile noastre ?... Și cînd scotocim săptămîni în șir pădurile, de unul singur, printre bande ?... Nu riști nimic — nu ai nimic ! Și ce o să pățim ? Vor ieși spre noi cu

pieptănatul pădurii — doar nu vom face schimb de focuri! Labele în sus — şi ăsta e jocul dragostei... În caz extrem — vor zgîria pe careva. Dar ştiu şi ei, nu se trage decît în membre!... Păi, ambuscada cu momeală vie e mai periculoasă de o mie de ori! Şi a nu risca nimic înseamnă a nu avea nimic! apoi întoarse repede capul şi, asigurîndu-se că ajutorul comandantului şi Blinov nu mai sînt lîngă el, începu să şoptească frenetic: Paşa, nu trebuie să plecăm de aici! Sînt categoric împotrivă! Doar nu sînt un băieţaş, un stagiar, am pentru investigaţii cinci decoraţii şi eu cer să se ţină seama de părerea mea! Comunică generalului! Imediat! Te rog, îţi cer categoric! Poţi să arunci totul în spinarea mea ca pe spinarea unui mort... Am să răspund de toate. Înţelege odată... Ai analizat situaţia? Să nu-i lăsăm pe ăştia trei pentru nimic în lume în dinţii pieptenului. Dar dacă ei sînt Niemen?!... Îţi imaginezi consecinţele posibile?! Ăştia nu vor reuşi să-i ia calzi! Şi momentul adevărului? Nu la piele, ci la treabă trebuie să ne gîndim!

— Ai spus tot?... Ieşi în poiană! ordonă Aliohin pe un ton care nu suferea obiecţii.

Ce putea să se fi întîmplat acolo?... Sau nu ajunsese la Egorov comunicatul lui „Nouă“ despre cei trei necunoscuţi sau...

Aliohin se întoarse în goană spre staţia de radio, îi ceru plutonierului cu un gest să-şi elibereze o ureche de cască şi ordonă:

— Transmiteţi urgent lui „Unu“: „Nu v-am înţeles, rog repetaţi!“

Fruntaşul, ridicînd degetul în semn de atenţie, asculta şi scria ce i se transmitea în clipa aceea. Apoi ridică faţa spre Aliohin şi spuse:

— „Unu“ a repetat pentru toţi: „Să se întoarcă imediat, să se întoarcă la bază. Executarea!“

„Executarea" asta venea fără doar și poate de la Egorov. Aliohin, gîndind febril, încerca să ghicească, să presupună măcar considerațiile generalului. Ce putuse să se fi întîmplat acolo ?... Oare măsura să fi fost dictată numai de temerea că în timpul operației ar putea să aibă loc schimburi de foc nedorite între lanțul de pieptănare și grupurile operative ? „Nouă" era comandat de Kandiba — un investigator experimentat, el îi știa pe toți ai săi, care se aflau acum în pădure și nu îi putea confunda. Așadar comunicatul lui nu ajunsese pînă la Egorov — putea să nu-l primească din vreo pricină — sau...

Pe Aliohin îl mai preocupă încă un detaliu : observarea căilor de acces spre pădure fusese începută pe tot perimetrul la ora 7,10. În timpul dimineții și a primei jumătăți a zilei posturile de observație au repetat și au raportat despre niște copii cu coșulețe care au intrat în pădure dinspre Kamenka, despre doi nemți bărboși, sălbăticiți, care au părăsit pădurea mergînd spre vest (pentru a evita zgomotul care s-ar fi iscat, Poliakov a dispus să nu se atingă nimeni de ei pînă nu se vor îndepărta cu cîțiva kilometri) și în sfîrșit despre un sergent, șoferul unui camion, care, lăsînd mașina la marginea șoselei, făcuse un popas în apropiere de lizieră cu o femeie. Dar în timpul dimineții nu se primise nici un fel de informare despre trei indivizi în uniforme militare. Însemna că ei veniseră în pădure mai devreme — în zori, noaptea sau încă de ieri — ceea ce, dealtfel, era mai puțin probabil.

Peste cîteva minute ei puteau să ajungă aici, în poiană, dacă, trecînd parchetul de exploatare, nu o vor lua pe cărare la stînga, așa că acum nu mai avea timp să ceară nici un fel de lămuriri prin radio. Cel mai simplu ar fi fost să execute ordinul de a părăsi pădurea. Aliohin însă,

fiind singur că pe undeva avusese loc o neînţelegere, hotărî să rămînă.

Argumentul de bază cu care îşi justifica hotărîrea pentru luarea unei asemenea decizii era convingerea lui că Egorov nu fusese informat de apariţia celor trei inşi care se îndreptau dinspre parchetul de exploatare spre poiană.

— Reamintesc : dacă auzi împuşcături sau un simplu zgomot, sari cu pistolul automat aici... şi blochezi ieşirea din poiană ! îi ordonă Aliohin plutonierului. Vă atrag categoric atenţia : Nu se trage decît în membre !

În clipa următoare, Aliohin fugea spre poiană.

— Ultima dispoziţie nu ne priveşte pe noi, comunică el, apărînd din tufişuri în faţa lui Tamanţev, Blinov şi a ajutorului comandantului care stătea puţin mai departe. Toate indicaţiile mele rămîn valabile ! Îi vom întîmpina aici, dacă ei vor veni spre noi. În timpul verificării, din prima şi pînă în ultima clipă, cer tuturor maximum de atenţie şi prudenţă. Pe locuri !

77. DOCUMENTE OPERATIVE

Telegramă cifrată

AER ! ! !

Către Egorov,

Comunic : La nota dvs. nr. ... Marele Cartier General al Comandamentului Suprem a răspuns negativ.

Operaţiunea militară de arme întrunite din raionul Şilovici va începe înainte de lăsarea serii. Ultimul termen

al începerii ei ora 17.00. Această oră am comunicat-o Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem ca fiind cea mai tîrzie și orice amînare care ar interveni va fi apreciată ca neexecutarea unui ordin de luptă de o importanță deosebită și va fi urmată de toate consecințele ce decurg de aici.

Vă aduc la cunoștință că toate subunitățile de securitate a spatelui frontului detașate de la alte fronturi trebuie să fie eliberate imediat după terminarea operațiunii și să plece spre raioanele de dislocare permanentă nu mai tîrziu de ora 23.00.

Consider de datoria mea să vă previn încă o dată cu toată seriozitatea că dacă nu se va reuși în următoarele patrusprezece ore să se încheie cu operațiunea Niemen, cu prinderea celor căutați și capturarea stației de radio, dumneavoastră și locotenent colonelul Poliakov veți fi destituiți și deferiți tribunalului militar.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Urgent !

Către Lukin,

Eliberați imediat pe locotenent-colonelul Eriomenko și căpitanul Bodrov, care au fost reținuți în urma unei neînțelegeri.

La verificare s-a stabilit că formularele de tip vechi ale ordinelor de deplasare care nu conțin semnul secret nu au fost scoase din circulație în unitatea militară 06381 din cauza neglijenței unuia din ofițerii Statului Major.

Poliakov

Note prin I.F.

Către Kolîbanov,

Foarte urgent!

La nr... din 19.08.44

Ni se pare prematură și neindicată arestarea sau reținerea de pe acum a lui Czeslaw și Wincent Comarnicky care se află sub observația noastră.

Poliakov

Telegramă cifrată

Către Kolîbanov, Moscova

Extremă urgență!

Măsurile operative de investigație întreprinse de noi în sectorul pădurii Șilovici pînă la ora 16.00 nu au dat rezultate.

La ora 16.03 autocamioane cu subunitățile destinate operațiunii militare de arme întrunite au pornit în douăsprezece coloane din sectoarele de așteptare, integrarea în sistemul „carusel" fiind calculată pentru ora 16,50.

Pentru a evita eventualele schimburi de foc dintre ai noștri, la orele 16,05 s-a ordonat tuturor grupelor operative care se află în ambuscade pe teritoriul masivului, să părăsească fără întîrziere pădurea.

Egorov

78. VERIFICAREA DOCUMENTELOR

Au trecut nu zece, ci evident mai multe minute și nimeni nu își făcu apariția în poiană. Tamanțev și Blinov erau numai ochi și urechi și stăteau tăcuți și răbdători în tufiș, la locurile lor, la vreo șapte pași unul de altul.

Soarele dogorea încă pădurea și aerul înmiresmat, îmbibat de aburi aromați, se ridica dens deasupra pămîntului saturat de ploaie. Vîntul se mai potolise, în iarbă țîrîiau neîncetat greieri, și din nou sus, în înălțimile cerului, turbecăiau parcă luîndu-și rămas bun, cocorii. Dar Tamanțev și Blinov nu puteau, cu toată încordarea lor, să surprindă nici un fel de zgomote care ar fi prevestit apropierea oamenilor.

„Oare iar tragem targa pe uscat ?... se gîndi Andrei mîhnit și în aceeași clipă văzu cum Tamanțev a săltat prevenitor mîna ; peste cîteva clipe desluși și Andrei în depărtare niște voci abia perceptibile, șoptite.

Tamanțev se uită la ceas — pentru raport —, își scutură mîinile a relaxare, ceea ce însemna : „Scutură-te de încordare" și puse mîna pe tocul armei.

Și-au scos amîndoi armele — Andrei TT-ul, iar Tamanțev pistolul sistem Nagan care trăgea fără greș și pe care el, în asemenea cazuri, îl prefera oricăror alte arme. El nu spunea niciodată : „a scos arma" sau „a smuls pistolul", ci zicea de obicei : „a dezvelit țeava". Tocul cu al doilea pistol l-a tras de la șoldul stîng spre burtă și l-a descheiat. Andrei, fără să facă cel mai mic zgomot, ridică piedica pistolului său TT și încremeni așteptînd.

Vocile șoptite se apropiau. Nici Tamanțev, nici Blinov, ascunși în tufișuri, nu puteau să-i vadă. Aliohin însă, care stătea după copaci la vreo nouăzeci de metri de ei, îi examină cu privirea : erau cei trei indivizi în uniforme militare. Ieșiseră din pădure în partea opusă a poienii și Aliohin le numără pașii.

Așteptă cît era nevoie, apoi păși în drum împreună cu ajutorul comandantului ; zărindu-i, cei care le veneau în întîmpinare, tăcură. Cinci oameni se apropiau unii de alții, studiindu-se reciproc.

Se întîlniră — așa cum calculase foarte precis Aliohin — lîngă un butuc putrezit, chiar în fața tufișurilor după care stăteau la pîndă Blinov și Tamanțev, s-au salutat și ajutorul comandantului, cu mîna la cozoroc, spuse :

— Tovarăși ofițeri, vă rog prezentați actele ! Patrulă de comenduire !

— Mandatul de verificare, ceru unul din cei trei, ras în cap și cu epoleți de căpitan, atît de calm de parcă ar fi știut dinainte că aici, în pădurice, va trebui să le fie verificate actele și că asta e o formalitate nu prea plăcută, dar inevitabilă. Cine sînteți dumneavoastră ?

În stînga, aproape de ascunziș, stătea un locotenent major robust și înalt, în vîrstă de treizeci sau poate chiar mai mulți ani ; la dreapta, un locotenent tînăr, îndesat și lat în umeri. Toți trei purtau uniforma obișnuită de vară a ofițerilor (locotenentul avea una ceva mai nouă), bonete și epoleți de campanie fără însemne de armă. Pe cămașa căpitanului, deasupra buzunarului stîng, era prinsă bareta de decorații, iar deasupra buzunarului drept, trese galbene și roșii, însemne de rănire.

Ajutorul comandantului scoase din buzunarul tunicii delegația, a desfăcut-o și întinzînd-o cu mîna stîngă căpitanului ras în cap, duse încă o dată mîna la cozoroc și se prezentă :

— Ajutorul comandantului militar al comenduirii o sută douăzeci și șase, căpitan Anikușin...

— ...Anikușin ?... Anikușin !... Doar e fratele lui Valka ! se dumiri Andrei, și-și aminti deodată unde îl văzuse cîndva pe căpitan.

Într-o primăvară, cu puțin înainte de război, un prieten al lui, coleg de clasă, Valka Anikușin, îi arătase un tînăr chipeș care se plimba cu o fată pe bulevardul Tveri și se

lăudase : „Fratele meu ! Termină conservatorul ! Al doilea Șaliapin ! Un talent turbat..."

Valka avea obiceiul de a îndruga tot felul de minciuni și Andrei nu l-a prea crezut, dar voia totuși să vadă mai deaproape un om care ar fi „un talent turbat" și împreună cu Valka s-au luat după Anikușin cel mare ; acesta, însă, s-a întors întîmplător, i-a observat pe puști și bănuind probabil că vor să-i joace o festă, le-a arătat în spatele fetei așa de expresiv și cu atîta gravitate pumnul, încît prietenii s-au retras imediat. După aceea, la el acasă, spre a-și dovedi afirmația, Valka a scos o cutie sculptată și a pus-o în fața lui Andrei, erau corespondențe, note decupate din ziare unde artiști celebri ca Nejdanova și Kozlovski își exprimau părerea despre cei mai talentați cîntăreți, studenți ai conservatorului, și vorbeau foarte elogios despre Anikușin cel mare. Nejdanova, de exemplu, îl denumea „speranța muzicii vocale ruse" — Andrei nu știa atunci ce înseamnă asta și de aceea a reținut exact expresia.

Își aduse aminte de neastîmpăratul Valka, aidoma argintului viu, care acum un an arsese în tanc lîngă Oriol și îndată simți fără să vrea pentru ajutorul comandantului o mare parte din simpatia pe care o nutrise pentru fratele lui mai mic.

Între timp, căpitanul ras în cap a scos și i-a prezentat lui Anikușin legitimația sa și ordinul de deplasare. Imediat după el (se simțea că el este șeful), au scos legitimațiile și ceilalți doi ofițeri ; Aliohin le-a luat și, deschizîndu-le, a început să le verifice, încrețindu-și fruntea și mișcînd încet buzele — așa cum fac de obicei oamenii inculți cînd citesc silabisind.

În momentul acesta, în aluniș, Tamanțev a prins privirea lui Blinov, a atins cu mîna un epolet și a ridicat două degete — după numărul steluțelor. Asta însemna : „ține-l pe locotenent". Andrei a dat din cap, înțelesese.

Lipind ochiul de o dîră îngustă, orizontală, făcută în frunziș, îi vedea de la cap pînă la șolduri pe toți cei trei și putea să „țină“ pe fiecare din ei.

După ce se uită prin documentele luate de la căpitan, Anikișin i le transmise lui Aliohin și acesta la rîndul său i-a dat legitimația unuia dintre ofițeri. Verificarea continua.

— Vilnius... Lida... și raioanele învecinate... citi cu glas tare Aliohin și, neînțelegînd parcă, ridică privirea de pe ordinul de deplasare. Dar în pădurea asta... ce faceți ?

— Ați fi putut ghici, probabil, că nu ne distrăm.

— Nu, nu putem ghici, spuse Aliohin cu o candoare care i se desena pe față. Și adică, ce faceți ?

— Puteți citi... totul e scris aici. Căpitanul indică ordinul de deplasare.

Aliohin se zgîi din nou la hîrtii.

— Și unde se află u-unita-tea voastră ? se interesă, căscînd intenționat și acoperindu-și gura cu palma.

— Trebuie să remarc, tovarășe căpitan, că pădurea nu este un loc din cele mai potrivite pentru astfel de discuții... Și eu cred...

— Dar de ce ?... se miră Aliohin. Desigur, vigilența e o chestie... Noi însă sîntem ofițeri de comenduire și e vasăzică datoria noastră... Și în afară de noi, aici, știți, nu e nimeni.

El privi în jur parcă voind să se convingă că într-adevăr așa era. Cine oare ar mai putea să ne audă ?

— Dar la spital, la cine ați fost internat ? îl întrebă pe neașteptate Anikușin pe căpitan, deși în momentul acela se uita prin documentele celuilalt ofițer.

— Adică cum, la cine ? întrebă nedumerit căpitanul.

— În ce secție ?

— În a treia, chirurgie. La maior Lozivski... Cunoașteți spitalul acesta ?

— Puţin.
— Acum este în Lida, spuse căpitanul.
Anikuşin confirmă, dînd din cap.
— De unde veniţi acum ? întrebă Aliohin.
— Din Kamenka.
— Încotro ?
— Acum... la Şilovici.
— Şi mai departe ?
— La Lida.

Răspunsurile la ultimele întrebări nu contraziceau direcţia de deplasare a celor verificaţi şi fuseseră date prompt, fără ezitare. Refuzul de a spune unde se afla unitatea lor militară era explicabil şi nu avea de ce să trezească bănuieli.

Mişcînd buzele, Aliohin continuă să citească atent documentele.

Ordinul de deplasare eliberat la 11 august căpitanului Elatomţev (...şi cu el încă doi ofiţeri) era ireproşabil. În fraza de sub linia cu caractere petit (grad, nume de familie şi iniţialele) după cuvîntul grad în loc de virgulă era un punct, mai erau în document şi alte semne speciale.

La rubrica „Punctul de deplasare" stătea scris : „Oraşele Vilnius, Lida şi raioanele vecine" ; în rubrica „Scopul deplasării" a fost trecută formula stereotipă şi imprecisă „Îndeplinirea sarcinilor date de comandament". „Termen de la 11 august la 20 august". Pe dosul ordinului erau vizele comenduirilor din Lida şi Vilnius.

Cei trei erau liniştiţi, se purtau firesc, fără să arate vreo tulburare. Şi toate documentele lor de bază — nu numai ordinul de deplasare, dar şi legitimaţiile — erau în perfectă ordine şi corespundeau pe deplin împrejurărilor reale.

79. TAMANȚEV

Pașa calcula totul cu precizie de jumătate de metru, și știind din experiență cît de greu se face asta, îl felicitam în gînd.

Se opriseră exact în fața ambuscadei și îi vedeam bine pe toți trei de la mijloc în sus.

Rucsac-urile, bine îndesate — judecînd după contururi păreau să conțină ceva moale — erau depuse la spatele locotenentului-major și al locotenentului ; lucrul acesta, dealtfel, nu spunea încă nimic ; stațiile de radio se înveleau de obicei în foi de cort și în rufăria de rezervă.

Căpitanul era viguros, cu prestanță și sigur de sine, fără să pară înfumurat. Și toată atitudinea lui respira calm, liniște, și gesturile îi erau măsurate ; îmi plac oamenii de felul acesta.

Al doilea, locotenent major, mi-a amintit într-un fel de un *ambal* [1] — Bașka, din Balaklava [2], un bețivan din port, care, după ce se îmbăta, lua un ulcior și și-l spărgea de cap spre marea desfătare a unor nătîngi asemenea lui. Bașka era poate mai scund și arăta altfel, însă fețele lor se asemănau și eu, pentru mine, l-am botezat de îndată pe acest locotenent : *ambal.*

Al treilea, locotenentul, era ca o fotografie tip a unui comandant tinerel de pluton, un S.K. [3] și gîndeam, nu știu de ce, că dacă ăștia sînt agenți, atunci cu siguranță el este radistul.

---

[1] Ambal — hamal de port. Aici în sens figurat — un om înalt și foarte puternic. (n.a.).

[2] Balaklava — port în Crimeia. (n. tr.).

[3] S.K. *(Sviaz Konciaiu)* — un semnal obișnuit cu care se încheie legătura radio dintre trupe. Desemnarea în argou a radiotelegrafistului din armată spre deosebire de operatorul de emițător de agentură. (n. a.).

În răstimpul unor minute numărate cu zgîrcenie, Paşa trebuia să stabilească, fără greş, cine erau ăştia. Ştiam că acum lui îi este de o mie de ori mai greu decît mie şi Puştiului, sarcina lui era infinit mai complicată şi îmi puteam imagina exact cît era de încordat.

Verificînd şi apreciind documentele, el trebuia să confrunte toate datele principale ale celor trei şi trăsăturile portretelor lor verbale cu miile de note orientative de investigaţie.

În acelaşi timp avea obligaţia să intuiască tot timpul detaliile şi nuanţele comportării lor, să fixeze jocul reacţiilor vasomotorii şi nervoase, să recepţioneze punctele slabe sau care-i nelinişteşc pe cei verificaţi şi în caz de ceva, să dea semnalul convenţional. Şi i se mai cerea să verifice şi să evalueze fără greş documentele, factura lor, tipicul, toate semnele speciale, ca şi gradul de concordanţă a conţinutului cu împrejurările reale.

Pe deasupra, pentru a lungi timpul verificării, el trebuia să-şi confecţioneze tot timpul o mască, să joace rolul unui slujbaş primitiv, de la ţară, a unui vigilent încuiat, mărginit, care a devenit ofiţer numai datorită războiului. Oameni de acest fel nu reprezentau acum o excepţie în armată. Şi totodată el trebuia să-i observe pe toţi trei dacă nu sînt cumva stîngaci, ceea ce iarăşi nu era prea simplu... Şi dacă va fi cazul, el va trebui să ascută situaţia şi mai trebuia să-i fileze indirect cu orice prilej... Şi încă... mai există poate vreo zece „şi încă" — a ceea ce trebuia, era obligat să facă, şi eu ştiam prea bine că în asemenea momente chiar şi cei mai grozavi „dulăi" se scaldă în sudori... se întîmplă chiar s-o sfeclească. Asta, ce-i drept, în timpul verificării documentelor li se poate întîmpla patrulelor, dar investigatorilor nu le era permis...

I-am făcut semn puştiului să-l „ţină" pe locotenent. De fapt, încă nu se ştia dacă vom avea ocazia în general

să „ținem“ pe cineva, dar respectarea graficului etapelor de luptă este obligatorie. El delimitează sarcinile, obligațiile și delimitează responsabilitățile — din momentul acesta eu răspundeam în toate sensurile de căpitanul ras în cap și de *ambal*, iar Puștiul, de locotenent. Contam pe Puști în limitele experienței sale încă reduse și de aceea i l-am încredințat pe cel mai tînăr și — cum îmi imaginam — și cel mai puțin periculos.

80. ALIOHIN

Cine sînt și cum au ajuns în pădure?... Pentru ce?... Încruntă-te și mișcă-ți buzele...
Legitimația...
Purtător..: Ciubarov... Nicolai Petrovici... face serviciul militar activ... *Are o privire rea, chiar foarte rea...* Avansare în grad... locotenent-major... Ordinul... număr... zero treizeci și nouă... din douăzeci și șapte ianuarie... anul patruzeci și patru... Ștampila rotundă... Semnătura comandantului unității... Cerneala... Ștampila... Situația de serviciu... Postul în schemă... comandant de companie de pușcași... Numit... Ordin..., Numărul... zero patru sute douăzeci și șapte... din cinci noiembrie... anul patru zeci și trei... Ștampila rotundă... Semnătura comandantului de unitate... Cerneala... Tuș... Clama... Decorații și drepturi speciale... Ordinul „Steagul Roșu“... „Medalia pentru vitejie“... Născut... anul nouă sute treisprezece... Kaluga... Membrii familiei... *Nu are rude apropiate...* Înrolat... de comisariatul militar al raionului Iman, regiunea Primorie... în iunie patruzeci și unu... Permisul pentru purtarea armelor... Semnătura personală... Ștampila... semnătura

comandantului de unitate... Maiorul de gardă Karpenko... *corespunde celei anterioare...* Cerneala... Ştampila... *Snur!*

Şi teaca cuţitului finlandez pe şoldul drept... Stîngaci? ...Nu e un fapt...

Ordinul de deplasare... *Punct în loc de virgulă... Semne speciale.*

Unitatea militară poşta de campanie 72510... 72510? *Ceva cunoscut parcă...* Data eliberării... Zece august... anul patruzeci şi patru... Căpitan Elatomţev A. Împreună cu doi ofiţeri... Vilnius, Lida şi raioanele învecinate... Scopul deplasării... Îndeplinirea sarcinii comandamentului... Termenul zece zile... începînd cu unsprezece august... pînă la douăzeci... În baza ordinului comandantului u.m. 72510... *Ordinele de transport date cu numerele...* Valabile cu legitimaţia nr... Comandantul unităţii... Colonelul Leapin... *Pe verso* vizele comenduirilor... Vilnius... treisprezece... Lida... cincisprezece... Vilnius treisprezece... Lida... cincisprezece... *Interesant, unde au fost în doisprezece şi paisprezece? Unde au fost azi-noapte?*

Ştampile... Cerneala... Tuş... Pentru alte însemnări... Locotenent-major Ciubarov... Locotenent Vasin — Ştampilă rotundă... Cerneala... Tuş... *Snur!*

Se ţin bine, sînt calmi... Ăsta nu e accent ucrainian, nu!... Dar ăştia doi?...

Legitimaţia...

Ce faţă armonioasă are, cu toate că e nemulţumit, plăcută...

Purtătorul acestora... Elatomţev Alexei Pavlovici... face serviciul militar activ... Acordarea gradelor militale... locotenent-major... Ordinul... numărul zero douăzeci şi patru... din nou februarie, apoi anul patruzeci şi trei... căpitan... Ordinul... numărul zero şapte.. din unsprezece ianuarie anul patruzeci şi patru... Ştampila... Semnătura comandantului de unitate... Cerneala... Tuş... Clamă... Decoraţia şi drepturi

deosebite... Ordinul „Steagul Roșu"... Ordinul „Marele Război pentru Apărarea Patriei", clasa întîi... Medalie „Pentru apărarea Moscovei"... Născut... anul nouă sute opt... în satul Labinskaia... Membrii familiei... Soția Elatomțeva Nadejda Ivanovna... Maikop... Recrutat de Comisariatul militar din Maikop... în martie anul patruzeci... *Ofițer de carieră*... Permis de purtarea armelor... Semnătura personală... Ștampila rotundă... Semnătura comandantului de unitate... Locotenent-colonelul Romanov... *la fel cu celelalte... corespunde*... Cerneală... Tuș... *Snur !*

Adeverința de la spital... *În legitimație — întîmplător sau intenționat ? Asta e Lida !*... Căpitan Elatomțev... Alexei Pavlovici... a făcut tratament... de la treisprezece aprilie... pînă la patru august... 2215 pînă la sfîrșitul lui iulie a fost în Viazma... *Veridic ?... Pe deplin... Numai că Niemen a transmis încă în iulie, iar el pînă la patru august a fost internat la spital... Asta e !*... Rănire cu schijă a părții drepte a cavității toracice, pneumotoraxie traumatică... 2215 — Toracic[1]... *corespunde*... Perioada internării... diagnostic... *corespunde*... Cerneala... Tuș... Factura hîrtiei... densitate... *Rănirea s-a produs pe front*... Rănit apărînd U.R.S.S.... *Comisia medicală l-a calificat conform articolului... de clasificare a bolilor din ordinul Comisariatului Poporului pentru Apărarea U.R.S.S.*... apt combatant... Șeful spitalului... Locotenent-colonelul din serviciul medical... Kundinov... Semnătura... *Corespunde... Snur !*

Asta e accent din sud !

Elatomțev Alexei... *Filează-l, filează-l. Dacă sînt agenți cu siguranță el e șeful... E mai experimentat și sînt mai multe șanse să mai fi trecut prin investigații.*

Înălțimea „peste mijlociu"... conformație corporală... mijlocie... robustă... Fața... ovală... deschisă... Fruntea mij-

[1] Toracic — Spitalul de chirurgie toracică. (n.a.).

locie... dreaptă... sprîncenele arcuite... Nasul-mijlociu... drept... Ochii albaştri... Părul deschis... Urechile... ovale cu lobul bombat... gîtul — musculos... Totul e drept, totul mijlociu... Umeri drepţi... puţin lăsaţi în jos... Totul e drept, totul e mijlociu... Nu e prea vesel !

Caractere specifice... vorbeşte cu accent sudic... Şi, poate picioare puţin crăcănate... Accent rus sudic !... Mai repede !...

Konovalov ?... Are nasul ca un cioc de raţă... Golovatenko ?... Are tatuaj pe mîna stîngă... Jakovlev Ivan ?... Buza superioară scurtă... Mazanov ?... E prins... Stepakov... Înalt, slab, cu mărul lui Adam proeminent... Simko ?... E brunet !... Fedulov ?... Sprîncenele neregulate, puţin saşiu... Eliseev ?... Ivanitsky ? Serdiuk ?... Netrebin ?... Gulaeev... Orlov Vasilii ?... Terentiev ?... Liseţki ?... Pominov ?... Filipenko ?... Sprîncene drepte şi ochi căprui... Semnele speciale... Caracterele textului... Steluţe... Seria... numărul... *Fotografia... Capul... fruntea... rădăcina nasului... bărbia... corespund... E tînăr de tot...* Ştampila rotundă... Imprimate... *coincid.* Şeful şcolii de infanterie decorate cu „Steagul Roşu" din Taşchent... General-maior... Antipin... Semnătura... Data... *Cerneala... textura hîrtiei... Densitate...*

Purtător Vasin... *Vasin ? Acela e mai în vîrstă...* Mihail Sergheevici... face serviciul militar activ... *Brazuli ?... Are faţa romboidală şi graseiază...* Avansări în grad... Locotenent... Ordinul SABO... Numărul... o sută nouă... din şaptesprezece iulie... patruzeci şi patru... *Proaspăt făcut şi uniforma e mai nouă...* Ştampila rotundă... *Fomin ?... E mai scund, cu umeri ridicaţi, Barîlnikov ?... Fruntea oblică şi urechi clăpăuge...* Situaţia de serviciu... *Nu e consemnat...* Clama... Decoraţii... şi drepturi speciale... S-a născut... în anul douăzeci şi trei... *Şi acela, Vasin ?... nouă sute unsprezece...* Originar din Moscova... *Şi celălalt ?... Din Vologda...*

Membrii familiei... Mama Vasina Zinaida Petrovna... Evacuată... Kazani... Mobilizat de Comisariatul Militar al raionului Sokolniki... în septembrie patruzeci și unu... E permisă purtarea armelor... *Kalmîkov ?... E puțit adus din spate, cu două ciupituri de vărsat în dreapta nasului.*

Ce bine se țin !... Sau sînt ai noștri, sau au trecut de mai multe ori prin verificare și sînt siguri de valabilitatea actelor... u.m. 72510... 72510 ?... Mai repede !

Accent rus sudic... Ciugunov ?... Ochii cenușii... bărbia îngustă... Altumin ? E prins !... Stepaniuk ?... E mai înalt, umeri orizontali... Popov ?... Nasul mare, coroiat... Fedulov ? A fost !... Bazilaevski ?... Rîbnikov ?... Diomîkin ?... Mahov ? Jakubin ?... Kozîrev ?... Proțenko ?... Drozdovski ?

Cu siguranță picioarele sînt puțin crăcănate... Filează-i ! Cînd și cum au ajuns în pădure ? Se putea oare să nu fi fost văzuți la lizieră ?... Sau au venit înainte de răsăritul soarelui ? Mai de grabă varianta a doua... Dar atunci... Nu e un fapt !... Dar ce caută aici în pădure ?...

Accent sudic și picioare puțin crăcănate !... Gîndește !... Gîndește mai repede și vorbește tot timpul...

81. DOCUMENTE OPERATIVE

Telegramă cifrată

Foarte urgent !

Către Kolîbanov

La Nr... din 19.08.44

Pregătirea măsurilor a căror efectuare este planificată în paralel cu operația militară de arme întrunite în pădurea

Silovici se realizează în modul cel mai activ și poate fi încheiată :

a) Pentru varianta „Capcana“ la ora 17,30 ;

b) Pentru varianta „Marele elefant“ la orele 21,00 ;

c) Pentru varianta „Tango Baltic“ nu înainte de orele 0,30, 20 august.

Egorov

Notă prin I. F.

Către Egorov

Foarte urgent !

Comunicare specială

Azi, 19 august, la orele 11,35, doi necunoscuți în uniforme de ofițeri din aviație au pătruns pe teritoriul aerodromului militar din Grodno și au capturat avionul de vînătoare U.T.I.-L.A. 5, pregătit pentru zboruri de antrenament și de instrucție. A fost ucis locotenentul tehnician Aliev, care a încercat să împiedice capturarea.

Cu toate măsurile luate de către trei șoferi din batalionul auto 904, care au scos pe pistă autocisternele, și cu toate că s-a tras cu pistoale și carabine, necunoscuții au reușit să ridice aparatul în aer și să se îndrepte în direcția nord-vest. Focul mitralierelor antiaeriene, deschis cu întîrziere, nu a dat nici un rezultat.

După comanda transmisă prin radio, o patrulă de avioane de vînătoare, care se afla în momentul acela în aer, la est de Suvalchi, a interceptat avionul capturat și i-a indicat prin foc razant de mitraliere să-și schimbe direcția pentru a se întoarce pe aerodrom. În urma refuzului de a se supune, aparatul a fost avariat prin foc de lichidare,

s-a aprins și, pierzînd din înălțime, a căzut în pădure, la vest de Krosna, la 12—14 km de linia frontului.

În sectorul căderii avionului sînt trimise grupuri de cercetare formate din specialiști în aviație și ofițeri de contrainformații.

Ofițerii de serviciu de pe aerodrom, căpitanul Rudakov și comandantul locotenent-major Miakișev au fost destituiți. Cu tot efectivul personal al unităților dislocate, pe aerodromul din Grodno și pe alte aerodromuri ale armatelor 1 și 4 aeriene, continuă să se ducă o susținută muncă de lămurire asupra necesității vigilenței severe și susținute. Paza aerodromului pe perimetru a fost dublată, ieșirea pe terenul de zbor se controlează riguros. La locurile de staționare ale avioanelor și la hangare au fost organizate posturi de pază întărite și patrule înarmate cu automate și puști mitraliere în vederea asigurării continue a securității.

Se face o anchetă minuțioasă paralelă, de către noi și de către comandament. S-a lămurit că necunoscuții care au capturat avionul au pătruns pe aerodrom încă de ieri seară, prezentînd la postul de control legitimațiile tip de ofițeri și delegația tip pentru ofițeri, eliberate de serviciul cadrelor armatei 1 aeriene, care ulterior s-au dovedit a fi false.

Din depozițiile sergentului Pavlov, care a verificat documentele necunoscuților la postul de control, reiese că ei ar semăna conform unor caractere ale portretului verbal, cu agenții căutați prin investigația extraordinară ; unul din ei, care vorbea cu un perceptibil accent ucrainian, a prezentat legitimația pe numele Pancenko sau Pașcenko. Astfel, există temei pentru a se presupune că persoanele care au capturat avionul sînt agenții căutați în legătură cu operațiunea Niemen, care, după îndeplinirea sarcinii dată de Abwehr, au încercat să se întoarcă în Germania.

Raportul amănunțit privind capturarea avionului U.T.I. va fi trimis neîntîrziat, conform ordinii stabilite pentru raportarea privind situații de extraordinară urgență.

Krasnogliadov

82. VERIFICAREA

— Mai aveți și alte documente ? întrebă Aliohin.

— Astea nu vă sînt de ajuns ? se miră cel cu epoleți de căpitan.

— În oraș ar fi fost de ajuns... dar aici... nu prea... Cam puțin... Știți, aici, prin păduri, mișună bande, mai umblă pe aici și dezertori...

— Nu cumva ne luați drept dezertori sau bandiți ? întrebă căpitanul, evident supărat, cu un zîmbet vag la gîndul că e posibilă o presupunere atît de absurdă.

— Vai, se poate ? se rușină parcă Aliohin. Atîta doar : „măsoară de șapte ori și... crede odată"... Nițică vigilență nu strică !

— E clar ! spuse căpitanul, iertați-mă, dumneavoastră ne verificați, dar eu nu am aflat încă cine sînteți.

— Și noi sîntem de la comenduire, îl informă Aliohin cu un zîmbet ingenuu, folosind pentru sine persoana a treia „noi" — ajutorul de serviciu... Și în același timp secretarul organizației de partid, adăugă semnificativ, devenind serios. Poftiți...

În timpul acesta scoase din buzunarul de la piept legitimația sa de la comenduire, prin care îi era permisă verificarea tuturor militarilor, ca și a persoanelor civile în zona frontului și i-o înmînă căpitanului. Acesta desfăcu

foaia, o privi cîteva secunde, apoi i-o dădu înapoi și se informă :

— Ce vă mai interesează ?... Carnetul de socoteli... de efecte... cartela... carnetul de partid... brevetele de decorații...

— Dați-le încoace, spuse Aliohin, fără să răspundă direct la întrebare și justificîndu-se parcă pentru interesul său forțat față de documentele celor controlați, lămuri : Legea cere ordine. Serviciul e serviciu !

Luă documentele scoase de căpitan din portvizit, o parte din ele i le dădu lui Anikușin și, încrețindu-și fruntea, începu să le citească. Se prezentase ca secretar al organizației de partid pentru a avea mai multe motive să se uite prin carnetele de partid în caz că-i vor fi prezentate și să motiveze parcă (în treacăt) comportarea lui atît de activă, cu atît mai mult cu cît Anikușin, după ce se uitase prin documentele principale, se comporta — contrar înțelegerii — mai pasiv decît ar fi trebuit, și Aliohin era nevoit să acționeze și pentru el.

Dealtfel, acum, ajutorul comandantului se uită cu conștiinciozitate și repede prin documente și i le înapoie lui Aliohin. Acesta, la rîndul său, îi întinse carnetul de socoteli al căpitanului, Anikușin îl luă în silă, mai mult din obligație : verificarea continua.

Descoperind sub carnetul de partid un plic împăturit și jerpelit, Aliohin îl desfăcu și, văzînd că era o scrisoare, spuse sever, înapoind-o căpitanului :

— Luați-o... nu avem voie...

Mai tîrziu, după examinarea cartelei, îl întrebă pe căpitan :

— Rația suplimentară unde ați primit-o ?

— La noi în unitate.

— Și tutunul din subzistență ?

— Eu ?... încă în spital.

— În Lida ?

— Nu, în Viazma, îi răspunse calm căpitanul. Pe noi, ofițerii convalescenți, nu ne-au transportat în Lida, ne-au eliberat foaia de ieșire încă în Viazma...

— Și dumneavoastră, hm... ce documente mai aveți ? se adresă Aliohin celorlalți doi ofițeri.

Locotenentul-major își desfăcu, fără grabă și fără un cuvînt, buzunarul de la piept și scoase dinăuntru documentele, pe care le întinse lui Aliohin. Același lucru făcu și locotenentul. Documentele celui din urmă Aliohin le transmise lui Anikușin, care le luă, tăcut, înapoindu-i însă imediat lui Aliohin, fără să-l deschidă măcar, carnetul de comsomolist care se afla pe deasupra.

Desfăcînd o foaie albă împăturită — adeverința de rănire —, Aliohin zîmbi și i se adresă locotenentului-major :

— Noi doi, cum s-ar spune, sîntem compatrioți... Am fost internați în același spital... Și eu... tot acolo... de boală... cam o lună.

Privi din nou certificatul și, întîrziind puțin, adăugă pe un ton confidențial :

— Aveam acolo la spital pe una... bucătăreasă !... frumoasă și grasă. Într-un cuvînt — grozavă ! Și solidă ca o nevastă de general ! Uite-așa, își desfăcu larg brațele la nivelul șoldurilor, arătînd cît de solidă era bucătăreasa și fața lui deveni visătoare și satisfăcută. O femeie vrednică... Poate o cunoașteți, Lizaveta, sergent ?

— Nu, nu o cunosc, spuse posomorît locotenentul-major după o pauză prelungită, poate ceva mai mult decît ar fi trebuit. Nu m-am interesat de bucătărese !

— Așa e... cum să nu... oftă Aliohin și se uită din nou la documente.

Ajungînd ceva mai tîrziu la carnetul de comsomolist, întrebă zîmbind pe locotenent :

— Întîmplător... nu sînteți cumva... asta... rudă cu locotenent-colonelul Vasin de la statul major al frontului ?

— Nu, rosti locotenentul și se înroși ușor.

— Dar tare mai semănați ! Gîndeam că poate vă este frate sau, cine știe, unchi. Și el e Sergheevici, un bărbat deosebit... Și are un cap, știți, ca un general ! În Smolensk am stat cu el... nu o dată... la un pahar... se lăudă Aliohin, pocnindu-și semnificativ ceafa. De cîte ori mă întîlnește, mă tot întreabă : „Ei, cum merge comenduirea ?"... Și eu lui : „Eh, mai trăim !" Iar el, înțelegeți, îmi replică : „Și ce ți se poate întîmpla ? Pe voi, șobolanii de manutanță, nu vă mișcă nici dacă trag cu tunul..." Glumeț !

Aliohin pufni în rîs, apoi, amintindu-și parcă de îndatoririle sale, deveni serios și trăgînd zgomotos aer pe nas, se apucă să examineze din nou documentele.

83. ALIOHIN

Oare de ce tace ? Și-a uitat cumva îndatoririle ?... întreabă tu singur... Mai calm... Joacă rolul !... Mai simplu... Fixează fețele !... Așa... Nici o reacție... Nu se tem de verificare... E o întrebare firească, nimic de zis... Prezintă-te... Ce față plăcută are... Au suficiente documente... Oare cine sînt ?... Și ce fac în pădure ?... Mișcă buzele...

Elatomțev Alexei Pavlovici... căpitan... Vechimea în posturi de comandă... Denumirea funcției... Salariu... Supliment de vechime... Au fost eliberate cartelele... Pentru familie... Semnătura personală... Comandantul unității... Locotenent-colonel... autentică... Șeful secției financiare a unității... Locotenent-major... Ștampila rotundă... Data...

Cerneala... Tuș, textura hîrtiei... Densitatea... *Și mai departe ?... Are buze groase, răsfrînte...* Corespunde celei de dinainte... Ștampila rotundă... cerneala... tuș... Datele despre ajutorul familiei... soția... Elatomțeva... Nadejda... Ivanova... Maikop... Însemnări de rețineri... Clama... Însemnări diferite... Taloane de control...

Unitatea militară 72510... *E ceva foarte cunoscut... 72510... accentul sudic și picioare puțin strîmbe, ca la călăreți... Mai repede !*

Maidanikov ?... Ochi negri... Denisenko... Asimetrie facială pronunțată... Neceaev ?... Brunet... Belov ?... Nasul mare gros cu buza lăsată în jos... Reviakin ?... Domanov ?... Fesenko ?... Gorbaci ?... Nikitin ?...

Carnetul de partid... Capul... Nasul... buzele... bărbia... corespund...

Elatomțev... Alexei Pavlovici... Data intrării în partid... octombrie anul patruzeci și doi... *E demn...* Denumirea organizației care a eliberat carnetul... Secția politică a Diviziei de pușcași 257... Semnătura personală. Plata cotizațiilor de partid... Semnătura secretarului... octombrie... noiembrie... Comandantul plutonului... decembrie... Avansarea în grad... A devenit comandant de companie ? Suma cotizațiilor... corespunde... ștampila... semnătura... Anul patruzeci și trei...

Începînd din August altă ștampilă și altă semnătură... A plecat la spital ?... În altă unitate... septembrie... octombrie... noiembrie... *Iarăși o schimbare... A fost probabil spitalizat... În unitatea veche, însă, nu s-a mai întors. E veridic ?... Pe deplin...* decembrie... suma cotizațiilor... corespund... ștampilele... semnături... patruzeci și patru... ianuarie... s-a ridicat salariul... avans... Pînă în ianuarie a fost comandant de companie... *E veridic ?... Pe deplin... datele legitimației corespund... Din mai... schimbare... mai...*

iunie... iulie... la spital... august — *nu a plătit încă.* Ştampila... semnături... Clama... *Perfect !*

Unitatea militară 72510... 72510... *mijeşte ochii în mod evident... Ce bine se ţin ! Oare cine sînt ? — într-adevăr ofiţeri de-ai noştri sau fictivi ?*

72510... Asta e OPROS [1]... *Novaia Vilna... E la zece kilometri de Vilnius, iar ştampila comenduirii numai după două zile ? Puteau să nu ştampileze imediat ?... Sau au fost în „raioanele învecinate..."*

Carnetul de efecte al comandantului Armatei Roşii... textura copertei... Configuraţia... Caracterele denumirii... inventar al conţinutului... Elatomţev Alexei... Pavlovici... locotenent... octombrie anul patruzeci şi doi... corespunde... Efectele... Denumirea... Data eliberării... cantitate... Termen de purtare... corespund... Sandăbin ?... Bărbia cu gropiţă, aluniţa lîngă urechea dreaptă... Data deplasării...

Termenele corespund... Cizme de iuft... Vesta de blană... Pantaloni vătuiţi... Cămaşa groasă de corp... Data predării... În spital a fost în aprilie... Corespunde... Centură... Curea... Toc. Geantă de campanie... Rucsac... Busolă... Binoclu... Măsuri... Talia a treia... Manta... cincizeci şi doi... Căciulă... cincizeci şi opt... Cizme — patruzeci şi unu... *Morozov ?... Faţa îngustă... fruntea teşită.*

Ochii mijiţi... Juravleov Egor ? Nasul cîrn... Lukomski ?... Buza inferioară lăsată în jos... Strelciuk ?... E prins ! Bizeaev ?... Are ochi căprui... Sprîncene arcuite... Sinkarenko ? Verhovski ?... Manohin ?...

Adeverinţa temporară... Locotenentul Elatomţev Alexei Pavlovici. Prin ordinul nr. 9306 al trupelor frontului de la Kalinin din douăzeci şi opt august anul patruzeci şi doi... Pentru executarea exemplară a sarcinilor de luptă a co-

[1] OPROS — Regimentul independent de rezervă a corpului ofiţeresc (n. a.).

mandamentului... pe frontul luptelor cu ocupanții germani — este decorat cu ordinul „Steagul Roșu"... cu numărul 34781... Șeful statului major al diviziei de pușcași 257... locotenentul colonel... șeful statului major al diviziei... Comisar de batalion... cinci septembrie patruzeci și doi... numărul ordinului... data eliberării... *corespunde... Perfect !*

Ochii puțin mijiți ! Mai repede !... Koșevoi ?... Ochi căprui... un neg... pe obrazul stîng... Alexeev ?... Sprîncene unite... lobul urechii concav... Skaba ?... E prins !... Ignatov Vasilii ?... Brunet !... Reviakin ?... Boicevski... Lîsenko ?... Gurianov... Denis ?... Polinin ?... Mișcenko ?...

Mișcenko ? ! !... accent sudic... picioare puțin strîmbe ca la cavaleriști... ochi puțin mijiți... Asta o fi Mișcenko ? ! Portretul verbal... Se poate... Acela însă e... totuși, mai impunător... Mișcenko... născut în nouă sute cinci... Are treizeci și nouă... Iar acesta ?... Treizeci și cinci ?... Patruzeci ?... E posibil să fie Mișcenko ? ! Mai repede ! ! !

84. TAMANȚEV

Îi urmăream pe cei doi „mușterii" ai mei și mai aruncam cîte o privire și spre locotenent, dar nu abservam nimic ieșit din comun.

Toți trei se comportau firesc, erau imperturbabili, ca de ai noștri, ca oameni care nu au de ce se teme și nu le pare rău decît de timpul irosit pentru verificarea asta inutilă.

Mai aruncam cîte o privire și spre Pașa și nu puteam să nu-l aplaud în gînd. În asemenea momente simți

deosebit de acut că tu față de el nu ești decît un băiețandru, un cățeluș, o „mînă iute“ și atît.

Trebuia să-i vezi fața naivă, cu o privire credulă, buimacă, în timp ce le punea întrebări sau le lua documentele, ba pe neașteptate le dădea înapoi și apoi le lua din nou, și din nou le dădea înapoi. Și asta ca să reiasă dacă vreunul dintre ei era stîngaci. Și Pașa își interpreta rolul cu atîta naturalețe și virtuozitate încît celor trei și ajutorului comandantului le părea cu siguranță un nătîng, dacă nu tîmpit de tot, măcar un cap pătrat sau un găgăuță încăpățînat de la țară.

Am strîns din dinți să nu pufnesc în rîs cînd le-a povestit cu naivitate despre „gagica“ lui, bucătăreasa spitalului, și a arătat ce fund avea. Aici locotenentul major a întîrziat în mod evident cu răspunsul, deși întrebarea era simplă de tot. Și la drept vorbind, un rănit internat într-un spital poate foarte bine să nu cunoască tot personalul de serviciu și pe toate bucătăresele — doar nu e un batalion sanitar.

Nu-mi dădeam seama cum a apreciat Pașa această ezitare vădită, și nici celelalte amănunte, dar știam din experiență că tocmai asemenea întrebări mici, nevinovate în aparență, îi prind în cursă pe agenți mai degrabă decît verificarea documentelor. Asta pentru că în limitele biografiei-legendă ei învață și rețin date despre corpul de comandă al unităților mari, unde, chipurile, își fac serviciul, despre conducerea spitalului unde, chipurile, au fost internați, rețin înfățișarea și chiar particularitățile de caracter ale ofițerilor superiori și generalilor, însă este practic imposibil să rețină tot felul de scribi și bucătari, sau surori și infirmiere. Ce trebuie să răspunzi aici, pe loc, cînd ești întrebat ?... Să spui : „știu“ ? Dar dacă este o întrebare capcană și acolo nu există nici un

fel de bucătăreasă Lizaveta ? Să spui : „nu știu“ ? Dar dacă și asta este o capcană și Lizaveta pe plan local e o vedetă și este pur și simplu imposibil să nu o cunoști ?

Mă bucuram și mă distram din tot sufletul observînd cît de perfect făcea Pașa pe prostul. Desigur, orice actor bun, profesionist, putea probabil să interpreteze astfel un rol, dar ia încarcă-i actorului rețeaua nervoasă cu o tensiune ca aceea a lui Pașa acum, dă-i toate obligațiile și sarcinile lui din situația asta și ce s-ar mai alege din jocul lui.

După accentul celui ras în cap am stabilit că este din sud, de prin părțile mele, de undeva din Caucazul de Nord, din Rostov sau din Kuban, poate chiar ca și mine din Novorosisk. Simpatică mutră ! Îmi plăcea. Robust, bine legat, viguros cum s-ar zice, se ținea demn, nu se foia.

Pentru orice eventualitate, am cîntărit în minte tot ce putea să urmeze. În privința puterii, el și cu *ambalul*, probabil că nu erau mai slabi decît mine, iar din fugă i-aș prinde fără greutate și i-aș întrece în toate celelalte probe.

Și atunci mi-am adus aminte că acum vreo douăsprezece ore, exact în zori, tot așa îl cîntărisem și pe Pawlowski. Și vezi ce se-ntîmplase după aceea ! Și de rușine m-au trecut căldurile. Într-adevăr — nu spune hop pînă nu sări...

Și să sări — în cazul de față — însemna să-i prinzi pe cei căutați — la asta visau foarte mulți.

Nu în fiecare lună și nici în fiecare jumătate de an apar cazuri pe care Marele Cartier General le ia sub controlul său. Știam că pentru investigații și verificare sînt antrenați mii de oameni, multe sute de grupuri operative și îmi dădeam foarte bine seama ce se petrecea acum în zona a

două fronturi, începînd de la linia întîi și în toată adîncimea spatelui operativ al fronturilor : un *regim-limită* [1], adică „apucă repede sacii — că gara o ia la vale"...

Incontestabil, fiecare din miile acestea de oameni nu visa decît un singur lucru : să-i prindă !... *Cu orice efort, cu orice preț !* Eu însă aveam încredere în N.F. și nu mă îndoiam că noi vom fi în vîrful piramidei investigațiilor și că grupul nostru cu siguranță are cele mai multe șanse. Dealtfel, șansele ca șansele — asta nu înseamnă încă și rezultate, și tocmai a rezultat nu mirosea aici deocamdată.

Nu știam ce scrie în documente, îmi fixam privirea asupra fețelor lor ; dar acestea erau cu desăvîrșire calme și sigure — nici o tresărie, nici cea mai mică reacție — încît dispoziția mea începu să se cam întunece. În general, în timpul adulmecării spionului, rareori se întîmplă ca studiul expresiei să ducă la ceva, însă cînd cei verificați mai au și asemenea fizionomii, din mii, în nouăzeci și cinci la sută din cazuri poți fi sigur că tragi targa pe uscat !

Pașa era pe terminate cu documentele și nu dădea încă nici unul din semnalele stabilite. Avea o privire pătrunzătoare, exersată, și dacă s-ar fi ivit unele nepotriviri sau încurcături, nu i-ar fi scăpat, imediat ar fi răsunat formula „Nu pot să înțeleg"... (Atenție !)

---

[1] Regim limită (sau „a menține limita") — efectuarea în spatele frontului operativ a unor măsuri active de investigație și verificare și asigurarea celor mai severe controale posibile conform variantei maxime. Regimul-limită este practic obligatoriu în timpul investigației extraordinare, cînd la realizarea lui sînt atrași, în afară de contrainformația militară, organele teritoriale, trupele de securitate a spatelui, comenduirile, subunitățile militare. În atmosfera încordată a regimului-limită sînt inevitabile nervozitatea și reținerile greșite (după asemănare, din cauza unor concursuri de împrejurări ce par suspecte etc.) din care cauză investigatorii îl dezaprobă. (n. a.).

Dar se vede că toate documentele erau fără cusur și eu așteptam cu nerăbdare ceea ce trebuia să urmeze : cum vor reacționa ăștia trei la controlul efectelor...

85. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I. F.

Către Egorov *Urgent !*

În rapoartele prezentate de dvs. nu este confirmată sosirea a 19 cîini polițiști cu însoțitori, care au fost expediați din Leningrad la Vilnius cu avionul. Verificați și raportați imediat.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Șapovalov *Foarte urgent !*

Eliberați fără întîrziere și asigurați în caz de nevoie, cu mașină sau cu un alt mijloc de transport, pe colaboratorii N.K.V.D. al Bielorusiei, căpitanii Borisenko și Novojilov, reținuți de dvs. în mod eronat. Susnumiții îndeplinesc o misiune specială de o importanță deosebită a comandamentului în intoxicarea radio a inamicului.

Ordinul de deplasare al lui Borisenko și Novojilov cu data eliberării — 3 august, a fost emis în unitatea militară 62035 la 27 iulie, adică înainte de introducerea noului semn secret convențional.

Poliakov

Telegramă cifrată

Către Egorov *Foarte urgent!*

Vă comunic că efectivele operative și grupul de manevră trimise în sectorul codrului Rudnițki pentru pieptănarea și examinarea teritoriului indicat de dvs. la ora 13,06 a dat de o bandă cu efectivul de peste două sute de persoane, probabil A.K.-iști, înarmați, în afară de puști și pistoale automate, cu șase mitraliere MG și aruncătoare de mine germane.

În urma ciocnirii armate sînt morți și răniți din ambele părți. Pierderile noastre — 29 de oameni ; printre căzuți sînt reprezentantul Direcției „Smerș", căpitanul Zatulovski și comandantul grupului de manevră al trupelor de securitate a spatelui frontului, locotenent-colonel Komarov. Am cerut imediat și am transferat cu autocamioane spre codrul Rudnițki întăriri din unitățile Armatei Roșii, așa încît de la ora 15.20 sectorul ciocnirii este blocat. În clipa de față această bandă, care a ocupat un dispozitiv de apărare în cerc, este supusă unui foc intens de mitraliere și aruncătoare de mine. În ora imediat următoare, îndată ce rezistența inamicului va fi anihilată, vom începe pieptănarea și percheziția teritoriului indicat de dv.

Vom raporta neîntîrziat rezultatele

Kulikov

Telegramă cifrată

Către Grigoriev *Foarte urgent!*

Este necesar să transportați urgent în Lida pe Samohin și Krivțov, reținuți de dvs., care au o neîndoielnică asemănare cu cei căutați în cadrul operațiunii extraordinare.

Trasferați-i imediat pe amîndoi, sub escorte sigure, la aerodromul Nr. 6, la nord-vest de Porecie, unde va ateriza într-o jumătate de oră un Douglas trimis de noi (numărul de bord-51).

Poliakov

86. AJUTORUL COMANDANTULUI

Ieșind de după copaci împreună cu Aliohin, fusese cît se poate de hotărît să-și îndeplinească foarte corect obligațiile și își repetase în gînd ce avea de făcut, sarcinile ce-i reveneau.

Prima jumătate a zilei, cele trei instructaje și cele văzute pe aerodrom îl pregătiseră pentru ceva foarte important, extraordinar și de foarte mare răspundere. Acum, însă, totul se dovedea a fi ceva obișnuit, cotidian.

Dacă obiectiv documentele celor verificați erau în ordine, pentru el, Anikușin, în timpul verificării, datorită unui concurs de împrejurări, reieșiseră niște fapte destul de importante și semnificative :

În afară de semnele speciale și de cel secret (punct în loc de virgulă) — despre care îi vorbiseră încă de ieri „specialii" din garnizoană — pe dosul ordinului de deplasare erau trecute cu tuș violet ștampilele comenduirilor din Vilnius și Lida, care îi erau atît de bine cunoscute ca propria lui semnătură. Chiar dacă s-ar admite că el ar fi putut face o greșeală sau ar fi putut să scape ceva din vedere, comenduirea din Vilnius, care era dată ca exemplu în toate ordinele pentru calitatea excepțională a verificării, a vigilenței efectivului comenduirii și pentru numărul mare de rețineri — nu ar fi dat greș ; adeverința de rănire,

care ajunsese întîmplător în legitimația lui Elatomțev, fusese eliberată de spitalul în care fusese internat și el în primăvară. Spitalul se afla pe atunci în Viazma, ulterior l-au transferat în Lida în urma frontului care înainta spre vest, tot acolo i-au transferat și pe răniții în stare de convalescență, care urmau să se întoarcă în armată, așa că toate cele indicate în documente corespundeau pe deplin împrejurărilor reale.

Dar Anikușin ieșise din spital la jumătatea lui iunie, iar Elatomțev — cu o lună și jumătate mai tîrziu ; fuseseră internați în secții diferite, dar pe certificatele lor medicale figurau semnături absolut identice, semnătura foarte caracteristică a șefului spitalului, locotenent-colonelul serviciului medical Kudinov.

Printr-un concurs de împrejurări și rănile lor fuseseră asemănătoare : amîndoi fuseseră atinși în partea dreaptă : penetrație în partea dreaptă a cavității toracice, amîndoi cu pneumotoraxie traumatică, numai că Elatomțev fusese rănit de o schijă, iar în Anikușin nimerise o rafală de pistol automat. Unul din cele patru gloanțe rămăsese în vîrful plămînului, de scos nu l-au putut scoate — sau nu au riscat, dată fiind apropierea arterei, și această nenorocită bucățică de metal a făcut să fie clasificat apt necombatant.

Nu era de mirare că Anikușin nu-l cunoștea pe Elatomțev. În cele patru secții ale spitalului se aflau în total aproape o mie de suflete, și în plus, secția a treia de chirurgie era situată separat, într-o altă clădire.

În schimb, pe șeful secției 3 de chirurgie, maior Lozovski, de care amintise Elatomțev, Anikușin îl cunoștea. Lozovski era un chirurg renumit din Leningrad și un meloman pasionat, care se spunea că face operațiile fredonînd.

Aproape în fiecare seară, după cină, organiza în sala de mese a secției sale o oră de muzică clasică : aducea discuri din colecția sa personală și discuri cu arii din opere în

interpretarea lui Șaliapin, Sobinov și a altor cîntăreți celebri.

Anikușin, îndată ce i s-a permis să se scoale, se ducea acolo. El ținea minte cum Lozovski, un brunet plinuț cu un început de chelie și cu barbișon, se așeza undeva într-un colț și ascultînd, clătina din cap în ritmul muzicii.

Desigur, detalii atît de convingătoare pentru Anikușin ca menționarea numelui de familie al lui Lozovski și semnătura atît de personală, de neconfundat, a șefului spitalului nu-i spuneau nimic lui Aliohin, și nici nu puteau, probabil, să-i spună. În timpul verificării, Anikușin îl văzu pe „special" parcă într-o lumină nouă : un om mărginit, care pricepea penibil de încet, buchisea în gînd și nici nu era în stare să-și ascundă neghiobia. El ba lua un document, ba îl înapoia fără să-l verifice (de două ori nu aceluia de la care îl luase), peste cîteva clipe, parcă amintindu-și ceva, îl lua din nou și-l înapoia iarăși. Cuvintele repetate la fiecare pas, ca „știți", „înțelegeți", „așa", „asta", „vasăzică", subliniau sărăcia vocabularului și mișcarea greoaie a gîndirii lui primitive : în timp ce el se chinuia verificînd un singur document, Anikușin îi verificase cu cea mai mare atenție pe toți trei.

Faptul că înainte de verificare el nu păruse să fie atît de mărginit se explica foarte simplu. Pe drumul de la lizieră pînă aici în poiană dăduse instrucțiuni, adică repetase fraze obișnuite, stas, spunea ceea ce probabil fusese pus în situația să spună de zeci — dacă nu de mai multe ori. În afară de asta Anikușin, care fusese preocupat de ale lui — de Lenocica și de seara care urama să aibă loc — nu-l ascultase decît de nevoie și doar în limitele în care era vorba de obligațiile lui pentru ziua de azi, și, cum e și firesc, nu-i analizase modul de exprimare.

Acum, Aliohin era pus în situația de a gîndi, de a aprecia, și de aceea dintr-o dată i-a ieșit în evidență toată

sărăcia de gîndire. Se vedea acum și încăpățînarea lui stupidă. Anikușin știa că astfel de oameni nu-și recunosc niciodată greșelile și lipsa de temei a suspiciunilor lor.

Documentele secundare — carnetele de efecte, cartelele și diferitele adeverințe erau cerute atît de comenduire, cît și în timpul verificării de patrulă, însă numai în cazurile cînd documentele prinicipale trezeau unele îndoieli.

Dar aici legitimațiile și ordinul de deplasare erau ireproșabile și — după cîte pricepuse Anikușin — nu exista nici un motiv să se ceară și prezentarea celorlalte documente, din care cauză el nici nu făcuse lucrul acesta și era bucuros că Aliohin se lipsise de ajutorul lui.

Conform regulilor comenduirii, în general nu se recomanda să se ceară documentele de partid, lucrul acesta nu se făcea decît în cazuri cu totul excepționale, cînd existau motive foarte serioase, și Anikușin nici nu voise să se atingă de carnetul de partid. Cînd Aliohin l-a deschis și a început să-l verifice fără să stea pe gînduri, Anikușin remarcă, privind cu coada ochiului, un detaliu de foarte mare însemnătate : Elatomțev intrase în partid în octombrie patruzeci și doi în timpul, poate, al celor mai grele încercări prin care trecea țara.

Și acest Aliohin era în stare să continue să suspecteze un asemenea ofițer, un combatant, care binemerita de la Patrie, pe care o apăra literalmente cu pieptul său, participant la apărarea Moscovei — orașul cel mai drag sufletului lui, intenționa probabil să-l mai și percheziționeze. Pe măsură ce treceau minutele, Anikușin simțea crescînd în sufletul lui dezacordul față de acțiunile „specialului" și dorința de a-și exprima într-un fel opoziția față de ceea ce se petrecea.

Tatăl său le spusese de repetate ori, lui și fratelui său mai mic, care căzuse pe front, că fiecare este răspunzător în primul rînd față de propria lui conștiință și este propriul

și principalul său judecător. Tatăl său îi învățase că în situațiile complicate, care cer o hotărîre specială, omul sovietic trebuie să se comporte așa cum îi dictează conștiința și convingerile.

În război, Anikușin se ghida după acest precept și se dovedise, în toate cazurile, că tatăl lui avusese dreptate.

Confirmarea cea mai impresionantă a adevărului și înțelepciunii acestei povețe o primise acum doi ani, în timpuri grele, cînd armata care pierduse în lupte peste jumătate din efectivul său opunea o rezistență înverșunată și se retrăgea spre Volga, luptînd pînă la ultima picătură de sînge pentru fiecare poziție.

Nemții reușiseră să scindeze divizia lor în cîteva bucăți. Și el, Anikușin, se afla cu o rămășiță din batalion, se afla cu un grup de vreo o sută cincizeci de ostași, imobilizat la intersecția a doua șosele din stepă.

Din punct de vedere al funcției și al gradului se trezise a fi comandant secund și împreună cu un căpitan din regimentul vecin — un luptător încercat, decorat în primul an de război, cînd lumea nu prea era răsfățată cu decorații, cu două ordine „Steagul Roșu" — au organizat în grabă un dispozitiv de apărare în cerc.

Cu toate că era rănit la cap și la umăr, căpitanul era energic, se orienta și comanda strălucit, curajul și prezența lui de spirit ar fi ajuns pentru zece luptători. Peste cîteva ore de acțiuni comune, Anikușin era de-a dreptul îndrăgostit de el și mulțumea soartei că în acest ceas greu i-a scos în cale un asemenea om.

Au jurat că nu se vor retrage, că nu vor pleca de aici vii ; ostașii se îngropau în pămînt cu conștiința că pentru majoritatea dintre ei acesta va fi ultimul hotar de viață, săpau tocmai tranșeele, cînd, seara, prin radio, se transmise un ordin cu totul neașteptat : toate unitățile diviziei să lase pe loc tehnica și munițiile care nu pot fi transportate și să

se retragă imediat spre est, spre Volga, într-un marş forţat şi fără ciocniri (pentru a cruţa efectivul).

Se părea că totul era limpede şi că nu dădea loc la nici o interpretare, dar Anikuşin, după ce a stat puţin pe gînduri, i-a declarat căpitanului că fără ordin scris, cu ştampilă şi semnăturile comandantului diviziei şi şefului statului major, nici el, nici oamenii lui nu vor părăsi poziţiile.

Căpitanul încercase să-l convingă să renunţe, îi spuse că e birocrat, că o hîrtie face pentru el mai mult decît salvarea vieţii a o sută de oameni şi că pentru o asemenea nesocotire a unui ordin ar putea fi împuşcat. Aşezaţi în praf, într-un şanţ, încercînd să nu ţipe ca să nu-i audă ostaşii, s-au înfruntat, certîndu-se pînă au răguşit, dar fiecare dintre ei a rămas la părerea lui. După miezul nopţii, căpitanul îşi adună oamenii, le făcu un instructaj şi acoperiţi de întuneric reuşi ceea ce lui Anikuşin i se părea a fi imposibil : pe ascuns, fără o împuşcătură măcar, să treacă cu oamenii lui pe lîngă poziţiile germane.

Anikuşin cu ai lui a rămas pe loc şi a rezistat timp de cîteva ore la un atac cumplit al unor forţe superioare ale nemţilor. Înainte de asta, pentru a evita orice comentariu, le-a comunicat ostaşilor lui că cei plecaţi cu căpitanul s-au dus să îndeplinească a misiune de mare răspundere şi foarte periculoasă, dată de comandament.

Ce l-a susţinut pe el în încăpăţînarea lui, în acţiunea sa, de fapt samavolnică, pe el, care fusese crescut în familia unui ofiţer activ şi care ştia încă înainte de a intra în armată că „ordinul gradului superior este o lege pentru subalterni" şi că toate dispoziţiile trebuiesc executate „fără obiecţii, cu precizie şi în termen ?"... Înainte de toate, bunul simţ, înţelegerea însemnătăţii intersecţiei a două drumuri importante pentru înaintarea armatelor germane, dorinţa de a nu lăsa pe duşman să înainteze în interiorul ţării. Dealtfel, ordinul care venise de la statul major al

diviziei contrazicea nu numai convingerile lui, contrazicea un alt ordin, de bază în perioada aceea atît de grea, ordinul Nr. 227 al Comisarului Poporului pentru Apărare, care cu puţină vreme înainte fusese adus în două rînduri la cunoştinţa lui Anikuşin şi a celorlalţi comandanţi, o dată în careu, iar a doua oară în adăpostul statului major — şi luat la cunoştinţă sub semnătură. Ştia pe de rost fraze din acest document istoric, semnat de Stalin : „să fie apărate pînă la ultima picătură de sînge fiecare poziţie... ostaşii să se cramponeze de fiecare petec de pămînt sovietic şi să-l apere pînă la ultima suflare".

Ordinul Nr. 227 al cărui conţinut putea să fie exprimat foarte laconic, „Nici un pas înapoi" ! sau „Rezistenţă pînă la ultima suflare" interzicea de fapt orice retragere, idee care era în plină concordanţă cu convingerile lui Anikuşin, şi în discuţia cu căpitanul de două ori decorat cu „Steagul Roşu", el insistă tocmai asupra acestui principiu fundamental. Acesta însă îi obiectă, judicios, dealtfel, că în armată trebuie să fie executat ultimul ordin concret, chiar dacă el contrazice ordinele anterioare, şi că treaba lor nu era să discute, pentru ei gîndeau şefii — ei nefiind decît cei care execută.

Insistenţa lui Anikuşin să i se trimită de la divizie un document oficial cu două semnături şi ştampilă, în condiţiile încercuirii totale, era doar un pretext — ştia prea bine că aşa ceva nu se putea. Nu era nici birocrat, nici formalist, dar însăşi modalitatea de a transmite ordinul secret de retragere prin radio, un text necifrat, îi trezise suspiciuni şi îl contraria. Argumente la care căpitanul îi răspunsese, nu fără logică, „că în cazul încercuirii de către un inamic cu forţe superioare, regulamentul cere să fie nimicite imediat codurile, şi, desigur, Statul Major ţinuse seama de lucrul acesta şi prevăzuse toate".

Atunci, în puținele minute în care Anikușin luase o hotărîre de atît de mare răspundere, ultimul la care s-a gîndit a fost el și soarta lui. Se gîndise în primul rînd la ceea ce este mai rațional și util în situația dată pentru Patrie. Retragerea fără luptă, părăsirea sau nimicirea unei părți din armament și muniție i se părea o prostie — dacă nu chiar o crimă. Nu putea înțelege cum de le putuse trece prin cap celor de la divizie o asemenea absurditate. Să se retragă spre Volga, în marș forțat — pentru ce ?... Ca să ocupe o poziție de apărare la vreo două sute de kilometri spre est și să recucerească apoi din nou același teritoriu ? Ce sens putea să aibă asta ? Nici unul !... Cu totul altceva era dacă ei rămîneau, și dacă opreau pentru un timp chiar cu prețul vieții înaintarea inamicului — în situația critică în care se găseau chiar dacă n-ar fi făcut decît asta și tot ar fi însemnat, după părerea lui Anikușin, că și-au îndeplinit datoria ostășească. Cu mai puțin de o sută de ostași, două aruncătoare de mine și un tunuleț care avea înălțătorul distrus, a menținut intersecția mai mult de douăzeci și patru de ore, pînă cînd a răzbit la ei o brigadă motomecanizată de gardă, ca să-i înlocuiască și să-i ajute.

Așa cum s-a lămurit mai tîrziu, ordinul de retragere a fost transmis prin radio de către adjunctul secției operative a statului major al diviziei, care fusese luat prizonier de nemți și silit să trădeze. Vocea lui era cunoscută radiografiștilor din regimente și de aceea falsul ordin a fost executat fără întîrziere de trei grupări din cinci. Drept rezultat, pe două sectoare nu prea mari, frontul rămase descoperit ; după o cercetare sumară, comandanții vinovați de această situație, și printre ei și încercatul căpitan, fuseseră executați la ieșirea în spatele dispozitivului armatei.

Anikușin s-a dovedit a fi avut dreptate în nesupunerea lui și a fost decorat cu ordinul „Războiul pentru Apărarea

Patriei" pentru curajul și eroismul de care dăduse dovadă în timpul menținerii unei „poziții de importanță strategică". Acest episod a avut darul să-i întărească credința că niciodată nu trebuie să fii un executant care nu raționează, iar în situații complicate trebuie să te comporți așa cum îți dictează conștiința și convingerile.

Printre altele, tot atunci, în ucigătorul iulie 1942, avusese loc un caz care i-a întărit și determinat atitudinea de antipatie față de „speciali".

În timpul unei lupte aproape haotice de noapte, în timpul acțiunii de recucerire a periferiilor localității Timliansk, au dispărut fără urmă trei ostași din compania lui Anikușin.

Mai tîrziu, peste o săptămînă, într-o noapte la fel de întunecată, l-a chemat în bordeiul său împuternicitul secției speciale, Kamalov.

Un locotenent tinerel și scund, la lumina fumegîndă a unei feștile, l-a tot descusut pînă dimineața, asupra temeiului care-l determinase să ordone furierului înregistrarea în documentele de evidență, în dreptul fiecăruia dintre acei ostași : „dispărut".

L-a chemat pe Anikușin de cîteva ori — nu se știe de ce la fiecare a treia noapte — și la a doua întîlnire, Anikușin a înțeles că „specialul" îl suspectează pe el că mențiunile „dispărut" au fost făcute ca urmare a intenției lui Anikușin... de „a ascunde" și... „a camufla" trecerea celor trei ostași la nemți.

Anikușin nici nu-și putea imagina o suspiciune mai absurdă și mai neroadă. Cei trei ostași erau din completările sosite chiar înainte de momentul declanșării luptei. Anikușin nu numai că nu-i cunoștea, dar, din întîmplare, nici măcar nu-i văzuse la față. El nu se îndoia că cei trei dispăruți căzuseră în acel atac nereușit și, presupunînd chiar că ei scăpaseră cu viață și într-adevăr trecuseră de

partea nemților, ce legătură putea avea el, Anikușin, cu asta ?

Singurul temei al suspiciunii lui Kamalov a fost acela că toți trei erau originari din teritorii vremelnic ocupate de inamic. Dar el, Anikușin, nu locuise acolo și nu fusese luat prizonier și nici nu fusese măcar un singur ceas în încercuire, nu avea rude care ar fi fost supuse unor represalii sau rude peste graniță !

Și în viață, și conform anchetelor, era fără cusur și curat ca un cristal. Cu toate acestea „specialul" se interesa de fiecare dată și de amănuntele lui biografice. Punea de fiecare dată aceleași întrebări despre tatăl și mama lui și de fiecare dată nota meticulos pe o foaie de hîrtie toate răspunsurile lui.

Cu fiecare chemare nocturnă, în sufletul lui Anikușin crescuse antipatia față de acest om pînă cînd, luînd proporții, s-a transformat în ură. El nu se temea de loc de Kamalov ; dimpotrivă, suspiciunea și încăpățînarea lipsită de sens a „specialului", care îl priva în fiecare a treia noapte de somnul atît de necesar în condițiile primei linii și îl chinuia cu întrebări absurde, trezeau în el un dispreț și o furie surdă, reținute nu fără efort. Obosit la culme în timpul zilei, suporta greu veghea inutilă de noapte, îi răspundea mașinal și cu repulsie lui Kamalov, chinuit de un singur dor ucigător : să vină odată dimineața, să se sfîrșească toate acestea mai iute !

Odată, nemaistăpînindu-se, Anikușin ațipi rezemat cu spatele de peretele de pămînt, e greu de spus cît a durat această stare, în orice caz Kamalov nu l-a deranjat, nu l-a trezit din somn, ci a așteptat cu răbdare. Deschizînd ochii, Anikușin văzu din nou la lumina slabă a feștilei, la un metru în fața lui, un chip cu pomeții proeminenți, imperturbabil, văzu aceeași privire pătrunzătoare și imobilă a unor ochi oblici ațintiți asupra lui. Peste o secundă

auzi — a cîta oară ? — încet și monoton : așadar, tatăl dumneavoastră este de origine muncitorească... mama, după cum afirmați, se trage din mici funcționari... v-am înțeles bine ?

Această poveste penibilă și fără sfîrșit, ca un vis urît, ca un coșmar impus, continuase pînă la rănirea lui Anikușin și numai internarea în spital îi adusese eliberarea.

Cu fața imobilă, cu pomeții lui proeminenți, dar înainte de toate cu vigilența și încăpățînarea lui, calități proprii probabil acestei meserii, Aliohin i-l amintea pe Kamalov. Dar oricît de mari ar fi fost suspiciunile și îndîrjirea „specialilor", ei nu puteau, nu aveau dreptul să influențeze punctul de vedere și comportarea lui Anikușin.

Și acum, după ce se examinaseră și documentele secundare ale celor verificați, Anikușin luă o hotărîre fermă. Nu se mai îndoia nici o clipă de realitatea identității lui Elatomțev, Ciubarov și Vasin, oamenii aceștia nu-i trezeau nici un fel de bănuieli și orice acțiune ulterioară a „specialilor" privitoare la acești ofițeri combatanți nu putea fi explicată decît prin suspiciunea profesională, încăpățînarea și mărginirea lui Aliohin.

Cînd a încercat să confrunte toate pregătirile și măsurile de precauție ale „specialilor" cu ceea ce întîlnise în realitate, îi venea să moară de rîs. Sherlock Holmes, ce sînteți !... Împiedicaților ! Încurcă lume ! gîndea el înviorat, abia reținîndu-și un zîmbet ironic și o dorință arzătoare de a arunca o privire batjocoritoare spre arbuștii după care erau ascunși colaboratorii lui Aliohin. Ați făcut un ghiveci al dracului !... Într-adevăr, ăștia trag cum se zice cu tunul în vrăbii !... Ce comedie !

Fața inteligentă, voluntară, a lui Elatomțev, ochii lui limpezi de culoarea peruzelei, puțin mijiți, ca și toată comportarea și documentele lui nu trezeau decît simpatie și

respect. După verificarea documentelor, și ceilalți ofițeri inspirau aceeași stimă și în zadar aștepta Aliohin ca el să acționeze. Nefiind de acord cu percheziția rucsac-urilor, care era firesc să urmeze, Anikușin tăcea ferm în hotărîrea lui.

Să se descurce Aliohin fără el, așa cum se descurcase și mai devreme, cînd a cerut documentele secundare. Și dacă cineva își va exprima nemulțumirea cu privire la pasivitatea lui în situația de față, el nu va tăcea, va scrie un raport comandantului orașului sau chiar șefului garnizoanei și își va exprima fără ocolișuri punctul de vedere. Le place sau nu „specialilor", el își poartă pe umăr propriul lui cap și nu va fi — după cum nici n-a fost vreodată — un executant orb al oricăror dispoziții, mai ales ale celor absurde !

87. ALIOHIN

Portretul verbal coincide... O fi chiar Mișcenko ?... Nu-i exclus !... Dacă aș fi cu el în baie... să-i văd șalele... unde o fi fost tot anul... unsprezece luni ?... În ce loc al corpului fusese rănit atunci ?... E un tip tare Mișcenko ăsta !... Nu spune hop !... Nu e sigur că e Mișcenko și nu e sigur că ei sînt Niemen... Filează-l...

Căpitan Elatomțev A. P. cu doi ofițeri... Plecat în deplasare la Vilnius... Lida și raioanele... Numărul și data documentului... Ordinul de deplasare... din zece august... Aprovizionat... în UM 72510 conform rației suplimentare... inclusiv... alimente pînă la... 10 august... Cu zahăr pînă la... zece august... cu săpun pînă la... treizeci și unu... cu tutun pînă la... treizeci și unu... cu hrană rece de drum... pentru

cinci zile... *E veridic... creion chimic... factura hîrtiei... densitatea... Scos din subzistență începînd cu șaisprezece...* cartela... douăzeci și unu... *Semnătura persoanei care a primit cartela...* Elatomțev *corespunde celor anterioare... Perfect !*

Să vorbesc cu ei despre subzistență... Așa... Fixează-le fața, nu-ți lua ochii de la ei !... E bine !... Așa... Că ofițerii nu erau transportați — asta așa este... Acum cere și de la ei... Așa... scoate... și acesta... au destule documente... Și nici un fel de grimasă sau reacție vasomotorie... Portretul verbal coincide deplin, dar nu e sigur că ăsta e Mișcenko, și nu e sigur că ei sînt Niemen... Le ia în silă și se uită fără interes. Lui totul îi e clar !... Nu-i nimic... dar tu ești din serviciul secret... Așa... Adeverința de la spital... Vorbește puțin și cu acesta... amintește-i de cineva... Mai simpluț... A ciulit urechile ! Ce e asta ? Așteaptă o cursă ? Și de ce trebuie să se teamă dacă e de-al nostru ?... Ciudat... Răspunde cu ezitări și ce nemulțumit e !... Ceva nu e curat aici... Filează, filează !

Locotenentul-major Ciubarov... Nicolai Petrovici... a făcut tratament... din douăzeci și cinci iunie pînă la șapte august... 1731. *În iunie a fost în Smolensk... E veridic ?... Pe deplin...* În legătură cu rănirea în șold... 1731 — chirurgie generală *profilul spitalului... corespunde... perioada internării... diagnosticul... corespunde...* Rănirea pe front... în luptele de apărare a U.R.S.S. ... Comisia a recunoscut conform articolului... apt combatant... șeful spitalului... Colonelul serviciului medical... semnătură olograf... Ștampila... tușul... *Perfect !*

Pare a fi stîngaci... pînă la 7 august a fost în spital, iar Niemen a transmis și înainte... Poate adeverința nu fusese completată imediat după parașutare ?... Poate, înainte s-au folosit de alte documente ?... S-au folosit — nu e sigur că sînt Niemen, nu e sigur !

Ciubarov Nicolai Petrovici... Locotenent major... Vechimea în funcție... Salariul de bază... semnătura personală... Comandantul unității... Maiorul de gardă...

Șeful secției financiare a unității... locotenent... Semnătura... *Corespunde... celei anterioare...* ștampila... tuș... *cerneală...* clama... însemnări diferite... Talonul de control... august... septembrie... *hîrtie givrată... perfect...*

Totul e ireproșabil, totul corespunde !... Și totuși cu ăștia ceva nu e în regulă... Dar poate mi se pare numai ?... Poate, lucruri accidentale ?... Controlul documentelor nu-i neliniștește... Și, probabil, nici nu va ieși nimic la iveală... Dar rucsacurile ?

Legitimație temporară... Locotenent Ciubarov... Nicolai Petrovici... Prin ordinul Nr... 0401 al Armatelor Frontului de Vest din șapte septembrie anul patruzeci și trei... pentru executarea misiunilor de luptă a comandamentului... pe frontul luptei cu cotropitorii germani... e decorat cu ordinul „Steaua Roșie", ordin cu numărul 479526... șeful statului major al diviziei... Locotenent-colonel... locțiitorul secției politice... maior... nouă septembrie... patruzeci și trei... Numărul ordinului... perioada eliberării... *corespunde... Perfect !*

Asta e — stîngaci !... Locotenentul-major e stîngaci !...

...Ei și ce ?... Fiecare al douăzecilea om e stîngaci ! Însă totuși... Și cu spitalul ! Ce mutră sinistră... E posibil să fie el cel care a încercat să-l omoare pe Gusev ?... Nu e sigur !

După documente nu par să aibă ceva comun cu Pawlowski... El pleca spre pădure... E o simplă coincidență ?... Unde au fost ei azi-noapte ?... Așa... stai de vorbă și cu ăsta... Dă-i cu întrebări indirecte... Amintește-i de cineva... Zîmbetul... Mai familiar... Fixează-l cu privirea !... Așa. S-a înroșit... De ce oare ?... Liniștește-l... Spune-i o istorioară mai amuzantă... Fă pe prostănacul... fii găgăuță !... Da, ăștia doi evită discuția, sînt excesiv de laconici... se

încordează cînd le pun întrebări indirecte... Semnalul e prematur... Nu te grăbi...

Carnet de comsomolist... Numărul... *Fotografia... capul... fruntea... nas... bărbie... corespund...* ştampila... *imprimatele... coincid...*

Text... Vasin Mihail Sergheevici... Data pornirii... aprilie... anul patruzeci... Denumirea organizaţiei care a eliberat carnetul... comitetul raional Sokolniki din Moscova... Plata cotizaţiilor... învaţă la şcoală... Anul patruzeci şi unu... Mobilizat în septembrie... Suma cotizaţiilor... *corespunde...* Patruzeci şi doi... martie... *schimbare... probabil, spital...* iunie... *iarăşi... schimbare...* s-a *întors în unitate...* ştampila... semnături... patruzeci şi trei... ianuarie... februarie... martie... aprilie... mai... iunie... *în iulie schimbare...* aşa... *probabil că a plecat la şcoala militară...* patruzeci şi patru... ianuarie... februarie... martie... mai... iunie... *în iulie schimbare...* aşa... *probabil că a fost plecat...* Suma cotizaţiilor... ştampila... semnătura... *perfect !*

N-ai să-i găseşti nici un cusur ! Dacă ăsta e fals, apoi e de cea mai înaltă calitate !... Fals pe care nu ai să-l descoperi cu organoleptica[1] *spatele lui e acoperit !... Şi totuşi cine sînt ăştia ? ! Unul după portretul verbal seamănă cu Mişcenko, dar al doilea e stîngaci şi parcă s-a poticnit cu bucătăreasa, cu spitalul... Şi locotenentul s-a încordat cînd i-am pus întrebarea indirectă... Şi totuşi — nu e sigur ! Chiar dacă sînt agenţi, organoleptica nu dă rezultate... Dar rucsac-urile vor da ?... Poate... nu e sigur !... Sigur e o necesitate !... În orice caz va trebui să-i reţinem... Cam pasiv se comportă el, foarte pasiv ! Fericitului totul îi e clar ! Ce să-i faci, nu e treaba lui să-i demaşte, e sarcina ta !... Uşor de spus... „Linge articulaţiile şi muşcă inima !"...*

[1] Metoda organoleptică a verificării documentelor este o metodă bazată pe percepţia nemijlocită, preponderent vizuală, fără folosirea unor aparate sau substanţe chimice. (n.a.).

Dar dacă... Atunci ce vor face ei?... Mişcenko e deosebit de periculos în timpul reţinerii... Nu tărăgăna semnalul prealabil... S-ar putea ca ăsta să fie Mişcenko...

88. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă de serviciu

Către Kovaliov şi Tkacenko *Foarte urgent!*
De importanţă deosebită!

Pe răspunderea dv. personală, trebuie să fie reţinute în gările de pornire, pînă la venirea unor dispoziţii speciale, eşaloanele cifrate din seria K Nr. 2762, 1374 şi 1781 (tancurile de pe platformele de cale ferată) care se încarcă la Celiabinsk, Gorki şi Sverdlovsk şi sînt supuse controlului special al secţiei transporturilor operative.

Controlaţi executarea şi raportaţi imediat.

În baza directivei Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem.

Karponosov

Notă prin I. F.

Către Poliakov *Foarte urgent!*

În decursul următoarelor două ore, din Moscova vor fi transportaţi pe aerodromul Lida cu o cursă specială încă nouă confruntatori, echipaţi în uniforma ofiţerilor Armatei Roşii, din foştii agenţi germani care au terminat secţiile radio ale şcolilor de spionaj din Königsberg şi Varşovia, unde, judecînd după înscris, au învăţat şi radiştii grupului Niemen, căutat activ de dvs.

Pe răspunderea dvs. personală, toţi noii soldaţi trebuie imediat introduşi în acţiune în raioanele cele mai probabile ale apariţiei celor căutaţi.

Cu acelaşi avion va fi adus Wilhelm von Backe, în trecut maior al serviciului de spionaj german — şeful secţiei de front a şcolii de spionaj din Varşovia, care cunoaşte după figură aproape toţi agenţii care au învăţat acolo în perioada dintre 1941 şi mai 1944 inclusiv.

Ţinînd seama de vîrsta şi incapacitatea fizică a lui von Backe, Direcţia „Smerş" recomandă să fie folosit în Lida pentru identificarea celor reţinuţi ca suspecţi în legătură cu operaţiunea Niemen.

Confirmaţi imediat sosirea.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Egorov, *Extremă urgenţă !*

Verificarea meticuloasă efectuată nu confirmă prezenţa lui Czeslaw şi Winczent Komarnycky în detaşamentul de partizani „Grom" în perioada 1943—1944.

În „Grom" nu au fost persoane din efectivul de ofiţeri care ar avea vreo asemănare după caracterele stabile sau dinamice ale lui Czeslaw Komarnycky.

Balisov

89. VERIFICAREA

— Nu pot să înţeleg... rosti Aliohin fraza convenţională, voi, adică... aici... ce... ce faceţi ?... Şeful statului major al batalionului... el se uită în documentele comandantului de

companie şi comandantului de pluton, aşa e ?... Şi unde vă sînt soldaţii ? Ce fel de misiuni puteţi să îndepliniţi aici fără subordonaţi ?... Nu pot să înţeleg !... repetă el, scărpinîndu-şi ceafa şi privindu-l pe Anikuşin.

— Nici eu nu prea înţeleg. Nu cumva ne suspectaţi ? spuse căpitanul, adresîndu-i-se lui Anikuşin. Îi era clar că Anikuşin e şeful ; iar sîcîiala lui Aliohin, un om limitat, semianalfabet şi vădit încăpăţînat, începea, după toate probabilităţile, să-l enerveze. Despre ce e vorba ? De ce o astfel de verificare şi un astfel de interogatoriu ?

— Sînt determinate de necesităţi, remarcă Anikuşin, cu o nuanţă aproape imperceptibilă de compasiune.

— Care anume ?

— Înseamnă că trebuie ! spuse sever Aliohin. Ce e aia „interogatoriu" ? Sîntem, asta... în exerciţiul funcţiunii... înţelegeţi odată !... să nu ne jigniţi !... El îi aruncă din nou repede o privire expresivă lui Anikuşin. Slujba e slujbă ! Cum se spune, legea cere ordine !... Vă întreb unde se află unitatea voastră ?

— În Novaia Vilna, comunică prompt căpitanul, cu o uşurinţă neaşteptată.

— Sînteţi din OPROSA ? se învioră Anikuşin.

— Da.

— Efectivul permanent ?

— Nu, mobil.

Anikuşin clătină înţelegător din cap şi îi ocoli privirea. Aliohin se aştepta ca, după controlul documentelor secundare, ajutorul comandantului, conform înţelegerii, să ceară ofiţerilor să arate conţinutul rucsac-urilor, acesta însă îşi încrucişă din nou mîinile la spate şi, parcă uitînd de toate, privi într-o parte şi tăcu cu un aer absent.

— Aşa... după o mică pauză, Aliohin, închizînd documentele, fără să le restituie, zise : Şi acum, tovarăşi ofiţeri, vă rog să prezentaţi rucsac-urile pentru control.

— Asta pe ce temei ? întrebă căpitanul stăpînindu-se, dar destul de tăios. Despre ce e vorba ?

— Controlul lucrurilor personale, explică Aliohin și în clipa aceea figura lui părea să spună : Nu facem decît să îndeplinim datoria de serviciu, ce fel de pretenție puteți să aveți față de noi ?

— Cum adică „verificarea lucrurilor personale" ? ! Noi nu sîntem ostași de rînd și nici sergenți, iar dumneavoastră nu sînteți plutonier ! Cine v-a dat dreptul să percheziționați ofițeri ? !

— Nouă... de fapt... nici nu ne trece prin cap să vă percheziționăm, eu vă rog să ne arătați singuri ce aveți în bagaje... Înțelegeți... adică din proprie inițiativă !

— Adică... cum, de bună voie ? Și dacă nu vrem ? Sînt de cinci ani în armată, dar niciodată nu am fost supus unui asemenea control !

— Dar eu am fost supus ! spuse cu supărare Aliohin și suflă zgomotos pe nas.

— E treaba dumneavoastră ! Dar uite că noi nu vrem !

— Adică cum așa, nu vreți ? se miră Aliohin. Haideți cu binișorul... vă spun... asta... ca unor ofițeri... Numai, înțelegeți, cum s-ar spune, să nu suflați nimănui nici o vorbuliță !...

Scoase din teancul de documente cartela și, arătînd spre ștampila depozitului alimentar, întrebă :

— Ați fost, va să zică, pe data de 16 în Lida ?

— Am fost ! Ei, și ce ?

— Tocmai asta e ! spuse cu voce tărăgănată Aliohin și comunică confidențial cu un aer necăjit : pe șaisprezece în Lida... asta... de la depozitul artileriei au dispărut două lăzi de explozibil !

— Și ce avem noi cu asta ? !

— Există o indicație... că au fost scoase în rucsac-uri, știți dumneavoastră... ofițerii... comunică Aliohin. Și au fost duse în afara orașului... Pentru ce, nu se știe ! Nu sînt indicații ! — și ridică nedumerit din umeri. Poate pentru pescuitul cu dinamită sau poate pentru a arunca poduri în aer !

— Ce absurditate ! exclamă revoltat căpitanul. Nu am fost la nici un fel de depozit !

— Dar cine știe asta ?... Legea însă cere să fie ordine... oftă Aliohin. — Haideți... cu binișorul... Există indicații... Și eu sînt în exercițiul funcțiunii... vă rog... să ne arătați pentru verificare ce aveți în bagaje...

— Trebuie să declar cu toată răspunderea, spuse ferm căpitanul, că noi în Lida nu am fost la nici un fel de depozit, nu am luat și nu am auzit de nici un fel de explozibil și nu vrem să fim percheziționați ! Categoric !

— Atunci va trebui să treceți cu noi pe la comenduire, anunță cu o voce fermă Aliohin. Dar, oricum... asta... vă duceți în Lida. ...Avem mașina în Șilovicí. Acolo în ea sînt ceva soldați, dar pentru dumneavoastră, la fix, se va găsi loc... Vă rog... vasăzică... Întorcîndu-se arătă cu mîna spre Șilovicí, oferindu-le celor trei ofițeri posibilitatea să treacă înainte și pronunță răspicat fraza convențională : — *Fiți amabili !*

— Vă rog ! Căpitanul a tăcut cîteva secunde sumbru și concentrat, luînd parcă o hotărîre ; în toată figura lui, în înfățișare și în voce se simțea deplina stăpînire de sine, siguranța că are dreptate în ceea ce face și... e curat.

— Să fie... dacă vă interesează atît de mult — poftim !... Percheziționați !... Numai că, vă rog, o să vă osteniți singur... Din păcate nu avem timp să mergem cu voi. Mai avem niște treburi în raionul acesta, explică el hotărîrea

sa neaşteptată. Dar eu am să depun o plîngere! Şi nu veţi scăpa cu una cu două... Daţi-i drumul!

Făcu un pas spre locotenent şi îi ajută să scoată rucsacul. Dar l-a apucat nu de curea şi nici de jos, ci de şnurul care strîngea gura sacului, l-a apucat în aşa fel încît sacul, lăsîndu-se în jos cu toată greutatea lui, a strîns tare nodul şnurului.

Aliohin s-a făcut că nu observă mişcarea şi i-a întins fără nici o vorbă documentele; căpitanul le-a luat şi, fără să le dea tovarăşilor lui, a băgat tot teancul în buzunarul său.

Lăsîndu-se pe vine, Aliohin desfăcu laţul format din curelele de la gura sacului şi încercă să desfacă nodul şnurului.

Între timp locotenentul-major scoase şi el rucsacul lui şi apucîndu-l tot aşa, de şnur, îl puse jos pe iarbă lîngă primul. Şi îndată, parcă întîmplător, s-a deplasat fără grabă la vreo doi paşi spre stînga, în aşa fel încît acum se afla între Aliohin şi cei ascunşi în tufiş. Peste cîteva secunde, locotenentul trecu şi el spre dreapta. În felul acesta ei l-au prins pe Aliohin şi pe ajutorul comandantului într-un semicerc. În tot timpul verificării, aceştia au fost primii lor paşi independenţi, fără comanda vizibilă a căpitanului.

— Fiţi amabili... privindu-i de jos în sus, Aliohin a pronunţat din nou fraza convenită, treceţi la locurile dumneavoastră!

— Ce ?...La care locuri ?

— Fiţi amabili, repetă Aliohin, treceţi la loc! Îndreptîndu-se de spate, arătă cu mîna spre iarbă la vreun metru înaintea lui.

Sub privirea lui încăpăţînată, grea, locotenentul, zăbovind puţin, trecu la locul său de dinainte.

— Despre ce e vorba ? se adresă căpitanul lui Anikușin. Acesta însă, neauzind parcă, privea în jos spre sacii de efecte și nici nu ridică ochii.

— Poate ne veți pune să stăm în poziție de drepți ? întrebă revoltat locotenentul-major, continuînd să stea pe locul pe care trecuse.

— Dacă va fi nevoie, am să vă pun ! promise Aliohin, privindu-l în față cu animozitate. Noi sîntem ofițerii comenduirii, înțelegeți... în exercițiul funcțiunii ! strigă el agitat și cu pomeții obrajilor puternic crispați de enervare. Ți-am spus, treci la loc !

Și cum locotenentul-major nici nu se gîndea să se supună, Aliohin, cu o mișcare hotărîtă, desfăcu tocul care i-atîrna pe burtă și scoase TT-ul.

— Treci unde ai fost ! ordonă deodată căpitanul locotenentului-major cu o voce liniștită, fermă, și acesta, în silă, păși în dreapta, la locul său.

Aliohin, întîrziind cîteva secunde cu o expresie încăpățînată, sumbră, pe față, a băgat pistolul în toc și s-a lăsat din nou pe vine.

...La urma urmei, șnurul care strîngea gura sacului în cazul de față putea să fie pur și simplu tăiat cu cuțitul, el însă a hotărît să încerce să dezlege nodul cu unghiile sau chiar cu dinții, poziția lui încovoiată, cu capul aplecat asupra sacului de efecte corespundea cel mai bine cu ceea ce era acum de așteptat.

După tufa de alun, Blinov luînd exemplul lui Tamanțev, a ridicat TT-ul său la nivelul deschizăturii din frunziș și a pus degetul pe trăgaci.

Sosise momentul culminant — ceea ce investigatorii contrainformațiilor numesc „ambuscada cu momeală vie și asigurare de la distanță".

90. ALIOHIN PAVEL VASILIEVICI

„Alcoolul numai în cazuri de forţă majoră — asta e bine !... Şi plăcintă cu ceapă prăjită — e pur şi simplu minunat !... Cele mai sigure semnalmente !"

Tot ce ştii tu despre Mişcenko acum, în orice caz, nu foloseşte la nimic... Poate că este el... Dar poate că nu e decît Elatomţev Alexei Pavlovici... Căpitan în Armata Roşie, combatant... De două ori decorat... Comunist... De aş fi acum în baie cu el. De m-aş putea uita la spatele lui, la şale...

Nu te gîndi la Mişcenko ! Sarcina ta e să-i obligi pe cei trei să-şi dea arama pe faţă... Oricine ar fi ei !... Şi în caz pozitiv să-i iei de vii. Măcar pe doi... Dar şi mai bine — pe toţi trei. Şi de nu aş pierde pe nimeni din grupul meu...

Şi ajutorul comandantului... O fi uitat totul ?... De ce tace ?... Se poartă pasiv... imposibil... de neînţeles...

Întreabă tu singur... Mai calm... Aşa... Fixează-le feţele !... „Pe ce temei ?!" Despre ce e vorba ? ! Nu le place !... Locotenentului i-a tresărit mărul lui Adam... Fixează-i !... Nu vor !... Îşi umezeşte buzele !... În sfîrşit !... a apărut şi la ăla încordarea... Am nimerit-o !... Asta e un punct slab !... Nu-l mai slăbi !... Acum presează pînă la capăt !... Explică-le cauza... Mai familiar... A dispărut explozibilul..., Aşa... Argumentează bine... cu pricepere ...Doar tu eşti slujbaş vechi... Insistă !... Nu vor !... Ce-or fi avînd în saci ?... Principalul e să-şi dea arama pe faţă !... Nu e încă sigur că ei sînt Niemen... Nu e un fapt !... Dar cine sînt şi de ce nu vor ?... „Categoric" !... Dar în comenduire ?... Acum nu mai tărăgăna semnalul !... nu ar trebui să accepte... nu trebuie. Percheziţionează-i !... Vasăzică aşa, e cu atît mai bine...

Ajută-l să scoată sacul... A strîns nodul !... Grozav !... Nu-i lăsa să înțeleagă... Eliberează-ți mîinile, înapoiază-le documentele...

Să vedem ce au în rucsac-uri... Așa... Deasupra o pîine neagră... Dar ce e dedesubt... iată întrebarea !... Și pe ăsta l-au strîns ! Pișicherii !... Scumpilor, ăsta e un truc pentru fraieri, dar noi l-am mai văzut... Ce nod, Dumnezeule !... Încearcă cu unghiile... mai jos capul... Ei te iau într-adevăr drept un nătîng... Și e excelent !

M-au înconjurat din flancuri !... Calm !... Repetă semnalul — nu striga ! Cu cîtă impertinență acționează, fără să se sinchisească !... Și de cine s-ar jena ?... De noi ?...

Doar pentru ei sîntem niște cadavre !... Și, totuși, nu e sigur că ei sînt Niemen, nu avem faptul !...

Pune-l la punct... Și înfurie-i... Mai calm... Mai repetă o dată... joacă pe prostănacul, pe un „cap pătrat". Mai multă încăpățînare... Ațîță-i !... Ridică tonul... Revoltă-i... Fălcile !... Ia-l la per tu !... Ce mutră impertinentă !... Mai calm... Mai multă încăpățînare... Pistolul !... Vasăzică așa... Excelent !... Și căpitanul e grozav !... Cum se stăpînește !... Să fie ăsta Mișcenko ?... Se poate să fie Niemen ?...

„Linge articulațiile și mușcă inima"... Și tu nu poți face nimic !... L-a strîns mortal... cu unghiile nu-l dezlegi... Oricum ar fi, dar de Tamanțev nu vor scăpa... Și dacă va scăpa unul, nu va scăpa mai departe de lizieră... Peste jumătate de oră pădurea va fi încercuită și va începe pieptănarea... dar asta nu prea e de dorit... În nici un caz !... Operațiunile de arme întrunite de cele mai multe ori nu dau decît cadavre... Iar noi avem nevoie de momentul adevărului ! Chiar azi ! Și nu de unul obișnuit, ci privitor la operațiunea luată sub controlul Marelui Cartier General !... De la cadavre nu scoți nimic... Principalul e ca și ei să se dea în vileag... Să-și dea arama pe față... Atunci vom obține și momentul adevărului... Dacă, natural, ei sînt

aceia pe care îi căutăm... Tii, ce nod !... Îl apuc oare cu dinții ?... Oare ăla e Mișcenko ?... Nu te gîndi la Mișcenko !... Oricine ar fi el, nu va scăpa din mîinile lui Tamanțev... Dacă... Gata !

91. TAMANȚEV

Pașa dăduse semnalul „Atenție !" — mie însă îmi era limpede și fără asta, aceștia trei nu vor să arate conținutul rucsac-urilor.

Refuzul lor nu însemna încă nimic. Cîte motive nu pot fi pentru asta ! ?...

Îmi amintesc cum la gară, în Smolensk, un locotenent a refuzat categoric să prezinte bagajul și opunea chiar rezistență. Cei care l-au reținut au crezut, probabil, că el are acolo o stație de radio sau explozibil, probabil, în gînd, își netezeau pieptii cămășii ca să așeze mai bine decorațiile, își ziceau ei că au prins un mare spion în flagrant delict... Și ce s-a găsit acolo ? Niște alimente pentru familia comandantului unității, care, probabil, pînă și permisia i-o dăduse nefericitului pe cinci zile, numai ca să poată trimite un colet la Moscova.

Cunosc și alt caz cînd un ofițer se împotrivea cu înverșunare verificării, și cei care îl controlau puteau să creadă cine știe ce. Dar în valiză nu au descoperit decît un pistol de trofeu, scump, executat cu o măiestrie originală, pe care s-ar fi străduit oricare să i-l ia dacă nu în unitate, atunci la prima comenduire. Dar cîte și mai cîte obiecte nepermise de regulament, pe care nu prea îți vine să le prezinți reprezentanților organelor militare, se pot afla între lucrurile personale ale ofițerilor ?

Cînd căpitanul, scoţînd de pe umeri rucsac-ul l-a apucat de şnur şi i-a strîns nodul şi *ambalul* a repetat imediat tertipul, am înţeles că ei alcătuiesc un grup şi că încăierarea, după toate aparenţele, era inevitabilă.

Apoi Paşa s-a lăsat pe vine lîngă rucsac şi ăştia doi — *ambalul* şi locotenentul — l-au încadrat ostentativ şi impertinent din flancuri — se pare că într-adevăr îl considerau un tîmpit sau unul tare de cap.

E clar că acum cel mai mult mi-ar fi plăcut să sar din tufişuri şi să-mi dezvălui temperamentul. Asta, însă, ne-ar fi zădărnicit dintr-o dată toate eforturile de pînă acum.

Pentru ce se organizează o ambuscadă cu momeală vie şi asigurarea de la distanţă ?... Pentru a evidenţia intenţiile celor verificaţi.

E un lucru elementar : sînt trei contra doi (despre existenţa mea şi a Puştiului ei nu au habar), locul e izolat, pustiu şi afară de asta se ivise o situaţie conflictuală creată de refuzul de a prezenta sacii la control.

E aici un calcul foarte exact : ai noştri nu vor ataca pe ofiţerii comenduirii în nici un caz, iar duşmanul, dimpotrivă, se va folosi de superioritatea sa numerică şi nu va scăpa ocazia să atace. Pe de o parte intră în funcţiune sentimentul de autoconservare, pe de alta — dorinţa de a procura documente militare, valabile azi şi nu luna trecută sau acum o săptămînă.

În afară de dezvăluirea apartenenţei celor bănuiţi, prin ambuscada cu momeala vie se poate obţine şi aşa numitul „efect al interogatoriului rapid". Este extrem de important să obţii unele informaţii pe care le deţine agentul, pe loc şi nu peste un timp oarecare. Mai ales cînd lipsesc probele directe agenţii prinşi tac adeseori cu zilele, cu săptămînile şi chiar cu lunile. Să te dai cu capul de pereţi, să te întorci pe dos şi tot nu scoţi de la ei nici un cuvînt. Dar dacă ei s-au făcut vinovaţi de un atac asupra reprezentanţi-

lor puterii militare — fapt care se pedepseşte cu moartea — atunci, dacă ştii cum să-i iei, de obicei se moaie în primele ore. Şi scopul principal al tuturor acţiunilor lui Paşa a fost de a-i provoca pe aceştia trei la atac.

Mă rugam lui Dumnezeu, mă rugam mamei mele, ca ea să ne ajute şi cei trei să fie cei care ne trebuiesc ! N-aş fi vrut să fie nimeni altcineva, complici, bandiţi sau dezertori ! Ia mai dă-i naibii ! Să se ocupe de ei organele locale. Noi sîntem contrainformaţia militară şi treaba noastră e securitatea armatei şi a spatelui frontului şi a tuturor operaţiunilor pe care le efectuează armata. Treaba noastră e neutralizarea agenturii active. În treacăt fie zis, de asta — mai ales — eu sînt gata să mă ocup douăzeci şi cinci de ore pe zi din douăzeci şi patru. Azi însă nu ne trebuiau nişte agenţi oarecare, ci cei implicaţi în treaba aia cu Niemen.

Nu aveam nici o îndoială : oricîte ambuscade şi grupe operative ar fi, N.F. şi generalul vor avea grijă să ne bage pe noi în locul cu cele mai mari şanse. Şi asta pentru că este bine ca cei căutaţi să fie prinşi de contrainformaţia frontului nostru ; dar pentru ca ceea ce faci să fie cu totul în serviciul creşterii prestigiului direcţiei noastre este foarte important ca ei să fie înhăţaţi de grupul nostru, care a lucrat de la început direct la acest caz. Atunci toţi se vor linge pe bot !...

N.F. credea în pădurea asta, în fond miza pe ea de dimineaţă, şi eu nu mă îndoiam că aici în ambuscade nu vor fi decît ai noştri, iar pe cei sosiţi îi vor trimite în alte locuri sau în sectoarele „apariţiei probabile a celor căutaţi". Nu mă îndoiam, de asemenea, că grupul nostru va avea în orice caz cele mai multe şanse. Mai mult decît în orice credeam în gîndirea operativă a lui N.F., în exactitatea ipotezelor

lui. Pentru a aprecia fără să dea greș datele de investigație, în afară de experiență și materie cenușie se mai cere și imaginație și intuiție ; iar o imaginație logică și o intuiție ca la N.F. nu am întîlnit pînă acum la nimeni.

N.F. se înhăma încet, dar mergea repede. Adună datele civilizat, fără zgomot, fără zarvă, apoi le cîntărește, le trece prin creierul său și stabilește cu preciziune locurile unde pot fi prinși cei căutați. Desigur, nu numai el, mulți fac așa. Parcă ce ar putea să fie mai simplu ?... Numai că el nu dă greș niciodată, iar alții dau în bară nu o dată. Stăteam lîngă vizorul de observație în stare de maximă pregătire pentru luptă, îl fixăm cu privirea pe căpitan și pe *ambal* și nu putea să nu mă revolte pasivitatea ajutorului comandantului.

Ce nevoie aveam de el, de acest atașat oarecare ? Numai pentru conspirație, pentru mascare ? ce, Pașa și cu mine nu am fi arătat ca o patrulă autentică ?

Și asta nici măcar nu e gîndită de șefi.

Indicațiile cu privire la investigații le elaborează un oarecare maior, căpitan sau chiar locotenent major. Nu are nici drepturi, nici puteri mai mari ca mine, și funcția este aproximativ aceeași. El a băgat pur și simplu o hîrtie la semnat, iar acolo stă scris negru pe alb la al cincilea sau al zecelea punct : „Cu cooptarea efectivului de ofițeri ai comenduirilor." Și gata ! Ce e negru pe alb nu se discută !... Să încerci după aceea să nu-l cooptezi... Îndată îți vor administra cel puțin o jumătate de găleată de terbentină cu ace de patefon... În locul cel mai sensibil... Și cui îi convine ? Totuși e vorba de tine, nu de vecin...

Stau acolo, în birourile lor la Moscova, la o mie de kilometri, și despică firul în patru, se joacă de-a conspirația. Și noi — tragem ponoasele !

La ce e bun ăsta aici ? La Lida, unde îl cunosc mulţi militari, şi ştiu că este ajutorul comandantului, prezenţa lui ar avea un rost, dar aici — ce sens are ?... În locul lui orice curăţitor ar fi fost de zece ori mai de folos decît acest filfizon de manutanţă.

Eu ştiam că, după regulă, tocmai el ar fi trebuit să ceară şi documentele secundare şi apoi să le propună să desfacă rucsac-urile. Dar el tăcea, stătea ca un trandafir de mai, cu mîinile încrucişate la spate şi avea un aer de parcă toate acestea nu-l privesc.

Dealtfel, eu l-am mirosit imediat, încă de atunci cînd mă oprise în oraş şi a început să chiţcăie. În momentul acela mintea îmi era solicitată de ceva mai important decît obligaţia de a saluta un filfizon din comenduire. Dar mi-am cerut scuze imediat, m-am pocăit ca un căţel, mai mai să dau şi din coadă... Dar el şi-a dat drumul de nu-l mai opreai. Şi atunci am înţeles : cu unul ca ăsta nu faci nici o brînză, darmite caş.

Între timp, Paşa îşi vedea de treabă, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat.

A fi momeală vie într-o asemenea ambuscadă este aproape egal cu a atrage focul asupra ta sau a acoperi cu trupul un cuib de mitralieră, deşi se prea poate că aici sînt mai multe şanse de a rămîne în viaţă. Oricum — totul e bazat pe un risc maxim, se contează pe asigurarea de la distanţă, însă nimeni nu e asigurat de neprevăzut.

În timpul războiului am lucrat cu şase şefi ai grupurilor operative de investigaţie, patru din ei au fost ucişi. Cu Paşa lucrez de un an şi m-am legat de el atît de mult încît dacă i se întîmplă ceva... — gîndii eu şi mi-am muşcat imediat limba : nu cobi, dobitocule, nu cobi !...

Trebuie să fii un curăţitor adevărat ca să te laşi în felul acesta pe vine şi întinzîndu-le ceafa, să trebăluieşti

cu şnurul, ştiind prea bine ce urma să se întîmple în clipa următoare.

Paşa se lăsase pe vine şi eu îi vedeam numai boneta. Visam la o cască, era singurul lucru care i-ar fi putut apăra capul. Nu mă îndoiam că ei vor trage, dar nu vor voi să facă zgomot. Nu mă îndoiam că vor lucra cu tocurile pistoalelor sau cu cuţite, o armă sigură în lupta corp la corp şi — ceea ce era mai important — nu făcea zgomot.

Şi ajutorul comandantului, stînd lîngă Paşa, aşezat după umărul lui drept, privea în jos, deşi ar fi trebuit să se dea măcar cu un metru îndărăt, să-i fixeze cu privirea şi să-i „ţină“ pe cei verificaţi. Avea un aer de parcă observa undeva la el în comenduire un joc de dame sau domino.

Gîscă de manutanţă, tăntălău netrebnic !

Simţeam că crăp de ciudă, idiotul acesta încă nu înţelegea că ăştia vor sări să-i omoare chiar acum...

92. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I.F.

Foarte urgent !

Către Egorov

În completare la Nr... din 19.08.44 comunic că pentru îmbunătăţirea şi diversificarea hranei militarilor atraşi în acţiunea de investigare şi operaţiunea de arme întrunite în chestiunea Niemen prin dispoziţia şefului direcţiei apro-

vizionării cu alimente al Armatei Roşii s-au permis următoarele modificări :

1) ciocolată în locul prafului de ouă, calculat gram per gram ;

2) stafide în loc de zahăr calculat cinci grame per gram.

Se vor folosi rezervele de alimente capturate în oraşele Dvinsk, Vilnius şi Grodno.

Artemiev

Notă prin I.F.

Extremă urgenţă !

Către Egorov

Înştiinţare specială

Azi, 19 august, la ora 10,05, în timpul măsurilor de verificare în legătură cu operaţiunea Niemen, patrula regimentului 13 de grăniceri a urmărit şi a arestat în gara Vilnius doi suspecţi în uniforme ale ofiţerilor Armatei Roşii, ale căror figuri corespundeau semnalmentelor portretului verbal, cu documentele pe numele căpitanului Vakulenko Profiri Ivanovici, născut în anul 1910 în oraşul Summîi, ucrainian, şeful serviciului chimic U.M. 23076, şi locotenentului major Savin Iakov Petrovici, născut în anul 1915 în oraşul Leningrad, rus, comandantul companiei de telecomunicaţii din aceeaşi unitate militară.

Vakulenko şi Savin, care merg, judecînd după documente, în misiune de serviciu din Baranov (Frontul 1 Ucrainian) la Leningrad, schimbînd trenul în Vilnius, au zăbovit mai mult de jumătate de oră pe liniile ferate, au încercat să se sustragă verificării şi să fugă, sărind într-un tren militar care trecea pe alături. În urma examinării vizuale amănunţite, s-a stabilit că cei reţinuţi se aseamănă evident, după caracterele portretului verbal, cu agenţii

deosebit de periculoşi care sînt căutaţi în legătură cu cazul Niemen ; Savin este stîngaci, iar Vakulenko vorbeşte cu un pronunţat accent ucrainian.

În timpul verificării lucrurilor personale aflate în valiza lui Savin s-au găsit : un aparat de radio portativ Blaupunkt, producţia anului 1934, în stare bună, într-o cutie specială metalică (producţie unicat), şi o garnitură de lămpi, baterii de rezervă. Aparatură de transmisie nu s-a găsit asupra lui Vakulenko şi Savin.

În rucsacul lui Savin s-a găsit un cuţit finlandez producţie sovietică, care după forma şi dimensiunile lamei corespund exact aceluia cu care a fost rănit Gusev, şoferul Dodge-ului capturat.

În teacă şi pe lama cuţitului s-au descoperit urme de sînge avînd o vechime — precum au arătat analizele — de aproximativ zece zile. Nu s-a putut stabili pentru identificare grupa sanguină, dată fiind cantitatea insuficientă a substanţei găsită.

În acelaşi rucsac s-au găsit trei chei de contact pentru maşini Dodge şi printre ele una cu nr. 9236, absolut identică după forma zimţilor cu cheia Dodge-ului capturat de agenţii căutaţi în legătură cu operaţiunea Niemen.

În timpul percheziţiei s-au mai găsit : două pistoale TT şi 35 cartuşe pentru el, un pistol Walter NV 2 şi 16 cartuşe pentru el ; 2 ceasuri elveţiene Watterproof cu cadran fosforescent, o busolă sovietică ; două schimburi de lenjerie de corp ; diferite alimente — majoritatea de origine germană — 11 kg ; o canistră de 3 litri cu spirt capturat, bani sovietici — 8647 ruble.

Vakulenko şi Savin, interogaţi separat, au depus depoziţii încîlcite, contradictorii, despre scopul deplasării lor

spre Leningrad, şi au refuzat cu încăpăţînare să răspundă la multe întrebări care ne interesează.

Luîndu-se legătura prin I.F. cu Direcţia de Contrainformaţii a Frontului Ucrainian s-a stabilit că U.M. 23076 este o brigadă de artilerie a rezervei Comandamentului Suprem, care luptă acum pe malul estic al Vistulei în raionul Sandomir. Pe front a sosit acum cîteva zile, din care cauză serviciul de cadre al statului major nu are încă date despre efectivul de ofiţeri.

Trimiterea a doi ofiţeri în deplasare peste limitele spatelui armatei, în timpul luptelor înverşunate de pe cîmpul de operaţii, Direcţiei de Contrainformaţii a Frontului Ucrainian i se pare neverosimil.

Cererea noastră cu rugămintea de a verifica şi de a confirma urgent că Savin şi Vakulenko sînt din U.M. 23076 rămîne timp de cinci ore fără răspuns deoarece brigada luptă în încercuire şi de ieri legătura radio s-a întrerupt. Însă coincidenţa caracteristicilor portretului verbal, probele materiale, ca şi multe contradicţii în depoziţiile lor, constituie un temei pentru presupunerea că persoanele reţinute de noi sînt agenţi deosebit de periculoşi, căutaţi în legătură cu operaţiunea Niemen.

Vakulenko şi Savin se află sub stare de arest la comenduirea gării Vilnius, sub pază întărită care exclude total vreo tentativă de evadare sau de sinucidere. Aştept indicaţiile dumneavoastră, ca şi dispoziţii cu privire la transportarea lor sub escortă.

Potrivit ordinului de propunere pentru decoraţie, comunic concomitent datele succinte ale patrulei care a efectuat reţinerea :

— Comandantul : locotenent Bessanov Mihail Ivanovici, născut în anul 1918 în orașul Tambov, rus, candidat în P.C. (b) al U.R.S.S. de origine muncitorească.

— Ostași : sergent Hamraev Iusup, născut în anul 1922 în Samarkand, uzbek, membru al comsomolului, funcționar ;

— caporal Minin Alexei Dimitrievici, născut în anul 1924 în satul Rogaciova, raionul Zagorsk, reg. Moscova, membru al comsomolului, colhoznic.

Toți trei sînt caracterizați de comandamentul regimentului de grăniceri pozitiv.

Panaev

Note prin I.F.

Extremă urgență !

Către Poliakov

Comisarul Poporului pentru Securitatea de Stat, avînd împuterniciri speciale din partea Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem, împreună cu o grupă operativă de ofițeri superiori, a plecat spre Lida, azi la orele 15,40, cu un avion special (Douglas, nr. de bord 17, escortat de avioane de vînătoare LA-5 F.N., nr. de bord 29 și respectiv 31) în vederea conducerii nemijlocite a acțiunii organelor Comisariatului Poporului pentru Securitatea de Stat și pentru activizarea investigațiilor în operațiunea Niemen.

Înștiințarea prin sistemul V.N.O.S. pînă la aerodromul de destinație s-a făcut de secția zborurilor.

În cazul cînd organele locale nu vor avea numărul suficient de mașini, răspundeți de asigurarea cu transport auto a noilor sosiți și de stabilirea imediată a unui contact

strîns pentru coordonarea tuturor eforturilor în vederea investigaţiilor.

Raportaţi executarea.

Kolîbanov

93. AJUTORUL COMANDANTULUI

Faptul că Aliohin scosese pistolul şi-l ameninţase pe locotenentul major nu i-a plăcut deloc ajutorului comandantului.

Făcu un efort deosebit să se abţină şi să-şi ascundă indignarea.

El era, desigur, la curent cu nevoia de a respecta măsurile de precauţie — despre asta se vorbea zilnic la instruirea patrulelor detaşate de unităţile militare. Ştia foarte bine că pînă şi în timpul controlului zilnic pe care îl face patrula dublă de comenduire, cînd unul verifică actele în puncte populate, al doilea, aflîndu-se la o distanţă corespunzătoare, trebuia să fie pregătit să respingă orice încercare de atac prin surprindere. Conform instructajului se cerea „să urmărească cu vigilenţă" comportarea celor verificaţi, se cerea să-i ţină tot timpul în faţă, să nu le întoarcă nici o clipă spatele şi să nu se lase încadrat din flancuri.

Dar acolo era vorba de verificarea unor necunoscuţi : de verificarea în scopul depistării şi reţinerii criminalilor, bandiţilor, agenturii germane, dezertorilor, celor care încalcă regulamentul militar şi ordinea, şi iată că aci „specialul" proceda după aceleaşi norme. Aliohin se ghida în ceea ce îi privea pe aceşti ofiţeri combatanţi cu actele principale şi secundare în perfectă ordine, trecute tocmai

prin verificare încrucişată, după aceleaşi reguli ; ba chiar mai mult : îl ameninţa pe unul dintre ei cu pistolul, ceea ce, după părerea lui Anikuşin, nu era o necesitate impusă de împrejurări, ci pură samavolnicie.

Anikuşin era conştient de necesitatea utilizării de către „speciali" a armelor în cazul executării ordinului sever al Comisarului Poporului pentru Apărare nr. 227, semnat personal de tovarăşul Stalin. Pe atunci nemţii ocupaseră Crimeea, Rostovul, diviziile lor motorizate de tancuri înaintau pieptiş spre Volga şi Caucaz, şi trebuia apărată pînă la ultima suflare, pînă la ultima picătură de sînge fiecare poziţie, fiecare petec de pămînt sovietic. Trebuia „să rezişti pînă la ultima suflare" şi pentru asta era nevoie să se împiedice cu orice chip retragerea fără ordinul Comandamentului superior. Acţiunile dure ale „specialilor", ale lucrătorilor politici şi comandanţilor erau dictate de necesităţi vitale în acele timpuri de grea cumpănă.

Acum însă, în perioada ofensivei victorioase a armatei noastre... aici, la o sută de kilometri de prima linie... să ameninţi cu pistolul un ofiţer cu merite deosebite, care a luptat pe front şi şi-a vărsat sîngele pentru patrie !... Şi în această situaţie, el, Anikuşin, trebuia să rămînă un observator mut, dacă nu chiar părtaş al acestor atitudini condamnabile...

Sălăşluia în sufletul lui sentimentul puternic al marii frăţii a combatanţilor. De fapt, începînd cu prima toamnă de război, din momentul cînd el a ajuns în linia întîi, i se încălzea inima, avea un sentiment inconştient de afecţiune în înrudire faţă de orice combatat, ofiţer sau soldat de rînd, aviator sau ostaş din spate. Şi iată de ce ofiţerii aceştia, mai ales căpitanul şi locotenentul-major care luptaseră pe front mai mulţi ani, îi erau mai apropiaţi şi mai dragi decît orice „special" din spatele frontului şi, indiscutabil, mai apropiaţi şi mai dragi decît Aliohin ăsta şi ajutoarele lui.

Sentimentul de violentă antipatie îl nutrea nu numai față de Aliohin, ci și față de amîndoi subordonații lui. În locotenentul major el recunoscuse pe ofițerul care nu-l salutase în oraș și care, deschizînd larg ochii și făcînd evident pe prostul, se justificase insolent („sînt vinovat... nu am observat... iertați-mă tovarășe căpitan... sînt contuzionat... slab de minte... am crize...") și se făcea că acuși, acuși leșină, numai ca să fie lăsat în pace.

Iar azi, trezindu-se din somn, aici în pădure, și văzîndu-l pe el, Anikușin, s-a purtat atît de ostentativ („Apariția lui Crist în fața norodului") că pînă și Aliohin cel tare de cap a considerat necesar să intervină pe loc. Și acest locotenent mucos... Un băiețandru care nu s-ar fi codit să-l oblige să se tîrască pe burtă fără nici un sens !... Bîlbîit, bîlbîit, dar tot „special" !... Fără îndoială, știa totul despre el, cu siguranță studiase în comenduire și dosarul lui personal de ofițer, și totuși cît de prostește se legase de el : „Tovarășe căpitan, nu sînteți cumva din Moscova ?"... Auzi la el, cumva !... „V-am întîlnit pe undeva ! Semănați cu cineva... !" Întrebări ieftine, provocatoare, născocite pentru lași sau prostănaci... Nu v-ați găsit mușteriul cu mine !...

În clipa în care Aliohin, scoțînd pistolul, l-a amenințat pe Ciubarov, Anikușin luă o hotărîre. El nu va trece sub tăcere această samavolnicie, chiar mîine va scrie un raport... Dar nu-l va adresa maiorului și nici șefului garnizoanei — ăștia te pomenești că nu vor voi să se încurce cu „specialii", nu-și vor căuta neplăceri cu lumînarea. El va scrie la Moscova — era dreptul lui prevăzut de regulament, ca militar el putea să se adreseze chiar Comisarului Poporului pentru Apărare — Comandantului Suprem.

Cînd Aliohin, lăsîndu-se pe vine, scoase lațul făcut din curelele de la gura rucsac-ului și începu să se chinuie cu nodul de la șnur, Anikușin, care stătea în spate la umărul lui drept, văzu în gaura rotundă de la gura sacului ceea ce se și așteptase să vadă : coaja maronie a unei pîini negre, ostășești.

Ce altceva în afară de alimente puteau să conțină rucsac-urile unor ofițeri infanteriști, care peste vreo săptămînă, maximum două — el cunoștea bine regulile regimentelor de rezervă — urmau să plece în linia întîi ?...

Își imagina perfect acest calabalîc soldățesc fără pretenții : obiecte de rezervă, un schimb de lenjerie de corp, un prosop, aparatul de ras, o bucată de săpun, pămătuf, plosca, două-trei cărți (de cele mai multe ori „Regulamentul de luptă al infanteriei", „Instrucțiuni de tragere"), ei, și poate, cîteodată, cîte ceva nereglementar : o sticluță ieftină de apă de colonie, ciorapi de lînă și o cămașă călduroasă de corp, sau un sweter care de nevoie era cărat în spate din primăvară pînă în toamnă.

De cîte ori i se întîmplase ca în tranșee sau în blindaje să aleagă și să împartă celor din jur lucrurile personale ale ofițerilor căzuți, aceeași Elatomțevi, Ciubarovi și Vasini...

Pîinea neagră văzută de el în rucsacul locotenentului avu asupra lui, fără exagerare, efectul pe care îl are muleta roșie asupra taurului. Pe de o parte erau camarazii lui, ofițeri de front, care primeau o rație anumită legală și în ea pîinea neagră cu adaosuri — norma stabilită de Comisarul Poporului și nici un gram în plus — pe de altă parte „specialii" din spatele frontului, care consumau fără măsură, pe săturate, pîine albă, ca aceea de dinainte

de război şi alte bunătăţi cuvenite, conform regulamentului, numai răniţilor din spitale şi aviatorilor din echipajele de luptă.

Şi iată că aceşti oameni impertinenţi, siguri că vor rămîne nepedepsiţi, din pură samavolnicie şi fără ordinul procurorului, îi percheziţionau pe ofiţerii care peste vreo săptămînă sau două urmau să-şi verse din nou sîngele apărînd Patria.

Şi cine era acest Aliohin ? Un oarecare parvenit, cu siguranţă de la ţară — cu cinci, maximum şapte clase de şcoală... datorită datelor de dosar a fost făcut „special"... a căpătat o spoială de vorbire urbană şi în termeni militari şi este convins că totul îi este permis... Se vede că nu şi-a găsit încă naşul... nimeni nu l-a pus la punct, nu i-a servit o lecţie, nimeni nu i-a dat peste nas !

„Ce vor, aia fac !" repeta în sine Anikuşin, strîngînd din dinţi de indignare şi încleştîndu-şi degetele la spate pînă la durere. Asta n-o să le meargă !... Le arăt eu lor cum se ameninţă cu pistolul şi se percheziţionează combatanţii... Asta nu le merge cu una, cu două !... Comandantului sau şefului garnizoanei le poate fi frică de ei, dar Comandantul Suprem îi va face una cu pămîntul !

Şi atunci îi veni gîndul că pînă va fi examinat la Moscova raportul lui şi vor fi luate măsuri va trece cel puţin o lună, iar în răstimpul acesta multe se vor mai schimba.

El, probabil, va fi pînă atunci la trupele active, iar Aliohin, de asemenea, poate să fie transferat cine ştie unde.

Şi gîndindu-se aşa, simţi o dorinţă arzătoare, o nevoie acută, irezistibilă de a le arăta acestor „speciali" acum, pe loc, că spre deosebire de alţii, el nu se temea deloc de ei şi

că el nu era un maimuțoi laș, care execută cu supunere orice indicație, el avea capul pe umeri, era în stare să ia hotărîri de unul singur și să răspundă de ele.

În clipa următoare, continuînd să-l observe pe Aliohin, care încerca să dezlege nodul, Anikușin, orbit de indignare, revoltă și ostilitate față de „speciali", a făcut ceea ce nu trebuia să facă în nici un caz : a făcut un pas la dreapta și în felul acesta s-a postat între cei verificați și ambuscadă...

94. DATE ORIENTATIVE DIN ANUL 1943 *PENTRU DEPISTAREA LUI MISCENKO*

Notă prin I.F.

AER !!!

Tuturor organelor „Smerș" ale fronturilor și regiunilor militare din partea europeană a țării.

Direcția Generală de Contrainformații „Smerș" caută activ un terorist rezident, recrutor al spionajului german, un individ care prezintă un pericol deosebit, un important criminal de stat, Mișcenko Ivan Grigorievici, tot el Tomcik Serghei, tot el Perepelițîn Nikolai Vasilievici, tot el Kizimov Andrei Savelievici, tot el Semionov Alexei, tot el Pancenko Feodor, tot el Vorobiov Alexei Maximovici, tot el Petritzki Vasili, tot el Zaharov Ivan, tot el Reva Mihail Nikolaevici, tot el Smirnov Anatolii, tot el Navrotki Leonti Ivanovici, sînt posibile și alte nume sau porecle de agentură ca Jekei, Beby, Hunhuz, Gladiator, Dinamit. Născut în 1905 în orașul Salsk, regiunea Rostok, rus provenit din

cazaci, fiul unui mare moşier, căpitan de cazaci în armata ţaristă.

În anul 1919 a emigrat cu părinţii în Manciuria. La vîrsta de cincisprezece ani s-a înrolat într-o organizaţie de tineret, filială a R.O.V.S. [1] *din Harbin unde a urmat cursuri de pregătire militară-sportivă. După moartea tatălui, intervenită în urma unui schimb de focuri cu grănicerii sovietici, a jurat public răzbunare. De la nouăsprezece ani participă la acţiuni duşmănoase împotriva statului sovietic. În perioada dintre anii 1924—1930 a pătruns de peste douăzeci de ori pe teritoriul Orientului Îndepărtat Sovietic cu bande şi mici grupuri chineze albe, îndeplinind sarcini cu caracter diversionist terorist. În luna mai a anului 1929 a participat la atacul provocator asupra consulatului sovietic din Harbin, la raiduri ulterioare înarmate asupra K.V.J.D.* [2]*, la asasinarea unor funcţionari sovietici şi la incendieri.*

Din anul 1931 a colaborat cu japonezii. În acelaşi an s-a înscris printre primii în R.F.S. [3]

În anul 1933, în timpul unui raid pe teritoriul U.R.S.S., a fost urmărit de grăniceri şi a făcut şapte sute de kilometri pe jos prin taiga. În timpul acesta, după ce, trecînd

---

[1] R.O.V.S. (iniţialele denumirii ruseşti) — Uniunea panrusă — a organizaţiei emigraţiei albgardiste cu centrul la Paris. Îndeplinea sarcini de spionaj, diversiune şi acte teroriste în slujba serviciilor de spionaj străine ; o mare filială a existat şi în Manciuria. (n.a.).

[2] K.V.J.D. — Căile ferate ale Chinei de est. Între anii 1924—1935 aparţineau pe baza de paritate Uniunii Sovietice şi Chinei. (n.a.).

[3] R.F.S. — Iniţiale ale denumirii ruseşti a Uniunii Fasciste a întregii Rusii care a existat din 1931 pînă în iulie 1937. (n. a.).

peste un rîu, i s-au scufundat armele și alimentele, a omorît pe cel mai tînăr membru al grupului, cu a cărui carne s-a hrănit împreună cu ceilalți timp de două săptămîni.

În total, între anii 1924—1938, a pătruns de peste patruzeci de ori pe teritoriul Orientului Îndepărtat Sovietic.

A fost recompensat de mai multe ori de japonezii și chinezii albi ; a primit de la Cian-Kai-Și un cal de curse de rasă arabă ; a avut conturi la băncile internaționale ale Șanhaiului și Honkong-ului. Întreține contacte personale cu conducătorii emigrației albe din Manciuria — generalii Semionov și Vlasievski, prințul Uhtomski și cu președintele R.F.P.[1]*, Radzaevski.*

În anul 1934, prin sentința Tribunalului Suprem al U.R.S.S., este declarat în afara legii.

În anul 1938, după o neînțelegere cu japonezii, a stabilit contacte cu rezidentul spionajului german din Harbin, viceconsulul Hans Rike. În același an, pentru a-și demonstra calitățile de agent, a traversat în mod ilegal teritoriul URSS și Poloniei, trecînd trei granițe, ajungînd în Germania, unde mai tîrziu s-a mutat împreună cu copii și soția sa Izolda, fiica unuia din conducătorii emigrației albe, generalul Kislîțîn.

În anii 1938—1939 a făcut un curs de cincisprezece luni de reînprospătare a cunoștințelor în școala de spionaj a Abwehrului german din Berlin ; la lecții apărea numai deghizat.

În anul 1940 a fost parașutat de Abwehr de trei ori pe teritoriul Uniunii Sovietice, a făcut itinerarii îndelun-

[1]R.F.P. — inițialele denumirii rusești a Partidului Fascist Rus, care a funcționat în Manciuria legal între 1931—1943, iar ilegal pînă în 1945.

gate, o lună sau două, în sectoarele Uralului Central, Moscovei și Caucazului de Nord.

În perioada ianuarie-mai a anului 1941, dîndu-se drept căpitan al N.K.V.D.-ului, s-a aflat într-o misiune itinerantă prin orașe, garnizoane și noduri de cale ferată ale districtelor militare speciale Baltic și Vestic ; culegînd informații despre dislocarea, efectivul, mișcarea și starea de pregătire militară a trupelor sovietice.

Cu două zile înainte de a începe războiul, a fost parașutat pe teritoriul Bielorusiei de Vest, ca șef al unui grup numeros de agenți echipați în uniforme de grăniceri sovietici, cu sarcină de a ucide — îndată ce încep operațiunile militare — persoane din efectivul comandamentelor superioare, de a distruge comunicațiile și de a crea panică în spatele frontului nostru operativ. S-a întors la nemți lîngă Smolensk, după ce a comis peste șaptezeci de acte teroriste și a pierdut numai trei agenți.

În următorul an și jumătate a fost parașutat în spatele Armatei Roșii de zece sau unsprezece ori ca șef de grup cu sarcini de spionaj operativ ca și pentru recrutarea agenților, inclusiv printre femei care au legături cu armata și transportul feroviar. E decorat de nemți cu două cruci și șase medalii de luptă. La dispoziția personală a lui Hitler, i s-a acordat — cu titlu de excepție — gradul de maior al armatei germane.

În februarie-mai anul 1943 a fost lector la școala de spionaj a Abwehrului din Berlin. A condus seminarele : „Bazele camuflajului și conspirației în zona sovietică de front“, „Trecerea liniei frontului la întoarcere“, și „Comportarea în timpul interogatoriilor de către organele N.K.V.D.“ — îi învăța pe cursanți să tragă în stil macedonean. La lecții nu apărea decît cu ochelari fumurii, cu perucă, cu mustăți și barbă false.

Este un antisovietic înverşunat. Mînuieşte perfect armele de foc şi albe, stăpîneşte toate procedeele de atac şi apărare. Nu se desparte de un pistol încărcat cu gloanţe explozibile cu otravă care provoacă moartea pe loc. Deosebit de periculos în timpul reţinerii.

Portretul verbal : Statură : înălţime peste mijlocie, conformaţie atletică ; faţa — ovală ; fruntea — mijlocie, dreaptă ; sprîncenele — arcuite ; nasul de înălţime şi lăţime mijlocie, spate — drept ; bărbia — dreaptă ; urechile — ovale ; lobul urechii bulbucat ; ochii — albaştri ; părul blond deschis ; gîtul mijlociu, musculos, umerii orizontali. Semnalmente particulare : vorbeşte cu un perceptibil accent sudic, picioare uşor crăcănate „ca la cavalerişti". În maxilarul superior din dreapta, al treilea şi al patrulea dinte sînt îmbrăcaţi în coroane metalice ; în timpul discuţiilor serioase îşi mijeşte uşor ochii ; pe spate, la dreapta coloanei şi paralel cu ea sînt urmele a doi furunculi, distanţa dintre ele 5—6 cm., alte caracteristici : are un farmec deosebit, cîştigă încrederea celor din jur ; îl place vînătoarea şi călăria ; din mîncăruri — scoicile cu ceapă prăjită, borş rusesc cu carne şi biftec în sînge. Nu fumează, alcool nu consumă decît cînd e necesar ; contacte fiziologice numai cu femei de care are nevoie spre a le recruta.

Conform datelor verificate, într-una din nopţile apropiate, Mişcenko va fi trimis în spatele frontului Armatei Roşii în calitate de şef al unui grup, cu încă cinci agenţi cu pregătire specială, de asemenea echipaţi în uniforme de ofiţeri sovietici. Sarcina grupului — lichidarea conducătorilor Marelui Cartier General al Comandamentului Suprem.

Pentru înfăptuirea acestor acte teroriste grupul lui Mişcenko este înarmat cu pistoale cu gloanţe explozibile cu

otravă care provoacă moartea pe loc şi, de asemenea, cu doi „panzerknacke" — nişte dispozitive portative de tip „faustpatron" construite special la comanda serviciului de spionaj german, proiectile cu reacţie cu acţiune cumulativă, avînd calibru 30 mm. „Panzerknacke" se pune în mîneca mantalei şi se prinde de mînă cu cureluşe, tragerea se efectuează prin apăsare fără zgomot pe buton.

Datele de recunoaştere ale celorlalţi cinci agenţi sînt în curs de precizare şi vor fi comunicate în următoarele cinci ore.

Luaţi măsuri energice pentru descoperirea şi prinderea sau lichidarea grupului Mişcenko, în care scop mobilizaţi tot efectivul operativ al organelor de contrainformaţii, subunităţile subordonate din unităţile de securitate ale spatelui şi comenduirilor zonale ale frontului.

Organizaţi fără întîrziere verificarea extrem de severă şi cuprinzătoare a documentelor în gări, în trenuri şi la posturile de control-verificare, atenţie deosebită acordîndu-se drumurilor care duc spre Moscova. Se vor reţine pentru identificare toţi suspecţii.

Şefii Direcţiilor „Smerş" ale fronturilor vor elabora de îndată şi vor pune în aplicare în următoarele şase ore planuri de blocare a tuturor drumurilor posibile de mişcare a celor paraşutaţi în spatele operativ al fronturilor pe direcţia Moscova.

Trebuie să se aducă la cunoştinţa efectivului operativ al contrainformaţiilor şi tuturor celor antrenaţi în acţiuni de verificare şi investigaţie că aceia care vor da rezultate reale pentru descoperirea, prinderea sau lichidarea grupului Mişcenko vor fi propuşi pentru decorare.

Direcţia Generală a Contrainformaţiilor „Smerş" consideră necesar să atragă atenţia tuturor conducătorilor or-

ganelor de contrainformații asupra pericolului deosebit pe care îl reprezintă cei căutați. Se ordonă ca pentru prinderea sau lichidarea lor să se folosească maximal toate posibilitățile operative și de alt gen.

Organelor „Smerș" ale regiunii militare Moscova li se vor transmite suplimentar indicații speciale.

Despre mersul investigațiilor și acțiunilor întreprinse și despre toate datele noi se va raporta din șase în șase ore...

Notă prin I. F.

AER ! ! !

Tuturor organelor „Smerș" ale fronturilor și regiunilor militare ale părții europene a țării.

Ieri, 14 sept. a.c., la orele 20.40, la marginea Moscovei, în apropiere de ieșirea spre Kunțevo, la încercarea de reținere efectuată de grupul operativ de investigație „Smerș" a patru necunoscuți îmbrăcați în uniforme ale ofițerilor Armatei Roșii, a avut loc un schimb de focuri, în timpul căruia doi din ei au fost uciși, iar al treilea — grav rănit, și nefiind în stare să fugă — a fost împușcat de al patrulea necunoscut, care a reușit să dispară profitînd de întuneric. Drumul de retragere a fost presărat cu un amestec de piper și tutun, ceea ce a blocat posibilitatea de a folosi cîini polițiști.

S-a stabilit cu prilejul cercetării cadavrelor că cei uciși sînt agenți din grupul lui Mișcenko căutați prin mijloace de investigație extraordinară : Bakșeev Vasilii, Nurmentov Hasan și Milovski Anatoli. Sînt motive întemeiate pentru a crede că Mișcenko nu era printre cei patru agenți care au participat la schimbul de focuri.

Pe locul ciocnirii armate, în afara pistoalelor TT au fost găsite două pistoale Walter 1, calibrul 9 mm, încărcate cu gloanțe explozibile, cu otravă care provoacă moartea pe loc. În buzunarele celor uciși au fost găsite documente fictive ireproșabile din punct de vedere al elaborării și corespondenței cu împrejurările reale; eliberate pe numele ofițerilor regimentului de gardă 11 al frontului de vest, căpitan Melciakov și locotenenții majori Fomin și Uharski, care ar fi trimiși la Moscova pentru cursurile de reciclare „Împușcătura". Se presupune că Mișcenko, Zubkov și Tulin au folosit pînă azi-noapte acte ofițerești ale Armatei 11 de gardă.

Este foarte probabil că măsurile extraordinare de verificare și control care se efectuează la Moscova și în împrejurimile ei vor obliga pe Mișcenko, Zubkov și Tulin să părăsească zona Capitalei. Nu este exclus ca, pierzînd trei agenți, Mișcenko să ceară completarea efectivului și în așteptare să se ascundă.

Nu este exclus ca Mișcenko, cu resturile grupei, să încerce să treacă linia frontului sau să se trimită pentru recuperarea lor, într-un loc dinainte stabilit, un avion „Arado — 320", monoplan de desant aerian, de mare viteză și înalt plafon de zbor, construit la comanda specială a Abwehr-ului. Acest avion poate ateriza pe terenuri mici nepregătite și în orice condiții atmosferice.

Prinderea sau lichidarea lui Mișcenko, Zubkov și Tulin continuă să rămînă o sarcină fundamentală de importanță deosebită a organelor „Smerș" de pe toate fronturile și districtele militare ale părții europene a țării.

Începînd din 07.09.43 se încetează urmărirea lui Bakșeev, Milovski și Nurmentov, dați în urmărire prin nota de orientare nr... din 07.09.43.

Notă prin I. F.

AER ! ! !

Tuturor organelor „Smerș“ ale fronturilor și regiunilor militare ale părții europene a țării.

În ultimele două zile, în spatele fronturilor Voronej și Briansk au fost atacate mașini și uciși generalii Kuprianov și Cilikin, împreună cu șapte ofițeri superiori ai Armatei Roșii, ca și militarii și șoferii care îi însoțeau.

Locurile unde s-au produs acțiunile teroriste :

18 septembrie — la vest de Oboiani, la nord de Sudja și la sud-est de Lebedin.

19 septembrie — la vest de Kroma, spre sud de Hotînț și spre nord-est de Karacev.

S-a stabilit că mașinile cu care mergeau cei uciși au fost oprite pe drum în locuri pustii de către indivizi neidentificați, în uniforme de ofițeri ai Armatei Roșii. Cel puțin în două cazuri mașinile au fost oprite sub amenințarea cu arma ; în același scop teroriștii s-au folosit de banderole ale serviciului V.A.D.[1] *Se presupune că pentru deplasări teroriștii dispun de o mașină marca Dodge — tip camionetă.*

Asasinatele s-au înfăptuit cu pistoale de calibru 9 mm, probabil Browning Long 07 sau Walter nr. 1, cu gloanțe explozibile conținînd o otravă care provoacă moartea pe loc. În cinci cazuri, după acțiunea teroristă, mașinile cu cei uciși au fost trase la o parte, stropite cu benzină și incendiate.

Expertiza a stabilit identitatea deplină a otrăvii cu care au fost tratate gloanțele teroriștilor cu cea pe care

[1] V.A.D. — Inițialele denumirii rusești a controlului militar de circulație auto. (n.a.).

o conţineau gloanţele agenţilor din grupul lui Mişcenko. Sînt şi alte motive pentru a presupune că asasinatele amintite sînt comise de Mişcenko, Zubkov şi Tulin.

Completînd măsurile de depistare operative, se ordonă să se ia măsurile necesare pentru asigurarea securităţii ofiţerilor superiori şi generalilor Armatei Roşii, măsuri de care răspund personal conducătorii organelor „Smerş".

S-a recomandat comandamentelor fronturilor Kalinin, Vest, Briansk, Central şi Voronej să se ia următoarele măsuri de securitate :

a) Deplasarea generalilor şi comandanţilor de mari unităţi peste limitele dispozitivului unităţilor nu se permite decît cu pază antemergătoare ;

b) Deplasarea ofiţerilor nu se permite decît însoţiţi de doi-trei pistolari ;

c) autoturismele vor circula cu viteză mare, maximum posibil pentru terasamentul respectiv ; orice opriri care nu sînt dictate de o extremă necesitate sînt interzise ; orice încercare de a opri automobile sub ameninţarea armelor unor necunoscuţi va fi lichidată prin foc de decimare.

Să se introducă pe răspunderea personală a conducătorilor organelor „Smerş" cel mai sever control al stării tehnice a maşinilor generalilor şi ofiţerilor superiori, ca şi a capacităţii de luptă a pazei în care se vor selecţiona ostaşi şi sergenţi cu suficientă experienţă de luptă, îndemînateci, cu reacţii rapide, care mînuiesc perfect armele de infanterie.

Organelor de contrainformaţii ale fronturilor Kalinin, Vest, Briansk, Central şi Voronej, suplimentar faţă de măsurile operative de investigaţie, li se ordonă ca în următoarele şase ore să formeze şi să introducă în acţiune, pe principalele artere militare auto, grupuri mobile de urmărire-li-

chidare „Smerş" care să efectueze raiduri suveică cu scopul descoperirii şi reţinerii sau lichidării teroriştilor.

Direcţiilor de contrainformaţii ale fronturilor Kalinin, Vest, Briansk şi Central li se ordonă să formeze şi să includă în acţiune în următoarele douăsprezece ore 6—8 grupuri speciale operative de momeală înzestrate cu autoturisme pe drumurile principale militare. În fiecare autoturism, pe banca din faţă, trebuie să se afle un ofiţer de contrainformaţii (nu mai mult de trei pentru fiecare front) în uniformă de colonel sau general-maior al Armatei Roşii, iar pe cea din spate — doi investigatori care au reacţii rapide şi o suficientă experienţă de contact de foc rapid.

Pentru a folosi maşinile momeală timp de douăzeci şi patru de ore, fiecare din ele va fi asigurată cu două schimburi de efectiv operativ şi doi şoferi experimentaţi. Şefii direcţiilor să ia sub controlul lor formarea grupurilor-momeală operative, echiparea „coloneilor" şi „generalilor", alcătuirea legendelor corespunzătoare şi a întregii documentaţii necesare.

Se va aduce la cunoştinţa întregului efectiv operativ al organelor „Smerş" că ţinînd seama de faptul că cei căutaţi sînt înarmaţi cu pistoale cu gloanţe care provoacă moartea imediat, sarcina organelor de contrainformaţii „Smerş" este atît prinderea, cît şi lichidarea teroriştilor.

Îndeplinirea prezentei directive şi toate măsurile luate le veţi raporta din şase în şase ore...

Notă prin I. F.

AER ! ! !

Tuturor organelor „Smerş" ale fronturilor şi regiunilor militare ale părţii europene a ţării.

Ieri, 21 septembrie 1943, în spatele frontului de vest, pe şosea, la nord de Jizdra, în timpul atacului asupra maşinii-momeală a contrainformaţiei „Smerş", au fost împuşcaţi doi necunoscuţi în uniforme ale ofiţerilor Armatei Roşii, care au fost identificaţi ca agenţi ai grupului lui Mişcenko — Vasili Zubkov şi Nicolai Tulin — căutaţi în cadrul investigaţiei extraordinare.

Mişcenko însuşi a reuşit să scape pentru că în timpul schimbului de focuri trei dintre contrainformatori au fost ucişi, iar şoferul care a rămas în viaţă nu a reuşit să-l reţină sau să-l lichideze pe Mişcenko.

Folosirea cîinilor nu a dat nici un rezultat deoarece drumul de retragere a fost presărat cu amestec de tutun şi piper.

În momentul atacului, Mişcenko era îmbrăcat în manta, strînsă cu centură de ofiţer cu epoleţi de maior, porthart, chipiu specific trupelor de motomecanizate şi tancuri ; nu avea asupra lui nici un fel de lucruri în afară de pistol. Judecînd după picăturile de sînge descoperite pe urmele lui, Mişcenko a fost rănit, aşa că nu este exclus ca el să stea ascuns un timp undeva în pădure sau în una din localităţi.

La cercetarea cadavrelor lui Zubkov şi Tulin, au fost găsite documente fictive executate pe formulare autentice şi ireproşabile din punct de vedere al elaborării, pe numele comandantului de companie de comenduire a armatei a 3-a de gardă de tancuri căpitan Susaikov şi comandantului de pluton al aceleeaşi companii, locotenentul Klevţov. Se presupune că şi Mişcenko, în momentul atacului asupra maşinii-momeală, avea documente de ofiţer al Statului Major al armatei a 3-a de gardă de tancuri.

Luați măsuri energice pentru prinderea sau lichidarea lui Mișcenko. Indicațiile speciale pentru organele „Smerș" ale frontului vestic vor fi transmise suplimentar.

Se încetează urmărirea lui Vasili Zubkov și Nikolai Tulin, puși în urmărire prin nota orientativă nr... din 07.09.43.

95. LOCOTENENTUL DE GARDĂ ANDREI BLINOV, ZIS „PUȘTIUL"

Stătea cu picioarele larg desfăcute după un arbust și ținînd pistolul în mîna voit relaxată — așa cum îl învățase Tamanțev — asculta și privea cu atenție.

Controlul documentelor se desfășura calm, fără evenimente. Dealtfel, Andrei nici nu se aștepta la nimic important.

Tamanțev îi spusese de multe ori că spionii se deosebesc de alți criminali primejdioși înainte de toate prin aceea că în spatele lor stă un întreg stat și că pregătirea lor în toate privințele este rezultatul activității a mai multor profesioniști extrem de experimentați, care cîntăresc și purică, cu toată seriozitatea, fiecare detaliu și în autobiografia-legendă, și în echipament și în documente.

Dînd exemple din practica lui, Tamanțev povestea cu ce falsuri perfecte înzestrează nemții pe agenții lor, cu cîtă atenție urmăresc ei toate măsurile comandamentului sovietic de a feri de falsificare documentele militare sovietice, urmăresc toate semnele convenționale secrete, fiecare din ele fiind valabil un timp limitat și cît de operativ — în decurs de trei-patru, uneori chiar numai în două

săptămîni — procedează la schimbări pe baza constatărilor făcute.

Organoleptica ajută foarte rar — spunea îngîndurat Tamanțev. La controlul documentelor nu se dă de gol decît un agent din zece, niciodată mai mult !

Şi totuşi Andrei privea şi asculta cu atenţie, urmărind mai ales fiecare cuvînt spus de Aliohin, ca să nu-i scape cumva semnalul stabilit : „Nu pot să înţeleg...“, şi mai ales „Fiţi amabil“.

Pe cei controlaţi, Andrei îi vedea dintr-o parte şi mai mult din spate, şi nu le putea distinge expresia feţei ; de fapt nici nu avea dreptul să-i privească ; acum obligaţia lui era aceea de a „ţine“ pe locotenent, ceea ce el şi făcea cu conştiinciozitate.

Numai în timpul pauzelor, cînd acolo, în faţa tufişurilor, tăceau toţi, şi-a permis de vreo două ori să arunce cîte o privire spre ajutorul comandantului.

În clipele acelea, Andrei se gîndea la comportarea lui Anikuşin. Dacă în maşină, în drum de la Lida, şi mai tîrziu, aici în pădure, în discuţiile cu Aliohin, ajutorul comandantului i se păruse trufaş şi arogant şi inexplicabil de distant, acum, cînd îi aflase numele de familie şi îşi aminti cine era de fapt, începu să gîndească altfel despre el.

Era explicabil. Înainte de toate, pentru că Anikuşin era un om sau un talent — fără îndoială remarcabil. Recunoscut de specialişti cu renume ca „speranţa muzicii vocale ruse“, cu siguranţă el îşi cunoştea valoarea şi se comporta ca atare şi Andrei nu vedea în aceasta nimic rău sau supărător.

Andrei şi-l imagina foarte uşor în cu totul alte împrejurări : pe scena Teatrului Mare, în clipa cînd, stînd lîngă

cortină, se înclină cu demnitate şi toată sala aceea aurită, îmbrăcată în catifea roşie, strălucind de cristale — se cutremura de la galerie pînă la parter de aplauze.

Imaginîndu-şi toate astea, în sufletul lui Andrei creştea tot mai mult stima şi simpatia faţă de Anikuşin şi se hotărî ca îndată ce totul se va termina să se ducă la ajutorul comandantului, să-i explice de unde îl cunoaşte şi să-i povestească cum el şi cu Valka fuseseră colegi de clasă şi Valka fusese prietenul lui cel mai bun. Îşi aminti chiar cum îl cheamă pe ajutorul comandantului — Igor, desigur Igor. Valka, povestind despre fratele lui, pronunţase nu o dată numele acesta şi în cronicile din ziare fusese pomenit tot aşa.

Dar nu se gîndi la Anikuşin decît pînă auzi semnalul „atenţie" dat de Aliohin, după care deveni atent şi repetă în gînd toate acţiunile ce urma să le facă în clipa de faţă. Cînd auzi rostindu-se de două ori „Fiţi amabili", ceea ce însemna „Fiţi gata", Andrei se mobiliză la maximum şi, pentru a fi pregătit, ochi mai bine de două ori, umărul locotenentului.

În poiană, după o scurtă polemică dintre locotenentul major şi Aliohin, care probabil intenţionat încorda situaţia, se făcuse din nou linişte. Aliohin se aşezase din nou pe vine lîngă rucsac, iar cei controlaţi, puţin aplecaţi, urmăreau ce face el acolo şi nimic din ţinuta şi comportarea lor nu prevestea ceva rău.

Andrei nu scăpase din ochi pe locotenent şi, totuşi, observă deodată că Anikuşin se afla între Tamanţev şi cei doi verificaţi, pe aceeaşi linie cu ei.

„De ce s-o fi mişcat ?" se miră Andrei, dar îngrozit, pricepu abia după cîteva clipe ce se petrecuse, şi îşi aminti

chiar că Tamanțev îi spusese „asta înseamnă a bloca direcția". De ce făcuse ajutorul comandantului asta ?... Doar Aliohin îl prevenise de două ori ! Să i se fi întunecat oare mintea ?

Andrei prinse, din stînga, gesticulația disperată a lui Tamanțev și se uită la el cu coada ochiului.

Tamanțev atinse un epolet și îi arătă patru degete, indicînd numărul de steluțe : se pare că voia să-i zică „ține-l pe căpitan !" Andrei dădu afirmativ din cap. Cînd privirile li s-au întîlnit pentru o clipă, Tamanțev mișcă repede din buze fără să scoată vreun sunet — își manifesta în felul acesta iritarea atunci cînd împrejurările nu-i permiteau să înjure în gura mare. Era furios și Andrei își imagină cum îl va face Tamanțev cu ou și cu oțet pe ajutorul comandantului după ce totul se va fi terminat.

Tamanțev încerca să revizuiască tactica, dar oare ce era de făcut dacă ajutorul comandantului blocase direcția și îi acoperea pe cei controlați ? Iar Andrei nu putea să „țină" în același timp decît pe unul — pe cel pe care i-l arătase Tamanțev, cel mai periculos, probabil, în acest moment, „căpitanul".

Andrei nu-și lua ochii de la el și văzu cum brusc corpul lui îndesat se smuci în spațiul ochiului de observație de sus în jos, și aproape concomitent auzi strigînd : „omorîți-i !" În clipa aceea, din stînga, răsună împușcătura lui Tamanțev și se auzi strigătul său sălbatic, de distragere a atenției. Andrei, ochind umărul căpitanului, apăsă pe trăgaci — așa cum i se ceruse — sări repede prin aluniș, strigînd comenzi plutonului inexistent, comenzi pentru a atrage asupra lui atenția atacatorilor și bîlbîindu-se îngrozitor din cauza emoției.

Tamanțev, care i-o luase înainte, țopăia în văzul lor, „pendula", deplasîndu-se cu iuțeală dinspre tufișuri spre stînga, cu două revolvere în mîinile ridicate la nivelul umerilor.

— Nu trageți ! strigă Aliohin cu o voce disperată, încercînd să se ridice în picioare ; sîngele îi înfunda fața și Andrei, cu inima strînsă, înțelese că avea capul spart sau atins de un glonte și că lucrul acesta se întîmplase pentru că el, Andrei, fusese un bleg — doar Tamanțev nu putea să dea greș —, și desigur, numai el, Andrei, era vinovat !...

Or căpitanul, pe care Andrei trebuia să-l „țină", zăcea întins în iarbă cu spatele în sus, și Andrei nu realiza de fel că atitudinea lui și imobilitatea poziției nu se potriveau deloc unui rănit în umeri.

Nu putea să cîntărească, să aprecieze situația, cu toate că Tamanțev îl învățase în mai multe rînduri.

Agitat, amărît pînă la disperare la gîndul că, datorită nepriceperii lui, l-au rănit grav sau chiar mortal pe Aliohin, zăpăcit de strigătul „Nu trageți", Andrei nu mai știa ce are de făcut și, pentru o clipă, își pierdu capul, pînă în momentul cînd auzi comanda lui Tamanțev, sacadată, poruncitoare :

— Ține-l pe locotenent ! ! !

96. DOCUMENTE OPERATIVE

Notă prin I. F.

Către Egorov *Extremă urgență !*

Comunicare specială

Astăzi, 19 august, orele 10,50, în timpul verificării documentelor și lucrurilor personale în trenul Vilnius-Bielos-

tok, trei necunoscuți în uniforme militare au refuzat să prezinte bagajele la control. În timp ce treceau dintr-un vagon în celălalt, însoțiți de grupul operativ, necunoscuții au deschis pe neașteptate focul pe tamburul unui vagon ; au ucis pe șeful grupului, căpitanul Topîga, și pe sergentul din patrulă Sevkoplias, au rănit pe locotenentul comenduirii, Smakov, și după ce au tras semnalul de alarmă, au luat-o la fugă.

Deși rănit, Smakov a organizat acțiunea de urmărire, la care au participat aproximativ 50 de militari care călătoreau cu acel tren. În consecință, la aproximativ un kilometru de calea ferată, a fost prins viu unul dintre ei, rănit în mînă și în șold, iar ceilalți doi, ascunzîndu-se după tufișuri, au opus rezistență armată. Cu toate somațiile lui Smakov de a-i lua pe necunoscuți de vii, militarii care au participat la urmărire au deschis foc de decimare, din care cauză unul din necunoscuți a fost ucis, iar celălalt grav rănit cu unsprezece gloanțe și a murit peste patruzeci de minute fără să-și recapete cunoștința.

În timpul examinării meticuloase a sectorului de reținere și a cadavrelor, s-a descoperit o stație portativă Eri cu baterii de 25 de wați, tabelele cifrului cu cinci semne, 3 pistoale TT, 47 de cartușe, 2 pistoale Walter nr. 2 și 29, cartușe pentru ele, două cuțite finlandeze diferite, trei ceasuri de mînă, hărți la scară mare ale Lituaniei și Bielorusiei de Vest, 2 carnete de recifrare, foi cu unele date notate și, de asemenea, formulare de rezervă : legitimații de ofițer — 5, ordine de deplasare — 17, cartele — 9, carnete de efecte — 6, carnete de partid — 4, carnet de comsomol — 1.

În timpul controlului, necunoscuții au prezentat documente pe numele căpitanului Dziubenko Kuzma Ostapo-

vici, locotenentul Sipulin Pavel Ivanovici și plutonierului Zaharov Feodor Petrovici.

Agentului prins de viu, care avea documente pe numele lui Zaharov, i se acordă ajutorul medical corespunzător. Tentativa lui de sinucidere a fost împiedicată la timp și starea lui, după o transfuzie de sînge, este satisfăcătoare. Prevenit de trei ori asupra răspunderii penale pentru refuzul de a da depoziții, timp de două ore de interogatoriu nu a scos nici un cuvînt, și ni se pare puțin probabilă obținerea de la el a unor date care ar contribui la identificarea lui sau a celor doi agenți decedați.

Prin măsurători antropometrice ale bicepșilor și cercetarea comparativă a mușchilor toracici și trapezoidali, s-a stabilit că unul din cei uciși, îmbrăcat în uniforma de locotenent, fusese stîngaci. Atît el cît și cel îmbrăcat în uniforma de căpitan au anumită asemănare cu caracterele portretului verbal — ale celor vizați de investigația extraordinară.

Informațiile cu caracter de spionaj găsite asupra lor constituie și ele un temei pentru presupunerea că sînt agenți deosebit de periculoși, care sînt căutați în legătură cu operațiunea Niemen.

Rog să comunicați urgent semnalmente deosebite sau alte date suplimentare care ar contribui la identificarea lor definitivă. Aștept indicațiile dumneavoastră.

În conformitate cu dispoziția despre propunerea pentru decorare — rog insistent să consemnați prezența de spirit și abnegația ofițerului grav rănit al comenduirii 79, locotenentul Smakov Vitalii Petrovici, născut în 1920 în orașul Kolomna, rus, membru al P.C. (b), funcționar.

Conducerea comenduirii îl caracterizează pe Smakov numai pozitiv.

Omelin

Telegramă cifrată

Către Egorov *Foarte urgent !*

În rapoartele prezentate de dv. nu este consemnată starea de spirit politico-morală a efectivului unităţilor şi subunităţilor atrase la efectuarea măsurilor de control şi verificare şi la operaţia de arme întrunite în cazul Niemen. Raportaţi de urgenţă, incluzînd în documente exemplele şi comentariile cele mai semnificative, cu aprecieri concrete în privinţa unităţilor Armatei Roşii, trupelor N.K.V.D. şi comenduirilor zonale.

Kolîbanov

Telegramă cifrată

Către Egorov

AER ! ! !

Nu părăsiţi legătura directă pentru a recepţiona comunicări foarte importante.

Kolîbanov

97. EVGHENI TAMANŢEV, CURĂŢITOR ŞI DULĂU, ZIS „MÎNĂ-IUTE"

Surprinsesem aproape concomitent mişcarea mîinii în sus, deasupra capului lui Paşa, cu comanda celui ras în cap : „Omorîţi !" Am priceput, ăştia îl omoară pe Paşa, dar ajutorul comandantului îi acoperea pe toţi trei, şi singurul

lucru care puteam să-l fac era să sar din tufiș trăgînd în aer și scoțînd un țipăt : „Nu mișca ! Mîinile sus ! !" Asta pentru a le atrage atenția asupra mea.

După ce am tras eu, a tras și Puștiul și l-am văzut pe cel ras în cap căzînd lîngă Pașa, de parcă i se tăiaseră picioarele. În acest timp, Pașa încerca să se ridice. Vedeam sîngele șiroind din rană și acoperindu-i fața. Cel mai aproape, cu spatele spre mine, puțin oblic, stătea ajutorul comandantului (chiar în primul moment, instinctiv, făcuse un pas înapoi) la vreun metru și jumătate în spatele *ambalului* ; puțin mai departe și spre stînga stătea locotenentul. Ultimii doi, cum era firesc, s-au întors și priveau spre mine ; în mîna stîngă a *ambalului* am zărit — dealtfel cum mă și așteptam — un cuțit, iar în mîna dreaptă a „locotenentului" un TT, pe care, după o clipă de ezitare, l-a îndreptat spre mine.

Puteam să-l neutralizez fără nici un efort cu două-trei gloanțe — acum era complet descoperit — eu, însă, îl alesesem pentru a-l descoase fulger și de aceea trebuia să-l iau nevătămat — fără nici o zgîrietură.

Fiind în oarecare măsură dezorientat, întîrzie puțin și se trezi cu mine dinspre partea însorită și în felul acesta am profitat eu de razele soarelui. Ca să-l sperii, mizînd pe starea lui de spirit, l-am „gîdilat" puțin după urechi, am tras de două ori, o dată din fiecare revolver, în așa fel încît gloanțele au trecut foarte aproape de capul lui — știam că asta face impresie.

Ca să-i îngreuiez ochirea, pendulam fără încetare, apropiindu-mă cu umărul înainte, în pași de dans, deplasîndu-mi corpul cu smucituri dintr-o parte în alta. Asemenea mișcări, poate ceva mai simple, execută și boxerul pe ring. Pentru a-l influența psihologic, îl ocheam cu pistolul tot

timpul, și-l scrutam cu privirea, dîndu-i să înțeleagă prin toată înfățișarea mea că acum-acum trag.

Puștiul a sărit fără întîrziere din tufiș și a strigat amenințător, așa cum trebuia : „P-p-pluton, la luptă ! ! !“ și eu am repetat îndată comanda lui în gura mare, adăugînd : „Încercuiți poiana ! ! !“ deși, natural, pe o rază de cinci kilometri nu se găsea nici un pluton, și totul se făcea exclusiv pentru a-l distrage pe inamic, a-l presa psihic — trebuia să-i facem pe cei trei să-și piardă capul și în orice caz să-i obligăm să privească în jur.

Rezultatul s-a dovedit mai grozav decît mă așteptam : „locotenentul“ a strigat : „ambuscadă !“, a aruncat o privire fulgerătoare spre *ambal*, a tras de două ori, nici măcar în mine, ci doar înspre mine, și a rupt-o la fugă cît îl țineau picioarele.

— Să nu trageți ! comandă, ridicîndu-se în picioare Pașa. Îmi spunea mie și Puștiului, reamintindu-ne astfel că măcar pe unul din ei trebuia să-l luăm viu.

Ascunzîndu-se cu îndemînare pe după ajutorul comandantului, *ambal*-ul s-a aplecat fulgerător și deodată în mîna lui stîngă am zărit un pistol cu țeava descoperită și am priceput de îndată că el este stîngaci și am distins că pistolul nu era TT, ci un Browning Long 07 calibru 9 mm, tocmai mașinăria care la agenții germani este încărcată de obicei cu gloanțe explozive cu otravă care provoacă moartea instantaneu.

Am cîntărit situația operativă și raportul de forțe : — Puștiul l-a doborît pe căpitanul ras în cap, și încă de-a binelea și acela nu se mișca, nu dădea să se ridice, iar Pașa avea — cel puțin — capul spart ; în orice caz, practic, pentru un timp oarecare, ambii ieșiseră din joc și eu trebuia să preiau imediat comanda și pe răspunderea mea

personală, să-i „modelez“ cu orice preț „la căldurică“ pe *ambal* și „locotenent“.

— Ține-l pe locotenent ! i-am strigat Puștiului și înțelegînd că Pașa e buimăcit, am strigat în gura mare : Culcă-te, Pașa ! Culcă-te ! ! !

Mă temeam pentru el mai mult ca pentru mine și am remarcat bucuros că au înțeles amîndoi și au executat comanda întocmai.

Ieșind din tufișuri, în prima clipă, m-am aruncat spre stînga, pentru a lărgi sectorul de cuprindere și pentru a-l întoarce pe *ambal* și pe „locotenent“ cu fața spre soare, să le bată lumina în ochi și să deblocheze direcția. Nu mi-a reușit decît a doua intenție ; *ambal*-ul s-a deplasat cu o viteză considerabilă la dreapta și apoi a pășit din nou în spatele țanțoșului ajutor de comandant. Se mișca ușor și abil, reacționa bine, dar în timpul acestei mișcări de apărare, capul lui se văzu o clipă în dreapta chipiului ajutorului comandantului și în clipa aceea i-am zburat boneta de pe cap cu un glonte. Asemenea lucruri impresionează, iar mie acum mi se cerea să exercit tot timpul o presiune psihică maximă.

Ajutorul comandantului se dumiri abia acum, își pipăi convulsiv tocul pistolului și, de emoție, nu-l putea deschide — așa ceva li se poate întîmpla și altora mai de soi. De fapt, Pașa ar fi trebuit să-i dea un Walter pe care să-l țină în buzunar și el ar fi trebuit în primul rînd să acționeze tocmai cu Walter-ul. Eu, însă, nu-mi puteam încărca mintea cu gîndul la armă și la ceea ce ar fi trebuit să facă el, nu mă bizuiam deloc pe el : după ce l-au scos din joc pe Pașa, eu, cum era firesc, puteam să mă bizui numai pe mine însumi.

— Culcă-te la pămînt, căpitane, culcă-te, i-am strigat. Dar el nu se apleca, de parcă nu m-ar fi auzit deloc. În

încăierările de scurtă durată, factorul surpriză paralizează acțiunile voluntare chiar şi la luptătorii încercați ; ce te puteai aştepta într-o asemenea situaţie de la un fraier împopoţonat de manutanţă ca ăsta ?

— Culcat, comenduire ! Culcat ! i-am urlat furios și am sărit la dreapta.

O clipă mai văzui zvîcnind corpul de namilă al *ambal*-ului, șoldul lui stîng și mîna cu Browning-ul căutînd să i-o iau înainte, am apăsat pe trăgaci, însă *ambal*-ul se smuci iute la stînga, și eu, temîndu-mă să nu-l nimeresc pe ajutorul comandantului, tot balansîndu-mă în pași de cadril, am zbîrcit-o și în sinea mea m-am complimentat cu cele mai groaznice înjurături !

Imediat după detunătura mea, au răsunat încă trei : Paşa, ghemuit în patru labe, trăgea dintr-o parte în picioarele namilei. Era năucit și partea dreaptă a feței îi era năclăită în sînge ; pe deasupra, lîngă direcția de tragere se afla ajutorul comandantului ; nu speram ca Paşa să nimerească ținta, dar acțiunea lui crea un factor de distragere foarte prețios pentru mine în clipa de față și îl felicitam.

Nu o zbîrcisem, pe mîneca cămășii *ambal*-ului, chiar lîngă epolet, apăru o pată închisă. Îl atinsesem doar puțin, mai bine zis îi zgîriasem mîna stîngă, ar fi trebuit să i-o scot din funcție de-a binelea.

Folosind cu pricepere situația, el se ascundea după un paravan viu, iar eu, care mă aflam pe loc deschis, eram nevoit să mă mişc energic, în paşi dansanți, fixîndu-i fața și amenințîndu-l cu două revolvere.

El a tras în mine cu două gloanțe, nu m-a nimerit, a mai adăugat peste o jumătate de secundă încă unul şi din nou pe alături. Aș fi putut să-l învăț și pe el și pe cei care îl pregătiseră în Germania cum vine treaba cu „pendula-

rea", în plus împușcăturile din flanc ale lui Pașa îl enervau fără doar și poate, iar razele soarelui îi micșorau precizia ochirii.

Cu toate acestea era un spion experimentat, iscusit, care a înțeles imediat că sînt mai periculos ca ceilalți și că în primul rînd trebuie să mă dea gata pe mine. Și eu îl apreciasem corect : el acționa cu îndemînare, cu siguranță, trăgea, spre deosebire de locotenent, cu pricepere, fără grabă, și dacă soarele nu i-ar fi bătut în ochi și dacă nu ar fi fost iscusința mea în pendulare, probabil că m-ar fi doborît pînă acum.

Gura de foc a Browning-ului urmărea mișcările mele — de la dreapta spre stînga și înapoi și eu simțeam că în secunda următoare va răsuna din nou o detunătură. În clipa aceasta, însă, ajutorul comandantului a scos, în sfîrșit, pistolul și *ambal*-ul, care ținTea în mine, a tras fără să zăbovească două gloanțe în pieptul lui.

Din punctul de vedere al instinctului de conservare și al securității personale acțiunile lui aveau o logică perfectă, dar acum pierdea avantajul lui principal : ajutorul comandantului s-a înmuiat deodată și a început să alunece în jos, căzînd pe spate și descoperind partea de sus a corpului *ambal*-ului. De îndată ce faptul s-a consumat, eu, luînd-o înaintea următoarei lui detunături, i-am băgat un glonte în umărul stîng și în aceeași clipă m-am aruncat înainte ca să blochez o încercare probabilă de a ridica cu mîna dreaptă arma căzută în iarbă.

El s-a aplecat într-adevăr și, fără să mă scape din ochi, începu să scotocească cu mîna la picioare, dar eu zburam spre el ca din pușcă și, nemairezistînd, el o luă la fugă prin poiană, iar eu mă năpustii după el, avînd timp să observ că zăceau nemișcați atît ajutorul comandantului cît și căpitanul ras în cap — cu spatele în sus și cu mîna

dreaptă răsucită nenatural într-o parte — nu-mi plăcea deloc poziția lui.

Din stînga se auziră împușcături din TT și, aruncînd o privire într-acolo, văzui că locotenentul, întorcîndu-se, trăgea în Puști, în timp ce acesta se ferea, din fugă, așa cum îl învățasem, nu prea îndemînatec, însă în general corect.

Mă temeam pentru Puști, dar nu mă temeam că „locotenentul“ va reuși să scape, pentru că știam că chiar dacă eu am să-l prind din urmă, aici în apropiere, peste douăzeci de minute — cînd el, în cazul cel mai bun, va ajunge la lizieră — toată pădurea va fi cuprinsă, pe tot perimetrul, de un uriaș „carusel“ și nu va reuși să se strecoare, să iasă prin dinții pieptenului cercului operativ.

În tocul *ambal*-ului, pe șoldul drept, atîrna pe o curea, încă o armă, era se pare un Browning Long 07 care se asemăna după formă și dimensiuni cu TT, și deși mîna lui atîrna ca o cîrpă, iar sub epoleți cămașa se înnegrise de sînge ca și pantalonii în spate, mai sus de genunchi — totuși, Pașa reușise să-l atingă, — eu eram cu ochii în patru. Afirmația că la stîngaci mîna dreaptă ar fi chipurile insuficient dezvoltată e o poveste pentru adormit copii. În acțiunile lui se simțea un adevărat spion versat.

Am auzit un strigăt : „Stai !“, „Trag !“ și întorcîndu-mă, l-am văzut pe plutonierul care sărise cu pistolul automat din tufișuri înaintea locotenentului și i-am strigat lui și Puștiului : „Să nu trageți !“ În clipa aceea, însă, locotenentul a ridicat mîinile sus, și eu mă gîndii ușurat că în doi cu siguranță îl voi „modela călduț“ și nevătămat.

Între oameni fiecare al douăzecilea este stîngaci, există milioane de stîngaci, însă eu eram convins că tocmai acest *ambal* încercase să-l omoare pe Gusev — șoferul Dodgeului — și, prin urmare, este implicat în operațiunea Niemen. Doream mai cu seamă să fie așa.

Rănit în umăr și în șold, el fugea mai bine, mai repede decît mă așteptam. Dar trebuia să ajungă la copaci sau să mărească distanța pentru a descoperi țeava. Numai că eu reduceam liniștit spațiul dintre noi și mă pregăteam să-l modelez. El își dăduse cu siguranță seama cine sîntem și că sarcina noastră e să-l luăm de viu. Era limpede că eu puteam fără nici o greutate să-i imobilizeze picioarele, însă nu-mi place să găuresc fără rost nici măcar un spion și de ce să-l împiedic, dacă el tot nu va scăpa.

În fugă, am întors din nou capul spre stînga. Puștiul, culcîndu-l pe locotenent cu fața în iarbă, îi lega mîinile la spate. Plutonierul, îndreptînd pistolul automat în jos, stătea alături cu un aer războinic.

În clipa aceea, în sfîrșit, *ambal*-ul făcu ceea ce așteptasem tot timpul : a apucat cu mîna dreaptă tocul. Cu siguranță era prins cu o curelușă care îl scotea automat și acum nu mai aveam voie să dau greș. Aici nu aveam decît două soluții : să-l dobor sau să-l neutralizez cu o lovitură în cap. Avînd în vedere situația operativă și ceea ce aveam de făcut, am ales varianta a doua : mărind viteza, am redus distanța și, îndată ce degetele lui au pătruns în toc, m-am înălțat asupra lui printr-o săritură și l-am lovit de sus cu mînerul revolverului în dreapta creștetului, nu cu toată puterea, ci numai atît cît să-și piardă cunoștința pentru cîtăva vreme.

A căzut în față și puțin spre dreapta, a mai alunecat înainte cu vreun metru și jumătate, cu fața prin iarbă, în virtutea inerției. Încremeni înmuiat și am înțeles că a ieșit din joc pentru cîteva minute. Punînd Browning-ul care-i căzuse din toc, în buzunarul meu, i-am apucat mîna dreaptă nevătămată și l-am tîrît iute ca pe un sac, spre locul ambuscadei.

Puştiul şi plutonierul îl duceau tot acolo pe locotenent. El mergea cu mîinile legate la spate şi, cîntărindu-l din ochi, chibzuiam cum să-l descos.

Din mers, reuşisem să mă uit la ceas — pentru raport. Nu am avut posibilitatea să fixez momentul începutului încăierării, însă totul nu durase mai mult de trei-patru minute.

Cu faţa înecată în sînge, Paşa şedea apăsînd cu mîna rana de la cap, iar ceilalţi doi, cel ras în cap şi ajutorul comandantului, zăceau ca şi mai înainte în iarbă. Văzînd că Paşa şade, jubilam de bucurie, parcă mi se luase o piatră de pe inimă — putea să fie mai rău.

Şi de-abia acum, cînd l-am văzut viu şi cînd era absolut clar că de bine de rău noi i-am „modelat“ pe toţi trei, întrebării care mă obseda din momentul apariţiei lor în poiană şi anume : „cine sînt ei ?“ i-a luat locul o alta. Nu mă mai îndoiam că sînt spioni germani activi, însă faptul că unul din ei era stîngaci nu demonstra încă nimic şi acum literalmente ardeam de nerăbdare să stabilesc lucrul cel mai important, cel mai esenţial : au oare vreo legătură cu operaţiunea Niemen ?... Au sau nu ?...

98. DOCUMENTE OPERATIVE

Telegramă cifrată

Către Egorov *Foarte urgent !*

Mecanicul batalionului independent de reparaţii-refacere nr. 294, plutonierul Gurcenko Nikolai Tarascovi, poreclit „Kolianîci“, a confirmat că iarna trecută, cînd unitatea lui şi batalionul unde sergentul Gusev făcuse serviciul militar erau dislocate unul în vecinătatea celuilalt, lîngă

Gomel, el, într-adevăr, i-a făcut, în schimbul unei sticle de votcă, o tabacheră la fel cu cea care i-a fost prezentată pentru recunoaştere.

Iarna trecută, însă, Gurcenko a meşterit zeci de tabachere la fel, ca formă, dimensiuni şi desen, cu inscripţia „Moarte cotropitorilor germani". Dată fiind lipsa unor caractere individuale ale acestor piese, el nu poate confirma cu siguranţă dacă tocmai această tabacheră i-a dat-o lui Gusev.

Bondarevski

Telegramă cifrată

Către Kolîbanov *Urgent!*

La Nr... din 19. 08. 44

Trebuie să privim adevărul în faţă. S-a făcut şi s-a încercat de noi absolut tot ce a fost cu putinţă. Nu există şi nici nu pot exista garanţii că cei căutaţi pot să fie prinşi azi sau chiar mîine.

Egorov

Notă prin I.F.

Către Egorov, *Urgent!*

În comportarea şi acţiunile lui Czeslaw şi Wincent Komarnycky nu s-a descoperit în timpul supravegherii nimic suspect.

Loghinov

Notă prin I.F.

Către Kolîbanov, *Foarte urgent!*

La nr. ..... din 19. 08. 1944

Lopata mică de genist găsită în podul casei Iuliei Antoniuk şi adusă, precum s-a stabilit, de Pawlowski, are

marca de uzină, Ce-K-44 şi, conform informaţiei direcţiei generale a corpului tehnic ingineresc al Armatei Roşii, este fabricată la Celeabinsk în 1944.

Lopata care a fost în maşina lui Gusev, precum am stabilit noi cu precizie, a avut marca K-V 43 şi a fost fabricată în Kovrov în anul 1943.

Verificarea minuţioasă în vederea stabilirii identităţii tabacherei găsite la Pawlowski cu cea dispărută de la Gusev nu a dat rezultate.

Aşadar, deocamdată, nu dispunem de nici un fel de date despre apartenenţa lui Pawlowski la grupul Niemen.

Poliakov

Notă prin I.F.

Către Loghinov — Grodno *Foarte urgent !*

Arestaţi fără întîrziere, cu respectarea tuturor măsurilor de precauţie, pe Czeslaw şi Wincent Comarnycky şi transportaţi-i cu escortă sigură, cu avionul, la Lida. Continuaţi observaţia asupra celorlalţi.

Telegramă cifrată

Către Egorov *AER ! ! !*

Deoarece nu dispunem de rezultate în legătură cu operaţiunea Niemen, azi, la orele 18,00, pe răspunderea dvs. şi conform dispoziţiilor preliminare date anterior, să se realizeze blocarea ermetică a raioanelor Vilnius, Grodno şi Lida conform variantei „Capcana".

Efectuarea „Capcanei" este aprobată de Marele Cartier General al Comandamentului Suprem. Controlaţi personal executarea şi raportaţi imediat.

Direcţia Generală a Contrainformaţiilor „Smerş" cere categoric să nu se slăbească eforturile de pregătire a

variantelor „Marele elefant" și „Tango Baltic", care în caz de nevoie vor intra în acțiune în termenele indicate de dv.

Kolîbanov

99. „A SOSIT BUNICA" ! ! !

Tamanțev, cu iuțeala vîntului, a tîrît corpul greu, inert, al *ambal*-ului spre locul ambuscadei, unde, ca și înainte, zăceau în iarbă nemișcați „căpitanul ras în cap" și ajutorul comandantului ; pe drumul năpădit de buruieni stăteau două rucsac-uri și lîngă ele, neajutorat, ședea Pașa cu fața năclăită de sînge, ștergîndu-și cu un tampon din trusa sanitară individuală rana de la cap și proptindu-și palma uneia din mîini pe genunchiul ridicat.

— În ordine ! i-a comunicat cu glas tare Tamanțev. Doi sînt cu siguranță calzi !

— Tu nu ești rănit ?

— Nici o zgîrietură ! Și Puștiul e teafăr !... Iar la tine... numai capul e un pic găurit... Nimic grav ! strigă Tamanțev cu o nonșalanță voită, examinîndu-l cu privirea pe Aliohin, deși se îndoia că e vorba numai de o zgîrietură — Cum te simți ?

— Normal, spuse încet Aliohin. Continuă...

Chiar în starea în care era, pe el îl preocupa cel mai mult „momentul adevărului" și Tamanțev îl înțelegea perfect.

Fără să piardă o clipă, Tamanțev făcea tot ce trebuia făcut ca să finalizeze reținerea cu forța. Își scoase cureaua,

legă strîns mîna dreaptă, nevătămată, a *ambal*-ului, îndoită și adusă spre fese, de glezna piciorului stîng.

Pe „locotenentul" adus de Blinov și de plutonier îl puse într-o clipă la pămînt cu fața în jos, și ridicîndu-i cămașa la spate pînă la gît, îi vîrî cuțitul după brîu și cu o mișcare bruscă spre sine, îi tăie pantalonii la spate cu indispensabili cu tot, pînă la genunchi. Același procedeu l-a repetat în clipa următoare și cu *ambal*-ul, apoi i-a culcat pe amîndoi după regulă — spate în spate — pe locotenent în așa fel încît să aibă în fața ochilor pe ajutorul comandantului și rucsac-urile, iar pe *ambal* — pe partea nevătămată, cu ceafa spre locul ambuscadei, și adresîndu-se lui Blinov și plutonierului, ordonă :

— Pansați-i umărul și piciorul ! Cu două pachete ! Celelalte dați-le încoace ! Repede !

Toate cîte le făcea în clipele acestea Tamanțev erau lucruri pe care el le mai practicase de nenumărate ori în decursul celor trei ani și ceva de război. Fiecare mișcare a lui și în timpul pendulării și în reținerea cu forța era cizelată nu numai în practica luptei, ci și prin antrenament permanent. Din momentul ieșirii sale din tufișuri, el acționase — fără exagerare — cu viteza și precizia unui automat. Blinov și plutonierul radist, plini de zel, săriseră acum să îndeplinească comanda lui, dar, în comparație cu el, se mișcau mai încet și îl enervau cu neîndemînarea lor și, după cum i se părea lui, cu încetineala.

După ce îi îngriji pe agenții prinși, Tamanțev apucă rucsac-ul pătat de sînge, tăie cu cuțitul șnurul care îl strîngea, și îi strigă lui Aliohin :

— Tovarășe căpitan, veniți să vă pansez !

— Avem tot timpul — spuse sever Aliohin — continuă-ți treaba !

El se ținea, mobilizîndu-și toate forțele, și era convins că în clipa în care vor începe să-l panseze sau chiar dacă i se va lua tamponul care se umpluse cu sînge de la rană, își va pierde imediat cunoștința. Dar înainte de a obține „momentul adevărului", înainte de a lua, ca șef al grupului, hotărîrile ce se impuneau, nu avea dreptul să-și piardă cunoștința.

— Vezi ce-i cu ei, îi ordonă lui Tamanțev, căutînd să-i vadă mai bine pe ajutorul comandantului și pe căpitanul ras în cap, care zăceau la cîțiva metri de el.

În ceea ce îl privea pe ajutorul comandantului, totul era limpede, el zăcea cu fața în sus, și înainte de a ajunge lîngă el, Tamanțev îi zărise ochii sticloși, privind fix în soare.

Fără să lase din mînă rucsac-ul, Tamanțev sări spre cel ras în cap, și, observînd după urechea lui o rană minusculă, îl apucă de umăr, îl întoarse și zări, în locul ochiului drept, gura de ieșire a glonțului, din care se scurgea în iarbă sîngele negru. Îi săltă capul...

— Reci... amîndoi... spuse cu jumătate de glas, dînd drumul umărului căpitanului, apoi, punînd mîna pîlnie la gură și întorcîndu-se cu spatele la locotenent, ca să nu-l audă, se uită la Blinov.

— Chiar așa, rosti Aliohin.

Lăsîndu-se pe vine, Blinov bandaja în grabă piciorul *ambal*-ului. El desluși cuvintele lui Tamanțev și înțelese totul.

— Ăsta-s eu !... L-am ucis !... Ce am făcut !... gîndi îngrozit Andrei, sîngele îi năvăli în cap — era perplex — doar el trăsese în umăr ! se clătină și, pierzîndu-și echilibrul, alunecă într-o poziție caraghioasă.

— Ce e cu dumneavoastră ? întrebă uimit plutonierul.

— Iat-o ! ! ! Telefunken ! auzi parcă prin vis Andrei strigăte triumfătoare și ridicîndu-se, zări în mîinile lui Tamanțev un emițător radio cu sclipiri de nichel și ebonită, scos din rucsac.

— Uită-te la mijlocul lui... spunea Aliohin, strîmbîndu-se din pricina strigătului lui Tamanțev. Uită-te la șalele căpitanului...

Tamanțev puse emițătorul pe rucsac și cu cuțitul despică la spate pantalonii celui ras în cap, dădu la o parte marginile și, aruncînd o privire, comunică :

— Pe șalele lui... în dreapta coloanei, două mici cicatrici rotunde... ca urmele de furunculi...

— Jenia, ăsta e Mișcenko... spuse Aliohin. Rețineți, ăsta e Miscenko...

Pe Tamanțev nu-l impresionai ușor, însă cîteva clipe rămase cu ochii țintă, raționînd febril și nevenindu-i să creadă. Reamintindu-și orientările și semnalmentele deosebite, îl întoarse iute pe căpitan pe spate, îi desfăcu cu putere fălcile, i se uită în fundul gurii și zărindu-i pe maxilarul superior o punte scurtă de metal, o atinse, nu se știe de ce cu degetul, apoi ștergîndu-și mîna de carîmbul cizmei, confirmă :

— Mișcenko...

— Puștiul l-a doborît pe Mișcenko ! E fantastic ! Stagiarul nepriceput îl doborîse pe legendarul Mișcenko, care în douăzeci de ani fusese parașutat de peste cincizeci de ori pe teritoriul sovietic, pe care de două decenii îl vînau în Orientul Îndepărtat și la granițele apusene, îl vînau pe toate fronturile, nereușind să-l prindă nici în timpul investigației extraordinare. L-a doborît cu un singur glonț, natural fără să o fi dorit cîtuși de puțin. Și

acum se frămînta îngrozitor. Deși nu va păți nimic. N.F. nu va permite nimănui să-l atingă nici măcar cu un deget ! Și nu pentru că era stagiar. Și nu pentru că generalul spusese : „Să luați de viu măcar unul", iar ei au luat doi. Pur și simplu era un caz special. Formal era chiar datoria lui. A ucide pe cel declarat în afara legii este dreptul și obligația fiecărui cetățean sovietic. Ar fi putut să-l încurajeze, să-i explice, dar lasă-l să se frămînte puțin. Să simtă că trebuie să-i modelezi calzi ; să ucidă e în stare oricare prost.

Și Pașa, ce geniu ! După un an... să-l depistezi pe Mișcenko în mai puțin de zece minute — de necrezut !

— Ce să o mai lungim — veți raporta singur ! îi strigă Tamanțev nemulțumit lui Aliohin, scoțînd un pachet de bandaj ; nu i-a plăcut, pur și simplu i-a zgîriat timpanul acel : „Rețineți, ăsta e Mișcenko". Ce, Pașa avea de gînd să moară ?... — Vă bandajez ! insistă el.

— Nu ! refuză cu hotărîre Aliohin și adăugă, șoptit... Întîi...

Tamanțev a ascuns pachetul, pregătindu-se pentru un joc calm și relaxat ; se apropie de Anikușin, îl privi, și parcă abia acum, descoperind că este mort, strigă cumplit de emoționat, parcă nevenindu-i încă să creadă :

— Vaska ? ! L-au ucis pe Vaska ? !

Se întoarse spre agenții care zăceau pe iarbă, le aruncă o privire febrilă întîi unuia, apoi celuilalt și, parcă înțelegînd dintr-o dată totul, întinse degetul spre locotenent, cu fața schimonosită de disperare și furie :

— Tu ! ! ! Tu l-ai ucis ! ! !

— Nu... Nu eu l-am ucis ! N-am ucis ! Nu eu !... protestă energic locotenentul.

— Tu ! ! ! El l-a ucis pe Vaska ! El mi-a ucis prietenul cel mai bun ! ! ! — strigă isteric Tamanțev, uitîndu-se în jur, și parcă chemîndu-i ca martori pe Blinov, plutonier și Aliohin, începu să-și scuture capul într-o disperare deplină :

— Nu pot să mai trăiesc ! ! ! Își prinse gulerul cămășii cu ambele mîini și descheind-o de sus, smucind, o rupse pînă la brîu, desgolindu-și pieptul lat și vînjos, tatuat marinărește cu albastru. Lepră ! Te strivesc ca pe un vierme ! ! !

Și cu o grabă febrilă, căută cu ochii în jur prin iarbă revolverul, pe care el, dinainte, îl scăpase intenționat la picioare.

— Nu !... jur că nu eu !

— Să nu te atingi de el ! spuse sever Aliohin, ținîndu-i isonul.

— L-a omorît pe Vaska ! urla hohotind Tamanțev și ridică revolverul din iarbă. Îl strivesc ca pe un vierme !

Pe Anikușin îl chema Igor, nu Vaska, și nu îl omorîse „locotenentul", dar asta nu avea acum nici o importanță. Andrei pricepu că au început acordurile finale, un joc crud, dar absolut necesar în împrejurările date, de care era nevoie pentru ca — pe loc, neîntîrziat ! — să se obțină de la unul dintre cei prinși — de la cel presupus mai slab din punct de vedere al voinței — informațiile necesare în acest moment.

În timpul ambuscadei Anikușin s-a comportat într-un fel inexplicabil și i-a încurcat rău de tot, iar acum, mort, el trebuia să-i ajute. În interesul cauzei se profita de pieirea lui.

Andrei, care a mai participat odată la un asemenea joc, a sărit în spatele lui Tamanțev, i-a cuprins gîtul musculos

cu mîna stîngă, iar cu dreapta i-a imobilizat mîna în care ținea revolverul, înțelegînd perfect că este inadmisibilă cea mai mică falsitate, că totul trebuia să fie natural și că nu trebuia să facă pe nebunul, ci să lupte cu toată puterea. Data trecută îl ajutase Aliohin, acum însă căpitanul ședea neputincios pe iarbă, cu fața înecată de sînge. Nu era cazul să conteze pe ajutorul lui.

— Să nu-l atingi ! exclamă el cu toate acestea poruncitor, mimînd o reacție la strigătele lui Tamanțev. Auzi, să nu îndrăznești !

— Ține-l, e contuzionat, strigă Andrei plutonierului și acesta, sărind în ajutor, îl înșfăcă pe Tamanțev din stînga.

— Dați-mi drumul ! ! ! se smucea Tamanțev cu fața schimonosită de furie și disperare. Mi-a ucis cel mai bun prieten ! El l-a omorît pe Vaska ! ! ! Îl strivesc ca pe un vierme ! ! ! În timpul acesta capul lui Tamanțev tresărea convulsiv și plîngea în hohote cu lacrimi adevărate, ceea ce încă data trecută îl uimise pe Andrei. În același timp însă el nu uită să-l înghiontească pe Andrei în genunchi : Hai, lucrează !

Locotenentul care zăcea într-o rînă, cu mîinile legate la spate, căută instinctiv să se tîrască la o parte, împingîndu-se prin mișcările convulsive ale picioarelor ; pantalonii și indispensabilii tăiați de Tamanțev i-au alunecat pînă la genunchi, descoperindu-i coapsele albe, musculoase.

— Nu l-am ucis eu ! ! ! — striga el, cuprins de o groază cumplită. Jur, nu l-am ucis ! Nu eu am făcut-o ! ! !...

În clipa aceea Tamanțev urlă îngrozitor : „El l-a ucis pe Vaska !“ — printr-o smucitură bruscă i-a azvîrlit la o parte pe plutonier și cu Andrei în spate, care intenționat lăsase în mîna lui revolverul, sări spre locotenent și

trase de trei ori în el — mai precis, foarte aproape de capul lui.

În clipa următoare el a vîrît țeava pistolului sub nările „locotenentului“ și, printr-o mișcare calculată, i-a spart buza de sus, urmărind astfel un scop dublu : ca acesta, buimăcit, să inhaleze arsura de praf de pulbere și să simtă sîngele.

— Lasă-l, ticălosule ! striga jucîndu-și rolul, Aliohin. Psihopatule, animalule ! Țineți-l !

— Nu am ucis ! ! ! Cruțare ! ! ! plîngea în hohote, îngrozit, „locotenentul“. — Nu am omorît pe nimeni ! ! ! Ajutor ! ! ! Nu eu ! ! !

În sfîrșit, Andrei și plutonierul reușiră să-l dea puțin mai la o parte pe Tamanțev, dar acesta se smuci, tîrîndu-i pe amîndoi spre locotenent.

— Nu tu ? ! Dar cine ? ! Cine l-a ucis ? ! Poate vrei să spui că în general nu ați tras în noi ? !... urlă furios Tamanțev, calculînd în minte că cel care zăcea în fața lui a fost adus în starea optimă și că trebuia să ia taurul de coarne. Mai îndrăznești să minți ? ! Mai îndrăznești să înșeli puterea sovietică ? ! Poate și semnalele de apel le-ai uitat ? !

Andrei reținea acum din răsputeri nu pe Tamanțev, ci pe plutonierul care, de atîta luptă, fusese cuprins de furie. În plus, suferea și o durere — în momentul aruncării i-au scrîntit umărul și nu mai înțelegea nimic.

— Dacă vrei să trăiești, dă-mi semnalul de apel al emițătorului vostru ! ceru autoritar Tamanțev, arătînd cu revolverul spre stația scoasă din rucsac, și puse din nou țeava revolverului sub nasul locotenentului schimonosit de groază. Semnalul emițătorului tău ! Repede ! ! !

— Eu... am să spun !... Spun totul !... repetă în grabă, cu vocea hohotind, locotenentul. S.T.I.... S-T-I...

— Cum S-T-I ?! strigă Tamanţev, simţind că îi îngheaţă sîngele în vine. Dar K.A.O. ?!
— K.A.O. a fost pînă joi... Dar acum este S.T.I !...
— Cîţi sînteţi ?! continuă instantaneu Tamanţev, îndepărtînd puţin revolverul, dar păstrînd aceeaşi expresie feroce pe faţă. Cîţi aţi venit aici, în pădure ?! Repede !!!
— Trei...
— Cine e şeful ?!
— El... locotenentul arătă cu privirea capul lui Mişcenko.
— Porecla lui ?! Pentru radiograme !!! Repede !!!
— Kravţov...
— Unde e Kulaghin ? întrebă numaidecît Tamanţev (documente pe numele locotenentului Kulaghin avea Pawlowski).
— Aici, în pădure... el trebuia să ne aştepte...
— „Trebuia“, scuipă cu năduf Tamanţev.
— Dar Matilda ? Unde e Matilda ?!
— Nu e aici... E lîngă Şauleai...
— Ce e el ? Ofiţer al statului major al frontului ?! întrebă prompt Tamanţev (aşa presupunea N.F.) . Ce grad are ?! Repede !!!
— Căpitan... Cifrator la statul major al frontului.
— Ai să-mi faci cunoştinţă cu el ? Dacă vrei să trăieşti, eşti pur şi simplu obligat să mi-l prezinţi ! Ai înţeles ?
— Da-a...
— Dar Notarul ?! Cine e şi unde ?!
— În Grodno — Un feroviar.
— Czeslaw Komarnyeky ?! strigă îndată Tamanţev (aşa presupunea N.F.) Repede !!!
— Czeslaw... numele de familie nu-l cunosc...

— Șef de manevre ? ! Înalt... blond... fața lungă... nasul coroiat ? !

— Da-aa...

— Iar mutra ta am fi recunoscut-o din mii ! ! Tamanțev nu își ascundea cu ușurință bucuria. Tu ești radistul ! ! !

— Da-a... sughiță de plîns locotenentul.

Îndreptîndu-și spinarea, Tamanțev își desfăcu degetele și Andrei, care abia aștepta clipa aceasta, îi luă revolverul din mînă cu o mișcare energică și îi dădu drumul și lui. Parcă revenindu-și, Tamanțev scutură din cap și, deodată, ca și cum s-ar fi înmuiat tot, se lumină la față.

Fusese o trăire sublimă, extraordinară, neîncercată în timpul războiului decît de cîțiva curățitori — „momentul adevărului" într-o operațiune luată sub controlul său de Marele Cartier General. Simțea că locotenentul nu mințise și cunoștea valoarea informației pe care o obținuse. În clipele acelea numai el, Tamanțev, era singurul care obținuse „momentul adevărului", și la gîndul că exista o posibilitate reală de a lua chiar azi și pe Matilda (și cine va face acest lucru mai bine ca el ? !) i se tăia răsuflarea. Numai dacă N.F. și generalul vor fi de acord să ia pe Matilda de sub nasul contrainformației altui front. Trebuie să fie de acord — în gînd el zbura cu locotenentul și cu Puștiul spre Șauleai...

— Cum te cheamă ? îl întrebă Tamanțev. Trebuiau să fie urgent consolidate relațiile cu locotenentul. Nu pentru nemți, pentru mama !

— Ser-rghei...

— Frumos nume ! aprobă Tamanțev, și-i promise cu bunăvoință : Ce să-i faci... Dacă zici că nu tu l-ai ucis pe Vaska și ne-o dai pe Matilda — atunci ai să trăiești ! —

Şi adăugă : Numai că de respirat, ai să respiri aşa cum îţi spun eu ! Iar dacă încerci să te fofilezi, nu te supăra, Serioja... aici vocea lui Tamanţev tremură şi faţa-i căpătă un aer îndurerat. Dacă îţi va veni să te fofilezi, atunci, nu te supăra, astea vor fi ultimele clipe din viaţa ta... Ai înţeles ?... apoi, după o scurtă pauză : Ne vom duce la Matilda imediat ! vom zbura cu avionul ! O vom îmbrăţişa chiar azi !

Şi zicînd astea se întoarse spre Aliohin şi-i comunică, vorbind tare şi pronunţînd răspicat fiecare cuvînt :

— Tovarăşe căpitan, „a sosit bunica" !

Era semnalul convenit pentru transmiterea prin radio a unui text necifrat, care însemna aproximativ : „I-am prins". Însemna că nucleul grupului şi emiţătorul radio sînt capturate.

— Precis ? întrebă cu vădită îndoială Aliohin. Ai scos de la el totul ?

— Mai precis nici că se putea ! îl asigură Tamanţev. Răspund eu !

— „Bunica a sosit !"... Înseamnă că e în ordine — a sosit ! Slavă Domnului, a sosit !... Vîrfurile neclare, împăienjenite de un fel de ceaţă roşietică, ale mestecenilor şi tufişurile pluteau în faţa ochilor lui Aliohin şi el nu mai putu să le oprească. Capul îi vîjîia şi pulsa ca o a doua inimă. Deprimat de starea de neputinţă, simţind că din clipă în clipă îşi va pierde cunoştinţa, se ţinea cu ultimele puteri — mai avea de luat o hotărîre. Se încordă, străduindu-se să desluşească cadranul ceasului de pe mîna ridicată drept în faţa ochilor şi, în sfîrşit, reuşi să desluşească : era cinci fără opt minute.

Tocmai acum se închidea cercul operativ în jurul pădurii Şilovici. Patru mii cinci sute de oameni pe două

sute de camioane, cu stații de radio și cu cîini polițiști, geniști și detectori de mine se învîrteau în jurul pădurii aidoma unui carusel uriaș, așteptînd comanda să înceapă operațiunea pregătită de Poliakov cu atîta efort și sîrguință și complet inutilă acum...

Trebuia să fie oprită, anulată — mai era încă timp.

— Plutonier ! Aliohin făcu o mișcare cu capul căutînd din privire și nevăzînd, negăsindu-l pe radist. — Transmiteți urgent numărului Unu... fără cifru... rosti el cu efort... „NU e nevoie de pieptene... Bunica a sosit !... Nu avem nevoie de ajutor". Repetații fără întrerupere... spuse el, scăpînd jos mîna cu tamponul plin de sînge și lăsîndu-și capul pe piept. „Bunica..."

— Repetă la infinit ! îi ordonă Tamanțev plutonierului, autoritar, prinzîndu-l de bărbie pe Aliohin, iar cu mîna cealaltă apucîndu-i gulerul cămășii pline de sînge. „A sosit bunica. Nu e nevoie de pieptene ! Nu avem nevoie de ajutor !..." În doi timpi și trei mișcări !... Dublează și pe emițătorul de rezervă !... Fuga ! ! Dă-i drumul !

Dîndu-i cu grijă părul la o parte, căută să se convingă înainte de toate că țeasta lui Aliohin nu era spartă, ci doar crăpată și, trăgînd cu forță de ață, deschise pachetul sanitar cu bandaj.

— Nimic grav !... îi așeză la rană un tampon proaspăt și îi spuse agitat : Pașa, ești un geniu !... Striga mînjindu-se de sînge și sărutînd zgomotos în cîteva rînduri fața palidă a lui Aliohin. Noi i-am prins. Tu l-ai descoperit !... Tu l-ai identificat pe Mișcenko... Pașunea, ce geniu ești ! !...

Plutonierul radist dispăruse în tufișuri, acolo unde era pitit și emițătorul lui. În textul dictat de Aliohin,

Tamanţev sesiză o imprecizie : ei aveau neîndoielnic nevoie de ajutor şi în locul ultimei fraze ar trebui să transmită : „Avem două locuri de încărcătură rece şi un grav bolnav" ca să vină la lizieră investigatorii pentru a scoate cadavrele şi ca să se trimită urgent un medic pentru Aliohin. Lucrul acesta, însă, putea să fie transmis şi peste cîteva minute şi Tamanţev nu mai schimbă nimic. Nu se îndoia că Paşa spusese aşa intenţionat, ca să dispară deodată, prin prima comunicare, tensiunea uriaşă prin care trecuseră în ultimele zile N.F., generalul şi încă mulţi alţii la Lida şi la Moscova.

Întorcîndu-se, Tamanţev îi examină repede dintr-o privire pe amîndoi agenţii care zăceau spate în spate, tăcuţi şi nemişcaţi ; *ambal*-ul îşi revenise şi mişca încet capul. Blinov, cu un pistol în mînă, stătea — cum trebuia de altfel — la vreo cinci paşi de ei.

— Ceac-pac !... A bolit cît a bolit, dar tot a murit.

În sinea lui, Tamanţev constatase că, în fond, cu Niemen-ul s-a terminat, — şi radistul era nevătămat şi, fără îndoială, era bun de intoxicare radio, era modelat de viu şi al doilea agent şi emiţătorul era capturat şi, pe deasupra, exista posibilitatea reală de a prinde şi pe Matilda, care — cum îi explicase dimineaţa Aliohin — deranja în mod deosebit Marele Cartier General.

Se gîndi că peste cîteva minute emiţătoare de mare voltaj vor dubla comunicarea — cea mai dorită în zilele acestea şi nu numai de contrainformaţii — despre sosirea „bunicii", şi îndată se va şti despre prinderea agenţilor nu numai la Lida, ci şi la Moscova.

Îşi imagină faţa lui N.F. luminîndu-se de bucurie ca la un copil şi — cum el era, fără îndoială, dacă nu însuşi

Dumnezeu, măcar locțiitorul lui în problema de investigații — cum avea să spună, graseind mai mult ca de obicei de emoție și desfăcîndu-și larg brațele : „Ei... fraților... n-am cuvinte !“

Și, nemaiputîndu-și stăpîni emoția, desfăcu cu dinții cel de al doilea pachet de bandaj, îi apăsă un nou tampon de tifon lui Aliohin pe rană și strigă cu glas gîtuit :

— Bu-nica !... Bu-ni-cu-ța a sosit ! ! !

POSTFAȚĂ

Una dintre cele mai importante cuceriri ale beletristicii mondiale post-belice este impunerea, ca o prezență revelatoare, a ceea ce obişnuim să numim cu un termen generic „literatură-document". Fie că e vorba de memorii sau de reportaje „trăite" (chiar dacă se numesc „antimemorii" ori „antireportaje"), fie că e vorba de romane sau povestiri ce reconstituie evenimente sau destine pe baza „actelor autentice" ale istoriei (relatări de ziare, comunicate, rapoarte, bilanțuri etc.) — toate acestea se înscriu pe orbita interesului crescînd al omului zilelor noastre pentru faptul de viață adevărat, nedisimulat, care îi dă senzația respirării aerului tare al realității nemijlocite. Astfel că temerile pe care le exprima cu cîteva decenii în urmă un estetician de talia lui Tudor Vianu în volumul de eseuri Generație și creație : *„Sîntem striviți de document, întîietatea lui este indiscutabilă, gîndirea trebuie,*

deci, să reintre în vechile ei drepturi", nu şi-au găsit decît parţial confirmarea. În afara unei invazii de cărţi de factură îndoielnică, pentru care „documentul" e numai un pretext menit să acopere goana după senzaţional cu orice preţ — invazie, altminteri, firească în condiţiile interesului amintit al maselor de cititori, căruia fidelii tuturor modelor s-au străduit să-i răspundă pre limba lor de vulgară ieftinătate — această nouă zonă a beletristicii moderne a dat şi roade vrednice de toată preţuirea. De la anumite realizări notabile ale prozei antebelice, care vesteau apariţia noului gen — am aminti, printre ele, mai ales trilogia S.U.A. *a lui John Dos Passos şi* Europa Societate Anonimă *a lui Ehrenburg — s-a parcurs un drum fructuos pînă la* Cine l-a ucis pe O. H. Burrel *de Vladimir Pozner,* Ziua cea mai lungă *de Cornelius Ryan,* Cu sînge rece *de Truman Capote sau la piese de teatru realizate în modalităţi literare asemănătoare, cum sînt* Vicarul *de Hochhuth,* Cazul Oppenheimer *de Kiephardt,* Ancheta *de Peter Weiss.*

Nonficţiunea n-a înlăturat — în pofida previziunilor alarmante — gîndirea din beletristică, dimpotrivă, a eşafodat un solid suport faptic pentru reflecţiile, nu arareori profunde, cu privire la întortocheatele meandre ale istoriei, la condiţia umană în situaţii-limită, marcate îndeosebi de unele dintre evenimentele dramatice care au însîngerat existenţa generaţiilor acestui secol.

Situîndu-se programatic în acelaşi registru de preocupări, cartea lui Vladimir Bogomolov, pe care cititorul din ţara noastră are prilejul s-o cunoască acum în versiune

românească, se revendică direct nu numai de la marile tradiții sovietice și internaționale ale nonficțiunii, ci și de la o optică literară impregnată de influența incontestabilă a filmului documentar-artistic, specie care a apărut și a cunoscut maxima înflorire tot în perioada de după al doilea război mondial.

Trei ofițeri sovietici de contrainformații — Aliohin, Tamanțev și Blinov — sînt personajele-cheie ale romanului ; în spatele frontului, în timp ce trupele sovietice înaintează din plin, ei întreprind o acțiune migăloasă, perseverentă și temerară, înfruntă clipă de clipă primejdia pe care o reprezintă un dușman necunoscut, înarmați în primul rînd cu o inteligență tenace și ageră, atentă necontenit la măruntul detaliu ce poate fi revelator pentru scopul final urmărit. Care este acest scop ? Descoperirea, prinderea și anihilarea unui grup de spioni hitleriști, a căror prezență periclitează reușita unei operațiuni strategice de o deosebită importanță, pregătită de Comandamentul Suprem al Armatei Sovietice. Interesantă și captivantă, construcția romanului Trei în pădure... *se realizează în cea mai mare parte printr-un colaj din documente : rapoarte, procese-verbale, note informative, telegrame cifrate, stenograme, multe dintre ele respectînd întrutotul originalele ce au stat la baza elaborării lucrării, documente care alternează cu capitole narative referitoare la acțiunea celor trei ofițeri, eroi anonimi ai operațiunii denumită convențional, cu un cifru de cod :* Niemen. *Sentimentul de profundă autenticitate pe care îl degajă romanul — în*

ansamblu, ca şi în părţile sale componente — se datoreşte nu numai prezenţei în ţesătura lui a documentelor amintite, ci şi faptului că Bogomolov (n. 1926) — care, în timpul Marelui Război de Apărare a Patriei, a făcut el însuşi parte din trupele de contrainformaţii, fiind decorat cu numeroase ordine şi medalii — nu reconstituie pur şi simplu întîmplările relatate, ci le narează cu o trăire pătrunsă de adevărul propriei sale biografii. De altminteri, aceasta e o caracteristică esenţială a tuturor scrierilor autorului, începînd cu prima sa povestire (1961), pe baza căreia marele regizor A. Tarkovski a creat neuitatul film Copilăria lui Ivan, *şi ajungînd la acest roman, care, publicat iniţial în prestigioasa revistă literară moscovită* Novîi Mir *(1974), şi reluată apoi în volum în colecţia de mare popularitate* Roman-gazeta *(1975), a trezit un larg interes în rîndul cititorilor sovietici — dovadă tirajele succesive, ce însumează 1.700.000 exemplare — şi a incitat la mai multe traduceri peste hotare.*

Evenimentele evocate în acest roman-document necesită, poate, anumite precizări pentru cititorul mai puţin familiarizat cu momentele istorice ce-i servesc drept fundal. În vara anului 1944, cînd se desfăşoară acţiunea cărţii, apriga încleştare de forţe a războiului era puternic marcată de succesele armatelor sovietice, succese care exercitau o influenţă puternică asupra desfăşurării generale a luptei antifasciste. Meleagurile unde se petrec faptele narate în roman sînt ţinuturile abia eliberate ale Bielorusiei vestice : cum e şi firesc într-un moment de o

asemenea dură încrîncenare, armatele sovietice, care se pregăteau pentru marea lor ofensivă în vederea eliberării integrale a republicilor baltice, a Poloniei, şi în vederea înaintării în Prusia Orientală, spre Berlin, trebuiau să aibe consolidat şi spatele frontului şi de aceea era absolut necesar să fie contracarate eventualele acţiuni de sabotaj ori de subminare iniţiate de inamicul aflat în retragere. În acest context se plasează migălosul proces de demascare şi destrămare a unei periculoase reţele de spionaj realizat de Tamanţev, Aliohin şi Blinov, proces care constituie de fapt substanţa cărţii lui Vladimir Bogomolov.

Cine făcea parte din amintita reţea de spionaj ? Indivizi declasaţi, spioni de profesie, membri ai unor organizaţii fascizante, create de inamic pe teritoriul pe care-l ocupaseră vremelnic, dar şi oameni şovăielnici, lipsiţi de o orientare politică limpede. În ultimă instanţă — elemente colaboraţioniste, care, după ce pactizaseră cu cotropitorul hitlerist, temîndu-se de condamnarea aspră şi meritată ce-i aştepta, se angajaseră într-o bătălie fără sorţi de izbîndă împotriva cursului firesc al istoriei.

Dar toate acestea fac parte din domeniul „marii istorii". Ceea ce impresionează în primul rînd în pasionanta carte a lui Bogomolov — care se citeşte cu adevărat pe nerăsuflate — este acea „istorie anonimă", compusă din crîmpeie aparent mărunte şi disparate, ce alcătuiesc însă canavaua autentică a unei anumite atmosfere, a unei stări de spirit dominate de o îndîrjire fără precedent în comba-

terea, sub orice forme, a unui duşman cum nu mai cunoscuse omenirea. Este, de altminteri, şi „secretul" valorii sale cognitive, substratul adînc al patetismului sobru din paginile romanului, ce ne face să retrăim la cea mai înaltă tensiune o pagină memorabilă a istoriei contemporane.

VICTOR BÎRLĂDEANU

CUPRINS

REDACTOR : NINA ZAMFIRESCU
TEHNOREDACTOR : PETRE DUMITRU

BUN DE TIPAR : 4.XII.1976.
APĂRUT 1976.
C. Z. PENTRU BIBLIOTECILE MARI 8(S)31.
C. Z. PENTRU BIBLIOTECILE MICI 8.
TIRAJUL 150 000+90 EX.

Comanda nr. 60 572
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii",
București — Piața Scînteii nr. 1,
Republica Socialistă România

